

Айзък Азимов

Острието на Фондацията

Посвещавам на Бети Прайкър, която настояваше и на Лестър
дел Рей, който ми вадеше душата.

ПРОЛОГ

Първата галактическа империя се разпаднаше. Беше се разлагала и рушала цели векове и само един човек бе осъзнал напълно този факт.

Това бе Хари Селдън, последният голям учен от Първата империя, същият, който беше усъвършенствал психоисторията – науката за свеждане на човешкото поведение до математически уравнения.

Отделната личност е непредсказуема, но Селдън бе открил, че реакциите на човешките тълпи могат да се обработват статистически. Колкото по-многолюдна е тълпата, толкова по-голяма точност може да бъде постигната. А масите, с които работеше Селдън, бяха ни повече, ни по-малко от населението на милионите светове в Галактиката.

Уравненията на Селдън доказваха, че оставена сама на себе си, Империята ще рухне и ще минат тридесет хиляди години мизерия и агония, преди от руините да се въздигне Втора империя. Ако обаче някои от съществуващите условия бѣдеха променени, междуцарствието можеше да се сведе до едно-единствено хилядолетие.

За да постигне това, Селдън основа две колонии от учени, наречени от него Фондации. Съвсем преднамерено той ги намести „на противоположните краища на Галактиката“. Първата фондация, базирана върху физическите науки, бе изградена пред очите на всички. За съществуването на другата, Втората фондация – свят на психоисторици и менталисти – се пазеше пълно мълчание. Историята на първите четири века от Междуцарствието е разказана в трилогията „Фондация“. Първата фондация (позната просто като „Фондацията“, доколкото съществуването на другата не бе известно почти на никого) започна като малко общество, загубено в пустотата на Външната периферия на Галактиката. Тя периодично се изправяше пред кризи, пораждани от променливите величини на човешките взаимоотношения и обществените и икономическите тенденции на времето. Бе свободна да се движи само по една определена линия и щом тръгнеше в тази посока, пред нея се разкриваше нов хоризонт за развитие. Всичко бе планирано от отдавна починалия Хари Селдън.

С превъзходящата си наука Първата фондация взе връх над варваризираните планети, които я заобикаляха. Сблъска се с анархични предводители, отцепили се от умиращата Империя, и ги победи. Сблъска се и с остатъка от самата Империя, подчинена на последния ѝ силен

Император и последния му силен генерал, и го победи.

Изглеждаше, че Планът на Селдън се развива гладко и нищо не би могло да попречи на Втората империя да се възстанови в срок – при това с минимални временни опустошения.

Но психоисторията е статистическа наука. Винаги съществува известен шанс нещо да тръгне на зле и така и стана – нещо, което дори Хари Селдън не би могъл да предвиди. Един човек, наречен Мулето, се появи сякаш от нищото. Той имаше ментални сили в една Галактика, която не ги притежаваше. Можеше да моделира емоциите на хората и да променя умовете им така, че и най-яроствните му противници ставаха негови предани служители. Армиите не можеха, не биха могли да се бият с него. Първата фондация падна и като че ли Планът на Селдън претърпя крах.

Оставаше тайнствената Втора фондация, която бе заварена неподготвена от внезапната поява на Мулето, но бавно подготвяше контраатака. Главната ѝ защита се коренеше във факта, че местоположението ѝ бе неизвестно. Мулето я търсеше, за да завоюва изцяло Галактиката. Преданите на онова, което бе останало от Първата фондация, я търсеха, за да получат помощ.

Нито единият, нито другите я намериха. Мулето бе спрял най-напред от действията на една жена, Байта Даръл, и това даде на Втората фондация достатъчно време да организира необходимото, за да го спре завинаги. Хората от Втората фондация постепенно се приготвиха да възстановят Плана на Селдън.

В известен смисъл обаче прикритието на Втората фондация бе разрушено. Първата фондация узна за съществуването на Втората, а Първата не желаше бъдеще, в което да бъде надзиравана от менталиците. Първата фондация имаше превъзходство във физическа сила, докато Втората бе възпрепятствана не само от този факт, но и изправена пред двойна задача: трябваше не само да спре Първата фондация, но и да възвърне анонимността си.

Под ръководството на Прийм Палвър, най-великия „Първи говорител“, Втората фондация успя да направи това. Първата фондация бе оставена да мисли, че е спечелила, че е победила другата, и тя започна да добива все по-голяма и по-голяма власт над Галактиката, напълно в неведение, че Втората фондация все още съществува.

Сега са минали четиристотин деветдесет и осем години от създаването на Първата фондация. Тя е на върха на мощта си, но един мъж не приема очевидното...

I. СЪВЕТНИКЪТ

1

– Разбира се, че не вярвам – рече Голан Тривайз, застанал на широките стъпала на Палатата на Селдън, и се загледа в блесналия под слънцето град.

Терминус беше планета с мек климат и оптимално съотношение между вода и суша. Тривайз често си мислеше, че въвеждането на контрола над времето я бе направило много по-удобна и значително по-безинтересна.

– Въобще не го вярвам – повтори той и се усмихна. Белите равни зъби сякаш изгряха на младежкото му лице.

Неговият компаньон и съветник Мун Ли Компор, който напук на традициите на Терминус бе приел двойно име, загрижено поклати глава.

– Какво не вярваш? Че спасихме града ли?

– О, това го вярвам. Нали го направихме? И Селдън е казал, че би трябвало да го спасим и че е знаел всичко за това преди около петстотин години.

Гласът на Компор стихна и той изрече в полушепот:

– Слушай, нямам нищо против да говориш така на мен, понеже го приемам като обикновен разговор, но ако го крещиш в тълпата, ще те чуят и други, а аз, честно казано, не искам да съм близо до теб, когато гърмът удари. Не съм сигурен дали ще уцели достатъчно точно.

Усмивката на Тривайз не трепна.

– Лошо ли е да се твърди, че градът е спасен? И че го направихме, без да воюваме? – Нямахме с кого да се бием – рече Компор. Косата му бе масленожълта, очите – сини като небето, ала той винаги бе устоявал на подтика да промени тези старомодни цветове.

– Никога ли не си чувал за гражданска война, Компор? – попита Тривайз. Той бе висок, с черна, леко начупена коса и имаше навика да върви, пъхнал палци в мекия пояс, който винаги носеше.

– Гражданска война за местоположението на столицата?

– Проблемът бе достатъчен да доведе до Селдънова криза и да провали политическата кариера на Ханис. Той вкара теб и мен в Съвета на миналите избори, но въпросът си остана... – Тривайз бавно завъртя длан напред-назад като укротяваща се в равновесно положение везна.

Спря се на стъпалата, без да обръща внимание на другите членове на правителството и на медиите, както и на модерните люде от обществото, които бяха измъкнали покана да наблюдават завръщането на Селдън (или поне завръщането на неговото изображение).

Всички слизаха по стълбите – говореха, смееха се, тържествуваха заради всеобщата изрядност и се грееха в лъчите на Селдъновото одобрение.

Тривайз не помръдна и остави тълпата да се вихри около него. Компор, който вървеше две стъпала по-напред, спря – между тях се бе опънала някаква невидима нишка – и попита:

– Няма ли да дойдеш?

– Защо да бързам? Няма да започнат събранието на Съвета, преди кмет Бранно да направи обзор на положението по обичайния си тромав начин – сричка след сричка. Въобще не държа да слушам още една досадна реч. Виж града!

– Виждам го. И вчера го видях.

– Да, но виждаш ли го преди петстотин години, когато е бил основан?

– Четиристотин деветдесет и осем – автоматично го поправи Компор. – След две години ще се празнува половин хилядолетие и кмет Бранно все още ще заема поста, за да попречи на някои събития, които са, надяваме се, малко вероятни.

– Да се надяваме – каза сухо Тривайз. – Как ли е изглеждал обаче преди петстотин години, когато са го основали? Един град! Един малък град, населен от група хора, подготвящи Енциклопедия, дето така и не е завършена!

– Разбира се, че е завършена.

– Нямам предвид Енциклопедия Галактика, с която разполагаме сега. Това, което имаме, не е онова, над което те са работили. Нашата е в компютър и се обновява всеки ден. Поглеждал ли си някога незавършения оригинал?

– Искаш да кажеш тази в музея на Хардин?

– В музея на Първоначалото „Салвор Хардин“. Щом толкова се грижиш за точните дати, нека караме с пълното име. Поглеждал ли си го?

– Не. Трябва ли?

– Всъщност не си струва. Във всеки случай те са били ей тук – група енциклопедисти, оформили ядрото на едно градче – малко градче в свят практически без метали, обикалящ около слънце, изолирано от

останалата Галактика и стоящо на края, на самия ѝ край. А сега, петстотин години по-късно, ние сме свят, съставен от предградия. Един голям парк с всичкият метал, който искаме. Сега сме в центъра на всичко!

– Не съвсем – рече Компор. – Все още се въртим около изолирано от останалата Галактика слънце. Все още сме на самия ѝ край.

– А, не, говориш, без да мислиш. Точно туй беше причината за тази малка Селдънова криза. Ние сме нещо повече от единичния свят на Терminus. Ние сме Фондацията, която простира пипалата си по цялата Галактика и я управлява. Можем да го правим, понеже не сме изолирани, като се изключи местоположението ни, а то не се брои.

– Добре. Приемам. – Компор очевидно не бе особено заинтригуван и направи нова стъпка надолу. Невидимата нишка между двамата се опъна още повече. Тривайз протегна ръка, сякаш за да издърпа събеседника си пак нагоре по стълбите.

– Не разбираш ли значението, Компор? Ето ти тая огромна промяна, но ние не я възприемаме. В сърцата си искаме малката Фондация, ограничените в един свят действия, каквито са били някога – в епохата на железните герои и благородните светци, която завинаги си е отишла.

– Продължавай!

– Наистина го мисля. Погледни Палатата на Селдън. В началото, при първите кризи по времето на Салвор Хардин тя е била просто Крипта на Времето – малка аудитория, в която се е появявало холографското изображение на Селдън, и толкоз. Сега е колосален мавзолей, но има ли в него подвижни стълби със силово поле? Плъзгаща се пътека? Гравитационен асансьор? Не, съществуват само тези стъпала и ние се изкачваме по тях или слизаме надолу, както би се наложило и на Хардин. В страни и непредсказуеми времена от уплаха се държим здраво за миналото.

Той афектирано махна с ръка.

– Забелязва ли се някакъв структурен компонент от метал? Нито един. Не би и трябвало, понеже по времето на Салвор Хардин не е имало природен метал, за който да се говори, и почти не е бил доставян вносен. Когато сме строили тази грамада, дори сме инсталирали старата, порозовяла от годините пластмаса, та посетителите от другите светове да могат да спират и да си казват: „Галактико! Каква прекрасна древна пластмаса!“ Слушай, Компор, това е фалшификация!

– И в това ли не вярваш? В Палатата на Селдън?

– Както и в цялото ѝ съдържание – рече Тривайз с яростен шепот. – Не вярвам, че наистина има някакъв смисъл да се крием тук, на края на света, просто защото нашите предци са го правили. Мисля, че трябва да

сме навън, в центъра на всичко.

– Но Селдън казва, че ти грешиш. Планът му действа както трябва.

– Знаем. Знаем. И всяко дете на Терминус го карат да повярва, че Хари Селдън е формулирал някакъв план, че преди пет века е предвидил всичко, че е изградил Фондацията така, та да може да набележи определени кризи, и че холографското му изображение ще се появява в тези кризи и ще ни казва минималното, което трябва да знаем, за да продължим до следващата, като по тоя начин ще ни преведе през хиляда години история до мига, в който ще можем безопасно да изградим Втора и по-велика галактическа империя върху руините на старата порутена конструкция, дето се е катурнала преди пет и се е разпаднала напълно преди два века.

– Защо ми разправяш всичко това, Голан?

– Защото наистина мисля, че е срамата. Всичко е фалшификация. Или ако в началото е било истинско, сега е фалшификация! Ние не сме господари на себе си. Не ние сме тези, които следват Плана.

Компор изпитателно погледна другия.

– Ти и по-рано си говорил такива неща, но винаги съм смятал, че просто приказваш смехории, за да ме предизвикваш. В името на Галактиката, струва ми се, че сега действително говориш сериозно.

– Разбира се, че говоря сериозно!

– Не може да бъде. Или това е някакъв много сложен майтап за моя сметка, или ти си полудял.

– Нито едното, нито другото – поуспокоен, Тривайз пъхна палци в пояса си, сякаш вече не се нуждаеше от жестове, за да подчертае изблиците си. – Признавам, че съм разсъждавал на същата тема и по-рано, но онова беше само интуиция. Този фарс тук днес сутринта обаче ми изясни всичко и аз смятам на свой ред да го обясня на Съвета.

– Наистина си луд! – каза Компор.

– Добре. Ела с мен и слушай.

Двамата тръгнаха надолу по стълбите. Бяха останали само те – последните, които трябваше да слязат. И когато Тривайз леко мина напред, устните на Компор едва-едва помръднаха, за да хвърлят в гърба на другия едно беззвучно „глупак!“.

2

Кмет Харла Бранно призова сесията на Изпълнителния съвет към

ред. В очите ѝ не се виждаше никакъв признак за интерес към събранието, ала въпреки това никой не се съмняваше, че си е отбелязала всички присъстващи и онези, които още не са дошли. Сивата ѝ коса бе грижливо оформена в прическа, която не беше нито подчертано женствена, нито пък имитираше мъжка. Тя просто си бе нейната прическа инициално повече. Нетърпящото ѝ възражение лице не се отличаваше с красота, но пък и едва ли някой търсеше красота в него.

Харла Бранно бе най-способният администратор на планетата. Не беше блестяща като Салвор Хардин и Хобър Малоу, чиито дела даваха живот на първите два века от съществуването на Фондацията, и същевременно никой не можеше да я свърже с шуротиите на наследствените Индбъри, които бяха управлявали непосредствено преди времето на Мулето.

Речите ѝ не раздвижаваха човешките умове, нито пък самата тя бе надарена със способност за драматични жестове, ала можеше да взема тихи решения и да се придържа към тях, докато е убедена, че е права. Без да има някакво очевидно обаяние, умееше да убеждава гласоподавателите, че тези решения ще са правилните. Тъй като според Селдъновата доктрина историческата промяна е твърде трудно да бъде отклонена (като се изключи непредвидимото – нещо, което повечето селдънисти забравят въпреки крайно неприятния инцидент с Мулето), Фондацията би трябвало при всички условия да запази столицата си на Терминус. Само че има едно „би трябвало“. При току-що приключилото си появяване като изображение отпреди петстотин години, Селдън спокойно бе оповестил вероятността за оставане на Терминус на 87,2 процента.

Това обаче дори и за селдънистите означаваше, че съществува 12,8 процента възможност столицата да бъде преместена в някое по-близко до центъра на фондационната Федерация място с всички неприятни последиствия, отбелязани от Селдън. Заслугата да не се осъществи тази вероятност от една осма сигурно бе на кмет Бранно.

Харла положително не би го допуснала. Дори по времето, когато беше твърде непопулярна, тя държеше на мнението си, че Терминус е традиционното седалище на Фондацията и трябва да си остане такава. Политическите ѝ врагове представяха в карикатурен вид (трябва да се признае, с голяма доза ефективност) силната ѝ челюст като надвиснал гранитен блок.

А сега Селдън бе подкрепил нейната гледна точка и поне за известно време това щеше да ѝ даде огромно политическо предимство. Говореше се, че още преди една година тя била казала, че ако

наближаващата поява на Селдън я подкрепи, ще сметне задачата си за успешно изпълнена. Тогава щяла да се оттегли и да поеме ролята на висш държавен служител, вместо да рискува със съмнителните резултати от по-нататъшни политически войни.

Никой не ѝ бе повярвал истински. Сред политическите ежби тя се чувстваше у дома си до такава степен, както малцина преди нея се бяха чувствали, а и сега, след като изображението на Селдън се бе появило и изчезнало, не се долавяше дори най-малък намек за оттегляне.

Тя заговори с кристално ясен глас, без да се срамува от фондиционския си акцент (по-рано беше служила като посланик на Мандрес, но не бе възприела стария имперски стил на говорене, така модерен в момента и съставляващ част от квазиимперското движение за преместване във Вътрешните провинции).

– Селдъновата криза приключи и традицията, една твърде мъдра традиция, изисква да не се предприемат никакви репресии – независимо дали чрез дело или слово – срещу хората, подкрепили грешната кауза. Много честни люде са вярвали, че имат основателни причини да желаят онова, което самият Селдън не е искал. Няма смисъл те да бъдат унижавани дотолкова, че да могат да възвърнат самоуважението си само чрез отричане на самия Селдънов План. И обратното, вече съществува здравият и доброжелателен обичай хората, които са поддържали загубилата страна, да приемат загубата с леко сърце и без по-нататъшна дискусия. Въпросът вече е решен – за двете страни и веднъж завинаги.

Тя поспря, погледна спокойно за миг вторачените лица и продължи:

– Минало е половината време, хора от Съвета, половината от предвидената хилядолетна празнина между империите. Времената бяха трудни, но ние извървахме дълъг път. Всъщност ние вече сме почти галактическа империя, а не са останали и външни врагове, които да са с някакво особено значение. Междуцарствието би продължило тридесет хиляди години, ако не беше Планът на Селдън. След разпад от тридесет хиляди години едва ли биха останали сили, които да сформират нова Империя. Може би щяха да съществуват само изолирани и вероятно умиращи светове. Това, което имаме днес, дължим на Хари Селдън, а на неговия отдавна угаснал ум трябва да се уповаваме и за останалото. Оттук нататък, съветници, опасността сме самите ние, така че занаятът не трябва да има съмнения в ценността на Плана. Нека сега тихо и твърдо се съгласим, че повече няма да допускаме официални съмнения, критики или осъждания. Трябва да поддържаеме Плана изцяло. Той се е

самодоказвал в продължение на пет века. Той възплаща сигурността на човечеството и в него не трябва да се човърка. Съгласни?

Последва тихо мърморене. Кметлицата изобщо не си направи труда да потърси никакви видими доказателства за одобрението. Познаваше всеки член на Съвета и знаеше кой как ще реагира. В празника след победата сега не би имало възражения. Може би следващата година, но не и сега. А с проблемите на следващата година ще се заеме през следващата година.

Винаги с изключение на...

– Контрол на мислите ли, кмете Бранно? – попита Голан Тривайз, крачейки по пътеката между редовете и говорещ така високо, сякаш искаше да навакса мълчанието на останалите. Не бе тъй добър дори да вземе мястото си, което, като на нов член, беше на задния ред.

Бранно пак не вдигна очи.

– Вашите възгледи, съветник Тривайз?

– Правителството не може да налага забрана на свободното слово; всеки човек – и особено съветниците и съветничките, които са били избрани тъкмо с тая цел – имат право да обсъждат злободневните политически въпроси, а вероятно никой политически въпрос не може да бъде отделен от Плана на Селдън.

Бранно скръсти ръце и вдигна поглед. Лицето ѝ беше безизразно.

– Съветник Тривайз, вие встъпихте неправилно в този дебат и с това влязохте в разрез с процедурата. Аз обаче помолих да изложите възгледите си и сега ще ви отговоря. В контекста на Плана на Селдън няма ограничения на свободното слово. Единствено самият План поради естеството си поставя ограничения. Може да има много начини да се тълкуват събитията, преди изображението да вземе окончателното решение, но щом то го вземе, това решение повече не трябва да бъде обсъждано в Съвета. Нито пък може да бъде подлагано на съмнение предварително, като казваме: „Ако Хари Селдън заяви това и това, ще сгреша“.

– А ако човек наистина усеща, че е така, мадам кмете?

– Тогава този човек би могъл да го твърди, ако е частно лице и обсъжда въпроса в частен разговор.

– Значи имате предвид, че ограничението на свободното слово, което вие предлагате, трябва да се прилага изцяло и изключително към държавните служители?

– Точно така. Това не е нов принцип в законите на Фондацията. Той е бил използван и по-рано от кметове от всички партии. Личната гледна точка не означава нищо; официално изразеното мнение има тежест и

може да бъде опасно. Не сме изминали толкова път, за да рискуваме тъкмо сега.

– Може ли да изтъкна, мадам кмете, че този ваш принцип е бил употребяван рядко, от време на време и само за специфични актове на Съвета? Той никога не е бил прилаган за нещо така огромно и неопределено като Плана на Селдън.

– Планът на Селдън най-много се нуждае от защита, защото именно неговото поставяне под въпрос може да бъде фатално.

– А няма ли да размислите, кмете Бранно... – Тривайз се извърна и сега вгледаше към насядалите съветници, които комай до един бяха за-таили дъх в очакване на изхода от дуела. – Няма ли вие да размислите, членове на Съвета, че има всички основания да се смята, че въобще не съществува План на Селдън?

– Ние го видяхме днес в действие – каза кмет Бранно, говореща толкова по-тихо, колкото Тривайз ставаше по-гръмогласен и красноречив.

– Именно понеже днес го видяхме в действие, съветници и съветнички, сега можем да разберем, че Планът на Селдън, в който сме били научени да вярваме, не може, да съществува.

– Съветник Тривайз, вие сте в разрез с процедурата и не трябва да продължавате в тази насока.

– Аз имам привилегията на поста си, кмете.

– Тази привилегия е отнета, съветник.

– Вие не можете да отнемете привилегията. Вашето изявление за ограничаване на свободата на словото няма само по себе си силата на закон. В Съвета не е имало формално гласуване, а дори и да бе имало, аз щях да съм в правото си да поставя под въпрос неговата законност.

– Отнемането, съветник Тривайз, няма нищо общо с моето изявление в защита на Плана на Селдън.

– Тогава от какво зависи?

– Вие сте обвинен в държавна измяна, съветник. Аз искам да окажа на Съвета любезността да не ви арестувам в залата, но на вратата ви чакат хора от Сигурността, които ще ви задържат, когато напуснете. Сега ще ви помоля да напуснете тихо. Ако направите някакво подозрително движение, то, разбира се, ще бъде сметнато за пряка заплаха и органите на Сигурността ще влязат тук. Вярвам, че и вие не смятате това за необходимо.

Тривайз се намръщи. Наоколо цареше абсолютна тишина. (Дали всички други – без него и Компор – са очаквали този миг?) Той

погледна назад към изхода. Не видя нищо, но не се и усъмни, че кмет Бранно блъфтира.

От яд Тривайз заекна:

– Аз пред-представям един важен избирателен район, кмете Бранно...

– Несъмнено, избирателите ви ще бъдат разочаровани от вас.

– На какви доказателства сте изградили това нелепо обвинение?

– Ще се разбере, като му дойде времето, но бъдете сигурен, че имаме всичко, от което се нуждаем. Вие сте изключително недискретен младеж и би трябвало да проумеете, че човек може да ви бъде приятел и въпреки това да не желае да ви подкрепи в измяната.

Тривайз мигом се обърна към сините очи на Компор. Те отвърнаха на погледа му с каменно изражение.

Кмет Бранно спокойно каза:

– Призовавам всички да свидетелстват, че когато направих последното си изявление, съветник Тривайз се обърна към съветник Компор. Сега, съветник, ще напуснете ли или ще ни принудите да вземем участие в недостойния акт на арестуване вътре в залата на Съвета?

Голан Тривайз се обърна, изкачи пак стъпалата и на вратата двама униформени и добре въоръжени мъже застанаха от двете му страни.

А Харла Бранно погледна безстрастно след него и полуотворените ѝ устни прошепнаха: „Глупак!“

3

Лионо Кодел беше директор на Сигурността през цялото управление на кмет Бранно. Обичаше да казва, че работата му не е много измерителна, но дали лъжеше, или не, разбира се, никой не знаеше. Не приличаше на лъжец, ала това все още не означаваше нищо. Изглеждаше благ и приятелски настроен и беше напълно възможно това да е полезно за службата му. Ръстът му бе по-скоро под средния, теглото – по-скоро над средното, имаше рунтави мустаци (съвършено необичайно за гражданин на Терминус), които сега бяха повече бели, отколкото сиви, ясни кафяви очи и отличителна цветна лентичка на външния гръден джоб на отпуснатия си работен комбинезон. Той каза:

– Седнете, Тривайз. Нека, ако можем, да го караме по приятелски.

– Приятелски? С един изменник? – Тривайз пхна и двата си палеца в своя пояс и остана прав.

– С един човек, обвинен в измяна. Още не сме стигнали дотам обвинението, та макар и от самия кмет, да е равностойно на осъждане. Вярвам, че никога няма да го допуснем. Работата ми е, ако мога, да докажа невинността ви. По-лесно ще ми е да го направя сега, докато не е нанесена никаква вреда – с изключение, може би, на вашата гордост – отколкото да бъда принуден да предам – всичко на публичен съд. Надявам се, че в това отношение и вие сте съгласен с мен.

Тривайз не омокна.

– Хайде да не се мъчим да се благоразполагаме. Работата ви е да се държите с мен така, сякаш наистина съм изменник. Аз обаче не съм и отхвърлям необходимостта да го демонстрирам за ваше удоволствие. Защо вие не се опитате да докажете своята лоялност за мое удоволствие?

– По принцип и това е възможно. Тъжният факт обаче е, че на моя страна аз имам властта, а вие я нямате. Поради това привилегията да се задават въпроси се пада на мен, а не на вас. Между другото, ако върху мен падне някакво подозрение за нелоялност или измяна, предполагам, че ще бъда заменен и след туй разпитван от някой друг, който, искрено се надявам, ще се отнася с мен не по-зле, отколкото аз възнамерявам да се отнасям с вас.

– И как възнамерявате да се отнасяте с мен?

– Като с приятел и равен, ако и вие се отнасяте така с мен.

– Дали ще трябва да ви поръчам едно питие? – едно попита Тривайз.

– Може би по-късно, а засега ще ви помоля да седнете. Моля ви като приятел.

Тривайз се поколеба, после седна. Изведнъж по-нататъшното незачитане му се стори безсмислено.

– И какво следва сега? – попита той.

– Сега... Мога ли да ви помоля да отговорите на въпросите ми правдиво, изчерпателно и без да се измъквате?

– Ами ако не можете? Каква заплаха се крие зад думите ви? Психична проба?

– Вярвам, че не.

– И аз вярвам. Не и на съветник. В мен няма да откриете никаква измяна и когато по този начин се оправдая, ще имам вашата глава, а може би и тази на кмета. Изглежда си заслужава да ви накарам да опитате с психическа проба?

Кодел се намръщи и леко поклати глава.

– О, не, не. Прекалено голяма е опасността от умствени увреждания. Понякога оздравяването е бавно и не си струва риска. Определено. Разбирате ли, в случаи, когато пробата се използва в състояние на гняв...

– Това заплаха ли е, Кодел?

– Съобщаване на факт, Тривайз. Не ме разбирате неправилно. Ако трябва да използвам пробата, ще го направя и даже да сте невинен, няма да можете да се измъкнете.

– Какво искате да знаете?

Кодел натисна един разположен на бюрото ключ.

– Това, което попитам, и това, което вие отговорите, ще бъде записано и като звук, и като образ. Не искам от вас никакви изказвания за неща, за които не съм ви питал, нито пък безотговорни импровизации. Не и този път. Сигурен съм, че ме разбирате.

– Разбирам, че ще записвате само каквото искате – презрително каза Тривайз.

– Това е така, но пак повтарям: не схващайте думите ми погрешно. Аз няма да изкривя нищо от онова, което кажете. Ще го използвам или не и толкоз. Само че вие ще знаете какво няма да използвам и няма да губите моето и своето време.

– Ще видим.

– Имаме основания да мислим, съветник Тривайз – оттенъкът на допълнителна официалност в гласа му беше достатъчно доказателство за наличието на запис – че вие открито и неколкократно сте декларирали, че не вярвате в съществуването на Плана на Селдън.

Тривайз бавно рече:

– Ако съм го казвал така открито и неколкократно, какво още ви трябва?

– Хайде да не си губим времето с шикалкавене, съветник. Вие разбирате, че това, което искам, е откровено признание със собствения ви глас, характеризираан чрез неговите индивидуални особености, при условия, в които очевидно напълно можете да се владеете.

– Защото, предполагам, използването на хипноэффект, химически съединения или тем подобни би променило гласовите особености?

– Съвсем забележимо.

– И вие сте загрижен да демонстрирате, че не сте използвали никакви незаконни методи при разпитването на един съветник? Не ви упреквам.

– Радвам се, че не ме упрекувате, съветник. Тогава нека да

продължим. Вие сте декларирали открито и в няколко случая, че не вярвате в съществуването на Плана на Селдън. Признавате ли?

Тривайз произнесе бавно, подбирайки думите си:

– Аз не вярвам, че това, което наричаме Плана на Селдън, има значението, което му придаваме.

– Мъгляво изявление. Ще се постараете ли да го поясните?

– Моят възглед е, че обичайното схващане, че преди петстотин години Хари Селдън, използвайки математизираната психоисторическа наука, е разработил хода на събитията до последния детайл и че следваме курс, който е определен тъй, че да ни изведе от Първата галактическа империя към Втората галактическа империя по линията на максимална вероятност, е наивен. Това не може да е така.

– Имате предвид, че според вас Хари Селдън никога не е съществувал?

– Нищо подобно. Естествено, че е съществувал.

– Че никога не е развивал психоисторическата наука?

– Не, разбира се, нямам предвид нищо подобно. Вижте, директоре, ако ми бяха позволили, щях да обясня на Съвета, а сега ще обясня на вас. Истинността на това, което смятам да кажа, е толкова очевидна...

Директорът на Сигурността тихо и съвсем демонстративно изключи записващото устройство.

Тривайз млъкна и се намръщи.

– Защо го направихте?

– Вие ми губите времето, съветник. Не съм ви молил да произнасяте речи.

– Пожелахте да изложа своите възгледи, нали?

– Нищо подобно. Помолих ви да отговоряте на въпросите – просто, пряко и искрено. Отговаряйте само на въпросите и не ми предлагайте нищо, за което не съм ви молил. Ако го правите, няма да отнеме много време.

– Имате предвид да измъкнете от мен изявления, които да подкрепят официалната версия за онова, което се предполага, че съм извършил?

– Ние ви молим единствено да правите честни изявления и ви уверявам, че няма да ги изкривим. Хайде, нека опитаме отново. Говорехме за Хари Селдън – записващото устройство пак бе пуснато и Кодел спокойно повтори:

– Че никога не е развивал психоисторическата наука?

– Разбира се, той е развил науката, която ние наричаме

психоистория – отвърна Тривайз, без да успее да скрие нетърпението си.

– Която бихте определили по какъв начин?

– Галактико! Тя обикновено се дефинира като клон от математиката, който се занимава с общата реакция на големи групи хора на дадени стимули при дадени условия. С други думи, смята се, че предвижда обществените и историческите промени.

– Вие казахте „смята се“. Поставяте ли под въпрос това от гледна точка на математическия си опит?

– Не – рече Тривайз. – Аз не съм психоисторик. Нито аз, нито някой от членовете на правителството на Фондацията, нито някой гражданин на Терминус, нито някой...

Директорът вдигна ръка, меко каза: „Съветник, моля ви!“ и Тривайз млъкна. Кодел попита:

– Имате ли основания да предполагате, че Хари Селдън не е направил необходимия анализ, който би съчетал колкото е възможно по-ефективно факторите за максималната вероятност и най-краткото време по пътя, който Фондацията трябва да измине от Първата до Втората Империя?

– Не съм бил там – язвително рече Тривайз. – Откъде да знам?

– А знаете ли, че не го е направил?

– Не.

– Може би отричате, че холографският образ на Хари Селдън, който се е появявал при всяка от няколкото исторически кризи през последните петстотин години, е в действителност репродукция на самия Хари Селдън, направена през последната година от живота му, малко преди установяването на Фондацията?

– Предполагам, че не мога да го отрека.

– Вие „предполагате“. Бихте ли казали, че това е фалшификация, номер, измислен от някого с някаква цел?

Тривайз въздъхна.

– Не, не твърдя това.

– Готов ли сте да отстоявате тезата, че посланията, които Хари Селдън ни изпраща, са манипулирани по някакъв начин?

– Не. Нямам основание да мисля, че подобна манипулация е възможна или полезна.

– Разбирам. Вие бяхте свидетел на последното появяване на образа на Селдън. Намирате ли, че неговият анализ – направен преди петстотин години – не съответства съвсем точно на съществуващите днес условия?

– Напротив – каза Тривайз с внезапно ликуване. – Той съответства много точно.

Кодел остана безразличен към емоциите му.

– И въпреки това, съветник, дори след появяването на Селдън, вие все още твърдите, че Планът му не съществува?

– Разбира се. Аз твърдя, че той не съществува именно защото анализът съответства толкова точно...

Кодел изключи уредбата.

– Съветник – рече той, клатейки глава, – вие ме карате да си правя труда да изтривам. Аз ви питам дали все още поддържате това свое странно убеждение, а вие започвате да ми изброявате причините. Нека да повторя въпроса.

Той отново запитва:

– И въпреки това, съветник, след появяването на Селдън, вие все още твърдите, че Планът му не съществува?

– Откъде знаете това? Никой не е имал възможност да говори с моя приятел информатора Компор след появата на Хари Селдън.

– Да кажем, че го предполагаме, съветник. И да допуснем, че вие вече сте отговорили „разбира се“. Ако го кажете още веднъж, без да добавяте друга информация, ще можем да продължим.

– Разбира се – иронично повтори Тривайз.

– Добре – каза Кодел. – Аз ще избира онова „разбира се“, което звучи по-естествено. Благодаря ви, съветник – записващото устройство отново бе изключено.

– Това ли беше? – попита Тривайз.

– Това ми трябваше.

– Съвсем очевидно, онова, което ви трябва, е поредица от въпроси и отговори, които можете да представите на Терминус и на цялата фондационна Федерация, управлявана от него, за да покажете, че аз изцяло приемам легендата за Плана на Селдън. Това ще направи всяко мое евентуално по-късно отричане да изглежда като донкихотовщина или откровено безумие.

– Или дори предателство в очите на възбуденото множество, което приема Плана като жизнено важен за безопасността на Фондацията. Може би няма да бъде нужно да го оповестяваме, съветник Тривайз, ако съумеем да постигнем известно разбирателство, но окаже ли се необходимо, ще се погрижим Федерацията да го чуе.

– Такъв глупак ли сте, господине – изрече намръщено Тривайз, – че да сте абсолютно незаинтересуван от това, което наистина имам да

кажа?

– Като човек съм много заинтересуван и ако дойдат подходящи времена, ще ви изслушам с интерес и може би известна доза скептицизъм. Като директор на Сигурността обаче в настоящия момент имам точно това, което исках.

– Надявам се, знаете, че то няма да е от полза за вас и за кмета.

– Много странно, но аз въобще не мисля така. Сега вие ще тръгнете. Естествено с охрана.

– Къде ще ме отведете?

Кодел само се усмихна.

– Довиждане, съветник. Вие не бяхте идеалният сътрудник, но пък и щеше да е нереалистично да го очаквам.

Той протегна ръка.

Тривайз се изправи, пренебрегвайки я. Пригладя гънките на пояса си и рече:

– Просто отлагате неизбежното. И други мислят или ще започнат да мислят като мен. Ако ме затворите или убиете, само ще предизвикате удивление и, в крайна сметка, ще ускорите подобен начин на мислене. Накрая истината и аз ще победим.

Кодел дръпна ръката си и бавно поклати глава.

– Наистина, Тривайз – рече спокойно той, – вие сте глупак.

4

Още не бе настъпила полунощ, когато двама стражи дойдоха да го преместят от една, трябваше да признае, луксозна стая в щаба на Сигурността. Луксозна, но заключена. Затворническа килия, както и да я наричаш.

Тривайз бе имал четири часа за горчив размисъл, като през по-голямата част от времето бе крачил безспирно насам-натам.

Защо беше вярвал на Компор?

Защо пък не? Изглеждаше, че той се съгласява. Не, не е така. Изглеждаше толкова податлив да се съгласи. Не, не е и това. Изглеждаше толкова глупав, толкова лесно управляем, толкова без свои мисли и свое мнение, че Тривайз искаше да се възползва от шанса да го превърне в подходящ резонатор. Компор бе му помогнал да подобри и усъвършенства възгледите си. Беше се оказал полезен и Тривайз му се бе доверил не за друго, а защото изглеждаше много удобно да му се довери.

Сега обаче беше безполезно да се пита дали е трябвало да го прозре. Трябвало е очевидно да следва простата максима, че не бива да се вярва на никого.

Само че как можеш да живееш, като не вярваш на никого?

Очевидно човек трябва да живее така.

И кой би си помислил, че кмет Бранно ще има безочливостта да го изгони от Съвета – и че никой от останалите няма да помръдне, за да защити един от своите събратя? Въпреки че в душите си не бяха съгласни с Тривайз; въпреки че биха били готови да се обзаложат и на последната си капка кръв, че кмет Бранно е права; все пак те трябваше по принцип да се противопоставят на това нарушаване на техните прерогативи. Понякога я наричаха Бранно Бронза и този път наистина бе действала с металическа непреклонност...

Освен ако самата тя вече не е попаднала в...

Не! Подобен ход на мисли води до параноя!

И въпреки това...

Умът му сякаш заброди на пръсти в кръг и още не се бе измъкнал от натрапчиво повтарящото се хрумване, когато пристигнаха стражите.

– Ще трябва да дойдете с нас, съветник – каза важно и безстрастно по-старшият от двамата. Отличителните му знаци показваха, че е лейтенант. Имаше малък белег на дясната си буза и изглеждаше уморен, сякаш бе прекарал твърде дълго на тази служба и направил твърде малко – както можеше да се очаква от войник, чиито съграждани са живели повече от век в мир.

Тривайз не помръдна.

– Вашето име, лейтенант.

– Ивандър Сопелор, съветник.

– Вие разбирате, че нарушавате закона, лейтенант Сопелор. Не можете да арестувате съветник.

Лейтенантът рече:

– Ние получихме пряка заповед, господине.

– Това няма значение. На вас не могат да ви заповядат да арестувате един съветник. Трябва да разберете, че в резултат подлежите на военен съд.

– Вие не сте арестуван – заяви лейтенантът.

– Тогава няма защо да идвам с вас, нали така?

– Инструктираха ни да ви придружим до дома ви.

– Аз знам пътя.

– И пътят да ви защитаваме.

- От какво? Или, по-скоро, от кого?
- От всяка тълпа, която би могла да се събере.
- В полунощ?

– Точно затова изчакахме до полунощ. А сега, господине, заради вашата сигурност трябва да ви помолим да дойдете с нас. Мога ли да съобща – не като заплаха, а само за информация – че, ако бъде необходимо, сме оторизирани да приложим сила.

Тривайз знаеше за невронните камшици, с които бяха въоръжени. Надигна се, както се надяваше, с достойнство.

– Тогава към къщи. Или да разбирам, че се каните да ме откарате в затвора?

– Не са ни инструктирали да ви лъжем, господине – каза лейтенантът с някаква особена гордост. Тривайз осъзна, че стои пред професионалист, който, за да излъже, трябва да получи заповед – а и дори в такъв случай изражението и тонът на гласа му биха го издали.

– Моля за извинение, лейтенант – рече Тривайз. – Не исках да намекна, че се съмнявам в думите ви.

Отвън ги чакаше автомобил. Улицата бе празна и не се виждаше никакъв човек, да не говорим за тълпа, но лейтенантът бе говорил правдиво. Не беше казал, че отвън има тълпа или че ще се събере тълпа. Имаше предвид „всяка тълпа, която би могла да се събере“.

Лейтенантът внимателно съпровождаше Тривайз между себе си и колата. Нямахме начин да се извърти и побегне. Сопелор влезе веднага подире му и седна до него на задната седалка.

Колата потегли.

– Щом се върна у дома – каза Тривайз, – предполагам, че ще мога свободно да си върша работата. Например, да напусна моментално, ако реша.

– Нямаме заповед да ви пречим, съветник, по какъвто и да било начин, освен доколкото ни е заповядано да ви защитаваме.

– Доколкото? Какво означава това в случая?

– Инструктиран съм да ви съобща, че щом се върнете в дома си, няма да можете да го напускате. Улиците не са безопасни за вас, а аз отговарям за безопасността ви.

– Искате да кажете, че съм под домашен арест.

– Не съм адвокат, съветник. Не зная какво означава това.

Сопелор бе вперил поглед право пред себе си, но лакътят му опираше в тялото на Тривайз. Не би могъл да помръдне, без лейтенантът да усети.

Колата спря пред малката къща на съветника в предградието Флекснър. В момента той живееше сам – Фладела май се бе уморила от хаотичния ритъм, който членството в Съвета му налагаше – така че не се надяваше някой да го очаква.

– Да изляза ли? – попита Тривайз.

– Аз ще изляза пръв, съветник. Ние ще ви придружим вътре.

– Заради моята безопасност?

– Да, господине.

Зад входната врата имаше двама стражи. Нощното осветление бе запалено, но прозорците бяха от непрозрачно стъкло и отвън светлина не се виждаше.

За миг той се възмути от нахлуването, но после се овладя и едва забележимо сви рамене. Щом Съветът не бе успял да го защити в самата зала, то явно и неговият дом нямаше да му послужи за крепост.

– Колко от вас са тук? Цял полк?

– Не, съветник – долетя твърд и уверен глас. – Само един човек освен тези, които виждате, и той ви чака доста отдавна.

Харла Бранно, кметът на Терминус, застана на вратата към всекидневната.

– Не мислите ли, че е дошло време да си поговорим?

Тривайз се облещи от изненада.

– Всички тия празни приказки само...

Бранно го прекъсна с нисък, властен глас:

– Тихо, съветник. Вие четиримата, навън. Вън! Всичко тук ще бъде наред.

Четиримата стражи отдадоха чест и се извъртяха на токове. Тривайз и Бранно останаха сами.

II. КМЕТЪТ

5

Бранно чакаше повече от час и уморено размишляваше. В строгия смисъл на понятието бе извършила нахлуване с взлом. Нещо повече, бе нарушила – съвсем противоконституционно – правата на един съветник. По стриктните закони, които държаха сметка на кметовете още от времето на Индбър III и Мулето, тоест отпреди два века, тя подлежеше на отстраняване от поста си.

Точно този ден обаче в продължение на двадесет и четири часа не бе възможно Бранно да направи грешка.

Само че денят щеше да отмине. Тя неспокойно се размърда.

Първите две столетия бяха Златният век на Фондацията, нейната героична епоха – ако не за нещастниците, живели в ония несигурни времена, то поне погледнато със задна дата. Двамата велики герои бяха Салвор Хардин и Хобър Малоу – полуобожествявани до степен да съперничат на самия несравним Хари Селдън. Тримата бяха триножникът, на който се опираха всички легенди за Фондацията и дори историята ѝ.

В онези векове обаче Фондацията всъщност беше един немощен свят със слабо влияние над Четирите кралства и със съвсем смътна представа доколко закрилящата длан на Плана на Селдън е протегната над него, за да го пази от отломките на могъщата Галактическа империя.

Колкото по-мощна като политическа и търговска общност ставаше Фондацията, толкова по-малозначителни започваха да изглеждат нейните управници и бойци. Лейтън Девърс бе почти забравен. Ако понякога си спомняха за него, то бе по-скоро заради трагичната му смърт в робските мини, отколкото поради ненужната му, но успешна борба срещу Бел Райъс.

Що се отнася до Бел Райъс, най-благородния от противниците на Фондацията, той също бе бързо забравен – засенчен от Мулето, който единствен измежду всички врагове бе нарушил Плана на Селдън и победил и управлявал Фондацията. Единствено той беше Големият враг – по-точно, последният от големите.

Малцина си спомняха, че всъщност Мулето бе победен от една жена – Байта Даръл – и тя беше постигнала победата без ничия помощ, дори без подкрепата на Плана на Селдън. Също така бе почти забравено,

че нейният син и внучката ѝ, Торан и Аркади Даръл, бяха победили Втората фондация, като по този начин Фондацията, Първата фондация беше останала върховен господар.

Тези скорошни победители вече не изглеждаха героични фигури. Самото време бе толкова велико, че просто свиваше героите до обикновени смъртни. В добавка биографията, написана от Аркади за нейната баба, я бе принизила от героиня до персонаж на рицарски роман.

И оттогава нямаше никакви герои – дори и такива от рицарски романи. Калганската война бе последният епизод от погълналото Фондацията насилие, но и тя беше сравнително малък конфликт. Близо два века истински мир! Сто и двадесет години без да има и един кораб одраскан.

Мирът беше добър – Бранно не би го отрекла – изгоден мир. Фондацията не бе изградила Втора галактическа империя – според Плана на Селдън сега се намираше на половината път – но като фондационна Федерация бе стегнала в яка икономическа хватка над една трета от разпръснатите из Галактиката политически единици и имаше влияние над онези, които не контролираше. Местата, където изявлението „Аз съм от Фондацията“ не се посрещаше с уважение, останаха малко. Из всичките милиони населени светове нямаше човек с по-висок ранг от кмета на Терминус.

Титлата все още си беше същата. Наследена от водача на единствения и почти изоставен град в един самотен свят в най-затънтения край на цивилизацията преди около петстотин години, сега никой и не помисляше да я промени или да увеличи дори с атом славното ѝ звучене. Всъщност само почти забравената титла на Негово имперско величество можеше да ѝ съперничи по страхопочитанието, което вдъхваше.

Като се изключи самият Терминус, където властта на кмета бе внимателно ограничавана. Споменът за Индбърите беше жив. Хората не можеха да забравят не тяхната тирания, а факта, че бяха загубили битката с Мулето.

И ето я сега Харла Бранно – най-силния владетел от смъртта на Мулето насам (тя отлично го знаеше) и едва петата поред жена на този пост. В подобен ден само тя можеше да упражни открито силата си.

Беше се борила за своето тълкуване на това какво е било и какво би трябвало да бъде правилно срещу твърдоглавата опозиция на хора, които жадуваха за изпълнената с престиж Вътрешност на Галактиката и за аура на имперската власт, и бе победила.

Още не, беше казала тя. Още не! Втурнем ли се прекалено скоро

към Вътрешността, ще загубим по тези и тези причини. И Селдън се бе появил и я бе подкрепил с почти същите думи.

За известно време това я беше направило в очите на цялата Фондация едва ли не толкова мъдра, колкото и самия Селдън. Бранно обаче знаеше, че то може да бъде забравено всеки миг.

И този млад мъж да посмее да я предизвика точно във върховния ден.

И се осмеляваше да смята, че е прав! Точно тук бе опасността. Той беше прав! И понеже беше прав, можеше да унищожи Фондацията!

Сега тя се оказа лице в лице с него и двамата бяха сами.

Тя тъжно произнесе:

– Не можа ли да дойдеш да ме видиш насаме? Трябваше ли да се развикаш за всичко това в залата на Съвета заради идиотското си желание да ме изкараш глупачка? Каква я свърши, неразумно момче?

6

Тривайз усети, че се изчервява и се опитва да сдържи гнева си. Кметът беше старееща жена, чийто следващ рожден ден щеше да е шестдесет и третият. Колебаеше се редно ли е да започне да се надвиква с човек, поне два пъти по-възрастен от него самия.

Освен това знаеше, че тя бе добре обиграна в политическите войни и ако успее да изкара опонента си от равновесие в самото начало, битката е наполовина спечелена. Но за да е ефективна подобна тактика, трябваше да има аудитория, пред която човек може да бъде унижен, а тук бяха само те двамата.

Така че той пренебрегна думите ѝ и се постара, доколкото можеше, да я изгледа безстрастно. Беше една стара жена и се носеше по модерния вече от две поколения стил унисекс. Стилът не ѝ отиваше. Кметът, лидерът на Галактиката – ако би могло да има такъв лидер – бе просто обикновена стара жена, която с лекота можеше да бъде взета за стар мъж, ако не беше привързала стоманеносивата си коса отзад, вместо да я носи свободно разпусната по традиционния мъжки начин.

Тривайз се усмихна войнствено. Колкото и някой остарял опонент да се мъчи да придаде на епитета „момче“ обидно звучене, точно това „момче“ имаше предимството на младостта и хубавия външен вид, и съзнаваше изцяло и двете.

– Вярно е – отвърна той. – Аз съм на тридесет и две и затова в

известен смисъл бих могъл да бъда наречен момче. В добавка съм съветник и следователно, *ex officio*¹, неразумен. Първото е неизбежно, а за второто мога само да кажа, че съжалявам.

– Знаеш ли какво направи? Не стой така и не се опитвай да остроумничиш. Седни. Накарай мозъка си да заработи, ако можеш, и разговаряй разумно.

– Зная какво съм направил. Казах истината такава, каквато я виждам.

– И точно в този ден се опита да ме предизвикаш? Точно в деня, когато имам такъв авторитет, че мога да те изскубна като плевел от Съвета и да те арестувам, без никой да се осмели да протестира?

– Съветът ще се опомни и ще протестира. Може би дори вече го прави. И тогава ще се вслушат в думите ми още повече заради преследването, на което ме подлагате.

– Никой няма да те чуе, понеже ако смятах, че ще продължаваш да действаш по същия начин, бих продължила да се отнасям с теб като с предател според цялата сила на закона.

– Тогава би трябвало да ме съдят. Моят звезден миг щеше да е в съда.

– Не разчитай на това. Властта на кмета при извънредно положение е огромна, макар рядко да бива използвана.

– На какво основание ще обявите извънредно положение?

– Основанията ще ги измисля. Все ми е останала толкова изобретателност, а и не се боя да поема политически риск. Не ме принуждавай, млади човече. Или сега ще стигнем до съглашение, или ти никога вече няма да бъдеш свободен. Гарантирам ти, че ще останеш затворник до края на живота си.

Те се втреничиха един в друг: Бранно облечена в сиво, Тривайз в многобройните оттенъци на кафявото.

– Какво е това съглашение?

– А, любопитстваш. Така е по-добре. Можем да започнем да разговаряме, вместо да си противоречим. Ще ми обясниш ли своята гледна точка?

– Знаете я добре. Нали недостойно сте я обсъждали заедно със съветника Компор?

– Искам да я чуя от теб, в светлината на току-що отминалата Селдънова криза.

1. Поради естеството на поста си. (лат.) – Бел.пр.

– Много добре, щом го искате, мадам кмете! (За малко да извика „стара жена“.) Казаното от Селдън беше прекалено точно, направо невъзможно точно след цели петстотин години. Мисля, че това е осмото му появяване. В отделни случаи просто никой не е бил там, за да го чуе. В един случай, по времето на Индбър III, онова, което трябвало да изрече, се е оказало в пълно противоречие с действителността – но пък нали тогава са времената на Мулето? Само че кога при всички тези свои появявания той е бил толкова прав, колкото беше днес?

Тривайз си позволи леко да се усмихне.

– Никога досега, мадам кмете, доколкото може да се вярва на нашите записи от миналото, Селдън не е успявал да опише положението толкова точно и в най-дребните му детайли.

– Да не намекваш – попита Бранно, – че появяването на Селдън или, по-скоро – на холографското му изображение, е фалшифицирано; че записите на Селдън са били подготвени от някой наш съвременник, евентуално от мен; че някой актьор е играл ролята му?

– Не е невъзможно, мадам кмете, но не това имах предвид. Истината е далеч по-лоша. Аз вярвам, че ние виждаме образа на Селдън и че това негово описание на настоящия исторически момент е направено преди петстотин години. Казах го и на вашия Кодел, който внимателно ме прекара през някаква игра на отгатване на правилните думи, вероятно за да потвърди суеверията на редовия и неразсъждаващ член на Фондацията.

– Да. Ако бъде нужно, записът ще бъде използван, за да може Фондацията да види, че ти всъщност никога не си бил в опозиция.

Тривайз разпери ръце.

– Само че аз съм в опозиция. Планът на Селдън не съществува в смисъла, в който ние вярваме, че съществува, и не е съществувал може би от два века. Години го подозирах и доказателството е онова, което видяхме преди дванадесет часа в Криптата на Времето.

– Понеже Селдън беше прекалено точен?

– Именно. Не се усмихвайте. Това е окончателното доказателство.

– Както забелязваш, не се усмихам. Продължавай.

– Как би могъл да е толкова точен? Преди два века Селдъновият анализ на тогавашното настояще е бил абсолютно погрешен. Изминали са едва триста години от основаването на Фондацията и той вече е далеч от целта.

– Това, съветник, ти сам обясни преди малко. Случило се е заради Мулето. Мулето е бил мутант с голяма ментална сила и е нямало как да

влезе в Плана.

– Само че той въпреки всичко се е озовал там. Планът на Селдън дерайлирал. Мулето не е управлявал дълго и не е оставил наследник. Фондацията възстановила независимостта и могъществото си, но как би могъл Планът на Селдън да се върне точно на фокус след такова огромно разкъсване на тъканта му?

Бранно изглеждаше тъжна, а остаряващите ѝ ръце бяха здраво вкопчени една в друга.

– Ти знаеш отговора. Били сме едната от двете Фондации. Чел си исторически книги.

– Чел съм книгата на Аркади за нейната баба – нали в края на краищата е задължително четиво – чел съм и романите ѝ. Чел съм официалната историческа версия за Мулето и времената след него. Ще ми бъде ли обаче разрешено да се усъмня в тях?

– По какъв начин?

– Официално ние, Първата фондация, е трябвало да запазим знанията в положителните науки и да ги развиваме. Трябвало е да действаме открито, като историческото ни развитие следва – независимо дали го знаем, или не – Плана на Селдън. Съществувала е обаче и Втора фондация, която е трябвало да запази и развива психологическите науки, включително психоисторията, и нейното съществуване е трябвало да бъде държано в тайна от нас. Втората фондация е била средството за фина настройка на Плана на Селдън, което трябвало да коригира хода на галактическата история, колчем той се отклони от очертаните от Плана пътеки.

– Тогава си отговори сам – каза Бранно. – Байта Даръл победила Мулето, може би вдъхновявана от Втората фондация, въпреки че внучката ѝ твърди, че това не е било така. Несъмнено е обаче, че Втората фондация е работила върху връщането на галактическата история обратно към Плана след Мулето и очевидно е успяла. В такъв случай, за какво, в името на Терминус, говориш, съветник?

– Мадам кмете, ако проследим описанието на Аркади Даръл, става ясно, че при опита си да коригира галактическата история Втората фондация е минирала цялата схема на Селдън, тъй като с тази корекция е унищожила собствената си тайна. Ние, Първата фондация, сме осъзнали, че нашият огледален образ, Втората фондация, съществува, а не бихме могли да живеем със знанието, че сме манипулирани. Затова сме се помъчили да открием Втората фондация и да я унищожим.

Бранно кимна.

– И, според Аркади Даръл, сме успели, но очевидно не преди Втората фондация да върне галактическата история твърдо на стария път, прекъснат от Мулето. Фондацията все още върви по този път.

– Вярвате ли на това? Писанията свидетелстват, че Втората фондация била открита, а с членовете ѝ са се разправили жестоко. Това станало в 378 Е.Ф.², преди сто и двадесет години. Предполага се, че от пет поколения ние действаме без Втората фондация и въпреки това сме останали тъй близо до целта, що се отнася до Плана, че вие и изображението на Селдън говорихте почти едно и също.

– Може да се приеме, че чрез силната си интуиция аз съм прозряла значението на историческото развитие.

– Прощавайте. Не възнамерявам да хвърлям съмнение върху вашата интуиция, но ми се струва, че по-очевидното обяснение е, че Втората фондация никога не е била унищожавана. Тя все още ни управлява. Тя все още ни манипулира. И точно затуй сме се върнали към очертания от Плана на Селдън път.

7

Ако Харла Бранно беше шокирана от заявлението това изобщо не ѝ пролича.

Минаваше един след полунощ, ужасно ѝ се искаше всичко да приключи и все пак не биваше да бърза. Младият мъж трябваше да бъде подведен, а тя не желаше той да скъса кордата на въдицата. Не желаше да се отърве от него без полза, ако можеше преди това да свърши някаква работа.

– Наистина ли? – възкликна тя. – Значи твърдиш, че разказът на Аркади за Калганската война и за унищожаването на Втората фондация е лъжлив? Измислен? Шега? Приумица?

Тривайз вдигна рамене.

– Не е необходимо. Въпросът е съвсем друг. Да предположим, че разказът на Аркади е напълно верен. Да предположим, че всичко е станало точно както казва тя; че гнездото на Втората фондация е било открито и че са се отървали от тия хора. Можем ли обаче да заявим със сигурност, че сме изловили всички до един? Втората фондация се е занимавала с цялата Галактика. Членовете ѝ са манипулирали историята не само на Терминус и дори не само на Фондацията. В техните

2. От ерата на Фондацията. – Бел.пр.

отговорности е влизало нещо повече от нашия столичен свят или цялата ни Федерация. Трябва да е имало няколко души от Втората фондация, които са били на хиляда или повече парсека оттук. Възможно ли е да сме ги пипнали всичките?

– А ако не сме успели да ги пипнем – продължи Тривайз разпалено, – как бихме могли да твърдим, че сме спечелили? Можел ли е Мулето да каже същото по негово време? Той превзел Терминус и онези светове, които Терминус контролирал пряко, но световите на независимите търговци все пак останали. Превзел и световите на търговците, но все пак изпуснал трима бегълци: Еблинг Майс, Байта Даръл и нейния съпруг. Той контролирал двамата мъже и оставил Байта – единствено Байта – неконтролирана. Ако вярваме на романтичната история на Аркади, направил го от сантименталност. И това се оказало достатъчно. Според описанията на Аркади само един човек – само Байта – била оставена да върши каквото си ще и точно заради нейните действия Мулето не успял да открие Втората фондация и бил победен.

Тривайз замълча колкото да си поеме дъх.

– Останал незасегнат само един човек и всичко било загубено! Ето какво е значението на отделната личност въпреки всички легенди, с които е обвит Планът на Селдън и които твърдят, че индивидът е нищо, а тълпата всичко. Е, какво би се случило, ако от Втората фондация е останал не един-единствен човек, а няколко дузини, което е напълно възможно? Дали те не биха се събрали отново, възстановили богатството си, подновили кариерата си, умножили броя си чрез набиране и обучение на нови членове и дали не биха ни направили, всички нас, пешки още веднъж?

Бранно мрачно попита:

– Вярваш ли в това?

– Сигурен съм.

– Тогава ми кажи, защо им трябва да се занимават с нас. Защо жалките отломки ще продължат отчаяно да се придържат към един дълг, който вече никой не приветства? Какво ги подтиква да тласкат Галактиката по пътя ѝ към Втората империя? А ако една малка групичка държи да изпълни мисията си, защо трябва да се безпокоим? Защо да не приемем Плана с благодарност, че те ще се погрижат да не се отклоним или да не загубим пътя?

Тривайз сложи длан на очите си и ги разтърка. Въпреки младостта си той изглеждаше по-умореният от двамата. Погледна към кмета и каза:

– Направо не ви разбирам. Да не би да сте останали с впечатлението, че всичко това Втората фондация ще прави заради нас? Че те са някакви идеалисти? При вашето познаване на политиката – на практическите въпроси на властта и манипулирането – не ви ли е ясно, че те ще го правят заради себе си? Ние сме острието. Ние сме моторът, движещата сила. Ние се трудим, потим се, кървим и плачем. Те само контролират – нагласят някой усилвател тук, изключат някой контакт там – вършат всичко с лекота и без никакъв риск за себе си. После, когато всичко бъде сторено и когато след хиляда години теглене и напъване ние изградим Втората галактическа империя, хората от Втората фондация ще се наместват като управляващ елит.

– В такъв случай – каза Бранно, – ти искаш да ги елиминираш? След като сме извървели половината път до Втората империя, ти искаш да поемем риска да изпълним задачата със собствени сили и да създадем свой собствен елит? Така ли?

– Разбира се! Разбира се! Нима и вие не бихте искали същото? Е, няма да доживеем да го видим, но вие имате внуци, а някой ден и аз може би ще имам, и те ще имат и така нататък. Аз искам те да пожънат плода на нашите усилия и да виждат първопричината за този плод у нас да ни възхваляват за онова, което сме постигнали. Не искам всичко да бъде жертва на една тайна конспирация, измислена от Селдън – за мен той изобщо не е герой. Казвам ви, че ако позволим на неговия План да се осъществи, това ще представлява далеч по-голяма опасност от Мулето. Галактико, иска ми се Мулето да беше прекъснал Плана изцяло и завинаги. Щяхме да го преживеем. Той е бил единствен и съвсем определено смъртен. Втората фондация ми се струва безсмъртна.

– Но ти би желал да я унищожиш, нали?

– Само да знаех как!

– След като не знаеш как, не мислиш ли, че е напълно възможно да стане обратното?

Тривайз я изгледа с презрение.

– Мислел съм си, че може би дори вие сте под техен контрол. Вашите точни предположения за това какво би казал Селдън и по-нататъшните ви постъпки спрямо мен спокойно биха могли да бъдат резултат от действията на Втората фондация. Не е изключено да сте празна черупка, изпълнена със съдържание от нея.

– Тогавя защо разговаряш с мен така?

– Защото ако вас ви контролира Втората фондация, аз тъй или иначе съм загубен и спокойно бих могъл да излея част от гнева си... и

защото всъщност залагам на това, че вие не сте под техен контрол, а само не съзнавате какво вършите.

– Във всеки случай залагането го печелиш – заяви Бранно. – Аз не съм под ничий друг контрол, освен под моя собствен. Въпреки това как можеш да бъдеш сигурен, че казвам истината? Щях ли да си призная, ако бях под контрола на Втората фондация? Нещо повече, щях ли да го знам дори самата аз?

Тя помълча за миг, преди да продължи безстрастно:

– От такива въпроси обаче просто няма полза. Аз вярвам, че не съм контролирана, и ти нямаш никаква друга възможност, освен също да го повярваш. Само че обмисли това положение. Ако Втората фондация съществува, най-голямата ѝ грижа положително ще бъде никоой в Галактиката да не узнае, че е така. Планът на Селдън работи добре, само ако пешките, тоест ние, не съзнаваме как работи той и по какъв начин сме манипулирани. Именно понеже Мулето насочи вниманието на Фондацията към нейната посестрима, тя беше унищожена по времето на Аркади. Или може би трябваше да кажа почти унищожена, съветник?

Харла Бранно направи кратка, но многозначителна пауза.

– Оттук ще извадим две заключения. Първо, с основание ще предположим, че те биха се намесвали сериозно колкото се може по-малко. Едва ли е възможно да подчинят всички нас. Даже и Втората фондация, ако тя съществува, би трябвало да има граници на мощта си. Да овладее неколцина и да остави другите да забележат този факт би вкарало изкривявания в Плана. Следователно стигаме до заключението, че тяхната намеса е толкова деликатна, толкова косвена и толкова рядка, колкото изобщо е допустимо – и затова аз не съм контролирана. Нито пък ти.

– Това е едното заключение – каза Тривайз – и аз съм склонен да го приема може би просто защото ми се иска да е вярно. Какво е второто?

– По-просто и по-определено. Ако Втората фондация съществува и иска да запази тайната за своето съществуване, тогава поне едно нещо е сигурно. Всеки, който мисли, че тя е още жива, и говори за това, и го разгласява, и го крещи пред цялата Галактика, трябва незабавно по някакъв ловък начин да бъде отстранен изтрит, ликвидиран. Това не би ли било и твоето заключение?

– Затова ли ме арестувахте, мадам кмете? – попит Тривайз. – Да ме защитите от Втората фондация?

– В известен смисъл. Донякъде. Точният запис на Лионо Кодел относно твоите убеждения ще бъде публикуван, не само за да предпази хората от Терминус и Фондацията от ненужни тревоги поради

глупавите ти приказки, но и за да не бъде разтревожена самата Втора фондация. Ако тя наистина съществува, аз не искам да привличаме вниманието ѝ върху теб.

– Представи си! – рече Тривайз с подчертана ирония – Заради мен? Заради красивите ми кафяви очи?

Бранно се размърда нервно и после съвсем неочакван се разсмя.

– Не съм толкоз стара, съветник, та да не съзнавам че имаш красиви кафяви очи. Преди трийсетина години това можеше да е достатъчен мотив. Днес обаче не бих помръднала и милиметър, за да ги спася, ако работата се отнасяше единствено до тях. Само че ако Втората фондация съществува и ако вниманието ѝ бъде привлечен към теб, тя може би няма да спре дотук. Трябва да се има предвид моят живот и животът на много други далеч по-интелигентни и по-ценни от теб хора, а също и всички наши планове.

– О! Нима наистина мислите, че Втората фондация съществува, та се отнасяте толкова внимателно към вероятността за евентуална нейна реакция?

Бранно стовари юмука си на масата пред нея.

– Разбира се, че мисля, ненадминати глупако! Ако не знаех, че Втората фондация съществува и ако не се борех с нея толкова упорито и ефективно, колкото мога, щях ли да се интересувам какво говориш на тази тема? Ако Втората фондация не съществуваше, щеше ли да има значение, че ти обявяваш съществуването ѝ? От месеци исках да те затворя, преди да заговориш публично, но ми липсваше политическата власт да се разправя грубо с един съветник. Появяването на Селдън ме представи в добра светлина и ми даде тази власт – макар и временно – и именно в тоя момент ти наистина заговори публично. Аз реагирах незабавно и сега ще трябва да те убия без никакви угризения на съвестта и без дори микросекунда колебание, ако не направиш точно онова, което ти кажа.

Решителният ѝ вид не му даваше основания за съмнение.

– Целият ни разговор сега, по време, когато би трябвало да съм в леглото и да спя – продължи Бранно – беше замислен така, че да те накара да ми повярваш. Искам да знаеш, че проблемът за Втората фондация, който се постарях ти да очертаеш, ми дава достатъчно основания да спра мозъка ти без съд.

Тривайз се понадигна от мястото си.

Бранно спокойно изрече:

– О, недей да правиш каквото и да било. Аз съм само една стара

жена, както несъмнено си мислиш в момента, но преди да ме докоснеш, ще бъдеш мъртъв. Ние сме под наблюдението на моите хора, глупави младежо.

Тривайз седна и каза леко разтреперан:

– Говорите безсмислици. Ако вярвахте, че Втората фондация съществува, не бихте приказвали за това така свободно. Нямаше да се изложите на опасностите, на които казвате, че се излагам аз.

– В такъв случай очевидно схващаш, че имам малко повече здрав разум от теб. С други думи, ти вярваш, че Втората фондация съществува, и въпреки това говориш свободно за нея, понеже си глупав. Аз вярвам, че тя съществува и също говоря свободно, но само понеже съм взела предпазни мерки. Тъй като изглежда си чел внимателно историята на Аркади, може би ще си спомниш как тя разказва за изобретеното от баща ѝ „ментално статично устройство“. То служи като щит срещу онзи вид ментална сила, която Втората фондация притежава. Устройството все още съществува и дори е било доусъвършенствано в най-строга тайна. Тази къща сега е относително добре защитена срещу подслушване. Ако вече си ме разбрал, нека ти обясня какво трябва да направиш.

– Какво?

– Трябва да откриеш дали това, което двамата с теб мислим, наистина е така. Дали Втората фондация все още съществува и ако съществува, къде. Което означава, че ще се наложи да напуснеш Терминус и да отидеш и аз не знам къде – даже накрая да се окаже, както по времето на Аркади, че Втората фондация съществува сред нас. Това означава също, че няма да се върнеш, докато не научиш нещо, което да ни кажеш; а ако нямаш какво да ни кажеш, не ще се върнеш никога и населението на Терминус ще остане с един глупак по-малко.

Тривайз усети, че губи дар слово.

– Как, в името на Терминус, мога да ги търся, без това да стане ясно? Те просто ще намерят начин да ме убият и вие нищо няма да разберете.

– Тогава недей да ги търсиш, наивно дете. Търси нещо друго. Търси нещо с цялата си душа и ум и ако, междувременно, се натъкнеш на тях, понеже те няма да си дадат труда да ти обърнат внимание, добре! В такъв случай ще ни изпратиш информацията по защитена и кодирана хиперчестота, а след това като награда можеш да се върнеш.

– Предполагам, че имате нещо предвид за това какво да търся.

– Разбира се, че имам. Познаваш ли Янов Пелорат?

– Никога не съм чувал за него.

– Утре ще го видиш. Той ще ти каже какво ще търсите и ще потегли с теб с един от най-съвършените ни кораби. Ще бъдете само двамата, понеже е предостатъчно да рискуваме двама души. И ако някога се опиташ да се върнеш, без да ни удовлетвориш с информацията, която искаме, ще те издухаме от космоса, преди да си дошъл и един парсек от Терминус. Това е всичко. Разговорът приключи.

Бранно стана, погледна голите си ръце и бавно намъкна ръкавиците си. Обърна се към вратата и през нея влязоха двама въоръжени стражи. Отстъпиха встрани, за да й направят път. На вратата тя се обърна.

– Вън също има охрана. Недей да правиш нищо, което би я обезпокоило, иначе ще ни спестиш всички грижи около твоето съществуване.

– Тогава вие също ще загубите изгодите, които мога да ви донеса – рече Тривайз, като положи известно усилие думите му да прозвучат нехайно.

– Бихме поели този риск – заяви Бранно с невесела усмивка.

8

Отвън я чакаше Лионо Кодел.

– Чух всичко, кмете. Бяхте изключително търпелива.

– И съм изключително уморена. Мисля, че тоя ден имаше седемдесет и два часа. Отсега нататък ти поемаш нещата.

– Ще го сторя, само ми кажете имаше ли наистина ментално статично устройство в къщата?

– О, Кодел – с отегчение рече Бранно, – ти го знаеш по-добре от мен. Какъв шанс съществуваше някой да ни наблюдава? Можеш ли да си представиш, че Втората фондация следи всичко, навсякъде и винаги? Не съм романтична като младия Тривайз; той би могъл да си го мисли, но не и аз. А даже и да е тъй, даже ако очите и ушите на Втората фондация са навсякъде, нямаше ли присъствието на едно МСУ да ни издаде веднага? Нямаше ли неговото използване да й покаже, че срещу нейните сили съществува защита – щом открит район, който е ментално непрозрачен? Не е ли тайната на този щит – докато не сме се подготвили напълно да го използваме с цялата му мощност – нещо, което струва не само повече от Тривайз, но и от нас двамата с теб? И въпреки това...

Седяха в колата, Кодел шофираше.

– И въпреки това... – каза той.

– И въпреки това какво? – сепна се Бранно. – А, да. И въпреки това

този млад човек е интелигентен. Нарекох го глупак може би половин дузина пъти, за да го държа там, където му е мястото, но той не е глупак. Млад е, чел е прекалено много романи от Аркади Даръл и те са го накарали да мисли, че Галактиката е такава и онакава... Но има бърза интуиция и ще бъде жалко да го загубим.

– Значи сте сигурна, че ще го загубим?

– Напълно – тъжно отвърна Бранно. – Въпреки всичко така е по-добре. Нямаме нужда от млади романтици, които в заслепението си да застрашат и евентуално да разбият онова, дето е било градено с години. Освен това той ще послужи за определена цел. Положително ще привлече вниманието на Втората фондация – естествено ако приемем, че тя съществува и наистина се интересува от нас. Докато е заета с него, може би ще ни пренебрегва. Може би дори ще спечелим нещо повече от щастieto да бъдем пренебрегнати. Надяваме се да се издадат неволно чрез обсебеността си с Тривайз и да ни дадат възможност и време да обмислим контрамерки.

– Значи Тривайз ще привлече гърма.

Устните на Бранно се извиха в подобие на усмивка.

– Ето метафората, която търсех. Той е нашият гръмоотвод, дето ще поеме удара и ще ни защити.

– А този Янов Пелорат, който също ще бъде на пътя на светкавицата?

– И той може да пострада. Няма как да го избегнем.

Кодел кимна.

– Е, вие знаете какво е казал Салвор Хардин. „Никога не оставяй чувството си за морал да ти пречи да вършиш онова, което трябва.“

– В този момент нямам чувство за морал – промърмори Бранно. – Имам чувство за умора до смърт. И още нещо, бих могла да изброя сума ти хора, които предпочитам да загубя вместо този Голан Тривайз. Той е такъв хубав младеж. И естествено го съзнава – последните й думи се сляха, понеже тя затвори очи и задряма.

III. ИСТОРИКЪТ

9

Янов Пелорат беше белококс и лицето му в спокойно състояние, а то рядко биваше друго, изглеждаше безизразно. Беше среден на ръст и на тегло, склонен да се движи без да бърза и да говори отмерено. Изглеждаше значително по-стар от своите петдесет и две години.

Никога не беше напускал Терминус, нещо крайно необичайно, особено за човек с неговата професия. Самият той не бе сигурен дали заседалият му начин на живот се дължи или е антипод на историческата му фикс идея.

Тя го бе връхлетяла съвсем неочаквано на петнадесетгодишна възраст, когато по време на някакво боледуване му дадоха книга с ранни легенди. В нея откри повтарящия се мотив за един самотен и изолиран свят – свят, който дори не е подозирал изолацията си, тъй като никога не я е съзнавал.

Неразположението му веднага започна да преминава. За два дни прочете три пъти книгата и стана от леглото. На следващия седна пред компютърния си терминал, търсейки всички възможни записи на подобни легенди, които би могла да има библиотеката на университета в Терминус.

Оттогава точно тези легенди завладяха мислите му. В отношение библиотеката на университета в никакъв случай не беше изобилен източник, но когато възмъжа, Пелорат откри прелестите на междубиблиотечните заемки. В колекцията си притежаваше разпечатки, получени чрез хиперрадиационни сигнали чак от Ифния.

Бе станал професор по древна история и сега – след тридесет и седем години – започваше първата си полагаема година без лекции. Беше я изискал с идеята да направи космическо пътешествие до самия Трантор.

Пелорат напълно съзнаваше, че за човек от Терминус е съвършено необичайно никога да не е бил в космоса. Той и не бе възнамерявал да се отличава по такъв необикновен начин. Просто се случваше тъй, че колчем се появеше възможност да полети в космоса, на пътя му се изпечваше някоя нова книга, ново изследване или нов анализ. Тогава отлагаше планираното си пътуване, докато не изцедеше до последна капка

новия източник и не добавеше още един факт, разсъждение или фантазия към вече натрупаната планина. Накрая съжеляваше единствено за това, че така и не е направил онова специално пътуване.

Трантор някога беше столицата на Първата галактическа империя. В продължение на дванадесет хиляди години бе резиденция на императорите, а преди това – столица на едно от най-важните предимперски кралства, което малко по малко бе завладяло или по някакъв друг начин погълнало останалите и установило Империята.

Трантор бе град, опасващ цялата планета, град, покрит с метал. Пелорат беше чел за него в трудовете на Гаал Дорник, който го бе посетил по времето на самия Хари Селдън. Томчето на Дорник вече не можеше да се намери и екземплярът, който Пелорат притежаваше, спокойно би бил продаден за половината от годишната заплата на историка. Но дори само предположението за възможна раздяла с такава рядкост го изпълваше с ужас.

Разбира се, що се отнася до Трантор, Пелорат се интересуваше преди всичко от Галактическата библиотека, която по времето на Империята (когато се наричаше „имперска“) беше най-голямата в Галактиката. Трантор бе столицата на най-великата и най-населената империя в историята на човечеството. Този град-планета се обитаваше от над четиридесет милиарда души и Библиотеката му бе събрала всички творчески (и не тъй творчески) трудове на човечеството, „сума сумарум“ на неговите знания. Всичко бе компютъризирано по толкова сложен начин, че за да се оправят с компютрите, бяха нужни експерти.

Нещо повече, Библиотеката беше оцеляла. Според Пелорат именно това бе учудващото. Когато преди около два века и половина Трантор падна и бе разграбен, той беше подложен на такова ужасно унищожение, че разказите за човешките нещастия и смърт не можеха да бъдат слушани без болка и потрес, но въпреки това Библиотеката бе спасена, пазена (както говореха) от студентите от Университета, които си служели с хитроумни оръжия. (Някои смятаха, че студентската отбрана е изцяло измислена.)

Във всеки случай Библиотеката бе оцеляла през периода на унищожението. Когато Еблинг Майс почти открил Втората фондация, той работил в недокоснатата Библиотека сред потънал в руини свят (според историята, в която хората от Фондацията все още вярваха, но към която учените винаги се бяха отнасяли резервирано). Представителите на три поколения от фамилията Даръл – Байта, Торан и Аркади – по едно или друго време бяха ходили на Трантор. Аркади обаче не бе посетила

Библиотеката и изглежда, че оттогава тя не бе влияла на хода на галактическата история.

От сто и двадесет години на Трантор не бе стъпвал човек от Фондацията, но нямаше причини да се мисли, че Библиотеката не е вече там. Тя не бе въздействала на света и това беше най-сигурното доказателство, че се намира на мястото си. Ако я бяха унищожили, положително щеше да се разчуе.

Библиотеката бе демодирана и архаична още по времето на Еблинг Майс, но това също беше предимство. Пелорат винаги потриваше ръце от вълнение, щом си помислеше за една стара и демодирана Библиотека. Колкото по-стара и по-демодирана, толкова по-вероятно притежава онова, от което той се нуждаеше. Понякога сънуваше, че влиза в нея и пита, задъхан от ужас: „Библиотеката да не е модернизирана? Да не сте изхвърлили старите записи и компютризации?“ И винаги получаваше един и същ отговор от прашните и древни библиотекари: „Както си е била, професоре, така си е и сега.“

И ето че сънищата му сякаш да се сбъднат. Самата Харла Бранно – кметът на Терминус, го бе уверила в това. Той не бе много сигурен откъде тя е разбрала за изследванията му. Не беше успял да публикува много статии. Само част от направеното бе достатъчно солидно и заслужаваше да бъде публикувано, а и онова, което видя бял свят, не беше оставило никаква следа. Хората обаче разправяха, че Бранно Бронза знае всичко, що става на Терминус, и че има очи на крайчеца на всеки пръст на ръцете и краката си. Пелорат бе почти готов да го повярва, ала щом тя е знаела за работата му, защо, по дяволите, не бе прозряла важността ѝ и не го бе подкрепила финансово малко по-рано?

Някак си, помисли той с цялата горчилка, която беше способен да събере, Фондацията яко се бе вторачила в бъдещето. Хората бяха обладани от мисълта за Втората фондация и за своята съдба и нямаха нито време, нито желание да поглеждат назад в миналото, а на всичко отгоре се дразнеха от ония, които го правеха.

Понеже акълът им е толкова, разбира се, но той не беше в състояние сам-самичък да ликвидира глупостта. Може пък така да е по-добре. Ще придърпа към гърдите си като своя рожба голямото преследване на целта и някой ден ще го помнят като великия първооткривател на Важното.

Туй естествено означаваше (и Янов бе прекалено честен в интелектуално отношение, за да откаже да го приеме), че той също е погълнат от бъдещето – онова бъдеще, в което ще го признаят и в което ще бъде

герой на равна нога с Хари Селдън. Всъщност ще бъде дори по-велик от него, защото как би могло откриването на хиляда години ясно предвидимо бъдеще да се сравнява с възкресяването на поне двадесет и пет хилядолетно загубено минало?

И ето че дойде денят, големият ден.

Харла Бранно бе казала, че той ще настъпи след появяването на изображението. Това бе единствената причина Пелорат да се интересува от Селдъновата криза, която от месеци бе окупирала всички умове на Терминус и почти всички учени глави във Федерацията.

На него му се струваше, че най-маловажното нещо е дали столицата на Фондацията ще остане тук, на Терминус, или ще бъде преместена някъде другаде. А сега, кризата вече бе отминала, той не можеше да си отговори със сигурност на чия страна е бил Хари Селдън и дали разискваният въпрос изобщо е повдигнат.

Стигаше му обаче и това, че Селдън се бе появил и днес беше големият ден.

Малко след два часа по пладне един автомобил спря на алеята пред неговия самотен дом току извън голямата ограда.

Задната врата на автомобила се плъзна настрани. Отвътре излезе един страж, сетне някакъв млад човек и после още двама стражи.

Пелорат бе впечатлен въпреки скептицизма си. Кметът не само знае за работата му, но и явно мисли, че е изключително важна. На човека, който щеше да бъде негов компаньон, бяха дали почетна стража, а на него самия обещаваха първокласен кораб, който съратникът му ще може да пилотира. Абсолютно ласкателно! Абсолютно...

Икономката на Пелорат отвори вратата. Младият човек влезе вътре и двамата стражи се настаниха от двете страни на входа. Янов видя през прозореца, че третият страж остана отвън и че пристигна и втори автомобил. Допълнителни стражи!

Объркващо!

Той се обърна да посрещне младия човек, който бе вече вътре в стаята и с изненада откри, че го познава. Беше го гледал на холопредаванията.

– Вие сте онзи съветник. Тривайз!

– Голан Тривайз. Точно така. А вие сте професор Янов Пелорат?.

– Да, да – рече Пелорат. – Значи вие сте човекът, с който ще...

– Ще пътуваме заедно – вдървено го прекъсна Тривайз. – Или поне така ми казаха.

– Но вие не сте историк.

– Не, не съм. Както споменахте, аз съм съветник, политик.

– Да, да... Че за какво ли питам? Историк съм аз, тъй че защо трябва да има и друг? Вие можете да пилотирате космически кораб.

– Да, за това доста ме бива.

– Е, то ни и трябва. Отлично! Боя се, че не съм от хората с практическо мислене, млади човече, така че щом сте тук, ще бъдем добър отбор.

Тривайз отвърна:

– В момента не съм завладян от изключителността на собственото си мнение, но ми се струва, че нямаме друг избор, освен да се опитаме да станем добър отбор.

– Тогава да се надяваме, че ще превъзмогна моята неувереност в космоса. Знаете ли, съветник, никога не съм бил там. Аз съм земеровен, бозайник, ако това е точният термин. Между другото, искате ли чаша чай? Ще накарам Клода да ни приготви нещо. Доколкото разбирам, в края на краищата има още няколко часа до отлитането. Аз вече съм готов. Имам всичко, което ще е нужно на нас двамата. Госпожа кметът бе изключително отзивчива. Просто е поразително как се заинтересува от проекта.

– Знаели сте за това, така ли? – попита Тривайз. – Откога?

– Кметът се свърза с мен – тук Пелорат леко се намръщи и започна да прави някакви пресмятания – преди две-три седмици. Аз бях очарован. А сега, като си изясних, че ми трябва пилот, а не втори историк, съм още по-очарован, че моят компаньон сте вие, драги приятелю.

– Две-три седмици – повтори Тривайз, леко замаян. – Тя е била готова през цялото това време. А аз... – и гласът му се загуби.

– Моля?

– Няма нищо, професоре. Имам лошия навик да си мърморя. Ако нашето пътешествие се проточи, ще трябва полека-лека да привикнете.

– Ще се проточи, ще се проточи – рече Пелорат, подбутвайки събседника си към масата в столовата, където икономката приготвяше богато гарниран чай. – То дори ще е абсолютно неограничено. Кметът каза, че имаме толкова време, колкото си щем, че пред нас лежи цялата Галактика и че всъщност където и да отидем, можем да ползваме средствата на Фондацията. Тя, разбира се, предупреди, че ще трябва да бъдем разумни. Колкото за това, обещах ѝ го – той се ухили и потри ръце. – Седнете, скъпи приятелю, седнете. Може да се окаже, че за много дълго време това ще ни е последното хапване на Терминус.

Тривайз седна.

– Имате ли семейство, професоре?

– Имам един син. Преподава в университета в Сантани. Струва ми се, че е химик или нещо подобно. Метнал се е на майка си. Ние отдавна не сме заедно, така че, както виждате, нямам отговорности, нито пък семейни задължения. Вярвам, че и вие нямате. Ама вземи си от сандвичите, момчето ми.

– В момента наистина съм без семейни задължения. Просто няколко жени, които идват и си отиват.

– Да. Да. Когато потръгне така, е прелестно. Като разбереш пък, че няма защо да ги взимаш на сериозно, става още по-прелестно. Доколкото разбирам, без деца?

– Никакви.

– Добре! Знаеш ли, направо съм в прекрасно настроение. Признавам, че като влезе, отначало се пообърках. Сега обаче те намирам съвършено стимулиращ. Трябват ми младост, ентузиазъм и някой, дето да може да се оправя в Галактиката. Виждаш ли, започваме едно издирване. Забележително издирване – спокойното лице и гласът на Пелорат необичайно се оживиха, без изражението или интонацията му да се променят особено. – Питам се дали са ти казали за това.

Очите на Тривайз леко се присвиха.

– Забележително издирване?

– Да, разбира се. Сред десетките милиони населени светове в Галактиката е скрита скъпоценна перла, а ние можем да се доверим само на най-бегли намеци. Ако обаче успеем да я намерим, наградата ще е невероятна. Ако ти и аз, моето момче – искам да кажа, Тривайз, понеже нямам намерение да се държа отвисоко – издържим, имената ни ще звучат во веки веков.

– Тази награда, за която говорите... тази скъпоценна перла...

– Май се изразявам като Аркади Даръл – писателката, нали я знаеш – когато разказва за Втората фондация? Нищо чудно, че си изненадан – Пелорат вдигна глава, сякаш щеше да избухне в смях, но само бегло разтегли устни. – Уверявам те, че не става въпрос за такова просто и маловажно нещо.

– Ако не говорите за Втората фондация, професоре, тогава за какво?

Пелорат мигом помрачня и дори се заоправдава:

– А, значи госпожа кметът не ти е казала? Много странно. От десетилетия се възмущавам от правителството и неспособността му да проумее какво върша, а сега кмет Бранно внезапно стана толкова щедра.

– Да – рече Тривайз, без да се опитва да прикрие ироничната си интонация, – тя е жена със забележителна скрита филантропия, само че не ми спомена за какво става дума.

– Значи не знаеш за моите проучвания?

– Съжалявам, но не знам.

– Няма защо да се оправдаваш, всичко е наред. Не мога да кажа, че съм направил сензация. Сега ще ти обясня. Двамата с теб ще търсим – и ще намерим, понеже наум имам една отлична възможност – Земята.

10

Тази нощ Тривайз не спа добре.

Непрекъснато се мятеше в затвора, който старата жена бе издигнала около него, но не успя да намери изход.

Пращаха го в изгнание, а той не можеше да противодейства с нищо. Бранно беше се показала спокойна и неумолима и дори не си бе дала труда да маскира неконституционността на действията си. Той се бе уповавал на своите права като съветник и гражданин на Фондацията, а тя не ги бе признала дори на думи.

И ето сега този Пелорат, този странен учен, който като че ли живееше на света, без да бъде част от него, му заявяваше, че ужасната старица се е подготвяла за това от седмици.

Чувстваше се същинско „момче“, както го бе наричала тя.

Канеха се да го пратят в изгнание с някакъв историк, който веднага беше започнал да го титулова „скъпи приятелю“ и който сякаш получи невротичен пристъп на радост, понеже започваше галактическо издирване на... Земята?

Какво, в името на бабата на Мулето, беше Земята?

Беше попитал. Разбира се! Беше попитал веднага, щом я споменаха.

Беше казал:

– Извинете, професоре. Аз съм невежа във вашата област и вярвам, че няма да се подразните, ако ви помоля да ми обясните нещо с прости думи. Какво е Земята?

В продължение на двадесет дълги секунди Пелорат го зяпаше с печален поглед. После отвърна:

– Това е планета. Първичната планета. Същата онази, на която за пръв път са се появили хората, скъпи ми приятелю.

Тривайз се облещи.

– Появили се за пръв път? Откъде?

– От никъде. Това е планетата, на която човечеството се е развило по пътя на еволюцията от низшите животни.

Тривайз поразмишлява над това и поклати глава.

– Не разбирам какво имате предвид.

На лицето на Пелорат се появи краткотрайно раздражение. Той се прокашля и заяви:

– Някога на Терминус не е имало хора. Предполагам, че знаеш това?

– Разбира се – нетърпеливо отвърна Тривайз. Внезапното използване на педагогически тон от страна на Пелорат го подразни.

– Чудесно. То важи и за всички останали светове. Анакреон, Санта-ни, Калган... За всички. По някое време в миналото те са били основани. Хората са дошли на тях от другаде. Дори и на Трантор. В продължение на двадесет хиляди години той може да е бил столица, но не и преди това.

– А какво е бил преди това?

– Пуст! Поне откъм хора.

– Не е много за вярване.

– Но е истина. Старите записи го доказват.

– Откъде са дошли тогава хората, които първи са открили Трантор?

– Никой не е сигурен. Има стотици планети, които претендират, че са били населени още в неясните мъгли на античността и чиито жители разправят фантастични истории за естеството на първото пристигане на хората. Историците са склонни да пренебрегват тия неща и да размишляват по „въпроса за произхода“.

– Това пък какво е? Никога не съм чувал за него.

– Не ме изненадва. Сега не е особено популярен исторически проблем, но по време на разпадането на Империята е имало период, когато този въпрос е предизвиквал определен интерес сред интелектуалците. Салвор Хардин го споменава накратко в мемоарите си. Това е проблемът за идентификацията и локализацията на единствената планета, откъдето е започнало всичко. Ако погледнем назад във времето, човечеството ще се стече от основаните напоследък светове към по-старите, към още по-старите, докато накрая не се концентрира в един-единствен – в първичния свят.

Тривайз моментално съзря очевидния недостатък на този аргумент.

– Не е ли възможно да е имало много първични светове?

– Разбира се, че не. Всички човешки същества по цялата Галактика

са от един и същ вид. Един и същ вид не може да произлиза от повече от една планета. Това е свършено невъзможно.

– Откъде знаете?

– Първо... – Пелорат докосна палеца на лявата си ръка с този на дясната, но после изглежда поразмисли над онова, което неизбежно щеше да се обърне в дълго и заплетено изложение. Отпусна надолу ръце и каза с подчертана тържественост:

– Скъпи приятелю, давам ти честната си дума.

Тривайз направи официален поклон и рече:

– Не съм и помислял да се съмнявам, професор Пелорат. Тогава нека приемем, че има само една първична планета, но не е ли възможно да съществуват стотици, които да си оспорват тази чест?

– Не просто е възможно, ами наистина е така. Въпреки това всичките им претенции са неоснователни. Нито една от тия стотици планети, които претендират за приоритет не показва и най-малка следа от предхиперпространственото общество, да не говорим за следа на човешка еволюция от предхождащи човека организми.

– Тогава излиза, че има първична планета, но по някаква причина тя не претендира за това?

– Попадна право в целта.

– И вие се каните да я търсите?

– Двамата ще я търсим. Това е нашата мисия. Кмет Бранно е уредила всичко. Ти ще пилотираш нашия кораб до Трантор.

– До Трантор? Че тя не е първичната планета, вие сам го казахте преди малко.

– Разбира се, че не е Трантор, а Земята.

– Тогава защо да не пилотирам кораба към Земята?

– Изглежда не съм бил достатъчно ясен. Земята е име от легендите, свято пазено в древни митове. Значението му не ни е известно със сигурност, но е удобно да се използва тази дума като синоним за „първичната планета на човешкия род“. Коя обаче планета в реалния космос е тази, дето ние наричаме „Земя“, не се знае.

– Дали на Трантор ще го знаят?

– Определено се надявам там да получа информация. Трантор притежава Галактическата библиотека, най-голямата в цялата система.

– Тази библиотека сигурно е била преровена от хората, които са се интересували от „въпроса за произхода“ по време на Първата Империя.

Пелорат замислено кимна.

– Да, но може би недостатъчно добре. Научил съм много неща по

„въпроса за произхода“, които вероятно имперците от преди пет века не са знаели. Разбираш ли, бих могъл да претърся старите записи с по-добри методи. Отдавна си мисля за това и имам наум една отлична възможност...

– Предполагам, че сте казали всичко туй на кмет Бранно и тя го е одобрила?

– Да го е одобрила? Скъпи приятелю, тя изпадна в екстаз. Каза ми, че Трантор със сигурност е мястото, където ще открия онова, което искам да науча.

– Несъмнено – измърмори Тривайз.

Това бе част от среднощните му размишления. Кмет Бранно го пращаше да узнае каквото може за Втората фондация. Изпращаше го с Пелорат, така че да прикрие реалната си цел с престореното издирване на Земята – задача, която може да го отведе навсякъде в Галактиката. Прикритието наистина беше идеално и той се възхити на изобретателността на кмета.

Но Трантор? Какъв смисъл имаше в това? Веднъж да стъпят на Трантор, Пелорат ще открие пътя към Галактическата библиотека и повече няма да излезе отвътре. С тия безкрайни купища книги, филми и записи, с неизброимите компютризации и символни представяния той сигурно никога няма да поиска да си тръгне.

И в добавка...

По времето на Мулето Еблинг Майс бе отишъл веднъж на Трантор. Историята твърдеше, че там той открил местоположението на Втората фондация и умрял, преди да може да го разгласи. Само че после Аркади Даръл бе направила същото и бе сполучила да я локализира. Местоположението, открито от нея, било на самия Терминус и тук гнездото на хората от Втората фондация било пометено. Където и да се намираще сега Втората фондация, а тя можеше да е навсякъде, какво повече би могъл да съобщи Трантор? Ако търси Втората фондация, по-добре да иде където и да е другаде, освен на Трантор.

И в добавка...

Той не знаеше какви са по-нататъшните планове на Бранно, но не бе в настроение да ѝ прави услуги. Бранно била изпаднала в екстаз от идеята за пътуване до Трантор, така ли? Добре, щом Бранно го иска, те няма да идат там! Навсякъде другаде, но не и на Трантор!

И когато нощта вече преваляше към утрото, изтощен, Тривайз най-накрая потъна в често прекъсвана дрямка.

Денят след арестуването на Тривайз бе добър за кмет Бранно. Величаеха я далеч повече, отколкото заслужаваше, и инцидентът не бе споменат нито веднъж.

Въпреки това тя добре разбираше, че Съветът скоро ще се окопоти от обхваналата го парализа и въпросът ще бъде повдигнат. Налагаше се да действа бързо, така че отхвърли настрана множество други дела и подгони нещата около Тривайз.

В момента, когато Тривайз и Пелорат дискутираха за Земята, Бранно се срещна със съветника Мун Ли Компор в кметската канцелария. Докато той се настаняваше, абсолютно спокоен, пред бюрото ѝ, тя още веднъж го прецени наум.

Бе по-дребен и слаб от Тривайз и само с две години по-възрастен. И двамата бяха нови съветници – млади и амбициозни – и може би това бе единственото, което ги държеше заедно, понеже се различаваха във всяко друго отношение.

Докато Тривайз сякаш излъчваше концентриран гняв, Компор светеше с почти безоблачна самоувереност. Може би това се дължеше на твърде рядко срещаните сред жителите на Фондацията сини очи и руса коса, които му придаваха почти женствена деликатност, а тя (според преценката на Бранно) го правеше далеч по-малко привлекателен за жените от Тривайз. Компор обаче явно се гордеше с външния си вид и се стараеше да извлече най-доброто от него, като пускаше косата си доста дълга и полагаше усилия да е грижливо накъдрена. Под веждите си насяшше бледосини сенки, за да подчертае цвета на очите си. (През последните десетина години повечето млади мъже си слагаха сенки в различни нюанси.)

Компор не беше женкар. Водеше улегнал живот заедно със съпругата си, но все още не бе регистрирал намерение за бащинство, нито пък се знаеше да има тайна втора връзка. В това отношение също се отличаваше от Тривайз, който сменяше съжителките си не по-рядко от ярко осветените пояси, с които бе известен.

Имаше твърде малко неща за двамата млади съветници, които службата на Кодел да не бе узнала; а самият Кодел сега седеше тихо в единия ъгъл на помещението, излъчвайки както винаги приветливост и добро настроение.

Бранно каза:

– Съветник Компор, вие направихте голяма услуга на Фондацията, но за ваше нещастие тя не е от такова естество, че да може да бъде възхвалена публично или заплатена по обичайния начин.

Компор се усмихна. Имаше равни бели зъби и за миг Бранно се отплесна по мисълта дали всички жители на сектор Сириус изглеждат така. Приказките на Компор за произход от този специфичен и по-скоро периферен район се позоваваха на баба му по майчина линия, която също била русокока и синеока и бе твърдяла, че нейната майка е от сектор Сириус. Според Кодел обаче в полза на това твърдение нямаше сигурни доказателства.

Следвайки женската си същност, бе казал Кодел, тя спокойно може да е претендирала, че има древно и екзотично потекло, за да увеличи чара си и своята и без друго забележителна привлекателност.

– Така ли са скроени жените? – сухо бе попитала Бранно, а Кодел се бе усмихнал и бе промърморил, че естествено той имал предвид обикновените жени.

– Не е необходимо хората от Фондацията да знаят за моята услуга – рече Компор, – достатъчно е, че вие знаете.

– Аз зная и няма да забравя. Това, което също няма да направя, е да ви оставя да си мислите, че сега вашите задължения са вече изчерпани. Вие поехте един сложен път и трябва да продължите. Искаме да научим повече за Тривайз.

– Аз казах всичко, което знам за него.

– Точно това няма да ме накарате да повярвам, въпреки че може би самият вие наистина мислите така. Все пак отговорете на въпросите ми. Познавате ли един джентълмен на име Янов Пелорат?

За миг челото на Компор се смръщя, но почти веднага се изопна отново и той внимателно каза:

– Сигурно ще се сетя, ако го видя, но като че ли името му не предизвиква никакви асоциации у мен.

– Той е учен.

Устните на Компор се закръглиха в едно почти презрително, но непроизнесено „О!“, сякаш бе учуден, че кметът може да очаква от него да познава разни учени.

Бранно продължи:

– Пелорат е интересна личност, която по свои собствени съображения има амбицията да посети Трантор. Съветник Тривайз ще го придружи. А сега, тъй като бяхте добри приятели с Тривайз и може би познавате начина му на мислене, кажете ми дали смятате, че Тривайз ще се

съгласи да иде на Трантор?

– Ако вие се погрижите Тривайз да попадне на кораба и ако корабът бъде пилотиран до Трантор – отвърна Компор – какво друго може да стори, освен да иде там? Вероятно не допускате, че ще вдигне бунт и ще завземе звездолета?

– Не ме разбрахте. Двамата с Пелорат ще бъдат сами на кораба и той ще бъде управляван от Тривайз.

– Вие питате дали доброволно ще отиде на Трантор?

– Да, точно това питам.

– Мадам кмете, откъде бих могъл да зная какво ще направи?

– Съветник Компор, вие бяхте близък с Тривайз. Известна ви е неговата убеденост в съществуването на Втората фондация. Той никога ли не ви е говорил за своите предположения къде би могла да бъде тя или поне къде евентуално би могла да бъде открита?

– Никога, мадам кмете.

– Мислите ли, че ще я намери?

Компор се изхили.

– Мисля, че Втората фондация, каквото и да е представлявала и колкото и важна да е била, е ликвидирана по времето на Аркади Даръл. аз вярвам на нейния разказ.

– Така ли? Тогавя защо предадохте вашия приятел? Ако той търсеше нещо, което не съществува, каква вреда би могъл да нанесе с излагането на чудатите си теории?

– Не само истината нанася вреди – спокойно изрече Компор. – Неговите теории може да са просто чудати, но те биха могли да объркат хората на Терминус и, внасяйки съмнения и страхове относно ролята на Фондацията в голямата драма на галактическата история, да отслабят нейното водачество във Федерацията и да застрашат мечтите за Втора галактическа империя. Ясно е, че и вие самата сте мислели така, защото иначе не бихте го арестували наред Съвета, нито пък сега бихте го пратили насила и без съд в изгнание. Защо постъпихте така, ако мога да попитам, кмете?

– Да речем, че съм била достатъчно предпазлива да се зачудя дали не съществува макар и малка вероятност Тривайз да е прав и че изразяването на неговите възгледи би могло да е действително опасно?

Компор нищо не отговори.

Бранно продължи:

– Съгласна съм по принцип с вас, но отговорностите, налагани от моето положение, ме карат да обмисля и тази възможност. Хайде пак да

ви попитам дали имате някаква представа за това, къде той би могъл да мисли, че е Втората фондация, и къде би могъл да отиде.

– Нямам никаква представа.

– Никога ли не е правил намеци в това отношение?

– Не, разбира се, че не.

– Никога? Не отхвърляйте лекомислено този въпрос. Помислете!

Никога ли?

– Никога – твърдо отвърна Компор.

– Никакви намеци? Никакви шеговити забележки? Никакви шареници с молив? Никакви дълбокомислени абстракции в определени моменти, които да придобиват друго значение, когато си припомните за тях?

– Никакви. Казвам ви, мадам кмете, че неговите сънища за Втората фондация са изтъкани от мъглява звездна светлина. Вие го знаете и ако се тревожите за това, просто си пилеете времето и емоциите.

– Да не би случайно изведнъж пък да сте минали на другата страна и да защищавате приятеля, когото предадохте в ръцете ми?

– Не – рече Компор. – Аз ви го предадох по причини, които ми се виждат добри и патриотични. Нямам никакви основания да съжалявам за свършеното, нито пък да си променям позициите.

– Значи не можете да ни предложите и намек за това къде може да иде той, след като получи на свое разположение кораба?

– Както вече казах...

– Въпреки това, съветник – бръчките по лицето на Бранно се очертахта така, че тя започна да изглежда изпълнена с копнеж, – аз бих искала да зная къде ще отиде.

– В такъв случай мисля, че трябва да поставите на кораба му хиперреле.

– Сетих се за това, съветник. Той обаче е човек подозрителен и сигурно ще го намери, колкото и хитро да е скрито. Разбира се, то може да бъде монтирано така, че да е неотстранимо без кораба да бъде повреден, и затова ще се принуди да го остави на мястото му...

– Отлична идея.

– Като се изключи фактът, че тогава той ще има задръжки. Може да не отиде там, където би отишъл, ако се чувства свободен и неограничаван. Онова, което ще узная, няма да ми свърши работа.

– В такъв случай излиза, че не можете да разберете къде ще отиде.

– Ще мога, тъй като възнамерявам да бъда много примитивна. Човек, който очаква нещо твърде усложнено и който се пази от него, е

склонен да не помисли за примитивното. Идеята ми е някой да проследи Тривайз.

– Да го проследи?

– Точно така. Друг пилот с друг космически кораб. Виждате ли колко сте изумен от тази мисъл? Той би се удивил също като вас. Може да не му мине през ума да претърсва космоса за някаква придружаваща го маса пък и ние ще се погрижим корабът му да не бъде оборудван с най-модерните ни устройства за търсене на такава.

– Мадам кмете – каза Компор, – говоря с цялото си възможно уважение, ала трябва да отбележа, че ви липсва опит в космическите полети. Никога досега един кораб не е следял друг – просто защото няма да се получи. Тривайз ще избяга още с първия си хиперпространствен скок. Даже и да не знае, че го следят, този първи скок ще бъде неговият път към свободата. Ако той няма на борда си хиперреле, не може да бъде проследен.

– Признавам, че нямам опит. За разлика от вас и Тривайз аз не съм получила флотско обучение. Въпреки туй моите съветници, които са получили подобно обучение ми казаха, че ако един кораб бъде наблюдаван непосредствено преди определен скок, по неговото направление, скорост и ускорение по принцип може да се предположи къде ще е насочен скокът му. Ако има добър компютър и отлично чувство за преценка, преследвачът би могъл да повтори скока с достатъчна точност, за да улови следата на другия му край – особено ако този преследвач има и добър детектор на маса.

– Това би могло да се получи веднъж – енергично заяви Компор, – и дори два пъти, ако преследвачът е голям късметлия, и толкоз. Не можете да се упоавате на подобни неща.

– Сигурно можем. Съветник Компор, преди време вие сте участвали в хиперсъстезания. Както виждате, знам много за вас. Вие сте отличен пилот и ако става въпрос за преследване на съперник по време на скок, сте вършили удивителни неща.

Очите на Компор се закръглиха. Той насмалко да се сгърчи на стола си.

– Тогава бях в колежа. Сега съм по-стар.

– Не сте прекалено стар. Нямате тридесет и пет. Следователно, съветник, вие ще трябва да последвате Тривайз. Където и да отиде, ще го последвате и ще ми изпратите доклад за това. Трябва да потеглите скоро след него, а той ще излети след няколко часа. Ако откажете да ми съдействате, ще бъдете арестуван за измяна. Ако вземете кораба, който ви

осигурим, и не успеете да се справите, не си давайте труда да се връщате. Опитате ли, ще бъдете взривен още в космоса.

Компор рязко скочи на крака.

– Аз имам само един живот! Имам работа за вършене. Имам жена.

Не мога да оставя всичко това.

– Ще се наложи. Тези от нас, които са избрали да служат на Фондацията, трябва по всяко време да бъдат готови да й служат – дълго и с всички възможни неудобства.

– Жена ми трябва да дойде с мен, разбира се.

– За идиот ли ме вземате? Тя ще остане тук, разбира се.

– Като заложник?

– Щом харесвате тази дума. Аз предпочитам да кажа, че вие тръгвате към опасността и моето добро сърце би желало тя да стои тук, където няма да е в опасност. Не виждам място за спорове. Вие сте под арест също като Тривайз и аз съм сигурна, че разбирате моето задължение да действам бързо – преди еуфорията, която е обзела Терминус, да отmine. Боя се, че звездата ми скоро ще започне да залязва.

12

– Не бяхте никак снизходителна към него, мадам кмете – каза Кодел.

Харла Бранно изсумтя:

– Защо да съм снизходителна? Той предаде приятеля си.

– Това ни беше от полза.

– Да, така се случи. Следващото му предателство обаче може и да не ни е от полза.

– Защо очаквате да има и друго предателство?

– Хайде, Лионо – нетърпеливо каза Бранно, – не си играй игрички с мен. Всеки, който демонстрира способност за двуличие, трябва винаги да бъде подозиран, че отново може да я прояви.

– Той би могъл да използва тази си способност да се свърже отново с Тривайз. Двамата заедно...

– Сам не го вярваш. При всичката си глупост и наивност Тривайз преследва целта си направо. Той не понася предателството и никога, при никакви обстоятелства няма да повярва на Компор за втори път.

Кодел рече:

– Извинете ме, кмете, но искам да съм сигурен, че съм проследил

нишката на мисълта ви. В такъв случай до каква степен вие можете да вярвате на Компор? Откъде знаете, че той ще последва Тривайз и ще ви докладва честно? Да не разчитате неговите опасения за благополучието на жена му да го възпират? Или желанието му да се върне при нея?

– И двата фактора имат значение, но аз не разчитам изцяло на тях. На кораба на Компор ще има хиперреле. Тривайз ще подозира, че го следят, и сигурно ще потърси такова устройство. Предполагам обаче, че Компор, бидейки преследвач, няма да заподозре следенето и няма да ровичка из кораба. Разбира се, ако потърси хиперрелето и го намери, ще трябва да разчитаме на привлекателността на жена му.

Кодел се разсмя.

– Само като си помисля, че навремето аз съм ви давал уроци. А каква е целта на следенето?

– Двуслойна защита. Ако Тривайз бъде заловен, може би Компор ще продължи и ще ни осигури информацията, която другият вече няма да е в състояние да ни достави.

– Още един въпрос. Ами ако по някаква случайност Тривайз открие Втората фондация и ние научим за това чрез него или чрез Компор, или пък получим основания да подозираме нейното съществуване въпреки смъртта на двамата?

– Аз се надявам, че Втората фондация наистина съществува, Лионо – отвърна Бранно. – Във всеки случай Планът на Селдън няма да ни служи още дълго. Великият Хари Селдън го е конструирал в последните дни на Империята, когато на практика техническият прогрес е бил спрял. Селдън също е продукт на своето време и колкото и блестяща да е тази полумитична психоисторическа наука, едва ли би могла да се отскубне от корените си. Тя положително не би позволила бърз технически напредък, а Фондацията постигна точно това, особено през нашия век. Имаме детектори на маса, за каквито по-рано не са и сънували, компютри, които могат да отговарят директно на мислите, и – преди всичко – ментална защита. Втората фондация няма да може да ни контролира още дълго време, ако предположим, че и сега успява да го прави. Аз искам в последните си дни, докато още съм на власт, да задвижа Терминус по нов път.

– А ако всъщност няма Втора фондация?

– Тогава ще поемем по новия път. Незабавно.

Тревожният сън, който накрая обзе Тривайз, не трая дълго. Докоснаха го повторно по рамото.

Той се стресна и се надигна – с мътен поглед и без изобщо да разбира защо се намира в непознато легло.

– Какво... Какво?

Пелорат му каза с извинителен тон:

– Съжалявам, съветник Тривайз. Ти си мой гост и аз ти дължа известно спокойствие, ала кметът е тук. – беше застанал до леглото, облечен в бархетна пижама, и леко потреперваше. Сетивата на Тривайз уморено се пробудиха и той си спомни.

Кмет Бранно беше във всекидневната на Пелорат и изглеждаше спокойна както винаги. С нея беше и Кодел, който леко потриваше белия си мустак.

Тривайз нагласи пояса си достатъчно стегнато и се зачуди колко ли време двамата – Бранно и Кодел – прекарват разделени един от друг.

После подигравателно рече:

– Да не би Съветът вече да се е освестил? Да не би неговите членове да са се разтревожили за отсъствието на един от тях?

Бранно отвърна:

– Да, има признаци за живот, но засега не са достатъчни да ти свършат работа. Все още притежавам власт да те накарам да потеглиш. Ще бъдете откарани до космодрума Алтимит...

– Значи не на космодрума Терминус, мадам кмете? Трябва ли да ме лишавате от подобаващо сбогуване с хилядите плачещи?

– Виждам, че отново проявяваш склонността си към хлапашки глупости, съветник, и съм доволна. Тя потиска онова, което при друг случай би могло да предизвика наченки на известно пробуждане на съвестта. Вие и професор Пелорат ще потеглите тихичко от космодрума Алтимит.

– И никога няма да се върнем?

– И може би никога няма да се върнете. Разбира се – тя за миг се усмихна, – ако откриете нещо, което е толкова важно и толкова полезно, че дори и аз да се зарадвам на вашата информация, ще можете да се върнете. Даже сигурно ще ви окажат почести.

Тривайз небрежно кимна.

– И това може да стане.

– Почти всичко може да стане. Във всеки случай ще пътувате с удобства. Осигурен ви е съвсем скоро оборудваният миникръстосвач „Далечната звезда“ – наречен на кръстосвача на Хобър Малоу. Може да се управлява от един човек, макар че побира и трима при разумен комфорт.

Тривайз бе изгласкан от собствената си преднамерена ирония.

– С пълно въоръжение?

– Невъоръжен, но иначе напълно оборудван. Където и да отидете, ще бъдете граждани на Фондацията и винаги ще има някой консул, към когото ще можете да се обърнете, така че не се нуждаете от оръжия. При необходимост ще можете да теглите от определени фондове. Не неограничени, трябва да добавя.

– Много сте щедра.

– Зная, съветник. Само че опитайте се да ме изслушате. Вие помагате на професор Пелорат да търси Земята. Каквото и да си мислите, че търсите, вие търсите Земята. Всички, с които се срещнете, трябва да го разберат. И винаги помнете, че „Далечната звезда“ не е въоръжен.

– Аз търся Земята – каза Тривайз. – Идеално го разбирам.

– Тогава ще потеглите веднага.

– Извинете, сигурно има повече проблеми, отколкото обсъдихме. Преди време съм пилотирал кораби, но нямам никакъв опит с последния модел миникръстосвач. Ами ако не успея да се справя?

– Казаха ми, че „Далечната звезда“ е изцяло компютъризиран. И преди да сте ме попитали за това, ще ви отговоря, че няма защо да знаете как да работите с последния модел корабен компютър. Той самичък ще ви каже всичко, което трябва. Имате ли нужда от друго?

Тривайз се огледа с печално изражение.

– Чисти дрехи.

– Ще намерите на кораба. Включително и тези пояси, дето ги носите. Професорът също е снабден с онова, от което се нуждае. Всичко в границите на разумното е вече на борда, въпреки че, бързам да добавя, това не включва създания от женски пол.

– Много лошо – заяви Тривайз. – Би ми било приятно, но пък и така се случи, че в момента нямам подходяща кандидатка. Все пак предполагам, че Галактиката е населена и че щом веднъж се махна оттук, ще мога да правя каквото си поискам.

– По отношение на компаньонките? Моля ви, ваша воля.

Тя тежко се надигна.

– Аз няма да ви изпратя до космодрума – рече Бранно, – но други

ще го сторят, така че не се опитвайте да правите каквото и да било, което не ви е казано да направите. Струва ми се, че ако се опитате да избягате, ще ви убият. Фактът, че няма да бъде там, ще отстрани всякакви задръжки.

Тривайз каза:

– Няма да направя никакъв непозволен опит, мадам кмете, но има едно нещо...

Той бързо затършува в ума си и накрая заяви с усмивка която много му се искаше да изглежда непринудена.

– Може да дойде момент, мадам кмете, когато вие да ме помолите да направя опит. Тогава ще постъпя както аз реша, но ще си спомня последните два дни.

Кмет Бранно въздъхна.

– Спестете ми мелодрамата. Ако такъв момент дойде, ще дойде, но засега за нищо не ви моля.

IV. КОСМОСЪТ

14

Корабът изглеждаше дори по-внушителен, отколкото Тривайз с неговите спомени от времето, когато новият клас кръстосвачи беше възторжено представен на широката публика, очакваше.

Не размерите му бяха внушителни – той бе по-скоро малък. Беше проектиран с идеята за маневреност и скорост, за изцяло гравитационни двигатели и, преди всичко, за най-напредничава компютризация. Не се и нуждаеше от големи размери, понеже те биха пречели на предназначението му.

Беше предвиден за един човек, и можеше с успех да измести по-старите звездолети, които се управляваха от екипаж от дузина, че и повече души. С втори или дори трети астронавт, така че да могат да се дават работни дежурства, подобен кораб би могъл да отбие цяла флотилия от далеч по-големите кръстосвачи, про-изведени извън Фондацията. Освен това той можеше да изпревари и да избяга от който и да е съществуващ в момента кораб.

В него имаше някаква съвършена гладкост – нито една непотребна линия, нито една излишна крива вътре или отвън. Всеки кубически метър пространство бе използван максимално, за да създава парадоксалното впечатление за вътрешен простор. Нищо, което кмет Бранно бе казала или би могла да каже за важността на мисията, нямаше да впечатли Тривайз повече от кораба, с който той бе помолен да изпълни същата тази мисия.

Бранно Бронза, помисли си раздражено той, го бе натикала в едно опасно дело с изключителна важност. Може би не би го приел с такава решимост, ако тя не беше нагласила нещата тъй, че Тривайз да поиска да й покаже какво може да направи.

Що се отнася до Пелорат, историкът направо се прехласна от удивление.

– Ще повярваш ли – възкликна, като нежно докосна с пръст корпуса, преди да се покатери вътре, – че никога не съм бил толкова близо до космически кораб?

– Щом го казвате, професоре, ще ви повярвам, но как сте успели да го постигнете?

– Направо не знам, честно да ти река, скъпи прия... извини ме, скъпи Тривайз. Предполагам, че съм бил прекалено зает с моите изследвания. Когато човек има у дома наистина отличен компютър, който може да се свързва с други компютри навсякъде в Галактиката, той едва ли изпитва нужда да шава нагоре-надолу... Май съм очаквал космическите кораби да са по-големи от тоя.

– Този наистина е малък модел, но е по-просторен отвътре от всеки друг кораб с подобни размери.

– Как така? Ти се подиграваш с невежеството ми.

– Не, не, говоря сериозно. Това е един от първите изцяло гравитационни кораби.

– Какво значи туй? Само, моля те, не ми го обяснявай, ако ще трябва да се впуснеш нашироко във физиката. Бих приел честната ти дума както ти вчера прие моята относно единствеността на човешкия вид и на първичната планета.

– Нека опитаме, професор Пелорат. През всичките хилядолетия на космически полети ние сме разполагали с химически двигатели, йонни двигатели, суператомни двигатели, а те до един са обемисти. Старата военна флота на Империята е имала кораби, дълги по петстотин метра, жилищното пространство в които е било колкото в някой малък апартамент. За щастие, през вековете на своето съществуване, поради липсата на материални ресурси, Фондацията се е специализирала в миниатюризацията. Този кораб представлява връх в това отношение. Той използва антигравитацията, а устройството, което осигурява тази възможност, на практика не отнема ни-какво пространство, защото е вградено в самия корпус. Ако не беше тъй, все още щяхме да се нуждаем от хиператомни...

Един служител от сигурността се приближи до тях.

– Ще трябва да потеглите, джентълмени!

Небето просветляваше, макар до изгрева да имаше още половин час. Тривайз се огледа.

– Натоварен ли е багажът ми?

– Да, съветник, ще намерите кораба изцяло оборудван.

– Предполагам, че с дрехи, които не отговарят нито на моите размери, нито на моите вкусове.

Служителят съвсем неочаквано се усмихна почти по момчешки.

– Мисля, че ще отговорят – рече. – Последните тридесет-четиридесет часа кметът ни накара да работим извънредно и ние плътно се придържахме към вашия стил. Нямахме проблеми с парите. Слушайте – и

той се огледа, сякаш да се увери, че никой не е забелязал внезапното му сближаване с тях, – двамата сте големи късметлии. Най-добрият кораб в света. Напълно оборудван с изключение на оръжието. Направо сте обрали каймака.

– Вероятно каймакът понакиселява – каза Тривайз, – Е, професоре, готов ли сте?

– Щом имам това, готов съм – отвърна Пелорат и повдигна нещо като квадратна вафла със страна около двадесетина сантиметра в калъфче от сребриста пластмаса. Тривайз изведнъж се сети, че Пелорат я бе държал, откакто бяха напуснали дома му, местейки я от една ръка в друга, без и за миг да я оставя някъде, дори когато спряха за кратко похапване.

– Какво е това, професоре?

– Моята библиотека. Индексирана по теми и първоизточници, успях да я натикам цялата в една-единствена вафла. Ако мислите, че този кораб е чудо, какво ще кажете за подобна вафла? Цяла библиотека! Всичко, което съм събрал! Удивително! Удивително!

– Ясно – отвърна съветникът, – наистина сме обрали каймака.

15

Тривайз се дивеше на вътрешността на кораба. Пространството бе използвано много изобретателно. Имаше склад с храна, дрехи, филми и игри. Имаше тренировъчна зала, всекидневна и две почти еднакви спални.

– Тази – каза Тривайз, – трябва да е вашата, професоре. Във всеки случай тук виждам FX четец.

– Хубаво – рече със задоволство Пелорат. – Какво магаре съм бил да избягвам космическите полети. Бих могъл да живея така, драги ми Тривайз, в пълно задоволство.

– По-просторно е, отколкото очаквах – с удоволствие заяви съветникът.

– И казваш, че двигателите всъщност са вградени в корпуса?

– Най-малко контролните устройства. Няма защо да съхраняваме гориво или да го използваме незабавно. Ще употребяваме фундаменталните енергийни запаси на Вселената, така че горивото и двигателите са изцяло отвън – той махна неопределено с ръка.

– Добре, но сега се сещам... ами ако нещо се развали?

Тривайз сви рамене.

– Обучаван съм в космическа навигация, но не на тези кораби. Опаявам се, че ако нещо, свързано с гравитиката, се развали, няма да мога нищо да направя.

– А ще можеш ли да караш този кораб? Да го пилотираш?

– И аз се чудя.

Пелорат продължи с въпросите:

– Не мислиш ли, че корабът може да е автоматизиран? Дали не сме само пасажери? Може би от нас се очаква просто да седим тук.

– Такива неща има на фериботите между планетите и космическите станции в една звездна система, но никога не съм чувал за автоматизирани хиперпространствени пътувания. Във всеки случай не на такива разстояния.

Огледа се още веднъж и усети как и в него се надига напрежение. Да не би тая стара вещица да го е подредила чак до такава степен? Дали Фондацията не е автоматизирала и междузвездните пътувания и той да бъде изтърсен на Трантор напълно против волята си, без да може да стори нещо повече отколкото мебелировката в кораба? С любезно оживление, каквото всъщност не изпитваше, Тривайз рече:

– Професоре, вие седнете. Кметът каза, че този кораб е напълно компютризиран. Щом във вашата стая има FX четец, в моята трябва да има компютър. Настанете се удобно и ми дайте малко време да се поогледам.

Пелорат веднага придоби обезпокоен вид.

– Тривайз, друже, нали не слизаш от кораба?

– Изобщо не е в плановете ми, професоре. А и да се опитам, можете да бъдете сигурен, че ще ме спрат. Кметът едва ли възнамерява да ми позволи подобна волност. Всичко, което мисля да направя, е да разбера как се управлява „Далечната звезда“ – той успокояващо се усмихна. – Няма да ви изоставя, професор Пелорат.

Когато влезе в стаята, която смяташе за своя, той все още се усмихваше, но лицето му бързо помрачня, щом затвори вратата зад себе си. Тук би трябвало да има някакво средство за връзка с евентуално намираща се наблизо планета. Беше невъзможно да си представи кораб, който преднамерено е откъснат от заобикалящото го пространство, и поради това някъде – най-вероятно в някоя ниша – би трябвало да се намира свързочно средство. Можеше да го използва да се обади в кметството и да попита за пулта за управление.

Тривайз внимателно огледа стените, таблата на леглото и

изпипаните гладки мебели. Ако не намери нищо тук, ще претърси целия кораб.

Вече се канеше да излезе, когато окото му долови някакъв проблясък на гладката светлокафява повърхност на бюрото – едно червено кръгче с ясен надпис „КОМПЮТЪРНИ ИНСТРУКЦИИ“.

А-а!

Сърцето му заби бързо. Имаше компютри и компютри, а също и програми, дето се усвояваха доста бавно. Никога не бе правил грешката да подценява собствената си интелигентност, но, от друга страна, не беше и гросмайстор. Имаше хора с усет за използването на компютрите, и хора без такъв усет – Тривайз много добре знаеше в коя категория попада.

По време на службата си във флотата на Фондацията той беше стигнал до лейтенант, случвало се бе да е дежурен офицер, така че беше имал възможност да използва корабния компютър. Никога обаче не му се бе налагало единствен да отговаря за него, а и другите не бяха очаквали да знае нещо повече от рутинните команди, които дежурният офицер трябва да знае.

С усещането, че потъва, си спомни томовете разпечатки, необходими за пълното описание на една програма, припомни си и как се държеше техническият сержант Краснет пред пулта на корабния компютър. Той шареше с пръсти по клавиатурата, сякаш това бе най-сложният музикален инструмент в Галактиката, добивайки същевременно такъв равнодушен вид, като че ли му е писнало от неговата простота – и въпреки това от време на време му се налагаше да рови из томовете, като ядосано се ругаеше сам.

Тривайз колебливо докосна с пръст кръгчето светлина и тя моментално се разпростря по целия плот на бюрото. Светлината очерта контурите на две ръце: дясна и лява. С внезапно, но плавно движение плотът на бюрото се наклони под ъгъл четиридесет и пет градуса.

Тривайз седна пред бюрото. Не бяха нужни никакви думи. Ясно бе какво се очаква от него.

Постави длани върху двете очертания, разположени така, че да може да го направи без никакво напрежение. Когато докосна плота, той му се стори мек, почти кадифен и ръцете му потънаха в него.

Погледна ги с изумление, защото те в действителност изобщо не бяха потънали. Очите му твърдяха, че неговите ръце са си на повърхността. Въпреки това имаше усещането, сякаш материята на бюрото е поддала и нещо меко и топло е обхванало дланите му.

Това ли бе началото?

А по-нататък?

Огледа се встрани и после затвори очи в отговор на едно предложение.

Нищо не бе чул. Не бе чул нищо!

Ала вътре в мозъка му, подобно на блуждаеща мисъл, витаеше поканата: „Моля, затворете очи. Отпуснете се. Ще направим връзка.“

Чрез дланите?

Тривайз изглежда винаги бе предполагал, че ако човек трябва да се свърже мислено с някой компютър, това ще стане с шлем на главата и електроди по черепа.

Дланите?

Защо пък не чрез дланите? Той изпита усещането, че блуждае някъде – полусънен, но без да е загубил умствената си активност. Защо пък не с дланите?

Очите не са нищо друго, освен сетивни органи, а мозъкът е просто централен разпределител, поместен в костна обвивка и отделен от работната повърхност на тялото. Работната повърхност всъщност са дланите, дланите, които чувстват и взаимодействат с Вселената.

Хората мислят чрез дланите си. В техните длани е отговорът на любовитството им, с тях те докосват, залавят, обръщат, повдигат и претеглят. Има животни с внушителни по размер мозъци, но те са лишени от длани и цялата разлика идва оттам.

Докато той и компютърът се ръкуваха, мисленето им се сля и вече нямаше значение дали очите му са отворени или не. Отварянето им не подобряваше неговото зрение, нито пък затварянето го влошаваше.

И в двата случая той виждаше стаята напълно ясно – не само в посоката, в която гледаше, но навсякъде: наоколо, нагоре и надолу.

Видя всяко помещение в кораба, а също така и какво става навън. Слънцето бе изгряло и яркостта му се размиваше в утринната мъгла, но той можеше да гледа право в него, без да бъде заслепен, защото компютърът автоматично филтрираше светлинните вълни.

Почувства лекия вятър и температурата му и чу звуците на света около звездолета. Усети магнитното поле на планетата и слабите електрически заряди по корабния корпус.

Започна да осъзнава управлението на кръстосвача интегрално, без излишни подробности. Знаеше само, че ако поиска да го повдигне от земята, да го завърти, да го ускори или да използва която и да е от неговите многобройни способности, командите ще бъдат същите, както когато

изпълняваше аналогични действия със собственото си тяло. Трябваше просто да използва волята си.

Неговата воля обаче не бе оставена сама на себе си. Корабният компютър можеше да наложи своята. В настоящия момент в главата му имаше оформено изречение и той знаеше точно кога и как корабът ще отлети. Що се отнася до това, не съществуваше никаква възможност за изменение. Със същата сигурност знаеше, че впоследствие ще решава той самият.

Тривайз откри – като запрати навън мрежата на подсиленото от компютъра свое съзнание – че може да се информира за състоянието на горните слоеве на атмосферата; че долавя измененията на времето; че открива другите кораби, които на рояци се вдигаха нагоре или пък се спускаха надолу. Всичко туй трябваше да се вземе предвид и компютърът го вземаше предвид. Ако не го направеше, проумя Тривайз, трябваше само да поиска и то щеше да бъде направено.

Толкоз по въпроса за томовете с програми; те изобщо не съществуваха. Спомни си техническия сержант Краснет и се усмихна. Достатъчно бе чел за огромната революция, която гравитиката ще предизвика, но сливането на компютъра и човешкия мозък все още бе държавна тайна. Това сливане положително щеше да вдъхнови много по-мощна революция.

Усещаше как минава времето. Знаеше точно колко е по местно терминуско и по стандартно галактическо. Как да излезе?

Щом мисълта се появи в неговия мозък, ръцете му бяха освободени и повърхността на бюрото се върна в първоначалното си положение, а той самият бе оставен на собствените си неподсилени сетива.

Почувства се сяп и безпомощен, сякаш някакво свръхсъщество го бе подкрепяло и пазило известно време, а сега го беше зарязало. Ако не знаеше, че винаги би могъл отново да влезе в контакт, това усещане можеше да го докара до сълзи.

Сега той просто се помъчи да се преориентира и да се пригоди към собствените си ограничения, а после несигурно стана и излезе от стаята.

Пелорат вдигна очи. Очевидно вече бе нагласил четеца си, защото рече:

– Много добре работи. Има отлична програма за търсене. Усвои ли управлението, момчето ми?

– Да, професоре. Всичко е наред.

– В такъв случай няма ли да направим нещо за излитането? Имам предвид някакви предпазни мерки? Не трябва ли да си сложим ремъци

или нещо такова? Търсих инструкции, но напразно и това ме поизнерви. Трябва да се заема с моята библиотека. Когато работя, някак си...

Тривайз протегна длани към професора, сякаш за да затули и спре потока от думи. Налагаше му се да говори високо, за да бъде чул.

– Нищо подобно не е нужно, професоре. Антигравитацията е равностойна на антиинерция. Когато се променя скоростта, няма никакво усещане за ускорение, тъй като всичко на кораба извършва промяната в един и същ момент.

– Искаш да кажеш, че няма да разберем кога ще излетим и ще излезем в космоса?

– Точно това имам предвид, понеже докато говорех, ние излетяхме. След няколко минути ще преминем през горните слоеве на атмосферата, а след половин час ще бъдем в открития космос.

16

Пелорат се втренчи в Тривайз и сякаш леко се смали. Дългото му ъгловато лице придоби такова объркано изражение, че макар да не изразяваше никакви определени чувства, беше като маска на самата несигурност.

Сетне очите му замърдаха наляво-надясно.

Съветникът си спомни как се бе чувствал при своето първо пътуване извън атмосферата и каза колкото се може по-естествено:

– Янов, – за пръв път се обръщаше така фамилиарно към професора, ала в този случай патилото говореше на старилото и трябваше да изглежда по-възрастно от него – тук сме в пълна безопасност. Намираме се в металната утроба на един боен кораб от флотата на Фондацията. Не сме напълно въоръжени, ала няма такова място в Галактиката, където името на Фондацията да не ни служи като защита. Даже някой да дръзне и да ни атакува, ще можем само за миг да се измъкнем от обхвата му. И, искам да те уверя, открих, че мога идеално да управлявам кораба.

Пелорат отвърна:

– Не е това, Го-Голан, а мисълта за... за нищото...

– Защо, нали навсякъде около Терминус е празно пространство. Между нас, когато сме на повърхността на планетата, и нищото отгоре има само тъничък слой рядък въздух. Сега просто минаваме през този несъществен слой.

– Може и да е несъществен, но го дишаме.

– Ние дишаме и тук. Въздухът на кораба е по-чист и по-свеж и ще бъде по-чист и по-свеж от естествената атмосфера на Терминус неопределено дълго време.

– А метеоритите?

– Какво метеоритите?

– Атмосферата ни предпазва от метеоритите. Ако е за въпрос, също и от радиацията.

Тривайз успокояващо подхвана:

– Струва ми се, че човечеството пътува из космоса от двадесет хиляди години...

– Двадесет и две хиляди. Това е съвсем точно, ако се придържаме към Халблокианската хронология и смятаме...

– Престани! Да си чувал някога за метеоритни катастрофи или за смърт от облъчване? Имам предвид наполедък? Имам предвид на кораби на Фондацията?

– Ще си призная, че не съм следил новините в тази област, моето момче, но аз съм историк и...

– Хронологически погледнато – да, имало е такива работи, ала техниката става все по-съвършена. Няма метеорит, достатъчно голям да ни причини някаква вреда, дето ще може да се доближи до нас, преди да сме предприели нещо, за да му се изплъзнем. Четири метеорита, идващи едновременно от четирите върха на един въображаем тетраедър, сигурно биха могли да ни ударят, но ако изчислиш вероятността това да се случи, ще видиш, че по-скоро ще умреш от старост трилион трилиона пъти, преди да получиш и петдесетпроцентовата възможност да наблюдаваш подобен феномен.

– Искаш да кажеш, ако си до компютъра?

– Не – снизходително отвърна Тривайз. – Ако управлявах компютъра въз основа на собствените си чувства и реакции, щяхме да бъдем ударени, преди още да разбере какво става. Действа самият компютър, като реагира милиони пъти по-бързо, отколкото ние двамата с теб бихме могли да го направим – той рязко протегна ръка. – Янов, ела да ти покажа какво може да прави нашият приятел и да видиш как изглежда космосът.

Пелорат го зяпна леко облещен. После глухо се засмя.

– Не съм сигурен, че ми се ще да знам, Голан.

– Разбира се, че не си сигурен, Янов, понеже не знаеш колко много просто очаква да бъде научено от теб. Стига толкоз! Ела в моята стая!

Тривайз хвана ръката му и наполовина го поведе-повлачи след себе

си. Седна пред компютъра и попита:

– Янов, виждал ли си някога Галактиката? Разглеждал ли си я?

– За небето ли питаш? – рече Пелорат.

– Да, естествено. За какво друго?

– Виждал съм го. Всеки го е виждал. Щом погледнеш нагоре и го виждаш.

– Взирал ли си се в него в някоя тъмна и ясна нощ, когато Диамантите са под хоризонта?

„Диамантите“ бяха онези няколко звезди, достатъчно ярки и достатъчно близо, за да светят с умерена яркост на нощното небе на Терминус. Това бе малка група, която на ширина заемаше не повече от двадесет градуса и през по-голямата част от нощта се намираще под хоризонта. Като се изключи тази група, оставаха разпилените бледи звезди, едва видими с невъоръжено око. Не се забелязваше нищо друго, освен слабата млечна белота на Галактиката – гледка, която човек би могъл да очаква, ако живее в свят, който като Терминус е разположен на самия край на външната спирала на Галактиката.

– Защо да се взирам? Не е нищо особено.

– Разбира се, че гледката не е нищо особено – кимна Тривайз. – Затова и никой не я наблюдава. Защо да обръщаш внимание на нещо, дето винаги можеш да го видиш? Сега обаче ти наистина ще я видиш и то не от Терминус, където постоянно я затулват облаци или мъгла. Ще я видиш така, както никога не си я виждал от планетата – независимо колко си се вглеждал и колко ясна и тъмна е била нощта. Как ми се иска аз самият да не съм бил в космоса по-рано, та да мога като теб за пръв път да видя Галактиката в цялата ѝ незабулена красота.

Той побутна един стол към Пелорат.

– Седни, Янов. Може да ми отнеме малко време. Ще трябва още да привиквам с компютъра. От онова, дето вече усетих, знам, че обзорът е холографски, така че няма да ни трябва никакъв екран. Хитрецът влиза в пряк контакт с моя мозък, но мисля, че мога да го накарам да произведе реален образ, тъй че и ти да можеш да наблюдаваш. Би ли загасил светлината? Чакай, недей, ама че съм глупав! Ще накарам компютъра да го направи. Стой си на мястото.

Тривайз се свърза с машината, като протегна ръце с топлота и чувство за интимност.

Светлината замъждука, после напълно угасна и Пелорат се размърда в мрака.

Тривайз му каза:

– Не се изнервяй, Янов. Може да се позабавя, докато се науча да го контролирам, но скоро ще привикна, просто трябва да ме изтърпиш още малко. Виждаш ли полумесеца?

Той висеше в тъмнината пред тях. Отначало бе доста блед и колеблив, но постепенно стана по-ясен и светъл.

Гласът на Пелорат бе пълен със страхопочитание.

– Това Терминус ли е? Толкова ли сме далеч от него?

– Да, корабът се движи бързо.

Звездолетът летеше в нощната сянка на Терминус, който изглеждаше като ярко светещ широк сърп. За миг на Тривайз му се прииска да запрати кораба по широка дъга, която да ги отведе над сгряната от слънцето част на планетата, за да я покаже в цялата ѝ красота, но се удържа.

За Пелорат това можеше да е нещо ново, ала красотата ще е опитомена. Имаше прекалено много снимки, прекалено много карти, прекалено много глобуси. Всяко дете знаеше как изглежда Терминус. Водна планета – в по-голяма степен от останалите – богата на течности и бедна на минерали, с добро селско стопанство и слабо развита тежка индустрия, но най-напреднала в Галактиката във високите технологии и миниатюризацията.

Ако можеше да накара компютъра да използва микровълни и да ги преработи във видим модел, щяха да се забележат десетте хиляди обитаеми острова на Терминус, заедно с единствения, който бе достатъчно голям, за да може да се смята за континент, там, където бе разположен град Терминус, и... „Завий встрани!“

Това бе само мисъл, упражнение на волята, но гледката веднага се смени. Осветеният полумесец се измести към периферията на погледа и се претъркули през него. Очите им се изпълниха с мрака на беззвездния космос.

Пелорат се изкашля.

– Ще ми се да върнеш Терминус обратно, момчето ми. Имам чувството, че съм ослепял – гласът му бе напрегнат.

– Не си ослепял. Виж!

В зрителното поле се появи тънка бледопрозрачна мъглица. Тя се разшири и засвети по-ярко, докато сякаш цялата стая заблестя.

„Свий се!“

Ново волево усилие и Галактиката се отдръпна, като че ли я гледаше през обърнат телескоп, чиято способност да умалява обектите ставаше все по-голяма. Галактиката наистина се смали и се превърна в структура с различни степени на осветеност.

„По-ярко!“

Тя заблестя още повече, без да променя размерите си. Представяваше силно скъсена спирала с два ръкава, разделени от извитите цепнатини на тъмни мъглявини, втурнали се към светещите ръбове на близката до Терминус страна. Каймачената омара на ядрото – далечно и свито от разстоянието – сега изглеждаше маловажна.

С благоговеен шепот Пелорат каза:

– Прав си. Никога не съм я виждал такава. Никога не съм си и представял, че има толкова много подробности.

– Как би могъл да си го представиш? Не е възможно да видиш външната половина, когато между теб и нея е атмосферата на Терминус. От повърхността му дори ядрото ѝ едва-едва се забелязва.

– Колко жалко, че я съзерцаваме от толкова близко до ръба разстояние.

– Не сме длъжни да я гледаме тъй. Компютърът може да ни я покаже от всяка посока. Трябва просто да го пожелаем – и то дори не на глас.

„Смени координатите!“

Това желание трудно можеше да бъде наречено точна команда. Но изображението на Галактиката започна бавно да се променя – човешкият мозък поведе компютъра и го накара да прави това, което искаше.

Панорамата бавно се извъртя под прав ъгъл спрямо галактическата равнина. Разпростираше се като гигантски светещ водовъртеж с извивки от мрак, ярки възли и почти безформен блясък в центъра.

Пелорат попита:

– Как може компютърът да я обхване от такова място в пространството, което трябва да е на повече от петдесет хиляди парсека оттук? – И добави със задавен шепот:

– Извинявай, че питам. Нищо не разбирам от това.

– За този компютър – рече Тривайз, – аз знам почти толкова малко, колкото и ти. Даже и един прост електронен мозък обаче може да промени координатите и да покаже Галактиката от всяко положение, като се започне от онова, което се схваща като естествена гледна точка, тоест отговаряща на местоположението на компютъра в космоса. Разбира се, той използва само информацията, с която е започнал, така че когато мине към странични ракурси, в картината ще открием пропуски и размазани места. В този случай обаче...

– Да?

– ...имаме отлична гледка. Предполагам, че нашият приятел е снабден с пълна карта на Галактиката и затуй може да я покаже от всеки

ъгъл с еднаква леснина.

– Какво искаш да кажеш с това „пълна карта“?

– Пространствените координати на всяка звезда би трябвало да са в паметта на компютъра.

– На всяка звезда? – Пелорат изглеждаше поразен.

– Е, може би не на всичките триста милиарда. Със сигурност обаче включва всички онези, които огряват населени планети и вероятно всички звезди от спектрален клас К и по-ярките от тях. Това означава поне седемдесет и пет милиарда.

– Всички звезди на населените системи?

– Не ми се иска да го твърдя, без да съм сигурен; може би все пак не на всички. В края на краищата по времето на Хари Селдън е имало двадесет и пет милиона населени системи – звучи прекалено внушително, но това прави само една звезда на всеки двадесет хиляди. А през петте века след Селдън общото разпадане на Империята не е предотвратило по-нататъшната колонизация. По-скоро съм склонен да мисля, че я е насърчило. Все още има множество обитаеми планети за заселване, така че сега може да са станали и тридесет милиона. Напълно възможно е не всички от новозаселените светове да фигурират в архивите на Фондацията.

– Ами старите? Сигурно ги има всичките без изключение?

– Сигурно. Разбира се, не мога да го гарантирам, но бих се изненадал, ако някоя отдавна основана населена система липсва в записите. Чакай, ще ти покажа още нещо, стига да успея да контролирам компютъра до такава степен.

Ръцете на Тривайз като че ли малко се стегнаха от усилието и сякаш потънаха по-дълбоко в плота на машината. Това едва ли бе необходимо; може би просто трябваше да си помисли: „Терминус!“

Помисли си го и в отговор на самия край на водовъртежа се появи ярък червен диамант.

– Това е нашето слънце – рече развълнувано той. – Звездата, около която обикаля Терминус.

– А-а – тихо и треперливо въздъхна Пелорат.

Една яркожълта точка светлина се появи сред обилния грозд слънца дълбоко в сърцето на Галактиката, но все пак доста далеч от блестящото петно в центъра. Тя бе много по-близо до Терминус, отколкото до противоположния край на Галактиката.

– А това – каза Тривайз – е слънцето на Трантор.

Нова въздишка и Пелорат попита:

– Сигурен ли си? Винаги се е твърдяло, че Трантор се намира в центъра на Галактиката.

– В известен смисъл наистина е тъй. Той е толкова близо до центъра, колкото може да му позволи неговата звезда, така че все пак да бъде обитаем. Истинският център на Галактиката представлява черна дупка с маса, равна на масата на около милион звезди, с две думи – ужасяващо място. Доколкото ни е известно, там няма живот и може би просто не е възможно да има. Трантор се намира в най-вътрешната част на спиралните ръкави и, повярвай ми, ако можеш да видиш неговото нощно небе, ще си помислиш, че наистина е в центъра на Галактиката. Заобиколен е от изключително плътно струпане на звезди.

– Бил ли си на Трантор, Голан? – попита с откровена завист Пелорат.

– Не, но съм виждал холографски изображения на небето му.

Тривайз меланхолично загледа Галактиката. По времето на Мулето, при голямото търсене на Втората фондация, едва ли не всеки си бе играл с космическите карти и на тази тема бяха създадени цели купища трудове и произведения на изкуството.

И всичко това понеже Хари Селдън в началото бил казал, че Втората фондация ще бъде основана „на другия край на Галактиката“, като нарекъл мястото „Звездокрай“.

На другия край на Галактиката! Щом хрумването се появи в ума му, една малка синя линия се протегна от Терминус през централната черна дупка до другия край на Галактиката. Тривайз едва не подскочи. Не бе го поискал направо, но си помисли съвсем ясно за това, а на компютъра друго не му и трябваше.

Естествено прекараната до противоположния край на Галактиката права линия не беше непременно указание за „другия край“, за който бе говорил Селдън. Именно Аркади Даръл (ако можеше да се вярва на нейната автобиография) бе използвала фразата „кръгът няма край“, за да обясни онова, което сега всеки приемаше за истина...

И въпреки че Тривайз се опита да потисне мисълта си, компютърът беше прекалено бърз, за да не отреагира. Синята линия изчезна и бе заместена от също така син кръг, който обгради Галактиката и мина през тъмночервената точка на Терминусовото слънце.

Кръгът няма край и ако този кръг започва от Терминус, а ние търсим другия му край, той просто отново ще се върне на Терминус, където и в действителност бе открита Втората фондация – тя просто обитаваше един и същи свят заедно с Първата.

Ако обаче тя всъщност не е била открита – ако тъй нареченото откриване на Втората фондация е било илюзия – тогава какво? Какво освен правата линия и окръжността може да има някакъв смисъл в тази връзка?

– Фокуси ли правиш? – попита Пелорат. – Защо е този син кръг?

– Просто изпробвах управлението. Искаш ли да локализирам Земята?

За миг-два последва гробна тишина, а после Пелорат изхриптя:

– Шегуваш ли се?

– Не. Ще опитам.

Опита. Нищо не се случи.

– Съжалявам – рече Тривайз.

– Няма ли я? Няма Земя?

– Може да съм намислил погрешна заповед, но е малко вероятно. Предполагам, че е по-вероятно Земята да липсва в статистическите данни.

– Да не би да е под друго име?

Тривайз веднага се хвана за това предположение.

– Какво друго име, Янов?

Пелорат не каза нищо и съветникът се усмихна в мрака. Стори му се, че някои неща отиват по местата си. Карай така още известно време. Остави работите да узреят.

Той нарочно смени темата:

– Чудя се дали можем да управляваме времето.

– Времето ли? Как така да го управляваме?

– Галактиката се върти. На Терминус му трябва половин милиард години, за да направи една обиколка около ядрото ѝ. Разбира се, звездите, които са по-близо до центъра, правят това много по-бързо. Движението на всяка звезда спрямо централната черна дупка би могло да бъде записано в компютъра и тогава ще е възможно да го накарам да умножи всяко движение милиони пъти и да направи видим ефекта на въртенето. Ще се опитам!

Опита и пак не можа да се удържи да не напругне мускулите си от волевото усилие, което правеше – сякаш бе хванал цялата Галактика и я ускоряваше, извиваше, караше я да се завърта въпреки огромното съпротивление.

Галактиката наистина се задвижи. Бавно и мощно тя потегли в посоката, в която трябваше да се завърти, за да затегне спиралните ръкави.

Докато гледаха, времето минаваше невероятно бързо – фалшивото,

изкуственото време – и изведнъж звездите станаха бързо променящи се обекти.

Тук-там някои от по-големите порозовяха и засветиха по-ярко, когато се раздуха до червени гиганти. После една в централния куп избухна беззвучно в заслепяващ блясък, който за частица от секундата затъмни Галактиката и изчезна. Последва я друга в спиралните ръкави, сетне трета, не много далеч от втората.

– Свр̀хнови – потресен каза Тривайз.

Възможно ли бе компютърът да предсказва със сигурност точно кои звезди и кога ще избухнат? Или само използваше някакъв опростен модел, целящ да покаже бъдещето не точно, а в най-общи линии?

Пелорат дрезгаво прошепна:

– Галактиката изглежда като живо същество, което пълзи из космоса.

– Да – рече Тривайз, – но взех да се изморявам. Ако не се науча да го върша с по-малко напъване, няма да мога дълго да си играя на такива игри.

Той се отпусна. Галактиката също забави хода си, сетне спря и се извъртя, докато не застана в онова странично положение, в което я бяха видели в началото.

Тривайз затвори очи и пое дълбоко въздух. Чувстваше как Терминус се свива зад тях и последните доловими валма атмосфера изчезват от заобикалящото ги пространство. Усещаше всички кораби, изпълващи близкия космос около планетата.

Не му хрумна да провери дали няма нещо особено, свързано с тези кораби. Дали нямаше някой, с подобни на неговите двигатели, който да дублира траекторията му по-точно, отколкото случайността позволяваше?

V. ГОВОРИТЕЛЯТ

17

Трантор!

В продължение на осем хиляди години той бе столица на могъща политическа общност, обединяваща все по-нарастващ съюз на планетни системи. Още дванадесет хиляди години след това той бе столица на политическа общност, обхващаща цялата Галактика. Той беше центърът, сърцето, възплъщението на Галактическата империя.

Невъзможно бе да си помислиш за Империята, без да си помислиш за Трантор.

Столицата достигна апогея си едва когато Империята се бе полуразложила. Всъщност никой не забелязваше, че Първата империя е загубила своята динамичност и историческа перспектива, понеже Трантор продължаваше да блести в лъскавия си метал.

Растежът му стигна върха си, когато той се превърна в опасващ цялата планета град. Населението се стабилизира (чрез законови мерки) на четиридесет и пет милиарда души, а единствената растителност на повърхността беше в имперския дворец и в комплекса на Галактическия университет и Библиотеката.

Сушата на Трантор бе обвита в метал. И пустините, и плодородните области бяха погълнати и превърнати в лабиринт от гъсто населени улици, административни джунгли, компютъризирани лаборатории, гигантски складове за храна и резервни части. Планинските масиви бяха сравнени със земята, пропастите – запълнени. Безкрайните коридори на града, прокопани под континенталните шелфове и океаните, бяха превърнати в огромни подземни хидропонни цистерни – единствения (и недостатъчен) естествен източник на храна и минерали.

Връзките с Външните светове, откъдето Трантор получаваше необходимите му ресурси, зависеха от хилядите космодруми, десетките хиляди бойни кораби, стотиците хиляди търговски кораби, милионите космически товарни кораби.

Никой толкова голям град не рециклираше с такава педантичност отпадъците си. Никоя планета в Галактиката не използваше до такава степен слънчевата енергия, нито пък стигаше до транторианските крайности, за да се избави от отпадъчната топлина. През нощта в

разредената горна част на атмосферата се издигаха блестящи радиатори, през деня те се прибираха в металния град. С въртенето на планетата радиаторите нощем се издигаха един след друг, а с настъпването на деня потъваха обратно. По този начин Трантор винаги се отличаваше със своята изкуствена асиметрия, превърнала се едва ли не в негов символ.

И в този разцвет на силите си Трантор управляваше Империята!

Управляваше я лошо, но и нищо не би могло да я управлява добре. Империята беше прекалено голяма, за да бъде управлявана от един-единствен свят – даже и при най-динамичния император. Как би могъл Трантор да я ръководи другояче освен зле, щом в периода на упадък имперската корона служеше като разменна монета между хитрите политици и глупавите некадърници, а бюрокрацията се бе превърнала в субкултура на продажници?

Но дори и в най-разкапания си вариант машинарията притежаваше едно безспорно качество – тя успяваше да се самозадвижва. Галактическата империя не би могла да бъде управлявана без Трантор.

Империята непрекъснато се разпадала, ала докато Трантор си оставаше Трантор, сърцевината ѝ се запазваше, а с нея и атмосферата на гордост, хилядолетна история, традиции и власт, та дори и на екзалтация. Едва когато се случи немислимото – когато Трантор най-накрая падна и биде разграбен; когато милиони от жителите му бяха избити, а милиарди – подложени на глад; когато могъщото му метално покритие бе раздрано, надупчено и разтопено от атаките на „варварската“ флотилия – едва тогава Империята реши, че е победена. Преживелите отломки от великия някога свят доразвалиха онова, което бе останало, и за едно поколение Трантор се превърна от най-великолепната планета, която човешката раса бе виждала, в невъобразима плетеница от руини.

Това се случи преди два века и половина. В останалата част от Галактиката Трантор – такъв, какъвто някога е бил – все още не бе забравен. Той щеше да живее вечно като любимо място в историческите романи, като любим символ и спомен за миналото, като любима дума за разни поговорки, например „Всички космически кораби кацат на Трантор“, „Все едно да търсиш човек на Трантор“ или „Къде е това, къде е Трантор“.

В цялата останала част от Галактиката... Това обаче не важеше за самия Трантор! Тук старият могъщ град бе забравен. Почти навсякъде покривният метал беше изчезнал. Сега Трантор представляваше слабо населен свят на самозадоволяващи се фермери; място, където търговските кораби идваха рядко, а и когато дойдеха, не бяха особено добре

посрещани. Самото име „Трантор“, макар все още да се използваше при официални случаи, бе излязло от всекидневната реч. Днешните транторианци го заместваха с Дем, което на техния диалект отговаряше на „дом“ в стандартния галактически език.

За всичко това и за още много други неща си мислеше Киндор Шандис, докато кротко седеше, потънал в приятна полудрямка, при която можеше да позволи на ума си да плува из хаотичния поток на спомените.

От осемнадесет години той беше Първи говорител на Втората фондация и спокойно можеше да продължи така още десет-дванадесет, ако мозъкът му се запазеше достатъчно енергичен, за да води политически битки.

Той бе аналогът, огледалният образ на кмета на Терминус, който управляваше Първата фондация, обаче колко много се различаваха те един от друг във всяко отношение! Кметът на Терминус бе известен в цялата Галактика и затова Първата фондация за всички светове бе просто „Фондацията“. Първият говорител на Втората фондация бе известен само на помощниците си.

И въпреки туй именно Втората фондация, водена от него и неговите предшественици, притежаваше истинската власт. Първата фондация имаше превъзходство в областта на физическата сила, на техниката, на военните оръжия. Втората фондация – в кралството на менталната сила, на ума, на умението да контролира. При един възможен конфликт между двете фондации какво значение щеше да има с колко кораба и оръжия разполага Първата, ако Втората може да контролира умовете на ония, които владеят корабите и оръжията?

Само че колко ли време още би могъл да се наслаждава той на съзнанието за тайната си власт?

Беше двадесет и петият Първи говорител и като такъв вече бе прослужил малко повече от приетото. Дали не трябваше да не се показва прекалено ловък в удържането на поста си и в отхвърлянето на по-младите кандидати? Ето например говорителя Гендибал – най-енергичния и най-новия член на Масата³. Довечера те двамата щяха да бъдат заедно и Шандис очакваше с нетърпение срещата. Дали не би трябвало по същия начин да очаква и евентуалното възкачване на Гендибал някой ден?

Отговорът на въпроса бе, че Шандис не мислеше да напуска поста

3. Азимов прави алюзия за кръглата маса на крал Артур, която в известен смисъл представлява символ на съвещателен орган, чиито членове са равни помежду си. – Бел.пр.

си: той прекалено много му радваше душата.

Стоеше си на него – остарял, но все още напълно способен да изпълнява задълженията си. Косата му бе сива, но тя винаги си е била светла, а и той не я оставяше да стане по-дълга от един инч, така че цветът едва ли имаше значение. Очите му бяха избеляло сини, а дрехите му съответстваха на размякнатия стил на транторските фермери.

Първият говорител би могъл, стига да поиска, да мине сред жителите на Дем за някого от тях, но въпреки това скритата му сила съществуваше. Той можеше по всяко време да фокусира очите и ума си върху някого от тях и след това този някой би действал според волята му, без да си спомня нищо от извършеното.

Това се случваше рядко. Какво рядко – почти никога. Златното правило на Втората фондация гласеше: „Не прави нищо, освен ако ти се наложи, а когато ти се наложи, се колебай.“

Първият говорител леко въздъхна. Животът в стария университет, не много далеч от мрачното величие на руините на имперския дворец, от време на време караше човек да се замисли, доколко е златно това правило.

През дните на Великия грабеж то се беше натегнало почти до скъсване. Нямаше начин Трантор да оцелее, без да се пожертва Планът на Селдън за изграждането на Втора империя. Щеше да е хуманно да се спасят четиридесет и пет милиарда души, но то не можеше да стане, без да се запази сърцевината на Първата империя, което само би отложило часа на разплатата. След няколко века това би довело до далеч по-голямо унищожение и навярно Втората империя никога...

Тогавашните Първи говорители бяха работили десетилетия над ясно предвидимия Грабеж, но не бяха намерили решение – нямаше как да се осигури едновременно спасяването на Трантор и евентуалното изграждане на Втора империя. Трябваше да се избере по-малкото зло и Трантор бе умрял!

Тогавашните членове на Втората фондация се бяха изхитрили – по ръба на бръснача – да спасят университетско-библиотечния комплекс и дори и за това винаги се бяха чувствали виновни. Макар никой да не бе доказал, че спасяването на комплекса е довело до метеоритния възход на Мулето, интуитивно се приемаше, че между двете събития съществува връзка.

За едното чудо това не бе погубило всичко!

Все пак след десетилетията на Грабежа и Мулето бе дошъл Златният век на Втората фондация.

Преди него за повече от две и половина столетия хората й се бяха заровили като къртици в Библиотеката с едно-единствено намерение – да не се пречкат на пътя на имперците. Работеха като библиотекари в онова разпадащо се общество, което полагаше все по-малки грижи за вече съвсем погрешно именуваната „Галактическа“ библиотека, която постепенно излизаше от строя, а това идеално отговаряше на целите на Втората фондация.

Беше позорен живот. Те просто консервираха Плана, докато на края на Галактиката Първата фондация се биеше жестоко срещу все по-силни врагове, без да бъде подпомагана от Втората фондация, нито пък да знае нещо за нея.

Не друг, а Великият грабеж освободи мощта на Втората фондация – още една причина (младият Гендибал, който имаше достатъчно кураж, наскоро заяви, че тя всъщност е била главната) да се позволи да се стигне до Грабежа.

След него Империята вече не съществуваше и оттогава нататък оцелелите транторианци нито веднъж не влязоха в територията на Втората фондация, без да бъдат поканени. По този въпрос хората казваха, че университетско-библиотечният комплекс, който бе преживял Грабежа, е преживял също и Великото възраждане. Запазени бяха и руините на Двореца. Почти навсякъде другаде металът бе изчезнал от планетата. Огромните безкрайни коридори бяха заравяни, запълвани, деформирани, унищожавани, зарязвани – под слой камъни и пръст – навсякъде, освен тук, където металът все още обграждаше древните открити площи.

Мястото можеше да се разглежда като огромен паметник на някогашното величие, като гробница на Империята, но за транторианците – за демяните! – то бе обитавано от духове и пълно с призрци, тъй че по-добре беше да не ги тревожиш. Единствено хората от Втората фондация пристъпваха из древните коридори или докоснаха титановия блясък на метала.

И даже при тези условия всичко насмалко да пропадне заради Мулето.

Мулето бе дошъл на Трантор. Ами ако беше открил същността на света, на който е пристигнал? Физическите му оръжия далеч надминаваха оръжията, с които разполагаше Втората фондация, а менталните бяха почти равностойни. Втората фондация винаги щеше да бъде възпирана да не върши нищо освен необходимото и от знанието, че почти всяка надежда за спечелване на непосредствената битка предполага още по-големи загуби. Ако не бе Байта Даръл и нейната краткотрайна намеса...

а и това бе станало без помощта на Втората фондация!

Но накрая дойде Златният век, когато тогавашните Първи говорители някак си успяха да се активизират, да спрат Мулето наред с завоевателската му кариера и да поставят разума му под контрол; сетне съумяха да възпрат самата Първа фондация, когато тя нахитря и започна прекалено да любопитства за същността и самоличността на Втората. Прийм Палвър, деветнадесетият Първи говорител и най-великият от всички, бе успял да отстрани опасността – не без ужасно жертвоприношение – и бе спасил Плана на Селдън.

Сега, сто и двадесет години по-късно, Втората фондация отново, както някога, се криеше в обитаваната от духове част на Трантор. Криеше се вече не от имперците, а от Първата фондация, която беше почти толкова голяма, колкото бе била Галактическата империя, и дори я надминаваше в техническо отношение.

Очите на Първия говорител се затвориха от приятната топлина и той изпадна в онова неопределено състояние на отпуснатост, което не беше сън, но не беше и съзнателно мислене.

Стига с тази меланхолия. Всичко ще бъде наред. Трантор все още е столица на Галактиката, защото на нея се намира Втората фондация, а тя е могъща и контролира нещата по-уверено, отколкото самият император.

Първата фондация ще бъде задържана и поведена и ще се задвижи в правилната посока. Колкото и забележителни да бяха корабите и оръжията ѝ, те не биха могли да направят нищо, тъй като при необходимост нейните ключови лидери можеха да бъдат контролирани ментално.

И тогава ще дойде Втората империя, но тя няма да прилича на Първата. Тя ще е федеративна империя, чиято отделни части до голяма степен ще се самоуправляват, така че да не се изявява видимата сила и действителната слабост на единното централизирано управление. Новата империя ще бъде по-свободна, по-еластична, по-подвижна, по-издръжлива на напрежение и винаги – винаги! – ще бъде направлявана от стоящите в сянка мъже и жени от Втората фондация. Трантор пак ще бъде столица – по-могъщ с четиридесетте си хиляди психоисторици, отколкото някога с четиридесет и петте милиарда жители...

Първият говорител рязко се пробуди. Слънцето бе слязло доста ниско. Дали беше мърморил? Дали не бе казал нещо на глас?

Ако Втората фондация трябваше да знае много и да говори малко, ръководещите я говорители трябваше да знаят още повече и да говорят още по-малко, а Първият, естествено, да знае най-много и най-малко да

говори.

Той криво се усмихна. Винаги бе тъй изкусително да станеш патриот на Грантор – да виждаш целта на Втората империя във възстановяването на транторианското владичество. Селдън бе предупредил за това; той дори го бе предвидил – пет века преди наистина да се случи.

Първият говорител обаче не бе спал твърде дълго. Все още не беше време за аудиенцията с Гендибал.

Шандис очакваше с нетърпение тази среща. Гендибал бе достатъчно млад, за да се вглежда в Плана със свежи очи, и достатъчно прозорлив, за да различи онова, което другите не можеха. Съвсем не бе изключено Шандис да се поучи от онова, което младокът имаше да каже.

Никой никога няма да разбере колко е спечелил Прийм Палвър – самият Палвър – в деня, когато младият Коул Бенджуам, тогава на помалко от тридесет, бе отишъл да говори с него за възможните начини да се справят с Първата фондация. Бенджуам, който по-късно бе признат за най-големия теоретик след Селдън, никога не бе говорил за тази аудиенция, ала накрая беше станал двадесет и първият Първи говорител. Някои дори смятаха, че не толкова Палвър, колкото Бенджуам е стоял зад големите постижения на администрацията на Палвър.

Шандис се позабавлява с мисълта какво все пак може да каже Гендибал. Традицията изискваше, когато умните младоци за пръв път застанат насаме срещу Първия говорител, да изложат цялата си теза още в началното изречение. И те положително не биха поискали тази безценна първа аудиенция за нещо тривиално – нещо, което би могло да провали цялата им по-нататъшна кариера, като убеди Първия говорител, че са в лека категория.

Четири часа по-късно Гендибал се изправи пред него. Младежът не показваше никакви признаци на нервност, а спокойно изчакваше Шандис да заговори пръв.

– Ти помоли за частна аудиенция – рече Шандис – по важен въпрос. Би ли го резюмирал?

И Гендибал с тих глас, сякаш описваше какво е ял току-що на вечеря, каза:

– Първи говорителю, Планът на Селдън е безсмислен!

другите, за да узнае цената си. Той не можеше да си спомни някога да не е разбирал, че е необикновен. Беше вербуван за Втората фондация още като десетгодишно момче от един агент, който явно бе опознал възможностите на неговия ум.

След това се бе справил забележително добре с обучението си и бе привлечен към психоисторията както космически кораб реагира на гравитационно поле. Психоисторията го бе привлякла и той бе кривнал към нея след прочита на написаното от Селдън за основните ѝ положения, докато връстниците му още се опитваха да се справят с диференциалните уравнения.

На петнадесет години бе влязъл в Транторския галактически университет (както университетът на Трантор бе официално преименуван) след интервю, по време на което на въпроса какви амбиции има, бе отговорил твърдо: „Да стана Първи говорител, преди да навърша четиридесет години.“

Той не би си направил труда да се прицелва в креслото на Първия говорител, без да има нужната квалификация. Че ще го получи – така или иначе – му изглеждаше сигурно. Това, което си поставяше като цел, бе да го постигне на млади години. Дори Прийм Палвър се бе възкачил на този пост на четиридесет и две.

Изречението на интервюиращия за миг се промени при думите на Гендибал, но младежът вече имаше усет за психоезика и успя да разтълкува трепването. Знаеше – толкова сигурно, както ако интервюиращият го бе обявил – че в досието му ще бъде вписана малка забележка, гласяща, че няма да бъде манипулиран лесно.

Ами разбира се!

Гендибал възнамеряваше да бъде труден за манипулиране.

Сега беше тридесетгодишен. След два месеца щеше да навърши тридесет и една, а вече бе член на Съвета на говорителите. Оставаха му не повече от девет години да стане Първи говорител и той знаеше, че би могъл да го направи. Аудиенцията със сегашния Първи бе съдбоносна за плановите му и в старанието си да създаде точно необходимото впечатление той не бе пожалил усилия да доусъвършенства владението на психоезика.

Когато двама говорители от Втората фондация общуват помежду си, езикът на това общуване не прилича на койк друг в Галактиката. Това е език колкото на думи, толкова и на свободни жестове, а също и на доловени тенденции в менталните промени.

Чужд човек би чул малко или направо нищо, но по мисловен път за

много кратко време биваше разменена огромна информация, макар начинът на общуване да беше неразбираем в буквалния му вид за всеки друг, освен за трети говорител.

Езикът на говорителите имаше предимството на скоростта и безкрайната изтънченост, ала и недостатъка да прави почти невъзможно скриването на истинското мнение.

Гендибал добре знаеше собственото си мнение за Първия говорител. Той чувстваше, че Киндор Шандис е човек, прехвърлил разцвета на менталните си способности. Първият говорител – според оценката на Гендибал – не очакваше каквато и да е криза, не бе готов да я посрещне и нямаше схватливостта да се справи с нея, ако тя наистина се появеше. При цялата си добронамереност и дружелюбие Шандис бе изтъкан от онази материя, която съставляваше катастрофите.

Гендибал трябваше да укрие всичко това не само в думите, жестовете и изражението си, но и в мислите. Не му бе известен обаче никакъв начин да попречи достатъчно ефикасно на Първия говорител да долови макар и частица от тях. Нито пък би могъл да не подразбере нещо от чувствата на Първия говорител към него. Зад добродушието и добронамереността – съвсем очевидни и определено искрени – Гендибал усещаше дистанцираното острие на снизходителността и забавата и стегна собствения си ментален хват, за да попречи в разкриването на каквото и да е ответно негодувание – или поне да издаде възможно най-малко.

Първият говорител се усмихна и се облегна назад в креслото си. Той все пак не вдигна демонстративно крака върху бюрото, но мина през точната смесица от самоуверено спокойствие и неофициално дружелюбие – точно по толкова от всяко, колкото събеседникът му да не бъде сигурен в ефекта от своето изявление.

Тъй като Гендибал не бе поканен да седне, действията и позите, които можеха да се използват, за да намалят неувереността му, бяха ограничени. Нямаше начин Първият говорител да не го разбира.

– Планът на Селдън е безсмислен? – каза Шандис. – Какво забележително изявление! Гледал ли си скоро първичния радиант, говорителю Гендибал?

– Често го изучавам, Първи говорителю. За мен това е задължение, а също и удоволствие.

– Дали случайно от време на време не изучаваш само онези негови части, които са в твоята сфера на действие? Дали не го наблюдаваш по микроскопски начин – система от уравнения тук, поточе от корекции там? Това, разбира се, е изключително важно, но аз винаги съм смятал,

че да го наблюдаваш понякога целия и в развитие е отлично упражнение. Да изучаваш първичния радиант акър⁴ по акър е полезно, но да го съзерцаваш като континент е вдъхновяващо. Да ти кажа истината, говорителю, аз самият отдавна не съм го правил. Би ли се присъединил към мен?

Гендибал не се осмели да удължи твърде паузата. Това трябваше да се направи и то с лекота и удоволствие, иначе можеше въобще да не се прави.

– За мен е чест и удоволствие, Първи говорителю.

Киндор Шандис натисна едно лостче отстрани на бюрото си. Такъв първичен радиант имаше в кабинета на всеки говорител и онзи, който се намираще в кабинета на Гендибал не беше с нищо по-лош. Във всичките си повърхностни изяви – тоест онези без особено значение – Втората фондация бе общество на равни. Единственият официален прерогатив на Първия говорител бе изяснен още в титлата му – той винаги говореше пръв.

С натискането на лостчето в стаята притъмня, но почти незабавно тъмнината се превърна в перлен сумрак. Двете дълги стени станаха леко кремави, сетне по-ярки и по-бели и накрая се появиха спретнато отпечатани уравнения – толкова дребни, че трудно се четяха.

– Ако не възразяваш – рече Първият говорител, давайки ясно да се разбере, че никакви възражения няма да бъдат позволени, – ще намалим увеличението, за да видим колкото се може повече наведнъж.

Спретнатите символи се свиха до тънки като косъм линийки – едва забележими на перления фон черни криволици.

Първият говорител докосна клавишите на вградената в подлакътника на креслото му малка конзола.

– Ще го върнем в началото, по времето на Хари Селдън, и ще го нагласим на бавно постъпателно движение. Ще го калибрираме тъй, че наведнъж да виждаме само по едно десетилетие. Така човек изпитва приказното усещане за хода на историята, без да се отвлича от детайлите. Питам се дали някога си го правил.

– Никога точно по този начин, Първи говорителю.

– А би трябвало. Усещането наистина е фантастично. Виж колко редки са черните следи в началото. През първите няколко десетилетия не е имало много възможности за алтернативи. С времето обаче разклоненията се увеличават експоненциално. Ако не беше фактът, че щом се

4. Мярка за площ, равна на 4046,86 м. – Бел.пр.

поеме по някое от тях, в бъдещето изчезват множество други, скоро всичко щеше да стане трудно поддаващо се на контрол. Разбира се, когато разглеждаме бъдещето, трябва да внимаваме какво точно разчитаме да изчезне.

– Зная, Първи говорителю – в реакцията на Гендибал имаше отгънък на сухота, който той не можа да отстрани напълно.

Първият говорител не реагира.

– Забележи червено оцветените криви линии от символи. В тях има някаква тенденция. Както изглежда, те би трябвало да се появяват случайно, доколкото всеки говорител защитава мястото си, като добавя усъвършенствания към оригиналния План на Селдън. Може би няма начин да се предвиди къде ще се направи доусъвършенстване или накъде някой конкретен говорител ще насочи интересите и способностите си, но въпреки това аз отдавна подозирам, че смесицата от Селдъново черно и говорителско червено следва някакъв строг закон, който силно зависи от времето и от почти нищо друго.

Гендибал гледеше как минават годините и черните и червените лийки образуват почти хипнотично преплитащ се мотив. Самият мотив, естествено, сам по себе си не означаваше нищо. Важни бяха символите, от които той бе съставен.

Тук-там се появяваше някое яркосиньо ручейче, набъбваше, разклоняваше се и ставаше ясно забележимо, а после се втичаше обратно в себе си и преминаваше в черно или червено.

Първият говорител каза:

– Отклоненията са в синьо – и чувството на антипатия, идващо и от двамата, изпълни пространството помежду им. – Ще ги срещаме отново и отново и накрая ще стигнем до Века на отклоненията.

Стигнаха. Човек със сигурност можеше да каже кога рушачият всичко феномен на Мулето мигновено е изпълнил Галактиката, понеже първичният радиант изведнъж се разду от разклоняващи се сини ручейчета – появяваха се повече, отколкото можеха да изчезнат – докато самата стая сякаш посиня, а линиите се удебелиха и белязаха стената с все по-ярко и ярко замърсяване. (Това бе точната дума.)

Синьото достигна апогея си, а после избледня, изтъня и се сви в едно-единствено отклонение за цял век, преди накрая да се просмуче напълно. Когато то изчезна и Планът се върна към черното и червеното, стана ясно, че тук е пипала ръката на Прийм Палвър.

Нататък, нататък...

– Това е настоящето – спокойно каза Първият говорител.

Нататък, нататък...

Всичко се сви в същински възел от плътно сплетено черно с много малко червено в него.

– Това е създаването на Втората империя – обади се отново Първият.

Той изключи първичния радиант и стаята се окъпа в естествена светлина.

Гендибал каза:

– Емоционално изживяване.

– Да – усмихна се Първият говорител, – и ти, доколкото успяваш, внимаваш да не идентифицираш емоцията. Няма значение. Нека отбележа някои неща, които ми трябва. Ще видиш, на първо място, почти пълната липса на синьото в отклоненията след Прийм Палвър – с други думи, през последните двадесет декади. Ще забележиш, че през следващите пет века няма разумна вероятност за нещо повече от петокласни отклонения. Ще забележиш също, че с усъвършенстванията на психоисторията сме започнали да съкращаваме периода за установяването на Втората империя. Както несъмнено разбираш, Хари Селдън – макар и да е бил съвършен гений – не би могъл да бъде всезнаещ. Ние сме подобрили неговата работа. Знаем за психоисторията повече, отколкото вероятно е знаел той. Селдън е приключил изчисленията си с Втората империя, а ние продължихме нататък. Наистина, ако мога да го спомена, без да засегна някого, новият Хиперплан, който подминава създаването на Втората империя, е до голяма степен мое дело и точно той ми осигури настоящия пост. Говоря ти всичко туй, за да ти спестя излишните приказки. Как можеш при това положение да се изхитриш със заключението, че Планът на Селдън е безсмислен? Той няма никакви недостатъци. Самият факт, че е оцелял след Века на отклоненията – с цялото ми уважение към Прийм Палвър – е най-доброто доказателство, че е безпогрешен. Къде е неговата слабост, млади човече, та да му лепваш етикета „безсмислен“?

Гендибал стоеше изправен, като че бе глътнал бастун.

– Прав си, Първи говорителю. Планът на Селдън няма недостатъци.

– Тогава значи оттегляш забележката си?

– Не, Първи говорителю. Това, че е лишен от недостатъци, е неговият недостатък. Безпогрешността му е фатална!

Първият говорител невъзмутимо следеше събеседника си. Беше се научил да контролира своето изражение и му бе забавно да наблюдава колко е тромав в това отношение Гендибал. При всяка размяна на реплики младият човек правеше всичко възможно да скрие чувствата си, но въпреки туй ги излагаше на показ.

Шандис безстрастно го заизучава. Слаб младеж, не много над средния ръст, с тънки устни и костеливи неспокойни ръце. Имаше тъмни, лишени от чувство за хумор очи, склонни да затаяват помислите му.

Първият говорител знаеше, че не е лесно този човек да бъде разубеден в твърденията си.

– Служиш си с парадокси, говорителю – рече той.

– Само изглежда, че са парадокси, Първи говорителю, понеже ние приемаме като даденост и не подлагаме на съмнение толкова много неща, свързани с Плана на Селдън.

– Тогава какъв е твоят въпрос?

– Самата основа на Плана. Всички знаем, че той няма да действа, ако неговото естество – или дори самото му съществуване – е известно на прекалено голяма част от хората, чието поведение е проектиран да предвижда.

– Струва ми се, че Хари Селдън е разбирал това. Мисля дори, че го е превърнал в една от двете фундаментални аксиоми на психоисторията.

– Той не е предвидил Мулето, Първи говорителю, и затова не би могъл да предвиди до каква степен хората от Първата фондация ще бъдат обзети от мисълта за Втората фондация, след като Мулето им е показал колко важна е тя.

– Хари Селдън... – за миг Първият говорител потръпна и млъкна.

Физическият облик на Хари Селдън бе познат на всички членове на Втората фондация. Неговите изображения – двумерни и тримерни, фотографски и холографски, на барелеф и в цял ръст, седнали и прави – се срещаха навсякъде. Но всички те го показваха в последните няколко години от живота му. Всичките бяха на стар и благ мъж с лице, набраздено от мъдростта на възрастта, символизиращо квинтесенцията на напълно узрелия гений.

Сега обаче Първият говорител си спомни, че е виждал фотография, за която се твърдеше, че е на Селдън като младеж. Никои не й обръщаше внимание, защото мисълта за един млад Селдън съдържаеше едва ли

не вътрешно противоречие. Ала той все пак я бе разглеждал и сега внезапно му хрумна, че Стоп Гендибал прилича изключително много на младия Селдън.

Странно! Това бе от ония суеверия, които от време на време влияят на всеки човек, колкото и да е рационален. Беше се полъгал по убягващото сходство. Ако имаше фотографията пред себе си, сигурно веднага би забелязал, че сходството е илюзорно. Но защо тая глупава мисъл му бе хрумнала сега?

Той се окопоти. Трепването му бе траяло само миг – мимолетно дерайлиране на мисълта – твърде кратко, за да бъде забелязано от когото и да било, освен от друг говорител. Гендибал можеше да го тълкува както си ще.

– Хари Селдън – отново и твърдо подхвана той, – добре е знаел, че има безброй много възможности, които не би могъл да предвиди, и точно по тази причина е основал Втората фондация. Ние също не сме предвидили Мулето, но когато е връхлетял върху ни, веднага сме разбрали какво представлява и сме го спрели. Ние не сме предвидили, че след това Първата фондация ще бъде обзета от мисълта за нас, но сме забелязали, когато е станало, и сме я спрели. Къде тук можеш да откриеш евентуална грешка?

– Първо на първо – рече Гендибал, – натрапчивата идея на Първата фондация относно нас самите все още не е отминала.

В почтителността, с която говореше, имаше значителен спад. Бе забелязал потрепването в гласа на Първия говорител (така реши Шандис) и го бе разтълкувал като несигурност. Това трябваше да бъде контролирано.

– Нека да предугада – живо каза той. – В Първата фондация ще има хора, които, сравнявайки трескавите затруднения на първите почти четири века съществуване със спокойствието на последните двадесет декади, ще стигнат до заключението, че то не би могло да се случи, ако Втората фондация не се е погрижила добре за Плана – и, разбира се, ще бъдат прави да смятат така. Те ще решат, че Втората фондация може би всъщност въобще не е била унищожена – и, разбира се, пак ще са прави. Наистина ние получихме доклади, че на Терминус, планетата-столица на Първата фондация, има един млад мъж, член на тяхното правителство, който е напълно убеден в това... Забравих му името...

– Голан Тривайз – меко каза Гендибал. – Аз забелязах пръв този факт в докладите и отправих въпроса към твоя кабинет.

– О? – рече Първият говорител с преувеличена учтивост. – И как

така насочи вниманието си към него?

– Един от нашите агенти на Терминус изпрати дълъг доклад за новоизбраните членове на техния Съвет – съвършено рутинна разработка – от ония, дето обикновено се изпращат и биват пренебрегвани от всички говорители. Този доклад обаче привлече погледа ми поради характеристиката на един нов съветник, Голан Тривайз. Според описанието той е необикновено самоуверен и войнствен.

– Разпознал си сроден дух, така ли?

– Съвсем не – резервирано отвърна Гендибал. – Изглежда безразсъден човек, който изпитва удоволствие да върши странни неща – дейност, която не ми подхожда. Както и да е, аз поисках задълбочено проучване. Не ми трябваше много време, за да реша, че от него би се получил отличен материал за нас, ако го бяхме вербували в по-ранна възраст.

– Може би – рече Първият говорител, – но ти знаеш, че на Терминус не вербуваме никого.

– Това ми е добре известно. Във всеки случай, дори без да е минал нашето обучение, той има необикновена интуиция. Разбира се, напълно неовладяна. Поради това не бях особено изненадан, задето е схванал факта, че Втората фондация все още съществува. Самият Тривайз обаче ми се видя достатъчно важен, за да изпратя бележка до твоя кабинет.

– И, доколкото мога да съдя по държането ти, има нещо ново?

– След като благодарение на високоразвитите си интуитивни способности е разбрал, че ние съществуваме, той го е използвал по характерния си недисциплиниран маниер и в резултат е бил изгонен от Терминус.

Първият говорител вдигна вежди.

– Ти изведнъж спря. Искаш да оценя какво значение има всичко това? Без да използвам компютъра си, правя наум груба апроксимация на Селдъновите уравнения и предполагам, че един проникателен кмет, който е способен да заподозре съществуването на Втората фондация, ще предпочете да няма под носа си някакъв недисциплиниран индивид, дето да вдигне патардия из цялата Галактика и така да обърне внимание на гореспоменатата Втора фондация за опасността. Смятам, че Бранно Бронза е решила, че за Терминус е по-безопасно Тривайз да не е на планетата.

– Тя би могла да затвори Тривайз или да нареди тихомълком да го убият.

– Както добре знаеш, уравненията не са достоверни, когато се

прилагат за отделни индивиди. Те са разчетени само за човечеството като цяло. По тая причина индивидуалното поведение е непредсказуемо и е възможно да се предположи, че кметът на Терминус е човечна жена, която смята затвора, да не говорим пък за убийството, за жестокост.

Известно време Гендибал не отвърна нищо. Това мълчание бе твърде красноречиво и той го задържа точно толкова, че Първият говорител да изпита неувереност, без обаче да предизвика у него самозащитен гняв.

Пресметна времето до секунда и сетне каза:

– Моята преценка е друга. Аз мисля, че в този момент Тривайз представлява режещото острие на най-голямата заплаха за Втората фондация през цялата ѝ история – опасност, по-голяма дори и от Мулето!

20

Гендибал беше доволен. Силата на изказването му свърши добра работа. Първият говорител не го очакваше и загуби душевното си равновесие. От тоя момент камшикът бе в ръката на Гендибал. Дори да съществуваше и най-малко колебание за това, то се разсея при следващата забележка на Шандис.

– Това има ли нещо общо с твоето убеждение, че Планът на Селдън е безсмислен?

Гендибал заложи на абсолютната увереност, като продължи с дидактичен тон, който не би позволил на Първия говорител да се окопити.

– Първи говорителю, съмнително е дали Прийм Палвър е върнал Плана към първоначалния му курс след отчайващата анормалност на Века на отклоненията. Проучи първичния радиант и ще видиш, че отклоненията не изчезват, преди да минат две десетилетия от смъртта на Палвър, и че след туй не се появяват нови. Заслугата ще да е на Първите говорители след Палвър, но и това изглежда неправдоподобно.

– Неправдоподобно? Сигурно никой от нас не може да се сравнява с Палвър, но защо пък неправдоподобно?

– Ще ми позволиш ли да ти го демонстрирам, Първи говорителю? Като използвам математическия апарат на психоисторията, аз мога ясно да покажа, че шансът отклоненията да изчезнат напълно е микроскопично малък, каквото и да предприеме Втората фондация. Естествено, ако нямаш време или желание за демонстрацията, която ще отнеме половин час пълно внимание, твое право е да не се съгласиш. Като алтернатива

аз пък мога да поискам обща среща на Масата на говорителите и да го демонстрирам там. Това обаче за мен ще означава загуба на време и не-нужно противопоставяне.

– Да, и евентуална загуба на престиж за мен. Демонстрирай го сега. Само че, едно предупреждение – Първият говорител правеше героични усилия да се съвземе. – Ако това, дето ще ми покажеш, е без особена стойност, няма да го забравя.

– Ако се окаже, че му липсва стойност – каза Гендибал с небрежна гордост, която направо го размаза, – незабавно ще получиш оставката ми.

Всъщност работата отне доста повече от половин час, понеже Първият говорител оспорваше математическия апарат с почти яростна настойчивост.

Гендибал навакса част от времето с ловко боравене с микро радиа-нта. Устройството – то можеше да локализира всяка част от огромния План холографски и не изискваше нито стена, нито конзола с размерите на бюро – бе влязло в употреба само преди десетина години и Първият говорител така и не се бе научил да го управлява. Гендибал знаеше това. И Киндор Шандис знаеше, че той го знае.

Гендибал прихвана микро радианта с палец и започна да го управлява с другите четири пръста, служейки си с ръката така, сякаш боравеше с музикален инструмент. (Той дори бе написал малка статия за тази аналогия.)

Уравненията, които извеждаше (или намираше с уверена лекота) се движеха трескаво напред-назад, за да съпровождат неговия коментар. Ако бе нужно, използваше дефиниции, полагаше аксиоми и правеше графики – двумерни и тримерни, да не говорим за проекциите на много-мерните съотношения.

Коментарът на Гендибал бе ясен и проникателен и Първият говорител напусна играта. Той бе победен и заяви:

– Не си спомням да съм виждал анализ от тоя род. Чия работа е?

– Моя собствена, Първи говорителю. Публикувал съм основния математически апарат, който се използва.

– Много проникателно, говорителю Гендибал. Такова нещо ще те въкара сред чакащите да получат моя пост, ако умра или се оттегля.

– Не съм мислил по този въпрос, Първи говорителю, но тъй като няма никакъв шанс да ми повярваш, ще откажа да го коментирам. Мислил съм и се надявам, че аз ще бъда Първи говорител, тъй като който и да поеме поста, ще трябва да действа по начин, който само аз виждам

ясно.

– Да – каза Първият говорител, – неподходящата скромност може да бъде много опасна. Какъв е този начин за действие? Навярно сегашният Първи говорител също ще е в състояние да го следва. Ако съм твърде стар, за да направя творческия скок, който ти си направил, не съм толкова безсилен, та да не мога да следвам указанията ти.

Капитулацията бе елегантна и съвсем неочаквано в душата си Гендибал усети топло чувство към по-възрастния човек, тъй като проумя, че намерението на Шандис е точно такава.

– Благодаря, Първи говорителю, защото имам голяма нужда от такава помощ. Не бих могъл да очаквам, че ще убедя Масата без твоето просветено ръководство. (Любезност за любезност.) Предполагам, че от демонстрацията, която направих, си се убедил в невъзможността Векът на отклоненията да е бил коригиран само с нашите усилия, нито пък точно оттогава внезапно да секнат всички отклонения.

– Това ми е ясно – каза Първият говорител. – Ако изчисленията ти са верни, за да може Планът да се възстанови така, както се е възстановил, и да заработи толкова добре, колкото изглежда, че работи, трябваше ние да сме в състояние да предвиждаме реакциите на малки групи хора – дори на отделни индивиди – с известна степен на сигурност.

– Точно така. Доколкото математическият апарат на психоисторията обаче не позволява това, отклоненията не би трябвало да изчезнат, още повече пък да продължават да не се появяват. Значи разбираш какво имах предвид, когато преди малко казах, че недостатъкът на Плана е липсата на недостатъци.

Първият говорител рече:

– Или Планът на Селдън съдържа отклонения, или в твоите изчисления има някаква грешка. Тъй като Планът на Селдън не е показал никакви отклонения за повече от век, следва, че в твоите изчисления има някаква грешка; само че не открих никакви неправилни изводи или действия.

– Не бива – заяви Гендибал – да изключваш една трета алтернатива. Напълно възможно е Планът на Селдън да не притежава отклонения и въпреки това в моите изчисления, които показват, че това е невъзможно, да няма никаква грешка.

– Не мога да разбера такава трета алтернатива.

– Да допуснем, че Планът е контролиран чрез психоисторически метод, който е толкова усъвършенстван, че предвижда реакциите на малки групи хора – и дори на отделни индивиди – метод, който ние от

Втората фондация не притежаваме. Тогава и само тогава изчисленията биха показали, че в него наистина може да няма отклонения!

За известно време (по стандартите на Втората фондация) Първият говорител не отговори. После каза:

– Такъв напредничав психоисторически метод не ми е известен, а от държанието ти съм сигурен, че и на теб също. Ако ние двамата не знаем за такъв метод, шансът някой друг говорител или която и да било група да е разработила подобна микропсихоистория – ако мога да я нарека така – и да я е запазила в тайна от останалите говорители от Масата е безкрайно малък. Съгласен ли си?

– Съгласен съм.

– Тогава или твоят анализ е погрешен, или микропсихоисторията е в ръцете на някаква група извън Втората фондация.

– Точно тъй, Първи говорителю, второто предположение трябва да е правилното.

– Можеш ли да демонстрираш доказуемостта на подобно твърдение?

– Не мога да го направя по какъвто и да е формализиран начин, но помисли: не е ли имало вече една личност, която е била в състояние да наруши Плана на Селдън, боравейки с отделни хора?

– Предполагам, че имаш предвид Мулето.

– Да, естествено.

– Мулето е могъл само да го прекъсне. Проблемът тук е, че Планът на Селдън работи прекалено добре, много по-близо до идеалното, отколкото твоите изчисления му позволяват. Ще ти потрябва Антимуле – някой, който също като Мулето е способен да надделее над Плана, но действа с противоположния мотив – не за да го прекъсне, а да го направи идеален.

– Точно тъй, Първи говорителю. Ще ми се аз да се бях сетил за този израз. Какъв е бил Мулето? Мутант. Но откъде е дошъл? Как се е появил? Никой всъщност не знае. Дали не би могло да има и други?

– Очевидно не би могло. Това, което със сигурност се знае за Мулето, е, че е бил стерилен. Оттук идва и прозвището му. Или си мислиш, че е само легенда?

– Нямам предвид потомците на Мулето. Не е ли възможно той да е отклонил се от правия път член на нещо, което всъщност е било или се е превърнало в значителна група от хора с неговите възможности – хора, които по някакви съображения не рушат Плана на Селдън, а го поддържат?

– А защо, в името на Галактиката, да го поддържат?

– А защо ние го поддържаме? Ние планираме такава Втора империя, в която да взимаме – или, по-скоро, нашите интелектуални потомци да взимат – решенията. Ако някоя друга група поддържа Плана по-ефективно дори и от нас, те не могат да ни оставят вземането на решенията. Те ще ги взимат – само че до какво ще доведе това? Не трябва ли да се опитаме да открием в какъв вид Втора империя ни наблъскват?

– И как предлагаш да го открием?

– Защо кметът на Терминус е пратил в изгнание Голан Тривайз? По този начин тя е дала възможност на една потенциално опасна личност да се движи свободно из Галактиката. Не мога да повярвам, че го е направила от хуманни мотиви. В исторически план управниците на Първата фондация винаги са действали реалистично, което обикновено означава „без никакво уважение към морала“. Един от техните герои – Салвор Хардин – даже е проповядвал против морала. Не, аз мисля, че Бранно е действала под натиска на агентите на Антимулетата, ако използвам твоя израз. Мисля, че те са вербували Тривайз и той е острието на опасността, насочена срещу нас. Смъртна опасност.

И Киндор Шандис каза:

– В името на Селдън, може би си прав. Само че как ще успеем да убедим Масата в това?

– Първи говорителю, ти подценяваш твое превъзходителство.

VI. ЗЕМЯТА

21

Тривайз бе разпаден и раздразнен. Двамата с Пелорат току-що бяха приключили обяда си и седяха в малкия кът за хранене.

– Само от два дни сме в космоса, а се чувствам съвсем комфортно, макар да ми липсват свежият въздух, природата и всичко подобно – заяви Пелорат. – Странно! Като че ли никога не съм забелязвал тия неща, докато ме заобикаляха отвсякъде. Все пак с моята вафла и този твой забележителен компютър разполагам с цялата си библиотека – или поне с онова, което има значение. Сега въобще не се усещам уплашен от туй, че съм в космоса. Изумително!

Тривайз издаде неясен звук. Очите му сякаш гледаха навътре.

Пелорат внимателно продължи:

– Не смятам да ти се бъркам, Голан, но ми се струва, че не ме слушаш. Не че съм кой знае колко интересна особа – нали разбираш, винаги съм си падал малко нещо досадник. Все пак, виждаш ми се умислен по особен начин. Да няма нещо тревожно? Слушай, недей да се боиш да ми кажеш. Предполагам, че не мога да направя кой знае какво, но, скъпи приятелю, няма да изпадна в паника.

– Нещо тревожно? – Тривайз като че ли се сепна и леко се намръщи.

– Имам предвид кораба. Нали е някакъв нов модел; предполагам, може нещо да не му е наред – Пелорат си позволи да пусне лека, неуверена усмивка.

Тривайз живо поклати глава.

– Много тъпо от моя страна да те държа в такава неизвестност, Янов. Корабът е съвсем наред. Работи идеално. Проблемът е там, че търсих хиперреле.

– Аха, разбирам... Само дето не ми е ясно. Какво значи хиперреле?

– Ще ти обясня, Янов. Аз съм във връзка с Терминус. Най-малкото мога да вляза във връзка с него винаги, когато поискам, а и Терминус на свой ред може да влезе във връзка с нас. Те знаят местоположението на кораба, понеже са следили траекторията му. Даже и да не я бяха наблюдавали, щяха да ни открият, като сканират близкия космос за маса, която да извести за наличието на кораб или евентуално на метеорит. После

обаче биха могли да открият енергийния десен, по който не само ще различат кораб от метеорит, но и ще разпознаят конкретния кораб, защото няма два звездолета, които да използват енергията по съвсем еднакъв начин. В известен смисъл енергийният ни десен си остава характерен, независимо какви приспособления или уреди включваме и изключваме. Разбира се, корабът може да е непознат, ала ако неговият енергиен десен е бил записан на Терминус – какъвто е нашият случай – той ще бъде идентифициран веднага, щом го открият.

– Струва ми се, Голан, че напредъкът на цивилизацията не е нищо друго освен ограничаване на възможността да се усамотиш.

– Може би си прав. Рано или късно обаче ние ще трябва да минем през хиперпространството, защото иначе ще бъдем осъдени да останем цял живот на един-два парсека от Терминус и въобще да не направим междузвездно пътуване. От друга страна, при преминаване през хиперпространството, нашият курс в обикновеното пространство се прекъсва. Просто се придвижваме от тук до там – имай предвид, че понякога дупката е стотици парсека – за един миг. Изведнъж се оказваме много далеч в посока, която е ужасно трудно, да се предвиди, и на практика повече не можем да бъдем открити.

– Разбирам. Да.

– Освен ако, естествено, те не са поставили на борда хиперреле. То изпраща сигнал през хиперпространството – сигнал, характерен за този кораб – и властниците на Терминус ще знаят къде сме по всяко време. Това е отговорът на твоя въпрос. Не бихме могли да се скрием никъде в Галактиката и никаква комбинация от скокове през хиперпространството не може да ни помогне да избягаме от техните уреди.

– Ама, Голан – меко рече Пелорат, – та ние не искаме ли Фондацията да ни защитава?

– Искаме, Янов, но само когато ние помолим за това. Нали ти каза, че развитието на цивилизацията означавало непрекъснато ограничаване на възможността да се усамотиш. Е, аз не искам да съм чак толкова напредничав. Искам да притежавам свободата да се движа, където си пожелаля, без да ме открият – освен ако имам нужда от защита. Така че бих се почувствал по-добре, ама много по-добре, ако на борда липсва хиперреле.

– Да не си открил някое, Голан?

– Не, не съм. Ако бях открил, може би някак си щях да успея да го повредя.

– А ще познаеш ли, че е хиперреле, ако го видиш?

– Това е една от спънките. Може би няма да мога да го разпозная. Знам как горе-долу изглежда едно хиперреле, а също и разни начини за откриване на подозрителен предмет – но този кораб е последен модел и е проектиран за специални задачи. Хиперрелето може да е така вградено в конструкцията му, че да не се забелязват никакви следи.

– Сигурно няма хиперреле и затова не си го намерил.

– Не бих се осмелил да предположа това, а пък не ми се ще да правя скок, докато не го разбера.

Пелорат придоби просветен вид.

– Значи затуй просто се влачим из космоса. Чудех се защо още не сме скочили. Нали разбираш, чувал съм за скоковете. Наистина бях малко поизнервен – питах се кога ще ми наредиш да се увържа с колани или да взема някое хапче, или нещо подобно.

Тривайз успя да изцеди една усмивка.

– Няма защо да си напрегнат. Това не са древните времена. На такъв кораб просто оставяш компютърът да свърши цялата работа. Даваш му инструкции, а той прави останалото. Изобщо няма да разбереш, че нещо е станало, само дето пространството изведнъж ще промени вида си. Ако някога си гледал прожекция на диапозитиви, знаеш какво се получава, когато вместо един диапозитив внезапно се появи някой друг. Скокът изглежда горе-долу по този начин.

– Бре! Човек не усеща нищо? Странно! Вижда ми се малко разочаровашо.

– Аз никога не съм усещал нищо, а корабите, на които съм летял, не бяха тъй свършени като нашето бебче. Само че не заради хиперрелето не сме скочили още. Трябва да се отдалечим малко повече от Терминус, а също и от слънцето. Колкото по-далеч си от който и да е масивен обект, толкова по-лесно е да контролираш скока и да излезеш отново в пространство с желаните координати. При опасност можеш да рискуваш да скочиш, когато си само на двеста километра от повърхността на някоя планета, и просто да се надяваш всичко да свърши благополучно. Тъй като в Галактиката безопасният обем е много по-голям от опасния, логично е да разчиташ, че ще успееш. Обаче винаги остава възможността случайни фактори да те накарат да се озoves на няколко милиона километра от някоя голяма звезда или пък вътре в ядрото на Галактиката – и да се изпържиш, преди да успееш да мигнеш. Колкото по-далеч си от голяма маса, толкова по-слаби са тези фактори и по-малко вероятно е да се случи някакво нещастие.

– В такъв случай ти препоръчвам да си предпазлив. Не сме се

скъсали от бързане.

– Точно тъй. Особено след като ще ми е ужасно приятно да намеря хиперрелето, преди да скочим. Или пък да открия начин да се самоубедея, че хиперреле няма.

Тривайз като че ли пак се вгълби в самотната си концентрация и Пелорат попита, като повиши леко глас, за да преодолее бариерата на неговата отнесеност:

– Колко още ни остава?

– Какво?

– Искам да кажа, кога щеше да направиш скока, ако хиперрелето не те тревожеше, скъпи друже?

– При сегашната ни скорост и траектория бих го сторил на четвъртия ден от излитането. Ще изчисля точното време на компютъра.

– Е, значи имаш още два дни за търсене. Може ли да предложи нещо?

– Давай.

– В моята работа – тя, разбира се, е съвсем различна от твоята, но вероятно не е изключено обобщение – винаги се е оказвало, че ако задълбаеш прекалено силно върху някой проблем, сам си отрязваш възможността за победа. Защо просто не се отпуснеш и не си поговорим за нещо друго. Неосъзнаващият проблема мозък, който няма да се мъчи от тежестта на концентрираното мислене, може да реши задачата и без твоето участие.

За миг Тривайз изглеждаше ядосан, но после се разсмя.

– Защо пък не? Кажи, професоре, какво толкова те интересува в Земята? От какво се породи тая странна идея за единствената планета, от която сме тръгнали всички ние?

– Ах! – Пелорат кимна и се зарея в спомени. – Доста отдавна беше. Преди повече от тридесет години. Когато влязох в колежа, възнамерявах да стана биолог. Интересувах се най-вече от вариациите на видовете на различните светове. Вариациите, както знаеш – е, може и да не знаеш, така че не се сърди, ако го чуеш пак – са много малки. Всички форми на живот из цялата Галактика – или поне тия, с които досега сме се сблъскали – имат общ химически състав на водна основа – протеини и нуклеинови киселини.

Тривайз рече:

– Аз завърших военен колеж, където се наблягаше на нуклеониката и гравитиката, но не съм съвсем тесен специалист. Знам нещичко за химическата природа на живота. Учили са ме, че водата, протеините и

нуклеиновите киселини са единствената му възможна основа.

– Струва ми се, че това е произволно заключение. Коректно е да се каже, че досега не е била открита никаква друга форма на живот и да спреш дотук. Има обаче нещо по-изненадващо. Ендемитните видове, тоест онези, които се намират само на една-единствена планета и никъде другаде, са едва няколко на брой. Повечето, включително Homo sapiens, са разпространени на всички или на мнозинството от населените светове в Галактиката и са в близко родство в биохимично, физиологично иморфологично отношение. От друга страна, по характерните си особености ендемитните видове силно се различават както от широко разпространените, така и един от друг.

– Е, какво от това?

– Заключение е, че един свят в Галактиката – един свят – се различава от останалите. Живот се е развил на десетки милиони планети – никой не знае точно на колко. Това е бил прост, рядък, слабо изявен живот – труден за поддържане и още по-труден за разпространение. На един свят, само на един животът се е разклонил в милиони видове – несъмнено милиони – някои от които са много специализирани, високоорганизирани, склонни към размножаване и експанзия, и сред тях сме ние. Били сме достатъчно интелигентни да създадем цивилизация, да разработим хиперпространствения полет и да колонизираме Галактиката; разпространявайки се из нея, сме взели със себе си множество други форми на живот – свързани една с друга и с нас самите.

– Ако се замислиш – каза Тривайз с известно безразличие, – това май отговаря на здравия разум. Имам предвид, че се намираме в една обитавана от човеци Галактика. Допуснем ли, че всичко е започнало на един-единствен свят, той би трябвало да се различава от другите. Защо пък не? Шансовете животът да се развие толкова бурно трябва наистина да са много малки – може би едно на сто милиона – така че най-вероятно е това да се е случило на един самопораждащ живота свят от сто милиона възможни. Трябва да е бил само един.

– Обаче какво е направило този свят така различен от другите? – възбудено попита Пелорат. – Какви условия са го превърнали в уникален?

– Може би е въпрос на чиста случайност. В края на краищата хората и формите на живот, които те са носели със себе си, сега съществуват на десетки милиони планети, така че всички би трябвало да са достатъчно добри.

– Не! След като веднъж човешкият вид е еволюирал, след като е

развил техниката, след като е укрепнал в трудната борба за оцеляване, той би могъл да се пригоди да живее на всеки свят, който е поне малко гостоприемен – например на Терминус. Само че можеш ли да си представиш интелигентен живот да се развие на Терминус? Когато по времето на енциклопедистите тази планета за пръв път е била населена от хора, най-висшата форма на растителен живот, която тя е произвеждала, била някаква мъхоподобна растителност по скалите; най-висшата животинска форма на живот пък са били малки коралоподобни създания в океана и насекомоподобни летящи организми на сушата. Ние направо сме ги затрили и сме населили водата и сушата с риби, зайци, кози, трева, зърнени култури, дървета и така нататък. От тукашните видове не е останало нищо, като се изключи онова, дето сега живее в зоологическите градини и аквариумите.

– Хмм – изсумтя Тривайз.

Пелорат го гледа втренчено цяла минута, сетне въздъхна и каза:

– Всъщност това не те интересува, нали? Удивително! Някак си не мога да намеря някой, дето да се интересува. Мисля, че грешката е моя. Не успявам да го направя да изглежда интересно, въпреки че мен самия ме вълнува толкова много.

– То си е интересно – рече Тривайз. – Само че... какво от това?

– Не ти ли идва на ум, че може да представлява научен интерес да изучаваш света, дал живот на единствено процъфтяващия характерен екологичен баланс, който някога Галактиката е виждала?

– Може би, ако си биолог... Аз обаче не съм. Ще трябва да ме извиниш.

– Разбира се, скъпи приятелю. Работата е там, че никога не съм виждал и биолози, които да се заинтересуват. Казах ти, че първата ми специалност беше биологията. Повдигнах въпроса пред моя професор – н той не се интересува. Каза ми да се насоча към някакъв практически проблем. Това толкова ме отврати, че вместо с биология се заех с история – тя поне още от пуберитетските години си ми беше хоби – и изследвах „въпроса за произхода“ от този ъгъл.

– Ако не друго – рече Тривайз, – дал ти е занимание за цял живот, така че би трябвало да си доволен, задето преподавателят ти е бил толкова непросветен.

– Да, предполагам, че човек може да разглежда проблема и от подобна страна. А и като занимание е много интересно и никога не ми е досадило. Само че наистина би ми се искало ти да се интересуваш. Ненавиждам усещането, че винаги ще приказвам на себе си.

Тривайз отметна глава назад и гръмогласно се разсмя.

На спокойното лице на Пелорат се изписа сянка от обида.

– Защо ми се смееш?

– Не на теб, Янов – отвърна Тривайз. – Смеех се на собствената си глупост. Ако става въпрос за теб, аз съм ти изключително благодарен. Знаеш ли, ти беше свършено прав.

– Да повдигна въпроса за важността на произхода на човечеството?

– Не, не... Всъщност и за това... Но аз имах предвид, че беше свършено прав да ме посъветваш да престана да мисля съзнателно по моя проблем и да си насоча ума някъде другаде. Свърши работа. Докато говореше за начина, по който се е развил животът, най-накрая ми хрумна как да открия хиперрелето – ако то, естествено, съществува.

– А-а, туй ли?

– Да! В момента това е моята мономания. Аз търсех проклетото хиперреле, сякаш се намирам на някоя стара тренировъчна гемия, и проучвах всяка част от кораба на око, дирейки нещо, дето да се различава от останалото. Бях забравил, че този кораб е крайният продукт на хилядолетна техническа еволюция. Разбираш ли?

– Не, Голан.

– На борда имаме компютър. Как можах да го пропусна?

Махна с ръка и влезе в стаята си, като даде знак на Пелорат да тръгне след него.

– Трябва само да се опитам да вляза във връзка – рече той и сложи ръце върху контактната повърхност на компютъра.

Ставаше въпрос да опита да се свърже с Терминус, който сега беше на няколко хиляди километра.

„Свържи се! Говори!“ Сякаш някакви нервни окончания прераснаха и се протегнаха назад с удивителна скорост – скоростта на светлината, естествено – за да установят връзката.

Тривайз почувства, че докосва – не точно докосва, а усеща – е, не че усеща, а... няма значение, думи за това не съществуваха.

Той съзнаваше, че Терминус му е под ръка и макар разстоянието помежду им да се увеличаваше с около двадесет километра в секунда, връзката бе стабилна, като че ли планетата и корабът бяха неподвижни и само на няколко метра един от друг.

Не каза нищо и прекъсна връзката. Просто изпробваше принципа за свързване.

Някъде натам, на осем парсека, беше Анакреон, най-близката голяма планета – по галактическите стандарти почти в съседния двор. За да

изпрати съобщение чрез същата притежаваща скоростта на светлината система, която току-що бе сработила при връзката с Терминус – и да получи оттам отговор – щяха да му потрѣбват петдесет и две години.

„Свържи се с Анакреон!“ Мисли за Анакреон! Мисли толкова ясно, колкото можеш. Знаеш къде се намира спрямо Терминус и спрямо галактическото ядро; изучавал си неговата планетография и история; решавал си военни проблеми, в които е трябвало наново да се завземе тази планета (в невъзможния днес случай – ако тя бъде завладяна от някой враг).

Космосе! Та ти си бил на Анакреон.

Представи си го! Представи си го! Ще почувстваш, че си на него чрез хиперрелето.

Нищо! Нервните му окончания потръпнаха и застинаха в нищото.

Тривайз се успокои.

– Янов, на борда на „Далечната звезда“ няма хиперреле. Сигурен съм. И ако не бях последвал твоето предложение, кой знае колко време щях да загубя, за да стигна до този извод.

По лицето на Пелорат не мръдна никакъв мускул, но то явно грейна.

– Много съм доволен, че съм ти бил в помощ. Това означава ли, че ще скочим?

– Не, за да сме сигурни, ще изчакаме още два дена. Нали помниш, трябва да се махнем по-надалеч от голяма маса. В обичайния случай, като се вземе предвид, че съм с нов и неизпробван кораб, дето изобщо не го познавам, вероятно биха ми трябвали два дни да изчисля точния начин на действие – по-специално правилната хипертяга за първия скок. Аз обаче имам усещането, че компютърът ще свърши всичко.

– Охо! Струва ми се, че ни чакат доста досадни два дни.

– Досадни? – Тривайз широко се усмихна. – Нищо подобно! Аз и ти, Янов, ще си поговорим за Земята.

– Наистина ли? – попита Пелорат. – Опитваш се да доставиш удоволствие на стария човек? Много мило от твоя страна. Наистина много мило.

– Глупости! На себе си се опитвам да доставя удоволствие. Янов, ти спечели. От туй, което ми каза осъзнах, че Земята е най-важният обект във Вселената.

Мисълта сигурно бе хрумнала на Тривайз, докато Пелорат развиваше разсъжденията си за Земята. Това, че не реагира веднага, бе единствено защото в мозъка му ехтеше проблемът за хиперрелето. В мига, в който този проблем изчезна, той си спомни.

Вероятно най-често повтаряното изявление на Хари Селдън бе неговата забележка, че Втората фондация била „на другия край на Галактиката“ спрямо Терминус. Селдън даже бе назвал мястото – Звездокрай.

Това влизаше в описанието на Гаал Дорник за деня на разглеждането на делото пред имперския съд. „Другият край на Галактиката“ – такава бяха думите, казани от Селдън на Дорник, и оттогава нататък значението им бе непрекъснато оспорвано.

Какво свързваше единия край на Галактиката с „другия край“? Права линия, спирала, окръжност... какво?

И ето ти проблясък – на Тривайз изведнъж му стана ясно, че на картата на Галактиката не би трябвало и не би могло да се начертае нито права, нито крива. Работата бе далеч по-фина.

Беше абсолютно ясно, че единият край на Галактиката е Терминус. Той бе на края на Галактиката, да – на нашия край, края на Фондацията – и това придаваше на думата „край“ буквално значение. По времето обаче, когато Селдън бе казал това, Терминус беше и най-новият свят в Галактиката – свят, който тепърва щеше да бъде основан, който в момента все още не съществуваше.

Кой би бил тогава другият край на Галактиката? Краят на другата Фондация? Или... най-стариият свят в Галактиката? Според аргументите, изложени от Пелорат, който не съзнаваше какво всъщност казва, това би могла да е само Земята. Втората фондация спокойно можеше да бъде на Земята.

А Селдън бе заявил, че другият край на Галактиката е „Звездокрай“. Кой можеше да твърди, че не се е изразил метафорично? Я да проследим историята на човечеството, както правеше Пелорат, и да прекараме по една линия от всяка планетна система, от всяка звезда, осветяваща някой обитаван свят, към друга планетна система, друга звезда, от която са пристигнали първите заселници, докато накрая линиите не се върнат обратно на планетата, откъдето е произлязло човечеството. Значи звездата, дето осветява Земята, е „Звездокрай“.

Тривайз се усмихна и каза почти с нежност:

– Разкажи ми още нещо за Земята, Янов.

Пелорат поклати глава.

– Вече наистина ти разказах всичко. Повече ще разберем на Трантор.

– Няма да разберем, Янов. Там няма да намерим нищо – рече Тривайз. – Защо ли? Защото не отиваме на Трантор. Аз управлявам този кораб и те уверявам, че няма да идем там.

Ченето на Пелорат увисна. За миг той сякаш не можеше да си поеме въздух, а след туй мрачно изрече:

– О, мой скъпи приятелю!

– Стига, Янов – каза Тривайз. – Престани да ме гледаш така. Отиваме да търсим Земята.

– Но само на Трантор ние...

– Не, не само там. Трантор е просто някакво място, където можеш да гледаш изтъркани филми и прашни документи, докато сам не се изтъркаш и прашасаш.

– Аз от десетилетия си мечтаех...

– Мечтаеш си да намериш Земята.

– Но само на...

Тривайз стана, наклони се напред, хвана провисналата туника на Пелорат и рече:

– Не повтаряй това, професоре. Не го повтаряй. Когато за пръв път ми каза, че тръгваме да търсим Земята, още преди да се качим на този кораб, ти твърдеше, че положително ще я намерим, понеже – цитирам твоите думи – „Имам на ум една отлична възможност.“ Сега повече изобщо не желая да чувам да произнасяш „Трантор“. Просто искам да ми разкажеш за тая отлична възможност.

– Но тя трябва да бъде потвърдена. Засега това е само мисъл, надежда, смътно предположение.

– Чудесно! Кажете ми го!

– Ти не разбираш. Просто не разбираш. В тази област никои друг освен мен не е правил проучвания. Няма нищо историческо, нищо твърдо, нищо реално. Хората говорят за Земята, сякаш тя е факт, а също и сякаш е легенда. Има милион противоречиви истории...

– Добре де, в какво се състояха твоите проучвания?

– Трябваше да събера всички разкази, всички отломки от предполагаемата истина, всички легенди, всички мъгляви митове. Дори фантастиката. Всичко, което включва името на Земята или идеята за

изначалната планета. Повече от тридесет години събирам всичко онова, което мога да открия, от всяка планета в Галактиката. Ако сега само можеш да получиш нещо по-достоверно от Галактическата библиотека на... Но ти не искаш да произнасям думата.

– Правилно. Не я споменавай. По-добре ми кажи кое от тия неща е привлякло вниманието ти и какви са ти основанията да мислиш, че точно то трябва да е вярното.

Пелорат поклати глава.

– Голан, да ме прощаваш, но ти говориш като войник или като политик. Историята не работи по този начин.

Тривайз пое дълбоко въздух и успя да се овладее.

– Кажи ми как работи, Янов. Имаме два дена. Образовай ме.

– Човек не бива да се довери само на един мит или дори само на една група митове. Наложил ми се да събера всички, да ги анализирам, да ги подреда, да измисля символи, представящи различните аспекти от съдържанието им – разкази за невъзможен климат, астрономични детайли на планетни системи в сравнение с действително съществуващите, местонахождение на произхода на герои, за които изрично е казано, че не са местни, и буквално стотици други позиции. Няма смисъл да изреждам целия списък. И два дни не биха ни стигнали. Казвам ти, на мен това ми е коствало повече от тридесет години. После разработих компютърна програма, която претърси всички тия митове за общи компоненти и открих трансформация, способна да елиминира съвсем невъзможните неща. Постепенно разработих модел, представящ как би трябвало да изглежда Земята. В края на краищата, щом всички хора произлизат от една-единствена планета, тази единствена планета трябва да бъде единственият общ факт за митовете около произхода и приказките за герои... Е, искаш ли да навляза в математически подробности?

– Не и в момента – кимна Тривайз, – благодаря ти. Откъде знаеш, че математическият апарат няма да те подведе? Сега със сигурност е известно, че Терминус е бил основан само преди пет века и първите човешки същества, пристигнали като колонисти от Трантор, са били избрани от дузини – ако не и от стотици – други светове. Обаче някой, който не го знае, би могъл да предположи, че Хари Селдън и Салвор Хардин, а те и двамата не са родени на Терминус, са дошли от Земята и че Трантор всъщност е име, обозначаващо Земята. Естествено, ако потърси Трантор такъв, какъвто е описван по времето на Селдън – като свят, чиято суша е изцяло покрита с метал – той няма да го намери и може да го сметне за невероятна измислица.

Пелорат изглеждаше доволен.

– Скъпи ми приятелю, оттеглям по-раншната си забележка за войниците и политиците. Ти имаш забележителна интуиция. Разбира се, трябваше да създам контролни механизми. Измислих стотина фалшификата, базиращи се на изкривяване на истинската история и имитиращи митовите от събирания от мен тип, а после се опитах да вградя моите измишльотини в модела. Едно от хрумванията ми дори се основаваше на ранната история на Терминус. Компютърът ги отхвърли всичките. Е, това би могло да означава, че просто ми липсва талант да измисля нещо правдоподобно, но се постарях да дам най-доброто от себе си.

– Сигурен съм, че си се постарал, Янов. А какво ти каза твоят модел за Земята?

– Много неща с различна степен на достоверност. Един вид кратко описание. Около 90 процента от населените планети в Галактиката, например, имат период на завъртане между двадесет и два и двадесет и шест стандартни галактически часа. Тогава...

Тривайз го прекъсна:

– Надявам се, че не си обърнал особено внимание на това, Янов. Тук няма никаква мистерия. За да бъде обитаема една планета, не трябва да искаш тя да се върти тъй бързо, че въздушната циркулация да предизвиква непоносимо бурни ветрове, или пък тъй бавно, че да се получат крайности в температурните отклонения. Всички знаят, че подборът се прави от само себе си. Хората предпочитат да живеят на планети с подходящи характеристики, а после, когато излезе, че всички обитаеми планети имат сходни характеристики, някой казва: „Какво удивително съвпадение.“ Но в това няма нищо удивително и дори не е и съвпадение.

– По принцип – спокойно рече Пелорат, – в социалната наука това е добре познат феномен. Струва ми се, че го има и във физиката, но аз не съм физик, та не съм сигурен. Във всеки случай, нарича се „антропичен принцип“. Наблюдателят влияе на събитията, които наблюдава, със самия факт, че ги наблюдава или че се намира там, за да ги наблюдава. Въпросът обаче е: къде е планетата, която е послужила като модел? Коя планета се завърта точно за един стандартен галактически ден от двадесет и четири стандартни галактически часа?

Тривайз се позамисли и издаде напред долната си устна.

– Мислиш, че трябва да е Земята? Галактическите стандарти могат да се базират на местните характеристики на който и да е свят, нали така?

– Малко вероятно. Хората не действат по този начин. Двадесет

хиляди години Трантор е бил столица на Галактиката – най-населеният свят в продължение на двеста века – и въпреки това не е наложил ротационния си период от 1,08 стандартни галактически дни. Ротационният период на Терминус е 0,91 СГД и ние не го налагаме на планетите, зависими от нас. Всяка използва свои собствени изчисления по собствената си система за местния планетен ден, а за нуждите от междупланетно значение изчислява и преизчислява – чрез компютри – разликите между МПД и СГД. Стандартният галактически ден трябва да е дошъл от Земята!

– Защо да трябва?

– Първо, Земята някога е била единственият населен свят, така че е естествено нейният ден и нейната година да станат стандартни и е твърде вероятно поради социалната инерция да са си останали стандартни и с населяването на други светове. Освен това моделът, който получих, беше на такава Земя, която се завърта около оста си точно за двадесет и четири часа и обикаля около своето слънце точно за една стандартна галактическа година.

– Това не може ли да е съвпадение?

Пелорат се разсмя.

– Сега ти си този, който говори за съвпадения. Би ли се обзаложил, че нещо такова може да бъде съвпадение?

– Добре, добре – промърмори Тривайз.

– Всъщност има и друго. Съществува една архаична мярка за време, наречена месец...

– Чувал съм за нея.

– Тя очевидно отговаря на периода, за който спътникът на Земята обикаля около нея. Обаче...

– Да?

– Ами един направо изумителен фактор на модела е, че спътникът, дето току-що го споменах, е огромен – повече от една четвърт от диаметра на самата Земя.

– Никога не съм чувал за такова нещо, Янов. В Галактиката няма населена планета с такъв спътник.

– Но това е добре – оживи се Пелорат. – Ако Земята е свят, уникален в произвеждането на разнообразни видове и еволюцията на разума, тогава ще искаме тя да притежава и някаква физическа уникалност.

– Какво общо би могъл да има големият спътник с разнообразните видове, разума и всичко останало?

– Е, сега уцели точно в целта. Просто не знам. Само че си струва да

се проучи, нали?

Тривайз се изправи на крака и скръсти ръце на гърдите си.

– Добре, къде е тогава проблемът? Прегледай статистиките на населените планети и открий една, чиито периоди на завъртане и обиколка да са точно един стандартен галактически ден и съответно една стандартна галактическа година. И ако тя има и гигантски спътник, значи си намерил каквото търсиш. От изявлението ти, че имаш предвид „една отлична възможност“, допускам че си сторил точно туй и вече разполагаш с твоя свят.

Пелорат придоби объркан вид.

– Виж, не стана точно така. Прегледах статистиките или по-скоро астрономическият факултет го направи и... добре де, да го кажа направо, такъв свят няма.

Тривайз рязко седна.

– Но това означава, че всичките ти аргументи са се стромолясали.

– Според мен не напълно.

– Какво искаш да кажеш с това „не напълно“? Получил си модел с всевъзможни подробни описания и не можеш да откриеш нищо, което да му съответства. Значи твоят модел е безполезен. Трябва да започнеш отначало.

– Не. Това просто означава, че статистиките за обитаемите планети са непълни. В края на краищата, те са десетки милиони и някои от тях са много слабо известни. Например за близо половината светове няма точни данни за населението. За около шестстотин и четиридесет хиляди населени планети няма никаква друга информация освен имената и местоположението им. Някои галактографи са изчислили, че може би съществуват десетина хиляди населени планети, които изобщо не са в списъка. Предполага се, че самите светове предпочитат да е така. По този начин по времето на Империята биха могли да избегнат облагането с данъци.

– А също и в следващите векове – саркастично каза Тривайз. – Това ще им помогне да служат като пиратски бази, което в някои случаи би могло да се окаже по-доходоносно от обикновената търговия.

– Виж, за туй не знам – със съмнение сподели Пелорат.

– Както и да е – продължи опонентът му, – струва ми се, че Земята трябва да е в списъка на населените планети, независимо дали ѝ се иска. По определение тя е най-старата от тях, така че в първите векове от галактическата цивилизация просто е нямало как да я пропуснат. А щом веднъж е влязла в списъка, ще си остане там. В това отношение със

сигурност можем да разчитаме на социалната инерция.

Пелорат се поколеба и придоби още по-объркан израз.

– Всъщност в списъка... в списъка на населените планети има една, наречена Земя. Тривайз се опули.

– Останах с впечатлението, че преди малко ти ми каза обратното.

– Като Земя я няма. Има обаче планета, наречена Гея.

– Тя пък какво общо има? Гийя?

– Г-Е-Я. Означава „Земя“.

– Защо тази дума ще означава Земя, Янов, а не нещо друго? За мен името е безсмислено.

Обикновено безизразното лице на Пелорат сега насмалко не се сгърчи от вълнение.

– Не съм сигурен, че ще повярваш... Ако карам по моя анализ на митовете, на Земята е имало няколко различни, взаимно неразбираеми езика.

– Какво?

– Така е. В края на краищата, в Галактиката се говори по хиляди различни начини...

– В Галактиката положително има различия в диалектите, но те не са взаимно неразбираеми. И дори да е трудно да разбереш някои от тях, все пак всички говорим стандартен галактически език.

– Да, но има и непрестанни междузвездни пътувания. Ами ако някой свят бъде изолиран за дълго време?

– Но ти говориш за Земята. Една-едничка планета. Къде остава изолацията?

– Не забравяй, че Земята е първоначалната планета и че някога човечеството там е било толкова примитивно, колкото дори не можем да си представим. Без междузвездни пътувания, без компютри, без никаква техника, развило се от предци, които не са били човеци.

– Че това е ужасно нелепо.

При тия думи Пелорат разочаровано овеси глава.

– Може би няма смисъл да го обсъждаме, стари друже. Така и не успях да убедя никого. Сигурно аз съм си виновен.

Тривайз моментално съжали за думите си.

– Янов, извинявай. Казах го, без да мисля. В края на краищата, има възгледи, с които не съм привикнал. Ти си развивал теориите си тридесет години, а аз ги чувам за пръв път и всичките наведнъж. Трябва да проявиш малко снизходителност. Слушай, ще си представя, че на Земята има примитивни хора, които говорят два съвършено различни,

взаимно неразбираеми езика...

– Може би не два, а половин дузина – плахо рече Пелорат. – Земята е била разделена на няколко големи масива суша и отначало между тях едва ли е имало никакви комуникации. Обитателите на всяка отделна земна маса трябва да са развили свой собствен език.

С подобаваща сериозност Тривайз каза:

– И на всяка от тези земни маси, след като са разбрали за съществуването на останалите, са спорили по „въпроса за произхода“ и са се чудели къде точно хората за пръв път са еволюирали от другите животни.

– Спокойно биха могли, Голан. За тях това ще е съвсем естествен манталитет.

– И на един от тия езици Гея означава Земя. А самата дума „Земя“ произлиза от друг от тия езици.

– Да, да.

– И въпреки че галактическият стандартен език е езикът, дето произлиза от онзи език, на който „Земя“ означава „Земя“, по някаква причина хората от Земята са наричали планетата си Гея, както е било на друг от езиците им.

– Точно така! Наистина схващаш бързо, Голан.

– Само дето ми се струва, че няма защо да се прави сензация от това. Ако Гея наистина е Земята въпреки разликата в имената, тогава според предишния ти аргумент тя би трябвало да има периодика завъртане, равен точно на един галактически ден, период на обиколка точно една галактическа година и гигантски спътник, който се завърта около нея точно за един месец.

– Да, така би трябвало да е.

– Добре де, тя отговаря ли на тези условия, или не?

– Наистина не мога да ти кажа. Информацията я няма в таблиците.

– Ами? Добре, Янов, тогава да идем ли до Гея, за да измерим периодите ѝ и да погледаме нейния спътник?

– Бих искал, Голан – поколеба се Пелорат. – Белята е, че и точното местоположение не е дадено.

– Искаш да кажеш, че разполагаш само с името и с нищо друго и че това е твоята отлична възможност?

– Нали тъкмо затуй искам да посетя Галактическата библиотека!

– Почакай. Ти каза, че таблиците не дават точното местоположение. Дават ли изобщо някаква информация за него?

– Води се, че е в сектор Сейшел... и отстрани има въпросителна.

– Добре тогава. Янов, не унивай. Ще идем в сектор Сейшел и все

някак си ще намерим Гея!

VII. ФЕРМЕРЪТ

23

Стор Гендибал тичаше по черния път край Университета. За хората от Втората фондация не бе обичайно да навлизат във фермерския свят на Трантор. Естествено, можеха да го правят, ала и когато го стореха, не рискуаха нито да идат далеч, нито да останат за дълго.

Гендибал беше изключение и по едно време се чудеше защо е така. Чуденето означаваше да изследва собствения си ум – нещо, към което говорителите бяха особено насърчавани. Умовете им бяха едновременно техни оръжия и тяхна цел и те трябваше да поддържат и нападателните, и отбранителните си умения на висота.

За свое собствено задоволство Гендибал бе решил, че единствената причина да се различава от другите е, че идва от планета, която е хем по-студена, хем по-масивна от средностатистическия обитаем свят. Когато го заведоха на Трантор още като момче (чрез подмолно хвърляните из цялата Галактика мрежи на търсещите таланти агенти на Втората фондация), той се озова в по-леко гравитационно поле и в приятно мек климат. Съвсем естествено бе да се наслаждава на пребиваването си на открито повече, отколкото другите.

През първите прекарани на Трантор години започна да съзнава, че е хилав и недорасъл, и се уплаши, че ако се отпусне в комфорта на този благ свят, наистина ще стане слабак. Затова започна поредица от упражнения за самоусъвършенстване, които макар да не промениха много външния му вид, го направиха жилав и с добра издръжливост. Тези дълги разходки и джогингът бяха част от режима му, макар че някои от Масата на говорителите мърмореха против тях. Гендибал не обръщаше особено внимание на дрънканиците им.

Той продължаваше да прави каквото си иска, въпреки факта, че бе първият от своя род. Всички други край Масата бяха второ и трето поколение тук – бащите и дедите им също са били от Втората фондация. А като добавка бяха и по-стари от него. Тогава какво друго да очаква освен мърморене?

По стара традиция всички умове на Масата на говорителите бяха отворени (предполагаше се, че изцяло, макар рядко да се срещаше говорител, който да не поддържа някъде някакво ъгълче, в което да се

усамотява – разбира се, в крайна сметка неефективно) и Гендибал знаеше, че другите изпитват завист към него. Знаеха го и те; също както Гендибал разбираше, че манталитетът му е изграден върху отбранителна, свръхкомпенсираща амбиция.

Освен това (мислите му се върнаха към причините за неговото рисковано нахлуване в хинтерланда) той бе прекарал детството си в един цялостен свят – широк и просторен, с величествена и разнообразна природа – в плодородна долина, заобиколена от най-красивите според него планински масиви в Галактиката. Посред мрачната зима на този свят те наистина бяха невероятни. Помнеше бившата си планета и прелестите на тъй далечното сега детство и често бленуваше за тях. Как би могъл да се затвори сред няколкото дузини квадратни мили древна архитектура?

Докато бавничко тичаше, Гендибал се озърташе презрително наоколо. Трантор бе мек и приятен, но не и красив. Макар да бе фермерски свят, планетата не беше плодородна.

Тя и никога не е била. Може би това, не по-малко от всички други фактори, беше допринесло Трантор да се превърне в административен център първо на един голям междупланетарен съюз, а след това и на Галактическата империя. Нямаше кой знае какъв подтик да стане нещо друго. Не бе прекалено добър за каквото и да било. След Великия грабеж онова, което продължаваше да поддържа Трантор, бе огромното количество метал. Той всъщност представляваше гигантска мина, снабдяваща петдесетина свята с евтина легирана стомана, алуминий, титан, мед, магнезий; връщайки по този начин насъбраното в продължение на хилядолетия и изразходвайки запасите си стотици пъти по-бързо, отколкото ги бе натрупвал.

Все още имаше огромни залежи от метал, но те бяха под земята и по-трудно достъпни. Демските фермери (те никога не се наричаха транторианци – дума, смятана за лошо предзнаменование и поради това членовете на Втората фондация я бяха запазили за себе си) все по-малко желяеха да се занимават с миньорство. Несъмнено въпрос на суверие.

Много глупаво от тяхна страна. Бе напълно възможно металът, останал под повърхността, да отравя почвата и допълнително да намалява нейната плодородност. От друга страна обаче, хората бяха разпръснати по планетата и земята успяваше да ги изхрани. А и винаги имаше известни продажби на метал.

Погледът на Гендибал блуждаеше по плоския хоризонт. В геоложко отношение Трантор бе жив, както бяха живи почти всички населени

планети, но от последния голям период на планинообразуване бяха минали поне стотина милиона години. Съществуващите възвишения бяха ерозирали до меки хълмове. Възщност по време на периода на голямото обковане с метал много от тях бяха сравнени със земята.

На юг, невидим за очите, бе брегът на залива Кепитъл, а зад него се намираще Източният океан. И двата бяха възстановени след разкъсването на подземните цистерни. На север се издигаха кулите на Галактическият университет, които засенчваха относително плоската, но пък широка Библиотека, по-голямата част от която бе под земята, а още по-на север бяха останките на Имперския дворец.

Навсякъде около него имаше ферми, сред които тук-там се срещаха по някоя друга постройка. Той минаваше покрай стада от говеда, кози, пилета – всевъзможни одомашнени животни, каквито имаше във всяка транторианска ферма. Никое от тях не му обръщаше внимание.

Гендибал безстрастно си помисли, че навсякъде в Галактиката, на който и да е от безбройните населени светове, щеше да срещне същите тези животни и че няма да има и две планети, на които те да са напълно еднакви. Спомни си козите у дома и своята собствена питомна женска, която някога бе доил. Онези кози бяха далеч по-големи и по-буйни от малките и сякаш философски настроени същества, донесени на Трантор и останали там след Великия грабеж. На населените светове в Галактиката битоваха разновидности на всяко от тези създания – толкова многобройни, че ставаха неизброими, и нямаше човек на който и да е свят, дето да не се къдне в предпочитаното си животно, независимо дали то произвежда месо, мляко, яйца, вълна или нещо друго.

Както обикновено, не се виждаха никакви демани. Гендибал се бе уверил, че фермерите избягват да бъдат виждани от ония, които те наричаха „ойчени“ (неправилно произношение – вероятно нарочно – на думата „учени“ на техния диалект). Още едно суеверие.

Той хвърли бърз поглед към транторианското слънце. Вече се бе вдигнало високо, но топлината му не беше подтискаща. На това място, при тази географска ширина лъчите му не изгаряха, а и студът никога не ставаше свиреп. (Понякога на Гендибал му липсваше хапещият студ или поне си въобразяваше, че е така. Никога не бе посещавал отново родната си планета. Може би, признаваше дълбоко в себе си той, за да не се лиши от илюзии.)

Изпита приятното усещане, че мускулите му са тъй здрави и стегнати, та чак звънтят, и реши, че достатъчно е тичал. Премина към бързо ходене, дишайки дълбоко.

Трябваше да бъде готов за задаващото се събиране на Масата и за един последен тласък, за да предизвика промяна в политиката към ново мислене, което да схване растящата опасност от страна на Първата фондация и от другаде и да тури край на фаталното упование на „свършеното“ действие на Плана. Кога ли ще разберат, че самото свършенство е най-сигурният признак за опасност?

Гендибал знаеше, че ако някой друг, а не той, го бе предложил, решението биминало без проблеми. Както се стичаха нещата в момента, то пак щеше да бъде прието, понеже старият Шандис го подкрепяше и несъмнено щеше да продължи да го прави. Той едва ли би желал да влезе в историята като онзи Първи говорител, при когото Втората фондация е закрееяла.

Демянин!

Гендибал се стресна. Бе почувствал далечното пипалце на нечий ум много преди да види човека. Умът беше на демянин-фермер – груб и неловък. Гендибал внимателно се отдръпна, оставяйки само едно докосване – толкова леко, че да не може да бъде доловено. В това отношение Втората фондация имаше много твърди правила. Фермерите представляваха нейните щитове, макар да не го съзнаваха. Те трябваше да останат колкото е възможно по-далеч от събитията.

Никои, който идваше на Трантор за търговия или туризъм, не виждаше нищо друго освен фермери плюс може би неколцина маловажни учени, живеещи в миналото. Ако фермерите бяха отстранени или започнаха съмнения в тяхната безобидност, учените сяка да се открояват повече, и то с катастрофални резултати. (Това бе една от класическите демонстрации, която неопитите в Университета се очакваше да разработят без чужда помощ. Ужасните отклонения, показвани от първичния радиант дори при съвсем слабо въздействие върху умовете на демяните, бяха изумителни.)

Гендибал го видя. Беше фермер до мозъка на костите си. Представляваше почти карикатура на онова, което би трябвало да е един транторианец – висок и широкоплещест, с кафеникава кожа, облечен в груби дрехи, с голи ръце, тъмнокоп, тъмноок, крачещ тромаво и широко. Гендибал имаше усещането, че направо може да помирише обора около него. (Не го презирай чак толкова, помисли си той. Когато е било нужно за плановете му, Прийм Палвър не е имал нищо против да играе тази роля. Ама и той е бил един фермер – нисък, пълен и отпуснат. Умът му, а не тялото, беше измамил Аркади.)

Сега фермерът приближаваше, почти трополейки по пътя, и

открито го зяпаше – нещо, което накара Гендибал да се намръщи. Досега никой демянин или демянка не го бяха гледали така. Даже децата поябгваха и после се озъртаха от разстояние.

Гендибал не забави ход. Имаше достатъчно място да мине покрай оня без дума или поглед и така щеше да е най-добре. Беше решил да стои настрана от ума му.

Отклони се встрани, но това не се хареса на другия. Той спря, разкачил широко нозе, разпери големите си ръце, сякаш да му препречи пътя, и каза:

– Хо! Ти бъдеш ойчен?

Колкото и да се стараеше да е безразличен, Гендибал почувства войнствеността, която прииждаше като вълна от приближаващия ум. Той също спря. Щеше да е невъзможно да се опита да отmine, без да поговори, а това само по себе си представляваше измерителна задача. За човек, привикнал към бързата и фина размяна на звуци, изражения, мисли и ментална енергия, комбинацията от които съставляваше общуването между хората от Втората фондация, беше уморително да се ограничава единствено с комбинирането на думи. Все едно да буташ голям камък с ръце и рамене, когато наблизко се търкаля железен лост.

Тихо и с грижливо изчистен от емоции глас Гендибал каза:

– Аз съм учен. Да.

– Хо! Ти съм ойчен. Сега чуждоземски ли говорим? И не виждам ли дали ти бъдеш или съм ойчен? – фермерът приведе глава в подигравателен поклон. – Какъвто бъдеш малък и сбръчкан, и бледен, и вириноско.

– Какво искаш от мен, демянино? – попита Гендибал, без да помръдне.

– Аз бъдеш титулован Рафирант⁵. А Карол бъдеш мойто предишно име. – Акцентът му стана забележимо по-демски, и „р“-тата се затъркаляха гърлено.

Гендибал рече:

– Какво искаш от мен, Карол Рафирант?

– А как бъдеш ти титулован, ойчен?

– Има ли значение? Можеш да продължиш да ми казваш „учен“.

– Ако аз питам, има значение аз да ми отговориш, малък вириноско ойчен.

– Добре, аз се титуловам Стор Гендибал и сега ще ида да си върша

5. На английски това име звучи донякъде като „високопарен главорез“. – Бел.пр.

моята работа.

– Каква бъдеш твоята работа?

Гендибал усети, че космите на врата му настръхнаха. Наблизо имаше и други умове. Излишно бе да се обръща, за да разбере, че зад него са застанали още трима. Отдалеко се задаваха и други. Здравата миришеше на фермери.

– Моята работа, Карол Рафирант, определено не е твоя работа.

– Така казваш ти? – Рафирант извиси глас. – Приятели, той казва неговата работа не бъдеш наша работа.

Отзад се разнесе смях и се чу глас:

– Той бъдеш прав, щото неговата работа бъдеш клепане в книги и чесане на 'мпютри, а това не става за истински мъже.

– Каквато и да е моята работа – твърдо отговори Гендибал, – сега отивам да си я върша.

– И как ще го направиш, малък ойчен? – каза Рафирант.

– Като мина край теб.

– Ти ще опиташ? Ти не боиш да спра с ръце?

– Ти и всичките приятели? Или само ти? – Гендибал изведнъж мина на демски диалект. – Ти не боиш с'мичък?

Строго погледнато, не се полагаше да го подтиква по такъв начин, но тъй щеше да спре общото нападение, а то трябваше да бъде спряно, за да не предизвика още по-голяма недискретност от негова страна.

Подейства. Рафирант се начумери още повече.

– Ако някого бъдеш страх, книжно момче, ти бъдеш оня, дето бъдеш пълен с него. Приятели, правете място. Стойте назад и пуснете да мине, та да види дал' аз бъдеш с'мичък уплашен.

Рафирант вдигна големите си лапи и ги разблъска. Говорителят не се боеше от боксьорското изкуство на фермера, но винаги имаше вероятност човек да получи някой як удар.

Гендибал внимателно приближи, като с деликатна бързина работеше в ума на Рафирант. Не много – едва-едва, неусетно – но достатъчно, за да забави лекичко рефлексите. После се стрелна навън – към всички други умове, които вече се бяха насъбрали. Менталната му енергия виртуозно сновеше напред-назад, като никога не се спираше толкова дълго в нечий ум, че да остави следа, но все пак достатъчно време, за да открие нещо, което би могло да бъде от полза.

Приближи по котешки към фермера – бдителен, нащрек и успокоен, че никой не се опитва да се намеси.

Рафирант внезапно замахна, ала Гендибал съзря намерението в ума

му, преди който и да е мускул да бе започнал да се стяга, и отстъпи встрани. Ударът направо изфуча край него – Карол явно не пестеше сили. Въпреки туй Гендибал продължаваше да стои недокоснат. Другите нададоха обща въздишка.

Говорителят не направи никакво усилие да блокира или отговори на удара. Щеше да е трудно да парира, без ръката му да го заболи, а нямаше никаква полза да отвърне със същото, понеже фермерът щеше да го издържи без проблеми.

Можеше единствено да подлъгва мъжа и да го кара да пропуска. Това трябваше да сломи бойния му дух – нещо, което прякото противопоставяне не би сторило.

Рафирант се нахвърли, ревящ като бик. Гендибал бе готов и отстъпи точно колкото фермерът да не успее да го сграбчи. Ново нападение и нов пропуск.

Гендибал почувства как собственият му дъх започва да излиза със свистене. Физическото усилие не бе голямо, но менталното – да се опитва да контролира чуждия ум, ала не напълно, бе чудовищно трудно. Нямаше да издържи още дълго.

Колкото се може по-спокойно той каза, докато същевременно леко подбутваше Рафирантовия механизъм за подтискане на страха и се опитваше да усилва по минималистски начин онова, което вероятно бе сувереният страх на фермера от учените:

– Сега ще ида да си върша работата.

Лицето на Рафирант се сгърчи от ярост, но за миг той не се помръдна. Гендибал почувства как мисли другият. Малкият учен се бе изпарил като с магия. Усети страхът на фермера да се надига и за момент...

Но тогава яростта на демянина се надигна по-високо и затисна страха.

Рафирант извика:

– Приятели! Ойченият бъдеш танцьор. Той бяга с чевръсти пръсти и подиграва с правилата на честния демски удар-за-удар. Хванете него. Дръжте него. Ние значи ще разменяме удар за удар. Той може бъдеш първоудрящ – дар от мен, а аз – аз бъдеш второудрящ.

Гендибал откри пролуките между хората, които сега го заобикаляха. Единственият му шанс бе да задържи някоя от тях достатъчно дълго, за да се промъкне през нея, а после да побегне, доверявайки се на собствената си издръжливост и на способността си да подтиска волята на противниците.

Той се мятеше насам-натам, а мозъкът му сякаш се гърчеше от

усилие.

Нямаше да стане. Бяха прекалено много, пък и необходимостта да се придържа към правилата на транторианското поведение бе прекалено ограничаваща.

Усети ръце на раменете си. Бяха го хванали.

Щеше да се наложи да се набърка поне в няколко от умовете. Това би било неприемливо и съсипващо за кариерата му. Обаче животът му – направо животът – беше в опасност.

Как се бе случило?

24

Събранието на Масата не бе в пълен състав.

Нямаше обичай да се изчаква някой от говорителите, ако закъснее, нито пък, помисли си Шандис, Масата беше в подобно настроение. Стор Гендибал бе най-младият и явно не осъзнаваше изцяло този факт. Действаше, сякаш младостта сама по себе си е добродетел, а възрастта – въпрос на небрежност от страна на ония, които би трябвало да бъдат по-умни. Гендибал не се ползваше с популярност сред останалите говорители. Всъщност той не бе съвсем популярен и в очите на самия Шандис. Въпросът сега обаче не опираше до популярността.

Делора Деларми прекъсна размислите му. Гледаше го с големите си сини очи, а кръглото ѝ лице – с придобитото си изражение на невинност и дружелюбност – маскираше един остър ум (за всички, освен за другите с нейния собствен ранг) и силата на концентрацията ѝ.

Тя рече с усмивка:

– Първи говорителю, ще чакаме ли още?

(Събранието не бе официално открито, така че, строго казано, тя би могла да започне разговор, макар някой друг да би почакал Шандис да заговори пръв по силата на своята титла.)

Шандис я погледна обезоръжаващо въпреки лекото нарушение на вежливостта.

– В друг случай не бихме чакали, говорителко Деларми, но тъй като Масата се е събрала точно за да изслуша говорителя Гендибал, ми се вижда подходящо да не се придържаме стриктно към правилата.

– Къде е той, Първи говорителю?

– Това, говорителко Деларми, не знам.

Делора огледа правоъгълника от лица. Освен Първия говорител

трябваше да има още единадесет други. Само дванадесет души. За пет века Втората фондация бе увеличила силите и задълженията си, ала всички опити Масата да надмине бройката дванадесет се бяха проваляли.

Дванадесет човека бяха след смъртта на Селдън, когато вторият Първи говорител (самият Селдън винаги е бил смятан за първия поред) бе определил тази бройка, и продължаваха да бъдат дванадесет.

Защо дванадесет? Това число лесно се делеше на групи с еднакъв размер. Беше достатъчно малко, за да може да се обсъжда нещо заедно и достатъчно голямо, за да се работи в екипи. Ако бяха повече, щяха да се ръководят трудно, ако бяха по-малко, нямаше да са достатъчно гъвкави.

Това бе обяснението. Всъщност никой не знаеше защо е била приета тази бройка, нито пък защо не трябва да се променя. В края на краищата дори Втората фондация можеше да се окаже роб на традицията.

На Деларми ѝ трябваше само един кратък миг, за да премисли този въпрос, докато гледаше лице след лице и ум след ум, а после сардонично да насочи поглед към празното място – това на най-младия член.

Изпита задоволство, че никой не симпатизираше на Гендибал. Винаги бе чувствала, че младият човек притежава чара на стоножка и е най-добре да бъде третиран като такава. Засега само несъмнените му дарби и талантът му пречеха някой открито да поиска дело за изхвърляне. (Едва двама говорители бяха предложени за импийчмънт⁶, но не и осъдени, в половин хилядолетната История на Втората фондация.)

Явното неуважение обаче да пропуснеш събиране на Масата бе далеч по-осъдително от много други обиди и Деларми с удоволствие усети, че нагласата за подобно дело се бе увеличила.

– Първи говорителю – рече тя, – ако не ти е известно местонахождението на говорителя Гендибал, аз с удоволствие ще ти го съобщя.

– Да, говорителко?

– Кой от нас не знае, че този млад човек – тя не използва никаква титла, говорейки за него, и това, разбира се, бе забелязано от всички – непрекъснато си намира работа сред демяните? Аз не питам каква ще да е тая работа, но и сега той е сред тях и неговата обсебеност там очевидно е достатъчно важна, за да ги предпочете пред тази Маса.

– Мисля – каза друг от говорителите, – че Гендибал просто се разхожда или тича като форма на физическо упражнение.

Деларми пак се усмихна. Обичаше да го прави – то нищо не ѝ

6. Импийчмънт – парламентарна процедура по оказване на недоверие. – Бел.гр.

струваше.

– Университетът, Библиотеката, Дворецът и целият район наоколо са наши. В сравнение с планетата не е много, но мисля, че има достатъчно място за физически упражнения. Първи говорителю, няма ли да започнем?

Шандис въздъхна вътрешно. Той имаше пълна власт да накара Масата да чака или да отсрочи събирането, докато не пристигне Гендибал.

Никой Първи говорител обаче не можеше да действа спокойно дълго време, без да има поне пасивната подкрепа на останалите говорители, и затова не бе разумно да ги дразни. Дори Прийм Палвър понякога е бил принуждаван да придумва другите, за да постигне целта си. Освен това отсъствието на Гендибал беше дразнещо дори за Първия говорител. Младият политик би трябвало добре да разбере, че неговата воля не е закон.

И ето че, както се полагаше на ранга му, Киндор Шандис наистина заговори пръв:

– Ще започнем. Говорителят Гендибал представи някои стряскащи заключения от данните на първичния радиант. Той вярва, че съществува организация, която работи по поддържането на Плана на Селдън по-ефективно, отколкото можем ние, и че тя го прави за свои собствени цели. Оттук следва възгледът му, че трябва да научим повече за нея. Вие бяхте информирани за това й настоящото събиране е, за да можете да разпитате говорителя Гендибал, така че да стигнем до някакво заключение за нашата бъдеща политика.

Всъщност не беше нужно да се говори толкова много. Шандис бе оставил ума си отворен, така че всички го знаеха. Говоренето беше въпрос на вежливост.

Деларми бързо се огледа. Останалите десетима изглеждаха решени да я оставят да поеме ролята на говорител против Гендибал. Тя каза:

– Въпреки това Гендибал – отново пропускане на титлата – не знае и не може да каже каква или коя е тази друга организация.

Прозвуча като безупречна и недразнеща констатация. Все едно бе казала: „Аз мога да анализирам мозъка ти, така че не си прави труда да ми отговаряш.“

Първият говорител долови спотаената грубост и бързо реши да не ѝ обърне внимание.

– Фактът, че говорителят Гендибал – той педантично избегна изпускането на титлата, но не придаде акцент на това – не знае и не може да каже коя е другата организация, не означава, че тя не съществува.

През по-голямата част от своята история хората от Първата фондация не знаеха за нас практически нищо, а всъщност и сега не знаят много повече. Нима поставяш под въпрос нашето съществуване?

– От обстоятелството, че за нас не са знаели, а ние въпреки това съществуваме – рече Деларми, – не следва, че за да съществува нещо, трябва да не се знае за него. – И леко се засмя.

– Напълно вярно. Точно затова е необходимо твърдението на говорителя Гендибал да се проучи най-внимателно. То се основава на строга математическа дедукция, която аз самият проследих и която ви призовавам да обмислите. Тя – той потърси такъв умствен израз, който най-добре да изрази възгледите му – не е неубедителна.

– А този Голан Тривайз от Първата фондация, дето се рее из ума ти, но за когото не споменавах?

Нова грубост и сега Киндор Шандис леко се изчерви.

– Какво ще кажеш за него?

Първият говорител отвърна:

– Идеята на говорителя Гендибал е, че този човек – Тривайз – е оръдието, може би несъзнаващо това, на въпросната организация и че ние не трябва да го пренебрегваме.

– Ако – рече Деларми, като се облегна в креслото и отметна посивяващата си коса встрани от очите – тази организация, каквато и да е тя, съществува и ако е опасно могъща поради своите ментални способности и поради факта, че е тъй прикрита, дали е вероятно тя да маневрира чрез толкова забележима персона, каквато е един изпратен в изгнание съветник от Първата фондация?

Шандис мрачно каза:

– Човек би могъл да помисли, че не. Но въпреки това аз забелязах нещо, което е много обезпокояващо. Не го разбирам – почти неволно той зарови мисълта в ума си, засрамен, че другите могат да я видят.

Всички говорители забелязаха менталното му действие и, както строгите правила изискваха, уважиха срама му. Деларми също го направи, но ужасно нетърпеливо. После попита точно според формулата:

– Можем ли да те помолим да ни позволиш да проникнем в мислите ти, тъй като ние разбираме и можем да прощаваме всеки срам, който изпитваш?

– Също като вас – отговори Първият говорител – аз не виждам на какви основания човек ще заподозре, че съветникът Тривайз е оръдие на другата организация или, ако наистина е такъв, за какво евентуално би могъл да послужи. Въпреки туй говорителят Гендибал изглеждаше

сигурен, а не трябва да се пренебрегва интуицията на никого, който е получил квалификацията да бъде говорител. Поради това аз се опитах да приложа Плана към Тривайз.

– Към отделен човек? – попита един от присъстващите с тиха изненада и после мигом показва разкаянието си, че е придружил въпроса с мисъл, която беше очевиден еквивалент на „Ама че глупак!“.

– Към отделен човек – каза Първият говорител, – и ти си прав. Ама че съм глупак! Много добре знам, че Планът по всяка вероятност не може да се прилага към отделни индивиди и дори към малки групи от хора. Въпреки това ми беше любопитно. Екстраполирах междуличностните линии на пресичане далеч извън допустимите граници, но го направих по шестнадесет различни начина и избрах не точка, а район на пресичането. После използвах всички подробности, които знаем за Тривайз – един съветник от Първата фондация не остава съвсем незабележим – и за кмета на Фондацията. След това ги нанесох заедно, опазвам се, че в доста голям безпорядък.

– Той млъкна.

– Е? – рече Деларми. – Доколкото разбирам, ти... Изненадващи ли бяха резултатите?

– Никакви резултати нямаше, както и трябваше да се очаква – отвърна Първият говорител. – С отделен човек нищо не може да се направи и въпреки това... въпреки това...

– И въпреки това?

– Прекарал съм четиридесет години в анализиране на резултати и съм свикнал да имам ясно усещане какви ще са те, преди още да бъдат анализирани; и рядко съм бъркал. В този случай, макар да нямаше резултати, изпитах силното усещане, че Гендибал е прав и че Тривайз не бива да бъде оставян без наблюдение.

– Защо да не бъде оставян, Първи говорителю? – попита Деларми, явно смутена от силното чувство в ума на другия.

– Срам ме е – каза Киндор Шандис, – че се подлъгах да използвам Плана за нещо, за което той не става. Сега още повече ме е срам, че съм си позволил да бъда повлиян от усещане, което е напълно интуитивно... и все пак трябваше, понеже то бе много силно. Ако говорителят Гендибал е прав – ако ние сме заплашени от опасност, идваща от неизвестна посока – тогава аз чувствам, че щом настъпи време нашите дела да изпаднат в криза, не друг, а Тривайз ще държи и ще изиграе решаващата карта.

– На каква основа го чувстваш? – попита шокираната Деларми.

Първият говорител Шандис хвърли нещастен поглед на хората край масата.

– Нямам никаква основа. Психоисторическата математика не разкри тайната, но докато наблюдавах играта на взаимоотношенията, ми се струваше, че Тривайз е ключът към всичко. На този млад човек трябва да му се обърне внимание.

25

Гендибал знаеше, че няма да се върне у дома навреме, за да може да присъства на събирането на Масата. Бе напълно възможно изобщо да не се върне у дома.

Държаха го здраво и той отчаяно изследваше умовете около себе си, за да разбере как точно да накара демяните да го пуснат.

Сега ликуващият Рафирант застана до него.

– Бъдеш готов, ойчен? Удар за удар, тупаник за тупаник – по демски. Хайде, ти бъдеш по-мальк, значи удряш пръв.

– А теб ще те държи ли някой – попита Гендибал – така, както ме държат мен?

– Пуснете – рече Рафирант. – Не, не. Само ръце. Оставете ръце свободни, но дръжте крака здраво. Не искаме никакви танци.

Гендибал се почувства като забит в земята. Ръцете му обаче бяха свободни.

– Удряй, ойчен – рече Рафирант. – Тресни ни един тупаник.

В тоя миг търсещият ум на Гендибал намери нещо, което се отзова с негодуване, усещане за несправедливост и жал. Нямахше избор, трябваше да рискува явното му усилване и после да импровизира на основата на...

Не, нямахше никаква нужда! Още не бе докоснал този нов ум, а той вече реагираше така, както би искал Гендибал. Идеално.

Изведнъж съзря една дребна фигурка – набита, с дълга сплетена черна коса и протегнати напред ръце – как се втурва лудешки в полезре-нието му и диво започва да блъска демския фермер.

Фигурата беше женска. Гендибал мрачно си помисли до каква степен е бил напрегнат и ангажиран, за да не я забележи, преди очите да му съобщят за нея.

– Карол Рафирант – изпищя тя към фермера. – Ти бъдеш побойник и страхливец! Удар за удар – по демски? Ти бъдеш голям два пъти

колкот' тоз ойчен. Ти бъдеш в много по-голяма опасност да атакуваш мен. Бъдеш прочут, че си катурнал тоз беден хлапак? Мисля, голям срам ще бъдеш. Сума пръсти ще сочат и навсякъде ще казват: „Те го оня Рафирант, прочут бебеубиец.“ Мисля, смях ще падне и никой достоен демянин няма с теб да пие, и никоя достойна демянка няма теб да иска.

Рафирант се опитваше да прегради пороя, като се бранеше от нанаяните му удари и плахо се опитваше да отвърне с успокояващото: „Стига, Сура. Стига, Сура.“

Гендибал осъзна, че ръцете вече не го държат, че Рафирант вече не гледа към него, че умовете на всички вече не се занимават с личността му.

Сура също не бе заета с него – яростта ѝ се беше концентрирала изцяло върху Рафирант. Гендибал се посъвзе и се приготви да поддържа тази ярост, да подсили неловкостта и срама, които нахлуваха в ума на демянина, да го направи така леко и умело, че да не остави никаква следа. Отново се оказа, че няма нужда.

– Всички вие, назад – викна жената. – Я виж ти! Бъдеш недостатъчно този Карол-канара като великан за тоз гладньо, та трябва пет-шестима да придружат в срама и се върнат във ферма със славна история за храброст в бебеубийство. „Аз държах на хлапе ръката, ще кажеш, а великанът Карол-пън го тресна в Лице, когато то не можеше да отвърне на удар.“ А ти ще кажеш: „Ама аз държах неговия крак, така че дайте мен също слава.“ А Рафирант-чукан ще кажеш: „Аз не можах да го ударя на пътя, та моите приятели по оран него сграбиха и с помощта на всичките шестима слава взех.“

– Ама, Сура – почти изскимтя Рафирант, – аз казах на ойчен бъдеш първоудрящ.

– Много страх те от мощни удари на тънки негови ръце, нали, Рафирант-дебелоглавец. Хайде. Пуснете го, къдет' отива, а останалите вие пълзете обратно в свои къщи, ако тия все още добре дошли ви вас намерят. Най-хубаво надявайте се днешни велики деяния забравени да бъдеш. А те не ще бъдеш, защото аз ще приказвам нашир-надлъж, ако ме ядосате още по да се ядосам, отколкот' аз бъдеш ядосана сега.

И те тихо се разотидоха – с повесени глави и без да поглеждат назад.

Гендибал се втренчи подире им, а после отново погледна жената. Беше с блуза, панталони и грубо изработени обувки. Лицето ѝ бе овлажнено от пот, дишаше тежко. Носът ѝ бе доста голям, гърдите – едри (доколкото Гендибал можеше да прецени през широката блуза), а голите ѝ

ръце – мускулести. В края на краищата демянките работеха на полето заедно с мъжете.

Погледна го сурово, сложила ръце на хълбоците си.

– Е, ойчен, защо се маеш? Върви в имението на ойчените. Бъдеш уплашен? Да дойда с теб?

Гендибал подушваше миризмата на пот от дрехите, които явно не бяха прани скоро, но при дадените обстоятелства щеше да е изключително неучтиво да покаже погнусата си.

– Благодаря ти, госпожице Сура...

– Името бъдеш Нови – рече рязко тя. – Сура Нови. Ти можеш да наричаш Нови. Няма защо да ощеказваш.

– Благодаря ти, Нови. Много ми помогна. Ще се радвам да ме придружиш – не заради моя страх, а заради компанията и удоволствието да бъда с теб – и той се поклонил грациозно, както би се поклонил на някоя от младите жени в Университета.

Нови се изчерви, поколеба се и се опита да имитира жеста му.

– Удоволствието бъдеш мое – рече тя, сякаш дирейки думи, които да изразят подобаващо нейното достойнство и да ѝ придадат културно излъчване.

Тръгнаха заедно. Гендибал добре знаеше, че с всяка ленива крачка все по-непростимо закъснява за събирането на Масата, но вече бе имал време да размисли за значението на случилото се и с леден ум бе решил да остави закъснението да нараства.

Университетските сгради започваха да се извисяват пред тях, когато Сура Нови спря и нерешително рече:

– Учителю ойчен?

Очевидно, помисли си Гендибал, с приближаването на това, което наричаше „имението на ойчените“, тя бе станала по-учтива. За миг му се прииска да каже: „Не наричаш мен тоя беден хлапак?“, но това би я разстроило неприемливо.

– Да, Нови?

– Бъдеш много фино-хубаво и богато в имението на ойчените?

– Хубаво е – отвърна Гендибал.

– Веднъж сънувах аз бъдеш в имението. И... и аз бъдеш ойчен.

– Някой ден – учтиво рече Гендибал – ще ти го покажа.

Тя го изгледа така, че стана ясно, че не го е взела за обикновена вежливост.

– Аз мога да пиша. Аз учена от учител. Ако аз напиша писмо до теб – опита се да го каже съвсем естествено, – как да бележа, та да стигне?

– Просто напиши „Дом на говорителите, апартамент 27“ и то ще стигне до мен. Само че сега трябва да вървя, Нови.

Той пак се поклони и тя отново се опита да имитира движението. Тръгнаха в противоположни посоки и Гендибал бързо я извади от ума си. Замисли се за събирането на Масата и особено за говорител Делора Деларми. Мислите му съвсем не бяха хрисими.

VIII. ФЕРМЕРКАТА

26

Говорителите седяха около Масата, замръзнали зад менталната си защита, сякаш всички единодушно бяха затворили умовете си, за да избегнат невъзвратимата обида спрямо Първия говорител след неговото изявление за Тривайз. Те само хвърлиха по един поглед изпод вежди към Деларми, но и това беше достатъчно красноречиво. Говорителите добре познаваха нейната непочтителност – дори Гендибал в изказванията си се придържаше повече от нея към правилата.

Деларми съзнаваше, че я гледат и че няма друг избор, освен да посрещне трудното положение. Всъщност тя и не искаше да избегне проблема. През цялата история на Втората фондация нито един Първи говорител не бе подлаган на импийчмънт за погрешен анализ (а зад този термин, който бе измислила като прикритие, се криеше чисто и просто некомпетентност). Сега подобен импийчмънт ставаше възможен. Тя нямаше да пропусне момента.

– Първи говорителю! – меко рече Деларми, а тънките ѝ безцветни устни станаха още по-неразличими сред общата белота на лицето. – Ти сам каза, че нямаш никакво основание за своето мнение и психоисторическият математически апарат не е показал нищо. Да не би да искаш да вземем жизнено важно решение на основата на едно мистично усещане?

Първият говорител вдигна очи и челото му се покри с бръчки. Съзнаваше, че всички около Масата са затворили умовете си, и разбираше какво означава това. Студено поясни:

– Аз не скрих липсата на доказателства. Не съм ви представил нищо фалшиво. Това, което споделих, бе силното интуитивно усещане на Първи говорител с десетилетен опит, прекарал почти целия си живот във внимателен анализ на Плана на Селдън.

Той се огледа с гордата непреклонност, която тъй рядко демонстрираше, и един по един менталните щитове се размекнаха и отпаднаха. Последен (когато се обърна и се втренчи в нея) отпадна щитът на Деларми.

С обезоръжаваща откровеност, която изпълни ума ѝ, сякаш там никога не бе имало нещо друго, тя заяви:

– Разбира се, аз приемам твоята декларация, Първи говорителю.

Въпреки това обаче смятам, че може би ще пожелаеш да преосмислиш нещата. Като осъзнаваш сега, след като вече изрази срам, че си се облегал изцяло на интуицията си, не би ли желал твоите забележки да бъдат заличени от протокола – ако, по собствената ти преценка, те би трябвало да...

И тук се връза гласът на Гендибал:

– Какви са тия забележки, дето трябва да бъдат Заличени от протокола?

Всички очи се извъртяха едновременно. Ако не бяха издигнали менталните си щитове през критичните мигове малко преди това, със сигурност щяха да усетят идването му.

– С вдигнати щитове само преди миг? И никой не Осъзнава, че аз влизам? – язвително попита Гендибал. – Ама че пазарско сборище има днес край Масата. Не бяхте ли нащрек за моето пристигане? Или наистина очаквахте, че няма да дойда?

Това избухване беше въпиешо нарушение на правилата. Достатъчно бе, че Гендибал е закъснял. Да влезе след това, без да го обяви, беше още по-лошо. А да Проговори, преди Първият говорител да е дал да се разбере, че е забелязал пристигането му, бе най-лошото.

Първият говорител се обърна към него. Всичко останало отстъпи на заден план пред въпроса за дисциплината.

– Говорителю Гендибал – рече той, – ти закъсня. Пристигна, без да оповестиш за това. Проговори пръв. Има ли някаква причина да не бъдеш отстранен от мястото си за тридесет дни?

– Разбира се. Проблемът за отстраняването ми не може да бъде разгледан, преди първо да установим кой е бил онзи, който е направил така, че аз със сигурност да закъснея, и защо.

Думите на Гендибал бяха хладни и премерени, ала умът му бе забулил мислите с гняв и той не се интересуваше кой ще го усети.

Деларми определено го разбра и твърдо заяви:

– Този мъж е луд.

– Луд? Тази жена е луда, ако твърди това. Или пък съзнава, че е виновна. Първи говорителю, аз се обръщам към теб и повдигам въпроса за лична привилегия.

– Лична привилегия от какъв характер, говорителю?

– Първи говорителю, аз обвинявам някой тук в опит за убийство.

Залата направо се взриви, защото всички скочиха на крака в едновременнон брътвеж от думи, гримаси и менталност.

Първият говорител вдигна ръцете си и извика:

– Говорителят Гендибал трябва да получи възможност да изложи своето предложение за лична привилегия – и се видя принуден да усили ментално своя авторитет по съвършено неподходящ за това място начин. Друга алтернатива обаче нямаше.

Брътвежът стихна.

Гендибал изчака, без да мръдне, докато не се възцари и звукова, и умствена тишина, а после каза:

– Като идвах насам, се движех по един демски път на такова разстояние и с такава скорост, че лесно да мога да дойда навреме за събирането, но бях спрял от няколко фермери и едва се отървах да не бъда набит, а може би и убит. Поради това се забавих и пристигнах току-що. За да започна, може ли да отбележа, че не зная да е имало и миг от Великия грабеж насам, когато с човек от Втората фондация да е било говорено с такава липса на уважение – още повече да е бил малтретиран – от някой от тези демяни.

– И аз не знам – рече Първият говорител.

Деларми извика:

– Хората от Втората фондация нямат навика да се разхождат на демска територия! Ти си предизвикал това!

– Вярно е – заяви Гендибал, – че аз имам навика да се разхождам сам на демска територия. Разхождал съм се стотици пъти във всички посоки и въпреки това никога досега не съм бил заговарян от непознати. Другите не се движат там толкова свободно, колкото го правя аз, ала никой не се е самопрокудил от света, нито се е самозатворил в Университета и все пак не е бил заговарян. Спомням си няколко случая, когато Деларми... – и след туй, сякаш припомняйки си титлата ѝ прекалено късно, преднамерено я превърна в ужасна обида. – Искан да кажа, спомням си, че и говорителката Деларми е пребивавала от време на време на демска територия, но въпреки това тя не е била заговаряна.

– Може би – рече Деларми, а очите ѝ гневно се разшириха, – понеже аз не отварям с тях разговор и поддържам дистанцията помежду ни. Тъй като се държа така, че заслужавам уважение, то ми си отдава.

– Странно – каза Гендибал, – и аз се канех да кажа, че имаш по-застрашителна външност от мен. В края на краищата, дори тук малцина опитват да се сблизят с теб. Само че защо трябваше точно сега да има намеса, защо демяните избраха точно този ден да се спречат с мен – деня, когато аз щях да присъствам на такова важно събиране на Масата?

– Ако не е било заради твоето държание, трябва да е що случайност – отвърна Деларми. – Не съм чувала дори цялата математика на Селдън

да е отстранила ролята на случайността от Галактиката – особено пък в случаите, когато са замесени отделни индивиди. Или ти също говориш, вдъхновяван от интуицията?

Един-двама говорители издадоха лека ментална въздишка при тази странична нападка към Киндор Шандис.

– Не бе заради поведението ми и не по случайност. Това беше преднамерена намеса – рече Гендибал.

– Откъде можем да разберем? – попита учтиво Първият говорител. След последната забележка на Деларми той просто нямаше как да не омекне към Гендибал.

– Моят ум е отворен за теб, Първи говорителю. Давам ти, и на всички край Масата, моите спомени за събитията.

Прехвърлянето им отне само няколко мига. Първият говорител каза:

– Потресавашо! Ти си се държал много добре, говорителю, при условия на значителен натиск. Съгласен съм, че поведението на демяните е аномално и изисква да бъде разследвано. Междувременно, моля те да се присъединиш към нашето събиране...

– Един момент! – намеси се Деларми. – Доколко можем да бъдем сигурни, че отчетът на говорителя е точен?

От обидата ноздрите на Гендибал се раздуха, но той запази спокойствие на духа.

– Умът ми е отворен.

– Виждала съм отворени умове, които не са били отворени.

– Не се и съмнявам, говорителко – рече Гендибал, – доколкото ти, както и всеки от нас, трябва непрекъснато да държи под наблюдение своя собствен ум. Моят обаче, когато е отворен, е отворен.

Първият говорител каза:

– Хайде да престанем да...

– Повдигам въпрос за лична привилегия, Първи говорителю, с извинения за прекъсването – каза Деларми.

– Лична привилегия от какъв характер, говорителко?

– Говорителят Гендибал обвини един от нас в опит за убийство, вероятно чрез провокиране на фермера да го нападне. Докато обвинението не бъде оттеглено, аз трябва да бъда разглеждана като вероятен убиец, както и всеки човек в тази зала – включително и ти, Първи говорителю.

Киндор Шандис попита:

– Ще оттеглиш ли обвинението, говорителю Гендибал?

Гендибал седна на мястото си, сложи длани върху предмишниците

си и здраво ги стисна, сякаш ги вземаше в своя власт.

– Ще го направя веднага, щом някой обясни защо един демски фермер, събирайки неколцина други, преднамерено би се заел с това да ме забави да дойда тук.

– Възможни са хиляди причини – каза Първият говорител. – Повтарям, това събитие ще бъде разследвано. Ще оттеглиш ли засега и в интерес на продължаването на настоящата дискусия своето обвинение, говорителю Гендибал?

– Не мога, Първи говорителю. Дълго време се опитвах, толкова деликатно, колкото умея, да изследвам ума на фермера за начините да променя поведението му, без да нанесе вреда, и не успях. Умът му нямаше оная гъвкавост, която би трябвало да има. Емоциите бяха като фиксирани от някакъв външен ум.

Деларми се намеси с иронична усмивчица:

– И ти мислиш, че външният ум е бил някой от говорителите? Не би ли могла да е твоята мистериозна организация, която се състезава с нас и е по-могъща, отколкото сме ние?

– Възможно е – отвърна Гендибал.

– В такъв случай ние, тъй като не сме членове на тази организация, дето само ти я знаеш, не сме виновни и би трябвало да оттеглиш обвинението си. Или може би обвиняваш някой от нас, че е под нейния контрол? Може би някой тук не е точно този, който или която изглежда?

– Може би – упорито потвърди Гендибал, като напълно съзнаваше, че Деларми му подава въже с примка на края, за да си я нахлузи на главата.

– Би могло да се предположи – рече Деларми, като докопа примката и се приготви да я затегне, – че твоята измислица за тайна, неизвестна, скрита, мистериозна организация е просто параноичен кошмар. Това, говорителите да са под скрит контрол, напълно би паснало на маниакалната ти фантазия. Аз обаче искам да проследя още малко тази странна мисловна линия. Кой от нас тук, говорителю, мислиш, че е под контрол? Бих ли могла да съм аз?

– Не смятам така, говорителю – каза Гендибал. – Ако ти се бе опитала да се избавиш от мен по толкова косвен начин, нямаше да демонстрираш тъй открито своята неприязън.

– Може би е двоен блъф? – попита Деларми. Сега тя едва ли не мъркаше. – Това е обичайното заключение при параноидна фантазия.

– Значи би могло. По-опитна си от мен в тия работи.

Говорителят Лестим Джани разгорещено се намеси:

– Виж какво, говорителю Гендибал, ако изключваш говорителката Деларми, ти насочваш по-определено обвиненията си към нас. Какви причини би могъл да има който и да е от тук присъстващите да те накара да, закъснееш за това събиране, да не говорим пък да иска да загинеш?

Гендибал отвърна бързо, сякаш бе очаквал въпроса:

– Когато влязох, обсъждаше се искането от протокола да бъдат заличени някои коментари, направени от Първия говорител. Аз бях единственият, който не бе успял да чуе тия коментари. Позволете ми да науча какви са били те и ми се струва, че ще мога да открия мотива да бъде забавен.

Първият говорител рече:

– Аз заявих, на което говорителката Деларми и останалите остро се противопоставиха, че на базата на интуицията и на неправилна употреба на психоисторическата математика съм решил, че цялото бъдеще на Плана може да зависи от изгнаничеството на Голан Тривайз, съветник от Първата фондация.

– Какво ще си помислят останалите говорители си е тяхна работа – каза Гендибал. – Що се отнася до мен, аз съм съгласен с тази хипотеза. Тривайз е ключът към нещата. Смятам, че неговото внезапно изхвърляне от Първата фондация е прекалено куриозно, за да бъде невинно.

– Би ли потвърдил, говорителю Гендибал – попита Деларми, – че тоя Тривайз е в ръцете на въпросната мистериозна организация или ако не той, то хората, които са го пратили в изгнание? Възможно ли е всеки и всичко да е под техен контрол, като изключим теб и Първия говорител – и мен, тъй като ти вече декларира, че аз не съм контролирана?

Гендибал каза:

– Тези бълнувания не изискват отговор. По-добре да запитам дали тук има някой, който би желал да изрази съгласието си по този въпрос с Първия говорител и с мен? Предполагам, че сте чели математическата обосновка, която ви разпратих?

Последва мълчание.

– Повтарям моето питане – каза Гендибал. – Има ли някой?

Отново мълчание. Гендибал рече:

– Първи говорителю, сега ти разполагаш с мотива да бъде забавен.

– Изясни го по-подробно – поиска Киндор Шандис.

– Обяснил си, че е нужно да се занимаем с Тривайз, човека от Първата фондация. Това е важна стъпка в нашата линия на поведение и ако говорителите бяха прочели моята обосновка, щяха в общи линии да

знаят какво се задава. Ако въпреки това те единодушно изразяха несъгласие с теб – единодушно! – то поради традиционното правило за самоограничаване ти нямаше да можеш да продължиш по-нататък. Ако те бе подкрепил дори само един говорител, щеше да можеш да прокараш тази нова линия на поведение. Аз бих бил единственият, дето ще те подкрепи – и това би трябвало да е ясно на всеки, който е прочел обосновката ми, така че е станало необходимо на всяка цена да бъде възпрепятстван да дойда на това събиране на Масата. Трикът почти успя, ала сега аз съм тук и в съгласие с традицията не зачитам несъгласието на десетте останали говорители.

Деларми удари с юмрук по масата.

– Това, което се подразбира, е, че някой предварително е знаел какво ще каже Първият говорител, предварително е знаел, че говорителят Гендибал ще го подкрепи, а всички останали няма да го направят, тоест, че някой е знаел нещо, което не би могъл да знае. Освен това се подразбира, че проблемът с Голан Тривайз не е по вкуса на сътворената от параноята на говорителя Гендибал организация, че членовете ѝ се борят срещу изясняването на този проблем и че следователно един или повече от нас са под контрола на тая организация.

– Точно това се подразбира – съгласи се Гендибал. – Твоят анализ беше майсторски.

– Кого обвиняваш? – извика Деларми.

– Никого. Призовавам Първия говорител да повдигне въпроса. Ясно е, че в нашата организация има човек, който действа срещу нас. Предлагам всеки, който работи за Втората фондация, да бъде подложен на шателен ментален анализ. Всеки, включително говорителите. Включително аз самият и Първият говорител.

Събранието на Масата се прекъсна в незапомнена досега бъркотия и вълнение.

И когато накрая Първият говорител произнесе стандартната фраза за закриване, Гендибал – без да каже и дума на някого – се върна в стаята си. Беше му напълно ясно, че сред говорителите няма дори един приятел и че каквато и поддръжка да му окаже Първият говорител, тя в най-добрия случай ще е без желание.

Не можеше да определи дали се бои за себе си или за цялата Втора фондация. В устата му на киселяваше вкусът на обречеността.

Гендибал не спа добре. И мислите му, когато се будеше, и сънищата, когато заспеше, бяха запълнени с кавги с Делора Деларми. При един сън той дори я обърка с демския фермер Рафирант, така че изведнъж се озова пред надраслата себе си Деларми, която напредваше към него с огромни юмурици и сладникава усмивка, разкриваща иглоподобни зъби.

Най-после се събуди – по-късно от обикновено, без да се чувства отпочинал и от звъна на сигналното устройство на нощната му масичка. Извъртя се на другата страна, за да натисне с ръка контакта.

– Да? Какво има?

– Говорителю! – беше гласът на етажния проктор⁷ с доста по-малко от полагаемото се уважение в него. – Един посетител иска да говори с теб.

– Посетител? – Гендибал набра графика на срещите си и екранът показва, че преди обяд няма нищо. Натисна клавиша за времето; беше 8:32 сутринта. Той раздражено попита:

– Що за човек е?

– Не ще да си каже името, говорителю – и после добави с явно неодобрение. – Демски жител, говорителю. Пристига по твоя покана – последните думи бяха изречени с още по-явно неодобрение.

– Нека почака в приемната, докато спя. Ще ми отнеме известно време.

Гендибал не се разбърза особено. По време на ритуалното сутрешно измиване бе потънал в размисъл. Предположението, че някой използва демянина, за да попречи на действията му, изглеждаше смислено, но той искаше да разбере повече за този някой. И какво бе това ново демяноско нахълтване в собственото му жилище. Някаква хитроумна клопка?

Как, в името на Селдън, един демски фермер ще попадне в Университета? Какво обяснение за идването си ще изложи? Каква може да е действителната причина?

За миг Гендибал се позачуди дали не трябва да се въоръжи. Но почти веднага отхвърли тази мисъл с презрителната увереност, че на университетска територия е в състояние да контролира всеки фермер, без да се излага на никаква опасност и без да остави какъвто и да е неприемлив белег в демянския ум.

7. Надзирател за дисциплината в английските университети. – Бел.пр.

Гендибал реши, че инцидентът с Карол Рафирант предишния ден му е повлиял прекалено силно. Дали пък не е самият фермер? Ако вече не е под чуждо влияние – на някого или на нещо – спокойно би могъл да дойде при него и да се извини за стореното с мрачното предчувствие, че го чака наказание. Само че как Рафирант ще знае къде да отиде и към кого да се обърне?

Гендибал сви решително по коридора и влезе в приемната. Спря, изумен от гледката, и се обърна към проктора, който се преструваше на много зает в своята стъклена будка.

– Прокторе, ти не каза, че посетителят е жена.

Другият тихо отвърна:

– Говорителю, аз казах демски жител. Ти не попита нищо повече.

– Минимум информация, така ли? Трябва да запомня, че това е една от характерните ти черти.

(Трябва да провери дали прокторът не е предложен от Деларми. И трябва отсега нататък да забелязва околния обслужващ персонал, „низшите“, които е тъй лесно да игнорираш от висотата на своето новополучено говорителство.)

– Има ли свободна конферентна зала?

– Само номер 4, говорителю. – отвърна прокторът. – Ще бъде свободна още три часа. – Той хвърли бърз поглед към демянката, а сетне и към Гендибал, безучастен и престорено наивен.

– Ние ще използваме номер 4, прокоре, и аз те съветвам да внимаваш какво мислиш – атакува доста силно, а менталният щит на проктора се затвори твърде бавно. Гендибал добре знаеше, че е под неговото достойнство да малтретира нечий по-низш ум, но човек, който не е способен да заслони една неприятна догадка спрямо по-висш от себе си, трябва да се отучи да прави това. Следващите няколко часа прокторът щеше да има леко главоболие. Беше си го заслужил.

28

Името ѝ не му дойде веднага на ума, а и не бе в настроение да дълбае по-навътре. Във всеки случай тя едва ли очакваше той да си го спомня.

Гендибал раздражително рече:

– Ти си...

– Аз бъдеш Нови, учителю ойчен – каза жената с тежка въздишка. –

Първото ми бъдеш Сура, но аз ме наричат просто Нови.

– Да. Нови. Вчера се срещнахме; сега си спомням. Не съм забравил, че ми се притече на помощ. – Просто не успяваше да се насили да използва демския диалект наред самия Университет. – Как стигна дотук?

– Учителю, ти каза аз мога да напиша писмо. Ти каза то трябва да гласи „Дом на говорителите, апартамент 27.“ Аз го самодонесох и показах надписа, собствения ми надпис, учителю – това бе изречено с някаква особена стеснителна гордост. – Те питат: „За кого бъдеш това написано?“ Аз чух как ти викат, когато го каза на тоя слабоумен злоглавец Рафирант. Аз казвам то бъдеш за Стор Гендибал, учител ойчен.

– И те пуснаха, Нови? Не поискаха ли да видят писмото?

– Аз бъдеш много уплашена. Мисля те може би съжаляват. Аз казах: „Учител Гендибал обеща да покаже имението на ойчените“; и те се усмихват. Един на вратня-портата казва на другия: „И това няма да бъдеш всичко, което той ще й покаже.“ И те ми сочат къде да ида и казват да не ида другонякъде, иначе аз бъдеш изхвърлена моментоподобно.

Гендибал леко се изчерви. В името на Селдън, ако чувстваше нужда от забавление с демянка, нямаше да го направи толкова открито, а и изборът му щеше да е по-грижлив. Погледна транторианската жена със спотаено съжаление.

Тя май беше съвсем млада, може би дори по-млада, отколкото я правеше да изглежда тежката работа. Нямаше как да е на повече от двадесет и пет години – възраст, на която демянките обикновено вече са семейни. Тъмната ѝ коса бе сплетена в плитки, показващи, че е неомъжена – още по-точно девствена – и той не бе изненадан. От вчерашното ѝ изпълнение личеше, че има страхотен талант на проклетия, и едва ли щеше лесно да намери демянин, който би се осмелил да надене ярема на нейния език и твърдите ѝ юмруци. А и външният ѝ вид не бе кой знае колко привлекателен. Макар да се бе постарала да изглежда по-представително, лицето ѝ си оставаше ъгловато и невзрачно, а ръцете – зачервени и възлести. Това, което можеше да се забележи от фигурата ѝ, говореше по-скоро за издръжливост, отколкото за грация.

Под острия му поглед долната ѝ устна започна да потрепва. Гендибал съвсем ясно долови нейното смущение и уплаха и испита жалост. Тя наистина му бе помогнала вчера, а точно туй бе важното.

Опита се да бъде мил и да я успокои.

– Значи си дошла да видиш... ъ-ъ... имението на учените?

Тя отвори широко очи (доста изразителни) и каза:

– Учителю, не бъдеш се изморяваш с мен, но аз идвам да бъдеш

ойчен сам-сама.

– Искаш да станеш учен? – Гендибал бе като треснат от гръм. – Добра ми жено...

И млъкна. Как, в името на Трантор, човек да обясни на една свършено елементарна фермерка какво равнище на интелигентност, обучение и ментална издръжливост се изисква, за да станеш това, което демянните наричат „ойчен“?

Ала Сура Нови устремно продължи.

– Аз бъдеш писател и читател. Аз чела цели книги до края, а също и от началото. И аз имам желание да бъдеш ойчен. Не искам аз да бъдеш жена на фермер. Аз бъдеш не човек за ферма. Аз няма се омъжа за фермер или имам фермерски деца – вдигна глава и гордо заяви: – Молили ме. Много пъти. Аз винаги казва „не“. Учтиво, но „не“.

Гендибал достатъчно ясно виждаше, че го лъже. Не я бяха молили; но на лицето му не се отрази нищо.

– Какво ще правиш ти в тоя живот, ако не се омъжиш?

Нови удари с длан по масата.

– Аз бъдеш ойчен. Аз не бъдеш фермерка...

– Ами ако не мога да те направя учен?

– Тогава аз бъдеш нищо и искам да умра. Аз бъдеш нищо в живота, ако аз не бъдеш ойчен.

За миг му се прииска да проучи ума ѝ и да открие колко силна е нейната мотивация, но не бе редно да го прави. Един говорител не може да се забавлява, тършувайки из безпомощните умове на другите. Науката и методите на менталния контрол – менталиката – имаха собствен морален код като другите професии или поне би трябвало да имат. (Той изведнъж съжали, че преди малко бе атакувал проктора.)

– Защо не бъдеш фермерка, Нови? – с една лека манипулация той би могъл да я накара да се задоволи с това, а също и да накара някой демски простак да се ожени за нея, а нея пък – да бъде щастлива, че ще се омъжи за него. Нямаше никому да направи зло. Щеше дори да е добро дело, само че не беше законно и следователно немислимо.

– Аз не бъдеш – каза тя. – Един фермер е дръвник. Той работи със земнобуци и сам става земнобуца. Ако аз бъдеш фермерка, аз също бъдеш земнобуца. Аз ще временямам да чета и пиша и ще забравя. Моята глава – тя сложи длан на слепоочието си – ще се развали и ще се сплуге. Не! Ойчен бъдеш различен. Замислен!

(Гендибал забеляза, че под тази дума тя разбира по-скоро „интелигентен“, отколкото „внимателен“.)

– Ойчен живее с книги и със... със... аз забравих как им беше името – тя направи жест, който би трябвало да означава, че върши някакви смаляващи операции. Говорителят не би разбрал нищо, ако не го водеха умствените й излъчвания.

– Микрофилми – каза Гендибал. – Откъде знаеш за микрофилмите?

– В книги аз чета за много работи – гордо отвърна Нови.

Той вече не можеше да удържи желанието си да научи нещо повече. Това беше необикновена жена и досега не бе чувал за друга като нея. Демянните никога не биваха вербувани, ала ако Нови беше по-млада, да речем десетгодишна...

Какво прахосничество! Няма да я обезпокои, ни най-малко няма да го стори, но каква е ползата да си говорител, ако не можеш да изследваш необикновените умове и да се учиш от тях?

– Нови – каза той, – искам да седнеш тук за момент. Стой съвсем тихичко и не казвай нищо. Не помисляй дори да кажеш нещо. Просто си представи, че заспиваш. Разбра ли?

Уплахата й се върна мигновено.

– Защо трябва да правя това, учителю?

– Защото аз искам да поразсъждавам как ти би могла да станеш учен.

В края на краищата, колкото и да бе чела, нямаше никакъв начин тя да знае какво всъщност означава „учен“. Поради това беше необходимо да разбере какво си мисли, че е.

Много внимателно и безкрайно деликатно той заизследва ума й – по-скоро усещайки го, отколкото наистина да го докосва – сякаш поставяше ръката си върху полиран метал, без да оставя отпечатьци. За нея учен означаваше човек, който винаги чете книги. Нямаше и най-смътна идея защо се четат книгите. Мисълта да бъде учен извикваше в нейния ум картината на всекидневната й работа – изпълняване на нечии поръчки, готвене, чистене, следване на заповеди – но вършена в Университета, където щеше да има достъп до книги и време да ги чете и по някакъв неясен начин щеше „да се изучи“. Всичко се свеждаше до това, че тя искаше да бъде слугиня – негова слугиня.

Гендибал се намръщи. Слугиня демянка – и то простовата, лишена от грация, необразована, почти неграмотна. Немислимо.

Би трябвало просто да я отпрати. Все ще се намери някакъв начин така да пригоди желанията й, че да я накара да се съгласи да бъде фермерка, някакъв способ, който да не остави следа, такава намеса, че дори Деларми да не може да протестира. А ако е изпратена от Деларми? Да

не би всичко туй да е сложен план той да бъде подлъган да се набърка в един демски ум с цел компрометиране и подлагане на импийчмънт?

Смешно. Наистина има опасност да стане параноичен. Неиде в простичките ластари на неразработения й ум църцори ментално поточе, което трябва да бъде отклонено. Ще е необходим съвсем слаб натиск.

Това е против буквата на закона, ала няма да предизвика никаква вреда и никой никога няма да забележи.

Той замря.

Назад. Назад. Назад.

Космосе! За малко да го пропусне!

Дали не е жертва на илюзия?

Не! Сега, след като бе му обърнал внимание, го виждаше съвсем ясно. Най-мъничкото ластарче беше изместено по аномален начин. И въпреки това толкова деликатно, без никакви усложнения.

Гендибал изплава от ума й и меко каза:

– Нови.

Очите й дойдоха на фокус.

– Да, учителю?

– Ти можеш да работиш с мен. Ще те направя учен...

Очите й заблестяха и тя сякаш се изпълни с радост.

– Учителю...

Гендибал незабавно го долови. Канеше се да се хвърли в краката му. Сложи ръце на раменете й и я стисна здраво.

– Не мърдай, Нови. Стой на място... Стой!

Със същия успех би могъл да говори на полуобучено животно. Щом видя, че заповедта е стигнала до съзнанието й, я пусна. Още усещаше твърдите мускули в горната част на нейните ръце.

– Ако искаш да станеш учен – рече той, – трябва да се държиш като такъв. Това значи винаги да бъдеш тиха, винаги да говориш меко, винаги да вършиш каквото ти кажа. И да се опитваш да се изразяваш като мен. Освен това ще трябва да се виждаш и с други учени. Ще се изплашиш ли?

– Аз не ще бъдеш изплашиш... изплашена, учителю, ако ти бъдеш с мен.

– Ще бъда с теб. Но сега първо трябва да ти намеря стая, да уредя да ти определят умивалня, място в трапезарията, а също и дрехи. Ще трябва да носиш по-подходящи за един учен дрехи, Нови.

– Тези бъдеш всичките... – започна отчаяно тя.

– Ще ти дадем други.

Очевидно ще се наложи да намери някоя жена, която да уреди да ѝ дадат нови дрехи. Плюс това – да научи демянката на основите на личната хигиена. В края на краищата, въпреки че носеше вероятно най-хубавите си одежди и явно се бе издокарала, тя все още излъчваше специфична, леко неприятна миризма.

И ще трябва да направи така, щото взаимоотношенията между тях да бъдат правилно разбрани. Обществена тайна бе, че мъжете (а и жените) от Втората фондация от време на време правеха набези за удоволствие между демяните. Щом процесът не бе свързан с взаимодействие с демските умове, никой и не помисляше да вдига патардия. Самият Гендибал никога не си го бе позволявал и му бе приятно да мисли, че е така, защото не изпитва нужда от по-груб или пикантен секс, отколкото би могъл да си достави в Университета. В сравнение със страстните демянки жените от Втората фондация можеха да бледнеят, но бяха чисти и кожата им беше гладка.

Ала даже и да имаше недоразумения по въпроса и да тръгнаха ключки по адрес на говорителя, който не само се занимава с демянки, но и си е довел една в жилището, щеше да се наложи да устои на неловкото положение. Както се очертаваше, тази фермерка, Сура Нови, бе неговият ключ към победата в задаващия се неизбежен дуел с говорителката Деларми и останалите от Масата.

29

Гендибал не видя повече Нови чак до следобед, когато тя бе доведена при него от жената, на която безкрайно дълго бе обяснявал положението, по-точно – несексуалния характер на решението си. Тя го бе разбрала или поне не се бе осмелила да покаже, че не го разбира, което може би беше достатъчно. Сега Нови стоеше пред него – срамежлива, горда, объркана, триумфираща – всичко туй наведнъж в някаква невъобразима смесица.

– Изглеждаш много хубаво, Нови – рече той.

Дрехите, които ѝ бяха дали, ѝ стояха изненадващо добре и тя вече не правеше комично впечатление. Дали не я бяха пристегнали в кръста? Да са ѝ повдигнали гърдите? Или може би просто всичко това не се забелязваше особено, когато бе облечена във фермерските си одежди?

Хълбоците ѝ изпъкваха, но не неприятно. Лицето ѝ естествено си оставаше обикновено, но когато следите от живота на открито

избледнеха и тя се научеше как да се грижи за кожата си, нямаше да изглежда грозна.

В името на Империята, оная жена наистина си мисли, че Нови ще да му е любовница. Беше се опитала да я разкраси заради него.

А после той си каза: „Защо пък не?“

Сура Нови трябваше да застане пред Масата на говорителите – и колкото по-привлекателна изглежда, толкова по-лесно той ще може да прокара предложението си.

Точно при тая мисъл го застигна съобщението от Първия говорител. В едно общество на менталици това бе своего рода удобство. Неофициално се наричаше „ефект на съпадението“. Ако мислиш разсеяно за някого, когато същият този някой мисли разсеяно за теб, настъпва взаимно усилващо се стимулиране, което за броени секунди прави двете мисли насочени, решителни и, за голямо удобство, синхронни.

Това можеше да стресне дори ония, които го разбираха интелектуално, особено ако предварителните разсеяни мисли са били така неопределени – от страна на единия или другия (а също и на двамата) – че биха отминали, без съзнанието да ги забележи.

– Няма да бъда с теб тази вечер, Нови – каза Гендибал. – Трябва да върша работа за учен. Ще те отведе до твоята стая. Там има разни книги, така че ще можеш да се поупражниш в четене. Ще ти покажа как да използваш сигналната система, ако имаш нужда от нещо, и ще се видим утре.

30

Гендибал учтиво се обади:

– Първи говорителю?

Шандис само кимна. Изглеждаше навъсен и годините му личаха. Приличаше на човек, който не пие, но в момента е гаврътнал малко концентрат. Накрая каза:

– Аз те „повиках“...

– Не с пратеник. От това пряко „повикване“ заключих, че е нещо важно.

– Важно е. Твоят познайник – онзи от Първата фондация – Тривайз...

– Да?

– Той не идва към Грантор.

Гендибал не изглеждаше изненадан.

– Защо би трябвало да дойде? Информацията, която получихме, беше, че потегля с един професор по древна история, а професорът търси Земята.

– Да, легендарната първична планета. Точно заради нея би трябвало да дойде тук. В края на краищата, знае ли професорът къде е Земята? Ти знаеш ли? Или пък аз? Можем ли да сме сигурни, че тя въобще съществува или че някога е съществувала? Те положително би трябвало да дойдат в нашата Библиотека, за да получат необходимата информация – ако тя изобщо може да се получи отнякъде. До този момент мислех, че положението още не е станало критично – че човекът от Първата фондация ще дойде тук и чрез него ще научим онова, което трябва да узнаем.

– Това съвсем спокойно може да бъде причина той да не бъде допуснат да дойде тук.

– Но в такъв случай къде е тръгнал?

– Доколкото разбирам, още не сме открили.

Първият говорител кисело рече:

– Изглеждаш много спокоен.

– Чудя се дали така не е по-добре – отвърна Гендибал. – Ти искаш той да дойде на Трантор, за да бъде безопасен и да го използваш като източник на информация. Няма ли обаче Тривайз да се окаже източник на по-важна информация, включително за хора, по-значими от него самия, ако отиде където поиска и прави каквото си ще – при условие, че не го загубим от поглед?

– Това не ми стига! – каза Първият говорител. – Ти ме убеди в съществуването на този нов наш неприятел и сега не мога да стоя спокоен. Още по-лошо, аз се самоубедих, че ние трябва да сме сигурни за Тривайз, иначе ще загубим всичко. Не мога да се избавя от мисълта, че той – и никой друг – е ключът.

Гендибал натърти:

– Каквото и да се случи, ние няма да загубим, Първи говорителю. Това би било възможно само ако тези „антимулета“, да използвам пак израза ти, продължат да дълбаят незабелязано под нас. Но сега ние знаем, че ги има. Вече не работим на сляпо. При следващото събиране на Масата, ако можем да действаме заедно, ще започнем контраатаката.

– Не проблемът с Тривайз ме накара да те повикам. Стана дума първо за него, понеже ми се струва като лично поражение. Погрешно съм анализирал този аспект от ситуацията. Не бях прав да поставям собственото си засегнато честолубие над общия подход към нещата и се

извинявам. Има нещо друго.

– По-сериозно ли, Първи говорителю?

– По-сериозно, говорителю Гендибал – Киндор Шандис въздъхна и забарабани с пръсти по бюрото, докато Гендибал стоеше търпеливо пред него и чакаше.

Накрая Първият говорител каза тихо, сякаш за да смекчи удара:

– На едно спешно събиране на Масата по инициатива на говорителката Деларми...

– Без твоего съгласие, Първи говорителю?

– За това, което тя искаше, трябваше да получи съгласието само на трима други членове, без аз да съм непременно сред тях. На спешното събиране, което се свика, ти беше подложен на импийчмънт, говорителю Гендибал. Обвинен си, че не си достоен за заемания пост и трябва да бъдеш съден. За пръв път от повече от три века има процедура за импийчмънт срещу говорител...

Опитвайки се да сподави всякакъв признак на гняв, Гендибал каза:

– Ти самият положително не си гласувал за моя импийчмънт.

– Не гласувах, но само аз. Останалите от Масата бяха единодушни и вотът бе десет срещу един за импийчмънта. Както знаеш, за него се изискват осем гласа, включително на Първия говорител, или десет гласа без неговия.

– Но аз не съм присъствал.

– Ти нямаше да можеш да гласуваш.

– Можех да говоря в своя защита.

– Не на този етап. Прецедентите са малко, но ясни. Твоята защита ще бъде в съда, който естествено ще се насрочи колкото е възможно по-скоро.

Гендибал замислено наведе глава, а после каза:

– Това не ме тревожи особено много, Първи говорителю. Мисля, че първоначалният ти замисъл е бил правилен. Най-важен е въпросът за Тривайз. Мога ли да предложа да отложиш съдебното заседание на това основание?

Първият говорител вдигна ръка.

– Не те обвинявам, че не разбираш положението, говорителю. Импийчмънтът е толкова рядко събитие, че на мен самия ми се наложи да прегледам какви законови процедури включва. Нищо няма предимство пред него. Принудени сме да минем направо към съд, като отложим всичко друго.

Гендибал подпря юмруци на бюрото и се приведе към Първия

говорител.

– Шегуваш ли се?

– Законът е такъв.

– Не може законът да пречи на отстраняването на ясна и навярно скорошна опасност.

– За Масата, говорителю Гендибал, ти си ясната и непосредствена опасност. Не, изслушай ме. Въпросният закон се основава на убеждението, че нищо не може да бъде по-важно от презумпцията за корумпиране или неправилно използване на властта от страна на някой говорител.

– Но аз съм невинен и по двата пункта, Първи говорителю, и ти го знаеш. Това е въпрос на лична вендата от страна на говорителката Деларми. Ако въобще има неправилно използване на власт, то е от нейна страна. Моето престъпление е, че никога не съм си давал труда да стана популярен – признавам си го – и твърде малко съм обръщал внимание на глупаци, дето са достатъчно стари, за да са сенилни, ала и достатъчно млади, за да имат власт.

– Като мен ли, говорителю?

Гендибал въздъхна.

– Ето, виждаш ли, пак оплетох конците. Нямам предвид теб, Първи говорителю... Добре тогава, нека в такъв случай да организираме незабавен процес. Да го проведем утре. Не, по-добре още тази нощ. Да приключим с него и после да минем на въпроса за Тривайз. Не можем да си позволим никакво бавене.

Първият говорител рече:

– Говорителю Гендибал, не мисля, че схващаш положението. И по-рано сме имали импийчмънти – не много, само два. Нито един от двата не е приключил с осъждане. Ти обаче ще бъдеш осъден! След туй няма да си вече член на Масата и повече няма да имаш думата по политически въпроси. Всъщност даже ще си без вот при годишното събиране на Общото събрание.

– И ти няма да направиш нищо, за да предотвратиш това?

– Не мога. Ще гласуват единодушно против мен и ще ме принудят да си подам оставката, а точно това, мисля, биха искали говорителите.

– И Деларми ще стане Първи говорител?

– Много е вероятно.

– Не, това не бива да се допусне!

– Точно така! Поради което аз ще трябва да гласувам за твоето осъждане.

Гендибал пое дълбоко дъх.

– Все пак настоявам за незабавен процес.

– Трябва да имаш време да подготвиш защитата си.

– Каква защита? Те няма да се вслушат в никаква защита. Незабавен съд!

– Масата трябва да има време да подготви своите аргументи.

– Те нямат никакви аргументи и няма и да пожелаят да ги имат. Те са ме осъдили в умовете си и няма да искат нищо повече от това. Всъщност по-скоро биха ме осъдили утре, отколкото вдругиден – и по-скоро тази нощ, отколкото утре. Кажете им го.

Първият говорител се изправи на крака. Двамата се гледаха лице в лице през бюрото. Киндор Шандис попита:

– Защо бързаш толкова?

– Въпросът с Тривайз не може да чака.

– Като те осъдят и ме накарат да се чувствам слаб пред обединената Маса, какво ще постигнем?

С остър шепот Гендибал рече:

– Не се бой! Въпреки всичко аз няма да бъда осъден.

IX. ХИПЕРПРОСТРАНСТВОТО

31

– Готов ли си, Янов? – попита Тривайз.

Пелорат вдигна очи от книгата, която преглеждаше, и рече:

– Имаш предвид за скока ли, стари приятелю?

– За хиперпространствения скок, да.

Пелорат преглътна.

– А-а, значи си сигурен, че в никакъв случай няма да е нещо неприятно? Знам, че е глупаво да се боя, но мисълта, че самият аз ще бъда редуциран до вълнови тахиони, каквито никои досега не е видял или уловил...

– Хайде, Янов, изпипано е до немай къде. Давам ти честна дума! Скоковете се използват от двадесет и две хиляди години, както ти ми обясни, и аз никога не съм чувал дори за един-единствен смъртен случай в хиперпространството. Ние действително можем да се озовем на някое неудобно място, само че тогава катастрофата ще се случи в космоса, а не докато сме съставени от тахиони.

– Утешението не ми се вижда особено голямо.

– Няма да излезем никъде по погрешка. Да ти река правичката, мислех си да го направя, без да ти казвам, така че изобщо да не разбереш какво е станало. Струва ми се обаче, че ще е по-добре да го изпиташ съзнателно, за да видиш, че не е никакъв проблем, и по-нататък да го забравиш напълно.

– Ами... – колебливо каза Пелорат. – Предполагам, че си прав, но честно казано, не бързам особено.

– Уверявам те...

– Не, не, стари приятелю, приемам уверенията ти без уговорки. Просто... Чел ли си някога „Сантерестил Мат“?

– Разбира се. Не съм неграмотен.

– Естествено, естествено. Не трябваше да питам. Помниш ли я?

– Не страдам от амнезия.

– Изглежда имам голям талант да обиждам. Имах предвид сцените, когато Сантерестил и неговият приятел Бан излитат от Планета 17 и се изгубват в космоса. Мисля си за тия направо хипнотични сцени сред звездите – бавно движещи се в пълно мълчание, непроменящи се...

Знаеш ли, никога не съм го вярвал. Хареса ми и ме трогна, но никога не съм им повярвал истински. А сега, след като привикнах към идеята, че съм в космоса, аз сам го изпитвам и – глупаво е, знам си, но не искам да се откажа. Сякаш аз съм Сантерестил...

– А аз Бан – рече Тривайз с лек оттенък на нетърпение.

– В известен смисъл. Малкото пръснати навън мъждукащи звезди са неподвижни, като се изключи нашето слънце, разбира се, което би трябвало да се смалява, но ние не го виждаме. Галактиката запазва мъждивото великолепие, без да се променя. Космосът е мълчалив и нищо не ме отвлича...

– Като изключиш мен.

– Като изключи теб. Само че, Голан, скъпи друже, да ти говоря за Земята и да се опитвам да те понауча на малко предистория, също си има своята прелест. Не ми се иска и това да свърши.

– Няма да свърши или поне не веднага. Нали не допускаш, че ще направим скока и ще излезем на повърхността на някоя планета? Пак ще си бъдем в космоса, а скокът няма да ни отнеме никакво време. Може би ще мине цяла седмица, докато кацнем на каквото и да било, така че се успокой.

– Под повърхност сигурно не разбираш Гея. Може изобщо да не бъдем някъде близо до Гея, когато излезем от скока.

– Знам, Янов, но ако информацията ти е вярна, ще сме в същия сектор. Ако не е... тогава...

Пелорат печално поклати глава.

– Какво ще ни помогне, че сме в същия сектор, ако не знаем координатите на Гея?

– Янов – рече Тривайз, – представи си, че си на Терминус и отиваш към град Аргиропол, обаче не знаеш къде се намира той, освен че е някъде на провлака. Какво ще направиш, щом стигнеш същия този провлак?

Пелорат се позабави, сякаш усещаше, че от него се очаква някакъв ужасно хитроумен отговор. Накрая се предаде и каза:

– Предполагам, че ще попитам някого.

– Точно така! Какво друго можеш да направиш? Е, готов ли си?

– Имаш предвид сега? – Пелорат тревожно се изправи на крака, а любезно суховатото му лице придоби угрижен вид. – Какво трябва да правя? Да седя, да стоя, какво?

– В името на Космоса, Пелорат, не прави нищо! Просто ела с мен в моята стая, за да мога да използвам компютъра, а после седи, стой или

се премятай – каквото ще те накара да се чувстваш най-удобно. Аз ти предлагам все пак да седнеш пред екрана и да го наблюдаваш. Сигурен съм, че ще ти е интересно. Хайде!

Минаха по късия коридор до стаята на Тривайз и той се настани пред компютъра.

– Би ли искал ти да го направиш, Янов? – попита изведнъж. – Ще ти кажа числата и ти само ще трябва да мислиш за тях. Компютърът ще свърши останалото.

– Не, благодаря – рече Пелорат. – Някак си компютърът не работи добре с мен. Знам, ти казваш, че ми трябва само практика, но много не ми се вярва. В твоя ум, Голан, има нещо...

– Не говори глупости.

– Не, не. Този компютър май просто ти пасва. Когато се включиш, ти и той сте като общ организъм. Когато се включи аз, има два обекта – Янов Пелорат и един компютър. Просто не е същото.

– Смехории – рече Тривайз, но беше смътно доволен от казаното и докосна с нежни пръсти мястото, където се поставяха дланите.

– Така че аз по-добре да гледам – продължи Пелорат. – Искам да кажа, бих предпочел това изобщо да не се случва, но тъй като ще се случи, предпочитам да гледам – и той тревожно се втренчи в екрана с мъглявата Галактика и рядката пудра от мъждукащи звезди на преден план. – Каж ми, когато му дойде времето – бавно опря гръб до стената и се обгърна с ръце.

Тривайз се усмихна. Постави длани върху очертанията и почувства менталния съюз. От ден на ден ставаше все по-лесно, а и по-интимно, и колкото и да се надсмиваше над думите на Пелорат, той наистина го усещаше. Струваше му се, че почти няма нужда съзнателно да мисли за координатите. Изглеждаше, като че ли компютърът знае какво иска и без съзнателния процес на „казването“. Той самичък извличаше информацията от мозъка му.

Ала Тривайз все пак му „каза“ и после поиска двуминутен интервал преди скока.

– Готово, Янов. Имаме две минути: 120 – 115 – 110... Просто гледай екрана.

Пелорат зяпна, затаил дъх, а бръчките край ъглите на устата му леко се вдълбаха.

Тривайз спокойно броеше:

– 15 – 10 – 5 – 4 – 3 – 2 – 1 – 0.

Без някакво доловимо движение, без каквато и да е видима причина

гледката на екрана се смени. Звездното поле се сгъсти и Галактиката изчезна.

Пелорат се облещи и попита:

– Това ли беше?

– Това ли беше какво? Ти потръпна, само че то си е твой проблем.

Нищо не почувства, признай си.

– Признавам.

– В такъв случай, това беше. Някога, когато хиперпространствените пътувания са били относително нови – поне според книгите – е имало особено вътрешно усещане и някои хора са изпитвали замаяване или повдигане. Може би е било психогенно. Във всеки случай, колкото по-голям опит се е натрупвал и колкото по-добро е ставало оборудването, ефектът отслабвал. С компютър като този, дето го имаме на борда на кораба, явлението е под прага на чувствителността. Поне на мен така ми се струва.

– Трябва да ти призная, че и на мен също. Къде сме, Голан?

– Само една стъпка по-напред. В района на Калган. Имаме още много път и преди да тръгнем отново, ще проверим точността на скока.

– Това, което ме тревожи е... къде е Галактиката?

– Навсякъде около нас, Янов. Сега сме доста навътре в нея. Ако фокусираме екрана както трябва, можем да видим по-отдалечените ѝ части като светла лента на небето.

– Млечният път! – извика радостно Пелорат. – Почти всеки свят описва как изглежда той на неговото небе, но на Терминус това е нещо, дето не се наблюдава. Покажи ми го, стари приятелю!

Екранът се килна, създавайки илюзията за плуване през звездна река, а сетне почти се изпълни от плътна перлена светлина. Двата я проследиха, докато тя изтъня, а сетне отново набъбна.

Тривайз каза:

– По-широка е в посока към центъра на Галактиката. Заради тъмните облаци в спиралните ръкави обаче не е нито толкова ярка, нито толкова просторна, колкото би могла да бъде. От повечето населени светове ще видиш нещо такова.

– А също и от Земята.

– Няма разлика. Но не може да бъде идентифицираща характеристика.

– Разбира се, че не. Само че... ти изучавал ли си история на науката?

– Не особено задълбочено, макар естествено да знам кое-що. Все

пак, ако искаш да ме питаш нещо, не очаквай, че ще се окажа експерт.

– Просто този скок ме наведе на онова, дето винаги ме е озадачавало. Възможно е да се разработи описание на Вселената, при което хиперпространственото пътуване е абсурдно и скоростта на светлината във вакуум е абсолютният максимум на всяка скорост.

– Сигурно.

– При тези условия геометрията на Вселената е такава, че е невъзможно да се направи пътешествието, което току-що извършихме за по-кратък период, отколкото би го изминал един светлинен лъч. А ако го правим със скоростта на светлината, нашето усещане за продължителност няма да съвпада с действителната. Ако тази точка е, да кажем, на четиридесет парсека от Терминус и ние бяхме стигнали дотук със скоростта на светлината, нямаше да усетим да изминава никакво време; но на Терминус и в цялата Галактика щяха да са минали около сто и тридесет години. Сега ние направихме пътуването не със скоростта на светлината, а на практика с хиляди пъти по-голяма скорост, но времето не е помръднало. Или поне аз се надявам да е така.

– Не очаквай, че ще ти изложат математическия апарат на хиперпространствената теория на Оланджен – каза Тривайз. – Мога да кажа само, че ако бяхме пътували със скоростта на светлината през нормалното пространство, времето наистина щеше да напредва със скорост 3,26 години за парсек, както ти го описа. Така наречената релативистична Вселена, която човечеството е проумяло толкова отдавна, колкото можем да надзърнем назад в историята – макар да ми се струва, че това е в твоята област – си остава и нейните закони не са отменени. При нашите хиперпространствени скокове обаче ние правим нещо извън условията, при които действа релативността, и правилата се изменят. Хиперпространствено Галактиката е малък обект, в идеалния случай – безразмерна точка, и релативистични ефекти въобще не съществуват. Всъщност в математическите формулировки на космологията има два символа за Галактиката: G_r – за релативистичната Галактика, в която скоростта на светлината е максималната възможна скорост, и G_h – за хиперпространствената Галактика, в която скоростта всъщност няма значение. Хиперпространствено стойността на всички скорости е нула и ние не се движим; по отношение на самото пространство пък скоростта е безкрайна. Не мога да ти обясня нищо повече от това. Е, като се изключи една от красивите уловки в теоретичната физика: да поставиш символ или стойност, който има значение в G_r , в уравнение, отнасящо се до G_h – или обратно – и да оставиш някой студент да се мъчи с него. Вероятността

студентът да падне в клопката е огромна и той обикновено си остава там, поти се, пухти и нищо не излиза, докато някой по-опитен благоволи да го измъкне. Веднъж насмалко и мен да ме хързулнат така.

Пелорат известно време разсъждава мрачно над чутото, а после озадачено рече:

– Но коя е истинската Галактика?

– И двете, зависи какво правиш. Ако се върнеш на Терминус, ще можеш да използваш някой автомобил, за да преодолееш известно разстояние по земята, или кораб, за да го измениш по море. Условията са различни, така че кое е истинският Терминус: сушата или морето?

Пелорат кимна.

– Аналогите винаги са опасни – каза той, – но аз по-скоро ще приема тази, отколкото да рискувам разсъдъка си, като продължа да мисля за хиперпространството. Ще се съсредоточа над това, което правим сега.

– Гледай на него – рече Тривайз – като на наша първа спирка по пътя към Земята.

И, помисли си той, чудя се към какво друго още.

32

– Е – каза Тривайз, – пропиляхме един ден.

– О? – Пелорат вдигна очи от индекса, който грижливо съставяше.

– Как така?

Тривайз разпери ръце.

– Не повярвах на компютъра. Не се осмелих да му се доверя, така че съпоставих нашето местоположение с онова, в което се бяхме прицелили преди скока. Разликата е неизмерима. Грешката не може да се установи.

– Това е хубаво, нали?

– Повече от хубаво, невероятно е. Никога не съм чувал за такова нещо. Правил съм скокове и съм ги насочвал по всички възможни начини и с всички възможни устройства. В училище трябваше да изчисля един с помощта на ръчен компютър и после да изпратя хиперреле, за да проверя резултата. Естествено, не можех да изстрелям истински кораб, понеже – като оставим настрана разходите – лесно можех да го набутам наред някоя звезда в другия край на Галактиката. Разбкра се, никога не съм се издънвал чак толкова – продължи Тривайз, – но винаги е имало

достатъчно голяма грешка. Грешка винаги има, даже и при експертите. Просто трябва да има, понеже съществуват толкова много променливи. Геометрията на космоса е прекалено сложна за манипулиране, а хиперпространството притежава освен туй такава собствена сложност, че ние даже не можем да претендираме за опознаването ѝ. Ето защо ще трябва да вървим на отделни стъпки, вместо да направим един голям скок от тук до Сейшел. С разстоянието грешките ще нараснат.

– Но ти каза, че този компютър не е направил никаква грешка – рече Пелорат.

– Той казва, че не е направил грешка. Аз го накарах да сравни действителното ни положение с предварително изчисленото – „това, което е“ с „това, което се искаше“. Той заяви, че в рамките на приближението от измерванията двете неща са идентични и аз си помислих: „Ами ако лъже?“

До тоя миг Пелорат държеше принтера си в ръка. Сега го остави и погледна потресен към Тривайз.

– Шегуваш ли се? Един компютър не може да лъже. Освен ако искаш да кажеш, че не е наред.

– Не, дори не си помислих това. Космосе! Помислих си, че лъже. Този компютър е толкова съвършен, че не мога да мисля за него друго – освен като за човек, или може би като за свръхчовек. Достатъчно човек, за да има гордост, и може би – за да лъже. Дадох му инструкции да разработи курс през хиперпространството до място в близост с планетата Сейшел – столицата на Сейшелския съюз. Той го направи и начерта курс от двадесет и девет стъпки, което е най-отвратителна арогантност.

– Защо пък арогантност?

– Грешката при първия скок прави втория далеч по-малко сигурен, а после добавената от него грешка прави третия скок съвсем несигурен и невнушаващ доверие и така нататък. Двадесет и деветият скок може да свърши на всяко място в Галактиката, където и да е. Така че аз го накарах да извърши само първия скок. Преди да продължим, ще направим проверка.

– Предпазлив подход – топло каза Пелорат. – Одобрявам!

– Да, но след първия скок няма ли компютърът да се почувства обиден, задето не съм му се доверил? Дали това не би го принудило да спасява гордостта си и щом го попитам, да ми каже, че няма никаква грешка? Дали не ще му бъде невъзможно да си признае грешката, защото би се уличил в несъвършенство? Ако е тъй, спокойно можем и да нямаме компютър.

Дългото благо лице на Пелорат се помрачи.

– Какво да направим в такъв случай, Голан?

– Онова, което направих аз – да пропилеем един ден. Проверих положението на няколко от заобикалящите ни звезди по най-примитивните възможни начини: телескопски наблюдения, фотографиране и ръчно измерване. Сравних всяко действително местоположение с очакваното при условие, че няма грешка. Тая работа ми отне цял ден и ме измори адски.

– Да, но какво постигна?

– Намерих две опашати грешки, проверих повторно и ги открих в собствените си изчисления. Аз самият бях ги допуснал! Поправих изчисленията и отново ги вкарах в компютъра – просто за да видя дали той ще стигне до същите резултати независимо от мен. Като се изключи това, че изчисли няколко знака повече след десетичната запетая, оказа се, че сметките ми са верни, а те показваха, че компютърът не е направил никаква грешка. Той може да е един арогантен мулешки син, но поне има за какво да е арогантен.

Пелорат изпусна една протяжна въздишка.

– Е, това е добре.

– И още как! Тъй че възнамерявам да го оставя да направи другите двадесет и осем стъпки.

– Всички наведнъж? Но...

– Не всички наведнъж, не се безпокой. Все още не съм си загубил ума. Ще ги направи последователно, като след всяка стъпка ще проверява какво има наоколо и ако то е в поносими граници, ще може да предприеме следващата. Щом установи, че грешката е прекалено голяма – а, повярвай ми, не съм се скъпил в ограниченията – той ще трябва да спре и да преизчисли останалите стъпки.

– Кога се каниш да го направиш?

– Кога ли? Ами сега. Слушай, ти си работиш над индексирането на твоята библиотека...

~ О, сега му е времето да го направя, Голан. От години искам да го сторя, но винаги се намираше какво да ми попречи.

– Не възразявам. Продължавай да го вършиш и не се безпокой. Съсредоточи се върху индекса. Аз ще се погрижа за всичко останало.

Пелорат поклати глава.

– Не ставай глупав. Не мога да се отпусна, докато това не свърши. Ужасно съм притеснен.

– Значи не е бивало да ти казвам... само че трябваше да кажа на

някаго, а ти си единственият човек тук. Ще ти обясня честно. Винаги има шанс да спрем на идеално място в междузвездното пространство и това място да е същото, което в момента заема някой метеорит бързак или миниатюрна черна дупка, и корабът да бъде потрошен, а ние – убити. Такива неща – на теория – могат да се случат. Вероятността обаче е много малка. В края на краищата, Янов, ти може да си си у дома – в своя кабинет, да работиш с филмите си или да спиш в леглото – и някой метеорит да се понесе към теб през атмосферата на Терминус, да те удари по главата и да умреш. Само че, нали, вероятността е малка. Всъщност шансът при хиперпространствен скок да пресечем пътя на нещо фатално, но твърде дребно, за да бъде забелязано от компютъра, е далеч – далеч по-малък от този да бъдеш ударен от метеорит в дома си. Никога през цялата история на хиперпространствените пътувания не съм чувал кораб да е бил изгубен по този начин. А всеки друг риск – като например да се озовеш в ядрото на някоя звезда – е дори още по-малък.

– Тогава защо ми разправяш всичко това, Голан? – попита Пелорат.

Тривайз млъкна, наведе замислено глава и накрая каза:

– Не знам... Не, знам. Предполагам, че колкото и малка да е вероятността за катастрофа, ако достатъчно много хора рискуват, най-подир белята може да се случи. Колкото и да съм сигурен, че всичко ще бъде наред, вътре в мен едно досадно гласче ми нашепва: „Може би този път ще се случи.“ И това ме кара да се чувствам виновен. Предполагам, че е то. Янов, ако нещо тръгне на зле, прости ми!

– Но, Голан, мой скъпи друже, ако нещо тръгне не както трябва, ние и двамата моментално ще умрем. Аз няма да съм в състояние да ти простя, нито пък ти да получиш прощката.

– Това ми е ясно, така че ще ми простиш ли сега?

Пелорат се усмихна.

– Не зная защо, но въпросът ти ме ободрява. В него има нещо приятно комично. Разбира се, Голан, ще ти простя. В световната литература има много митове за някаква форма на живот след смъртта и ако наистина излезе, че съществува такова място – предполагам, шансът е същият както да качнем в миниатюрна черна дупка или дори по-малък – и двамата се окажем в него, аз ще свидетелствам, че ти честно си направил всичко, което е зависело от теб, и не трябва да бъдеш упрекван за моята смърт.

– Благодаря! Сега съм спокоен.

Пелорат стисна ръката му.

– Виждаш ли, Голан, познавам те по-малко от седмица и

предполагам, че не би трябвало да правя прибързани заключения по тия въпроси, но мисля, че си отлично момче. Хайде вече да го направим и да приключим.

– Чудесно! Трябва просто да установя контакт. Компютърът е получил инструкции и само ме чака да кажа „Старт!“. Би ли искал ти да...

– Не! Това си е твоя работа! Това е твоят компютър.

– Много добре. И отговорността е моя. Както виждаш, още се опитвам да се измъкна. Гледай екрана!

С напълно спокойна ръка и усмивка, която изглеждаше съвсем истинска, Тривайз осъществи контакта.

Последва моментна пауза, а сетне звездното поле се смени – и пак – и пак. Блестящите точки на екрана изглеждаха все по-нагъсто и все по-ярки.

Пелорат броеше полугласно. На 15 последва спиране, сякаш някаква част от апаратурата се бе задръстила.

Той прошепна, очевидно уплашен да не би някой случаен звук да повреди невъзвратно механизма:

– Какво не е наред? Какво стана?

Тривайз сви рамене.

– Предполагам, че преизчислява. Някакъв космически обект е добавил забележима издуптина към общата форма на цялостното гравитационно поле – някой обект, дето не е бил взет предвид – некартирана звезда-джудже или голяма планета...

– Опасно ли е?

– Доколкото сме живи, почти сигурно е, че не е опасно. Една планета може да се намира на сто милиона километра и все пак да предизвика достатъчно голямо гравитационно изменение, което да изисква преизчисляване. Една звезда-джудже може да е на десет милиарда километра и...

Екранът отново се смени и Тривайз млькна. Смени се пак – и пак... Накрая, когато Пелорат изрече „28“, движението спря.

Тривайз направи справка с компютъра.

– Пристигнахме – каза той.

– Аз броях първия скок като 1 и в тази серия започнах от 2. Това прави общо двадесет и осем скока. Ти каза двадесет и девет.

– Вероятно преизчислението при скок 15 ни е спестило един. Ако искаш, мога да проверя, но няма практическа необходимост. Ние сме в околността на планетата Сейшел. Компютърът го твърди и аз не се съмнявам. Ако ориентирам правилно монитора, ще видим едно хубаво ярко

слънце, но няма защо да насилваме без нужда екраниращите му способности. Планетата Сейшел е четвърта в системата и е на около 3,2 милиона километра от сегашното ни местоположение, а това е горе-долу толкова близо, колкото бихме искали да бъдем при приключването на скока. Ще стигнем там за три дни, ако се разбързаме – и за два.

Тривайз си пое дълбоко дъх и остави напрежението да се изцеди от съзнанието му.

– Разбираш ли какво значи това, Янов? – рече той. – Всички кораби, на които съм бил или за които съм чувал, щяха да правят тези скокове с поне един ден време помежду им заради старателните изчисления и повторните проверки, даже и с компютър. Пътешествието щеше да отнеме близо месец. Или, може би, две-три седмици, ако рекат да бъдат по-безразсъдни. Ние го направихме за половин час. Когато всеки звездолет бъде оборудван с такъв компютър...

Пелорат каза:

– Чудя се защо госпожа кметът ни даде толкова свършен кораб. Той трябва да е невероятно скъп.

– Експериментален е – сухо отвърна Тривайз. – Може би добрата жена е искала да ни накара да го изпробваме и да видим какви недостатъци ще прояви.

– Сериозно ли говориш?

– Не се изнервяй. В края на краищата, няма за какво да се безпокоим. Не открихме никакви недостатъци. Аз обаче няма да ѝ го съобщя. Ако го чуе, чувството ѝ за човешчина би се подложило на голямо изпитание. Освен туй тя не ни даде нападателни оръжия, а това значително снижава разходите.

Пелорат вгълбено добави:

– Мисля си за компютъра. Той като че ли е пригоден специално за теб – просто не би могъл да е така добре напасван за всекиго. С мен едва-едва работи.

– Толкова по-хубаво, че работи тъй добре с единия от двамата ни.

– Да, но дали това е просто случайност?

– Че какво друго ще е, Янов?

– Вероятно госпожа кметът те познава много добре.

– И аз мисля, че тази стара гемия ме познава отлично.

– Тя не би ли могла да нареди създаването на един компютър специално за теб?

– Защо?

– Просто се чудя дали не отиваме там, където компютърът иска.

Тривайз се ококори.

– Излиза, че докато съм свързан с него, той – а не аз – всъщност взима решенията?

– Просто се чудя.

– Но това е абсурдно. Параноично. Престани, Янов.

Тривайз се обърна към екрана, за да фокусира планетата Сейшел и да изчисли курса към нея през нормалното пространство.

Абсурдно!

Само че защо Пелорат пъкна тази идея в главата му?

Х. МАСАТА

33

Минаха два дни и Гендибал установи, че е не толкова притеснен, колкото ядосан. Нямахме никакви причини съдебното заседание да не се състои незабавно. Беше сигурен, че ако е неподготвен – ако имаше нужда от време, – заседанието щеше да бъде организирано веднага.

Но тъй като Втората фондация се бе изправила пред най-голямата криза от Мулето насам, говорителите си пилееха времето – и то без никаква друга цел, освен да го дразнят.

Наистина го бяха раздразнили и, в името на Селдън, щяха да го накарат да нанесе тежък контраудар. Вече бе решил.

Огледа се. Чакалнята беше празна – от два дни все така. Той бе белязан човек – говорител, за когото всички знаят, че по силата на един безпрецедентен в петвековната история на Втората фондация акт скоро ще изгуби поста си. Ще бъде разжалван във войнишки чин, ще бъде понижен чисто и просто до положението на обикновен член на Втората фондация.

Само че едно бе да си редови член на Втората фондация, особено ако притежаваш почетна титла, какъвто би бил Гендибал дори и след импийчмънта, и съвсем друго някога да си бил говорител, когото са понижали...

Това обаче няма да стане, мислеше си с яд той, дажеи ако го отбягват от два дни. Единствено Сура Нови се отнасяше с него както по-рано, но тя бе твърде наивна, за да разбира положението. За нея Гендибал все още бе „учител“.

Дразнеше се, че намира в това известно утешение. Направо се засрами, когато започна да забелязва, че настроението му се подобрява, щом тя го гледаше с обожание. Да не би вече да е благодарен за толкова малки знаци на внимание?

От залата се появи един чиновник, каза му, че Масата го очаква, и Гендибал се промъкна вътре. Добре познаваше чиновника; той бе от ония, които знаят – до най-малкия нюанс – точната степен на учтивост, която заслужава всеки говорител. Учтивостта спрямо Гендибал в момента бе ужасяващо ниска. Очевидно чиновникът със сигурност го смяташе за вече осъден.

Всички бяха насядали около масата – намръщени, навлекли черните съдийски тоги. Първият говорител Шандис изглежда не се чувстваше съвсем удобно, но не позволи на лицето му да се изпише и най-малката следа от дружелюбност. Деларми – една от трите жени-говорителки – изобщо не го удостои с поглед.

Първият говорител каза:

– Говорителю Стор Гендибал, ти бе подложен на импийчмънт за неподходящо за един говорител поведение. Пред нас ти обвини Масата – неясно и без доказателства – в предателство и опит за убийство. Ти подметна, че всички членове на Втората фондация – включително говорителите и Първият говорител – трябва да бъдат подложени на щателен ментален анализ, за да се удостовери на кои от тях повече не бива да се вярва. Подобно поведение разрушава социалните връзки, без които Втората фондация не ще може да контролира сложната и потенциално враждебна Галактика и без които не може да се изгради жизнеспособна Втора империя. Доколкото всички ние станахме свидетели на тези твои твърдения, ще се въздържим от излагането на формално обвинение. Поради това ще минем направо към следващия етап. Говорителю Гендибал, имаш ли подготвена защита?

Сега Деларми – все още без да го поглежда – си позволи да пусне малка котешка усмивка.

– Ако истината може да се смята за защита, имам – рече Гендибал. – Има основания да се подозира пробив в сигурността. Този пробив може да включва ментален контрол над един или повече хора от Втората фондация – като се изключат тук присъстващите членове – и по такъв начин да предизвика смъртоносна криза. Ако вие наистина сте ускорили съда, понеже не сте искали да прахосвате времето, може би всички смъртно сте доловили колко сериозна е кризата. Само че защо в такъв случай пропиляхте два дни, след като аз официално поисках незабавен процес? Твърдя, че точно тази смъртоносна криза ме накара да кажа това, което казах. Щях да съм се държал по неподходящ за един говорител начин, ако не бях постъпил така.

– Той просто повтаря обидата, Първи говорителю – меко рече Деларми.

Креслото на Гендибал беше на по-голямо разстояние от Масата, отколкото креслата на другите – сам по себе си вече ясен намек за понижение. Той го бутна още по-назад, сякаш това въобще не го засягаше, и стана.

– Ще ме осъдите ли сега, направо и противно на закона, или мога

да изложи подробно защитата си?

Първият говорител каза:

– Това не е незаконно сборище, говорителю. Без да имаме кой знае какви казуси, по които да се ръководим, ние ще се наклоним в твоя посока, тъй като схващаме, че ако нашите прекалено човешки способности ни накарат да се отдалечим от абсолютната справедливост, по-добре е да позволим на виновния да остане ненаказан, отколкото да осъдим невинния. Поради това, въпреки че случаят е с толкова тежки възможни последици, че не можем лесно да оставим виновния ненаказан, ще ти разрешим да изложиш своите аргументи така, както поискаш, и толкова дълго, колкото ще ти бъде нужно, докато не бъде решено единодушно, включително и с моя собствен вот (на тази фраза той повиши глас), че е било чуто достатъчно.

Гендибал рече:

– Тогава да започна с това, че Голан Тривайз – човекът от Първата фондация, който бе изгонен от Терминус и за когото Първият говорител и аз мислим, че представлява острието на настъпващата криза – е тръгнал в неочаквана посока.

– Въпрос по същество – меко каза Деларми. – Откъде говорителят – интонацията ѝ ясно показваше, че не става дума за титла – знае това?

– Бях информиран от Първия говорител – отвърна Гендибал, – но мога да го потвърдя и от собствени източници. При съществуващите обстоятелства обаче, имайки предвид моите подозрения спрямо равнището на сигурност в залата, трябва да ми бъде разрешено да запазя източниците си в тайна.

Първият говорител каза:

– Ще се въздържа да взема решение. Нека продължим без тази информация, но ако по преценка на Масата тя трябва да бъде получена, ще се наложи говорителят Гендибал да я предостави.

– Ако говорителят не предостави информацията сега – рече Деларми, – справедливостта изисква да споделям предположението си, че той има агент, който му служи – агент, лично нает от него и по принцип неотговорен пред Масата. Не можем да бъдем сигурни, че подобен агент ще се подчинява на правилата за поведение, които ръководят персонала на Втората фондация.

С известно неудоволствие Първият говорител заяви:

– Виждам всички усложнения, говорителко Деларми. Няма нужда да ми ги обясняваш.

– Споменах го просто за протокола, Първи говорителю, доколкото

това утежнява обидата, а не е включено като отделен пункт в обвинителния акт за импийчмънта, който акт, бих желала да кажа, не бе прочетен изцяло и към който предлагам да се добави този пункт.

– На секретаря е наредено да добави пункта – рече Първият говорител – и в подходящия момент ще бъде намерена точната формулировка. Говорителю Гендибал – той поне явно имаше предвид титлата, – твоята защита наистина е стъпка назад. Продължавай.

Гендибал рече:

– Не само че Тривайз е тръгнал в неочаквана посока, но е тръгнал и с безпрецедентна скорост. Моята информация, с която Първият говорител все още не разполага, е, че той е пропътувал близо десет хиляди парсека за доста по-малко от час.

– С един-единствен скок? – попита недоверчиво някой от говорителите.

– С повече от две дузини скокове, един след друг и практически без никакъв промеждутък помежду им – отвърна Гендибал – нещо, което е още по-трудно да си представим, отколкото единичния скок. Даже и ако той сега е локализиран, ще трябва доста време, за да го последваме, а ако ни открие и наистина възнамерява да избяга от нас, няма да сме в състояние да го настигнем. А вие си прахосвате времето в игрички на импийчмънт и допускате да минат два дни, за да можете да им се насладите по-добре.

Първият говорител съумя да прикрие объркването си.

– Моля те, говорителю Гендибал, кажи ни какво значение мислиш, че може да има това?

– То е знак, Първи говорителю, за постигнатия от Първата фондация технически напредък и за това, че сега тя е много по-мощна, отколкото по времето на Прийм Палвър. Ако те ни открият и получат възможност да действат, няма да можем да им се противопоставим.

Говорителката Деларми се изправи на крака и каза:

– Първи говорителю, нашето време се губи с неща, които нямат отношение към въпроса. Не сме деца, та да се плашим с приказки за баба Космогадост. Какво значение има колко впечатляваща е машинарията на Първата фондация, след като при всяка криза умовете им ще бъдат под наш контрол.

– Как ще отговориш на това, говорителю Гендибал? – попита Първият говорител.

– Като му дойде времето, ще стигнем и до въпроса за умовете. В момента искам просто да подчертая превъзходящата – и все по-

нарастваща – техническа мощ на Първата фондация.

Първият говорител рече:

– Мини към следващата точка, говорителю Гендибал. Този пункт от защитата ти не е пряко свързан с материята в обвинителния акт за импийчмънт.

От цялата Маса имаше ясно изразени жестове на съгласие.

Гендибал каза:

– Минавам нататък. При настоящото си пътуване Тривайз има един компаньон – направи малка пауза, за да обмисли как да го определи, – някой си Янов Пелорат – доста неефективен учен, посветил живота си на издирване на митове и легенди за Земята.

– И всичко това ти е известно? Предполагам, от тайния ти източник? – попита Деларми, която зае ролята си на обвинител с ясното излъчване на добро самочувствие.

– Да, всичко това ми е известно – повтори Гендибал. – Преди няколко месеца кметът на Терминус, енергична и способна жена, започна да се интересува от този учен, без да има ясна причина, така че, разбира се, и аз се заинтересувах. Само че не съм го пазил в тайна. Цялата получена от мен информация бе на разположение на Първия говорител.

– Аз съм свидетел – с нисък глас рече Киндор Шандис.

Един по-възрастен говорител се обади:

– Какво е това „Земята“? Да не е първоначалният свят, дето непрекъснато го срещаме в приказките? Онзи, така нашумял по времето на старата Империя?

Гендибал кимна.

– В приказките за баба Космогадост, както би казала говорителката Деларми. Подозирам, че мечтата на Пелорат е била да дойде на Трантор, в Галактическата библиотека, за да намери такава информация за Земята, каквато не би могъл да получи от междузвездната библиотечна служба, която му е подръка на Терминус. Когато е напуснал Терминус заедно с Тривайз, той трябва да е смятал, че мечтата му е на път да се сбъдне. Ние определено очаквахме двамината и разчитяхме да получим възможност да ги изследваме – за наша собствена изгода. Както обаче се оказа – и както сега всички знаете – те няма да дойдат. Насочили са се към цел, която не е ясна или поне засега не ни е известна.

Кръглото лице на Деларми имаше съвсем херувимско изражение, когато тя попита:

– И защо това да е толкова тревожно? С нищо не ни е по-зле от тяхното отсъствие. Всъщност, доколкото те ни пренебрегват тъй лесно,

можем да заключим, че Първата фондация не познава същинската природа на Трантор, и да аплодираме делото на Прийм Палвър.

Гендибал отвърна:

– Ако престанем да разсъждаваме, действително можем да стигнем до такова успокоително заключение. Дали обаче този обрат не е резултат от факта, че някой не е оценил важността на Трантор? Дали не е възможно обратът да е следствие от обезпокоеността да не би Трантор, изследвайки тия двама мъже, да прозре важността на Земята?

Около Масата се размърдаха.

– Всеки – студено заяви Деларми – може да си измисля страховито звучащи предположения и да ги формулира с добре отмерени фрази. Само че имат ли те смисъл, когато са изсмукани от пръстите? Защо някой ще се интересува какво ние, хората от Втората фондация, мислим за Земята? Независимо дали тя е истинската първична планета, дали е мит, дали изобщо има едно-единствено място, откъдето произлизаме – това определено е нещо, което може да касае само историци, антрополози и събирачи на народни приказки като тоя твой Пелорат. Защо ние трябва да се интересуваме?

– Наистина, защо ли? – рече Гендибал. – И как така в Библиотеката няма никакви референции за Земята?

За пръв път в атмосферата край Масата се усети нещо друго освен враждебност.

– Няма ли? – попита Деларми.

Гендибал отвърна съвсем спокойно:

– Когато за пръв път чух, че Тривайз и Пелорат може би ще дойдат тук, за да потърсят информацията относно Земята, аз естествено накарах нашия компютър в Библиотеката да изготви списък на документите, в които се съдържа подобна информация. Бях заинтригуван, когато се оказа, че няма нищо. Не малко, не съвсем мъничко. Нищо! И тогава вие настояхте да чакам два дни, докато дойде ред на това съдебно заседание, а в същото време любопитството ми бе възбудено още по-силно от новината, че хората от Първата фондация в края на краищата изобщо не идват насам. Трябваше да се забавлявам по някакъв начин. Докато всички вие, както се казва, си пиехте виното, а къщата се рушеше, аз прегледах историческите книги, с които разполагам. Попаднах на откъси, където специално се споменаваха за проучванията по „въпроса за произхода“ в късната Империя. Имаше отправки и се цитираха конкретни документи – и печатни, и филмирани. Върнах се в Библиотеката и ги потърсих лично. Уверявам ви, че нямаше нищо. Деларми каза:

– Даже и да е тъй, това не е кой знае каква изненада. Ако Земята наистина е мит...

– Тогава щях да я намеря в митологическите справочници. Ако беше приказка за баба Космогадост, щях да я намеря в събраните приказки за баба Космогадост. Ако беше измислица на нечий болен мозък, щях да я намеря в психопатологията. Факт е, че има нещо, свързано със Земята, иначе всички вие нямаше да сте чували за нея и нямаше веднага да си я спомните като име на предполагаемата планета, от която произхожда човешкият род. Тогава защо никъде в Библиотеката не се споменава за нея?

За миг Деларми замълча и се намеси друг говорител – Леонис Ченг – доста дребен мъж с енциклопедични знания за подробностите на Плана на Селдън и почти късогледа нагласа към реалната Галактика. Когато говореше, очите му често мигаха.

– Широко известно е – каза той, – че в последните си дни Империята се е опитала да създаде някаква своя си мистика, като замаже интереса към предимперските времена.

Гендибал кимна.

– Замазване на интереса е точният термин, говорителю Ченг. Той не е еквивалент на унищожаване на доказателствата. Както ти би трябвало по-добре от всеки друг да знаеш, характерна черта на имперския упадък е бил внезапният интерес към предишните и – предполага се – по-добри времена. Аз току-що споменах за интереса към „въпроса за произхода“ по времето на Хари Селдън.

Ченг го прекъсна с внушително прокашляне.

– Много добре зная това, млади човече, и ми е известно далеч повече за тези социални проблеми на имперския упадък, отколкото ти изглежда мислиш. Процесът на „империализация“ е взел връх над дилетантските занимания със Земята. При Клеон II, по време на последното съживяване на Империята, два века след Селдън, империализацията достигнала върха си и всички спекулации по въпроса за Земята приключили. По времето на Клеон дори е имало директива за това. В нея интересът към подобни неща е бил разглеждан като – мисля, че цитирам правилно – „гнила и непродуктивна спекулация, насочена към подриване на любовта на хората към имперския трон“.

Гендибал се усмихна.

– Значи ти би сметнал, че унищожаването на всички отпратки за Земята е станало по времето на Клеон II.

– Аз не вадя заключения, а просто казах онова, което казах.

– Много умно от твоя страна е да не вадиш заключения. По времето на Клеон Империята може и да се е съживила, ала Университетът или поне Библиотеката са били в наши ръце, по-точно – в ръцете на нашите предшественици. Би било невъзможно да се извади каквото и да било материал от Библиотеката, без говорителите на Втората фондация да разберат за това. Всъщност тази задача трябвало да бъде поверена именно на говорителите, въпреки че умиращата Империя не го е знаела.

Той млъкна, а Ченг, без да казва нищо, гледаше над главата му.

Гендибал продължи:

– Следователно Библиотеката не би могла да бъде опразнена от материали за Земята по времето на Селдън, тъй като тогава активно са се занимавали с „въпроса за произхода“. Тя не би могла да бъде опразнена и след това, понеже е била в ръцете на Втората фондация. Сега обаче Библиотеката е празна. Как така?

Деларми нетърпеливо се намеси:

– Можеш да престанеш да оплиташ дилемата, Гендибал. Виждаме я. Какво предлагаш като решение? Ти самият ли си извадил документите?

– Както обикновено, Деларми проникна до същината на въпроса – Гендибал склони глава пред нея в язвително уважение (на което тя си позволи леко да нацупи устни).

– Едно от възможните решения е, че това прочистване е било извършено от говорител на Втората фондация – някой, който е знаел как да използва уредниците на Библиотеката, без у тях да остане спомен, и компютрите, без в тях да останат записи.

Първият говорител Шандис почервеня.

– Нелепици, говорителю Гендибал. Не мога да си представя кой ще го извърши. Каква мотивация може да има? Даже и ако по някаква причина материалът за Земята е бил отстранен, защо да го пази от останалите от Масата? Защо да рискува пълния провал на собствената си кариера, като се ровичка в Библиотеката, когато шансовете да бъде открит са толкова големи? Освен това не мисля, че дори и най-изкусният говорител би могъл да го направи, без да остави следа.

– Тогава, Първи говорителю, би трябвало да не си съгласен с говорителката Деларми, че съм го направил аз.

– Определено не съм съгласен – каза Първият говорител. – Понякога се съмнявам в твоите преценки, но все още не те смятам за съвършено побъркан.

– Значи би трябвало това никога да не се е случвало, Първи

говорителю. Материалите за Земята трябва все още да са си в Библиотеката, защото сега ние изглежда елиминирахме всички възможни начини те да бъдат извадени оттам. Само че материалите ги няма...

Делора Деларми се обади с престорена умора:

– Добре, добре, хайде да приключваме. Пак питам: какво решение предлагаш? Сигурна съм, че си въобразяваш, че имаш решение.

– Щом ти си сигурна, говорителко Деларми, всички можем да сме сигурни. Аз предполагам, че Библиотеката е била прочистена от човек от Втората фондация, който е бил под контрола на някоя ловка сила извън Втората фондация. Прочистването е минало незабелязано, понеже същата сила се е погрижила то да не бъде забелязано.

Деларми се изсмя.

– Докато ти не го откри. Ти – неконтролираният и неконтролируемият. Ако тази мистериозна сила съществува, как така ти откри липсата на материалите в Библиотеката? Защо не си бил контролиран?

Гендибал мрачно отвърна:

– Не е за смях, говорителко. Може би те също като нас разбират, че намесата трябва да бъде сведена до минимум. Когато преди няколко дни животът ми бе подложен на опасност, аз бях по-загрижен да се въздържа от намеса в някой демански ум, отколкото да се защитя. Възможно е и с другите да е тъй – щом се усетят в безопасност, престават да се намесват. Точно тук е заплахата, смъртоносната заплаха. Фактът, че аз съм могъл да откроя какво се е случило, би трябвало да означава, че те вече не се интересуват какво правя. Фактът, че те вече не се интересуват какво правя, може да означава, че чувстват, че вече са спечелили. А ние тук продължаваме да играем игрички!

– Но каква им е ползата от всичко това? Каква цел могат да имат? – настоя Деларми, шавайки с нозе и хапейки устни. Тя усещаше, че властта ѝ се изпарява, тъй като Масата ставаше все по-заинтригувана, по-загрижена...

Гендибал каза:

– Помислете. Първата фондация с нейния огромен арсенал от физическа мощ търси Земята. Те се преструват, че са пратили двама изгнаници, надявайки се ние да помислим, че двамата наистина не са нищо друго освен изгнаници. Само че дали биха ги екипирали с кораби с невероятна мощ – кораби, които могат да изминават повече от десет хиляди парсека за по-малко от час, – ако това бяха просто изгнаници? Що се отнася до Втората фондация, ние не търсим Земята и очевидно без наше знание са били предприети стъпки да нямаме никакъв достъп до

информация за Земята. Сега Първата фондация е толкова близо до откриването на Земята, а ние сме толкова далеч от възможността да го направим, че...

Гендибал млъкна и Деларми попита:

– Че какво? Довърши детинската си приказка. Знаеш ли нещо, или не?

– Не знам всичко, говорителко. Не съм проникнал до дъното на паяжината, която ни заобикаля, но знам, че съществува такава паяжина. Не разбирам какво значение може да има откриването на Земята, но съм сигурен, че Втората фондация е в огромна опасност, а заедно с нея и Планът на Селдън, и бъдещето на цялото човечество.

Деларми се изправи на крака. Вече не се усмихваше и говореше с напрегнат, но здраво контролиран глас:

– Дрън-дрън! Първи говорителю, прекрати това! Въпросът, който се обсъжда, е поведението на обвинения. Това, което той ни разправя, е не само детинско, но и няма нищо общо с темата. Той не може да представя смекчавачи обстоятелства за своето поведение, като изгражда някаква паяжина от теории, дето имат смисъл само в собствената му глава. Аз искам вот сега – единодушен вот за осъждане.

– Почакай – остро рече Гендибал. – Беше ми казано, че ще имам възможност да се защита, а остава още един пункт – само един. Позволете ми да го изложа и ще можете да пристъпите към вота, без да имам други възражения.

Първият говорител уморено потри очи.

– Продължавай, говорителю Гендибал. Желая да напомня на Масата, че осъждането на един говорител на импийчмънт е толкова тежко и до такава степен безпрецедентно решение, че не бива да не позволим на обвинения да се защити изцяло. Помнете също, че даже и присъдата да ни задоволи, тя може да не задоволи тези, дето ще дойдат след нас, а аз не вярвам, че който и да е член на Втората фондация – да не говорим за говорителите от Масата – няма да направи цялостна преценка за важността на историческата перспектива. Нека действаме така, че да бъдем сигурни в одобрението на наследниците ни.

Деларми злобно каза:

– Подлагаме се на риска, Първи говорителю, потомството да ни се смее, че сме се колебали за очевидни неща. Продължаването на защита е твое решение.

Гендибал пое дълбоко дъх.

– В такъв случай, в съответствие с твое решение, Първи

говорителю, аз искам да призова свидетел – една млада жена, която срещнах преди три дни и без която, вместо да закъснея, можех изобщо да не стигна до настоящото събиране.

– Жената, за която говориш, позната ли е на Масата? – попита Първият говорител.

– Не, Първи говорителю. Тя е туземка.

Очите на Деларми широко се разтвориха.

– Демянка?

– Точно така!

Деларми възкликна:

– Значи, една от тия? Каквото и да кажат, то не може да има никакво значение. Те не съществуват!

Устните на Гендибал се опънаха в гримаса, която едва ли би могла да бъде сбъркана с усмивка, и той остро изрече:

– Физически всички демяни съществуват. Те са човешки същества и играят своята роля в Плана на Селдън. Те имат жизнено важна роля в непряката си защита на Втората фондация. Искам да се разгранича от безчовечността на говорителката Деларми и се надявам, че нейната забележка ще остане в протокола, за да бъде по-късно обсъдена като свидетелство за нейната евентуална професионална непригодност. Дали останалите членове на Масата ще се съгласят с удивителната ѝ забележка и ще ме лишат от моя свидетел?

Първият говорител каза:

– Извикай своя свидетел, говорителю.

Лицето на Гендибал се отпусна в нормалната за случая безизразна маска, макар самият той да беше под напрежение. Мозъкът му бе ограден и защитен, ала зад тая защитна бариера ученият чувстваше, че критичната точка е минала и вече е победител.

34

Сура Нови изглеждаше напрегната. Очите ѝ бяха широко отворени и долната ѝ устна леко трепереше. Юмруците ѝ бавно се свиваха и отпусаха, а гърдите ѝ леко се надигаха. Косата ѝ бе прибрана назад и сплетена в кок; по потъмнялото от слънцето лице от време на време пробягваше нервен тик. Ръцете ѝ си играеха с плисетата на дългата пола. Тя хвърли бърз поглед към Масата – от говорител на говорител – и в него явно личеше страхопочитание.

Другите отвърнаха на погледа ѝ с различни степени на презрение и неудобство. Деларми се бе втренчила някъде високо над главата на Нови, сякаш забравила за нейното присъствие.

Гендибал внимателно докосна обвивката на ума ѝ – успокояващо и отпускащо. Би могъл да го стори и като я потупа по ръката или погали бузата ѝ, но тук, при тези обстоятелства, разбира се, това бе невъзможно.

Той рече:

– Първи говорителю, аз приглушавам съзнанието на тази жена, така че свидетелските ѝ показания да не бъдат изкривени от страх. Бихте ли наблюдавали – всички вие, ако естествено желаете, – бихте ли се присъединили към мен, за да видите, че аз по никакъв начин няма да променя ума ѝ?

Нови отскочи ужасена назад, когато чу гласа на Гендибал, но той изобщо не се изненада от това. Разбираше, че никога не е чувала как високопоставените членове на Втората фондация разговарят помежду си. Никога не бе възприемала тази странна, бърза комбинация от звуци, интонация и мисъл. Ужасът ѝ обаче изчезна също тъй внезапно, както се бе появил, щом говорителят успокои ума ѝ.

– Зад теб има кресло, Нови – рече Гендибал. – Седни, ако обичаш.

Нови направи малък тремав реверанс и седна като глътнала бастун.

Тя говореше съвсем ясно, ала когато демянският ѝ акцент станеше прекалено силен, Гендибал я караше да повтаря думите. И понеже, от уважение към Масата, той общуваше строго официално, понякога му се налагаше да повтаря собствените си въпроси.

Историята за битката между него и Рафирант бе описана скромно и изчерпателно.

Гендибал попита:

– Нови, ти видя ли всичко това?

– Не, учителю, иначе щях да го бързоспра. Рафирант бъдеш добър човек, но няма много акъл.

– Но ти описа всичко. Как е възможно, след като не си го видяла?

– Рафирант ми казва за него при питане. Той бъдеш засрамен.

– Засрамен? Случвало ли ти се е да го видиш да се държи по този начин по-рано?

– Рафирант? Не, учителю. Той бъдеш кротък, макар голям. Той не бъдеш побойник и той бъдеш уплашен от ойчени. Той казва често те са могъщи и притежавани на власт.

– Защо не си е помислил същото, когато ме срещна?

– Това бъдеш странно. Това не бъдеш разбрано. Той не бъдеш него самият. Аз му казах: „Дебелоглавецо, твоя работа ли бъдеш да обиждаш ойчен?“ И той каза: „Аз не знам как стана. Сякаш съм на една страна и стоя и гледам не-себе си.“

Говорителят Ченг се намеси:

– Първи говорителю, каква е ползата да слушаме как тая жена разпраща какво й е казал някакъв мъж? Не може ли да бъде разпитан мъжът?

– Може – отвърна Гендибал. – Щом тази жена приключи свидетелските си показания, ако Масата поиска да чуе и други, аз съм готов да призова Карол Рафирант, бившия ми противник, на нейното място. Ако ли не, когато привърша със свидетелката, Масата може направо да премине към произнасяне на решението си.

– Много добре – каза Първият говорител. – Продължавай с твоята свидетелка.

Гендибал попита:

– А ти, Нови? Често ли прекъсваш сбивания по този начин?

За момент жената не каза нищо. Между гъстите й вежди се появи и изчезна малка бръчка. После тя отговори:

– Не знам. Аз не искам ойчени да пострадат. Аз бъдеш накарана и без да мисля, самата се намесвам – млъкна за малко и продължи. – Аз ще го правя пак, ако изскочи нужда.

Гендибал каза:

– Нови, сега ти ще заспиш. Не мисли за нищо. Ще си отпочинеш и дори няма да сънуваш.

Демянката беззвучно раздвижи устни. Очите й се затвориха и главата й се отпусна на облегалката на креслото.

Гендибал изчака един момент, сетне рече:

– Първи говорителю, с цялото ми уважение, последвай ме в ума на тази жена. Ще видиш, че е забележително прост и симетричен, което е голям късмет, защото туй, дето ще откриеш там, не би се възприело другояче. Ето! Виждаш ли?... Бихте ли влезли и останалите – по-лесно ще е един по един.

Край Масата се надигна шумотевица.

Гендибал попита:

– Някой от вас съмнява ли се?

Деларми рече:

– Аз се съмнявам, понеже... – и спря на ръба на това, което дори за говорител беше непроизносимо.

Вместо нея го каза Гендибал:

– Ти мислиш, че преднамерено съм бърникал в този мозък, за да представя фалшиви доказателства? Следователно, че съм способен да направя толкова деликатна промяна – само една ментална фибра, която явно не е на мястото си, без нищо в нея или наоколо да е разбъркано ни най-малко? Ако аз можех да го направя, каква нужда щях да имам да се разправам с когото и да е от вас по този начин? Защо да се подлагам на унижението на един съдебен процес? Защо да си правя труда да ви убеждавам? Ако аз можех да направя това, което се вижда в ума на тази жена, всички вие щяхте да сте безпомощни пред мен, освен ако не сте се подготвили достатъчно добре. Очевиден факт е, че никой от вас не би могъл да манипулира ума ѝ така, както е бил манипулиран. Нито пък аз бих могъл. Само че все пак това е направено.

Той спря и изглежда поред всички говорители, а после се втрени в Деларми.

– Сега, ако още е нужно, ще извикам демския фермер Карол Рафирант, когото изследвах и в чийто ум също е пипано по този начин.

– Няма защо – рече Първият говорител с ужасена физиономия. – Това, което видяхме, е умопотресавашо.

– В такъв случай – каза Гендибал, – мога ли да събудя тази демянка и да я освободя? Уредил съм вън да я чакат хора, които ще се погрижат тя отново да влезе в нормалното си състояние.

След като Нови си отиде, направлявана от внимателно прихваналия я над лакътя Гендибал, той рече:

– Ще резюмирам набързо. Умовете могат – и са били – променени по недостъпен за нас начин. По същия този начин самите уредници биха могли да бъдат накарани да извадят материалите за Земята от Библиотеката – без те или ние да го узнаем. Сега виждаме как е било организирано аз да закъснея за събирането на Масата. Бях заплашен и спасен. Резултатът е, че съм подложен на импийчмънт. Следствието от това наглед естествено стечение на обстоятелствата е, че мога да бъда отстранен от ключовото място и линията на поведение, която защищавам и която заплашва тези хора, които и да са те, ще бъде отхвърлена.

Деларми се приведе напред. Тя явно бе потресена.

– Ако тази тайна организация е толкова умна, как успя да откриеш всичко това?

Гендибал реши, че може да си позволи да се усмихне.

– Не е моя заслуга – рече той. – Аз не претендирам да съм по-опитен от другите говорители и положително не съм по-опитен от Първия говорител. Само че и тия хора не са Антимулета – както Първият

говорител доста мило ги нарече – те не са нито безкрайно мъдри, нито безкрайно независими от обстоятелствата. Може би са избрали за свой инструмент точно тази демянка, защото при нея е била необходима много малка промяна. По силата на собствения си характер тя симпатизира на ония, които нарича „ойчени“ и горещо ги почита. Обаче след като всичко туй е привършило, краткотрайният контакт с мен е усилил нейната фантазия сама да стане „ойчен“. С тази цел в главата тя дойде още на следващия ден. Заинтригуван от особената прищявка, аз проучих ума ѝ – нещо, което иначе сигурно не бих направил – и по-скоро случайно, отколкото по някакъв друг начин се натъкнах на изменението и забелязах значението му. Ако е била избрана друга жена – някоя, чиято естествена склонност към учене е по-малка – Антимулетата сигурно щяха да се потрудат повече при промяната, но пък последствията можеха спокойно да не бъдат забелязани и аз нямаше да узная нищо. Антимулетата са направили погрешно сметката си – или може би не са могли да допуснат непредвидимото. Това, че те все пак са се препънали, е твърде окуражаващо.

Деларми рече:

– Предполагам, че Първият говорител и ти наричате тази... хм, организация Антимулета, понеже те, изглежда, се стремят да държат Галактиката в посоката на Плана на Селдън, вместо да го разрушат, както Мулето е направил. Ако Антимулетата действат така, защо да са опасни?

– А защо ще се трудят, ако не с някаква цел? Ние не знаем каква е тя. Някой циник може да каже, че възнамеряват да се включат в някакъв бъдещ момент и да обърнат потока в друга посока, която може да задоволява тях далеч повече, отколкото нас. Такова поне е моето усещане, въпреки че аз не съм се специализирал в цинизма. Готова ли е говорителката Деларми да поддържа от любов и доверчивост – неща, които ние всички знаем, че съставят толкова голяма част от нейния характер – че те са космически алтруисти, които вършат вместо нас работата ни, без дори да помислят за награда?

При тези думи край Масата заромоли тих смях и Гендибал разбра, че е спечелил. Деларми пък разбра, че е загубила, защото през твърдия й ментален контрол като внезапен лъч яркочервена слънчева светлина през балдахин от листа премина вълна от ярост.

Гендибал каза:

– Когато за пръв път проучвах инцидента с демския фермер, побързах да заключа, че зад него се крие някой говорител. Щом забелязах

промяната в ума на демянката, разбрах, че съм прав за заговора, но не и за заговорника. Извинявам се за погрешното тълкуване и моля обстоятелствата да бъдат отчетени като смекчаващи вината ми.

Първият говорител рече:

– Мисля, че това може да се тълкува като извинение...

Намеси се Деларми. Тя отново бе съвършено спокойна: лицето ѝ – дружелюбно, гласът – като чист захарин.

– С цялото ми уважение, Първи говорителю, ако мога да те прекъсна, хайде да зарежем тази история с импийчмънта. В момента аз не бих гласувала за осъждане и мисля, че и никой друг не би го сторил. Даже предлагам импийчмънтът да бъде заличен от неопетненото досие на говорителя. Говорителят Гендибал умело се оправда. Поздравявам го за това, както и за разкриването на една криза, която ние бихме могли да оставим да тлее безкрайно и с неизчислими резултати. Поднасям на говорителя моите чистосърдечни извинения за по-раншната ми враждебност.

Тя буквално засия към Гендибал и той с нежелание ѝ се възхити за начина, по който незабавно смени посоката, за да изостави неизгодната си позиция. Освен това чувстваше, че всичко е само подготовка за атака от друга посока.

Бе сигурен, че задаващото се няма да е приятно.

35

Когато се насилеше да бъде чаровна, говорителката Делора Деларми знаеше как да овладее Масата. Гласът ѝ стана мек, усмивката – низходителна, очите ѝ заблестяха, тя цялата се превърна в неподозирана сладурана. Никой не се осмеляваше да я прекъсне, всички зачакаха гърмът да удари.

Тя каза:

– Благодарение на говорителя Гендибал разбрахме какво трябва да направим. Ние не виждаме Антимулетата и не знаем нищо за тях, като се изключат ефимерните им докосвания до умовете на хората тук – в крепостта на самата Втора фондация. Не знаем какво планира центърът на властта на Първата фондация. Може да се окажем пред някакво съглашателство между Антимулетата и Първата фондация, но и това не е сигурно. Знаем само, че Голан Тривайз и неговият компаньон, чието име в момента ми убягва, отиват неизвестно къде и че Първият

говорител и Гендибал имат чувството, че Тривайз държи ключа за изхода от тая голяма криза. Тогава какво да правим? Очевидно трябва да открием каквото можем за Тривайз – къде отива, какво мисли, каква цел има и дали изобщо има някаква цел, мисъл или посока, дали не е просто инструмент на по-голяма от него сила.

– Той е под наблюдение – обади се Гендибал.

Деларми сви устни в снизходителна усмивка.

– Чис? На някой от нашите външни агенти? Нима се разчита те да се изправят срещу ония, чиито възможности видяхме тук? Определено не. По времето на Мулето, а също и по-късно, Втората фондация не се е колебала да изпрати – и дори да пожертва – доброволци от най-добрите хора, които сме имали, тъй като половинчатите мерки не биха свършили работа. Когато е било нужно да се възстанови Планът на Селдън, самият Прийм Палвър е бродил из Галактиката като търговец, за да доведе онава момиче, Аркади. Не можем да седим и да чакаме – сега, когато кризата би могла да се окаже по-голяма от всички предишни. Не можем да разчитаме на дребни функционери – наблюдатели и вестоносци.

Гендибал рече:

– Ти явно не предлагаш в тоя момент Първият говорител да напусне Трантор?

– В никакъв случай – отговори Деларми. – Ние изпитваме голяма нужда от него тук. От друга страна, добре е, че имаме и теб, говорителю Гендибал. Ти си човекът, който правилно усети и прецени кризата. Ти откри ловката външна намеса в Библиотеката и умовете на демяните. Ти защитавахте възгледите си срещу опозицията на Масата и спечели. Никой тук не е бил толкова прозорлив като теб и никому другиму не може да се вярва, че ще продължи да вижда тъй ясно нещата. Според мен ти трябва да се изправиш срещу врага. Може ли да получи преценката на Масата?

Не бе нужно официално гласуване, за да се разбере каква ще е тая преценка. Всеки говорител чувстваше умовете на останалите и на внезапно ужасилия се Гендибал му стана ясно, че в мига на неговата победа и на поражението на Деларми тази забележителна жена се бе изхитрила безвъзвратно да го прати в изгнание чрез мисия, която би могла да го ангажира неопределено дълго време, докато тя оставаше тук да контролира Масата и Втората фондация, а следователно и Галактиката – като евентуално подготви на всички подобна участ.

И ако Гендибал изгнаникът по някакъв начин успееше да събере информацията, която да даде възможност на Втората фондация да

парира приближаващата криза, не друг, а Деларми щеше да има заслугата, че е организирала нещата, и неговият успех само би затвърдил нейната власт. Колкото по-бърз се окажеше Гендибал, колкото по-ефикасни бѣдеха действията му, толкова по-сигурно щеше да затвърди властта ѝ.

Манѳвѳрът бе красив, съвземането ѝ – невероятно.

Тя толкова явно доминираше сред Масата още сега, че на практика бе узурпирала ролята на Първия говорител. Умът на Гендибал бе зает като вълна от яростта, която се долавяше откъм Киндор Шандис.

Той се обърна. Първият говорител не правеше усилия да скрие гнева си – и скоро стана ясно, че на мястото на решената вътрешна криза се задава нова.

36

Киндор Шандис, двадесет и петият Първи говорител, не хранеше илюзии за самия себе си.

Знаеше, че не е сред малкото динамични Първи говорители, които осветяваха петвековната история на Втората фондация, но пък и нямаше защо да бѣде един от тях. Той контролираше Масата в относително тих период на галактическо процѳтяване и времето не изискваше динамичност. Изглеждаше, че сега трябва да се играе позиционна игра, и точно той бе човекът за тая роля. Неговият предшественик явно го бе избрал по такива причини.

– Ти не си авантюрист, ти си учен – бе казал двадесет и четвъртият Първи говорител. – Ти ще опазиш Плана, докато някой авантюрист би могъл да го разруши. Опазвай! Нека това бѣде ключовата дума за твоята Маса.

Беше се опитал да го стори, макар това да означаваше пасивно лидерство, а понякога то се тѳкуваше като слабост. Непрекъснато се появяваха слухове, че възнамерява да се оттегли и плѳзваха доста откровени интриги, за да се осигури предаването на властта в една или друга посока.

В ума на Шандис нямаше никакви съмнения, че Деларми е водач в битката. Тя бе най-силната личност сред Масата и дори Гендибал, при цялата жар и безразсъдство на младостта, отстъпваше пред нея – както ставаше и сега.

Но, в името на Селдън, може да е пасивен или дори слаб, ала Първият говорител имаше едно предимство, от което никой досега не се бе

отказал. Той също нямаше да го направи.

Стана, за да вземе думата, и моментално около Масата се възцари тишина. Когато Първият говорител станеше да говори, не можеше да го прекъсват. Дори Деларми или Гендибал не биха посмели.

Той каза:

– Говорители! Съгласен съм, че сме изправени пред опасна криза и трябва да вземем твърди мерки. Аз съм този, който би трябвало да тръгне, за да се изправи срещу врага. Говорителката Деларми, с характерното за нея благородство, намери повод да ме отклони от задачата, като декларира, че съм нужен тук. Истината обаче е, че аз не съм нужен нито тук, нито там. Аз остарявам; вече съм уморен. Отдавна се очаква денят, в който ще се оттегля, и може би досега трябваше да го направя. Когато тази криза бъде успешно преодоляна, аз ще се оттегля. Само че, разбира се, Първият говорител има привилегията да избере своя приемник. Смятам да я използвам сега. Има един говорител, който отдавна доминира в дейността на Масата; един говорител, който по силата на собствената си личност често пъти е поемал водачеството, което аз не съм можел да поема. Всички знаете, че говоря за говорителката Деларми.

Той млькна, а сетне запита:

– Само ти, говорителю Гендибал, показваш неодобрение. Мога ли да попитам защо?

Седна долу, така че другият да има правото да отговори.

– Не че не одобрявам, Първи говорителю – каза с нисък глас Гендибал. – Твоя привилегия е да избереш приемника си.

– Така и ще направя. Когато ти се върнеш – след като си успял да овладееш процеса, който ще доведе до края на тази криза – настъпва времето за моята оставка. Тогава приемникът ще има в ръцете си властта да води такава политика, каквато е необходима за провеждането и приключването на същия този процес. Имаш ли да кажеш нещо, говорителю Гендибал?

Гендибал тихо рече:

– Когато направиш говорителката Деларми свой приемник, Първи говорителю, аз се надявам, че ще сметнеш за подходящо да я посъветваш да...

Първият говорител го прекъсна грубо:

– Аз говорех за говорителката Деларми, но не съм споменал името ѝ като мой приемник. Сега какво ще кажеш?

– Моите извинения, Първи говорителю. Би трябвало да кажа: „Предполагайки, че ще направиш говорителката Деларми свой

приемник след моето завръщане от тая мисия, бих те помолил да я посъветваш...“

– Нито пък ще я направя мой приемник в бъдеще при каквито и да са обстоятелства. Сега какво ще кажеш? – Първият говорител направи това изявление, не без да усети почти болезнено задоволство от удара, който нанасяше на Деларми. Не би могъл да го стори по по-унизителен начин.

– Е, говорителю Гендибал – повтори той, – какво ще кажеш сега?

– Че съм объркан.

Киндор Шандис се изправи отново и каза:

– Говорителката Деларми наистина доминираше и изпъкваше, но това не е всичко, което е необходимо за поста Първи говорител. Гендибал видя онова, което ние не успяхме. Той се изправи срещу обединената враждебност на Масата, накара ни да премислим нещата и да се съгласим с него. Аз имам известни подозрения за мотивацията на говорителката Деларми при възлагането на отговорността за преследването на Голан Тривайз върху говорителя Гендибал, но действително това е мястото, където трябва да легне товарът. Аз зная, че той ще сполучи – за това се доверявам на моята интуиция – и когато се върне, говорителят Гендибал ще стане двадесет и шестият Първи говорител.

Той рязко седна и всички започнаха да изясняват мнението си в някаква бъркотия от звуци, интонации, мисли и изражения. Първият говорител не обръщаше внимание на какофонията, а безразлично се взираше напред. Сега, когато го бе сторил, той разбираше – с известна изненада – че в свалянето на мантията на отговорността се крие голямо облекчение. Ех, да беше го направил по-рано – само че не можеше.

Просто досега не бе открил своя очевиден приемник.

И в този миг неговият ум улови ума на Деларми и той я погледна.

В името на Селдън! Тя бе спокойна и се усмихваше. Не показваше отчаяно разочарование – не беше се предала. Зачуди се дали не е налял вода в нейната мелница. Какви ли други планове кроеше?

Ако от това щеше да има някаква полза, Делора Деларми открито би показала своето отчаяние и разочарование. Тя щеше да е много доволна да уязви тоя одъртял глупак, който контролираше Масата, или пък онзи непораснал идиот, с когото Фортуна бе влязла в заговор, но не

искаше просто да бъде доволна. Искаше нещо повече.

Искаше да бъде Първи говорител.

И докато имаше макар и една карта, която да изиграе, щеше да очаква подходящия момент.

Усмихна се благо и вдигна ръка, сякаш се канеше да говори, а после застина в тая поза достатъчно дълго, та да бъде сигурна, че когато наистина заговори, всичко ще бъде не просто нормално тихо, а направо ще излъчва тишина.

– Първи говорителю – рече тя, – както каза по-рано и говорителят Гендибал, не че не одобрявам решението ти. Твоя привилегия е да избере приемника си. Ако взимам думата, то е за да допринесе – надявам се – за успеха на това, дето сега стана мисия на говорителя Гендибал. Може ли да изложи мислите си, Първи говорителю?

– Моля – рязко каза Първият говорител. Струваше му се, че тя е прекалено любезна, прекалено отстъпчива.

Деларми внушително сведе глава. Вече не се усмихваше.

– Ние имаме кораби. Те не са така технически съвършени като корабите на Първата фондация, но ще удовлетворят говорителя Гендибал, който знае да пилотира не по-зле от нас. Имаме представители на всяка важна планета в Галактиката и той ще бъде добре дошъл навсякъде. Нещо повече, ще може да се защитава дори срещу тези Антимулета, след като сега вече съзнава опасността. Предполагам, че даже когато ние не подозирахме, те са работили сред ниските класи и дори с демските фермери. Разбира се, ние щателно ще инспектираме умовете на всички членове на Втората фондация, включително и на говорителите, но аз съм сигурна, че те са останали недокоснати. Антимулетата не биха се осмелили да се залавят с тях. Въпреки това няма причина говорителят Гендибал да рискува повече, отколкото му се налага. Той не възнамерява да върши чудеса от храброст и най-добре ще бъде, ако мисията му в известен смисъл е маскирана, тоест ако ги завари неподготвени. Ще бъде полезно според мен, ако потегли в ролята на демски търговец. Всички знаем, че Прийм Палвър е пътувал из Галактиката в облика на търговец.

Първият говорител каза:

– Прийм Палвър е имал специфична идея да постъпи така; говорителят Гендибал няма. Ако се окаже, че е нужна някакъв вид маскировка, сигурен съм, че той ще бъде достатъчно изобретателен да си я осигури.

– Моите уважения, Първи говорителю, но аз желая да посоча още една хитроумна маскировка. Прийм Палвър, спомнете си, е взел със себе си своята жена и компаньонка от дълги години. Нищо не е

удостоверявало тъй силно селската природа на характера му, както фактът, че е пътувал с жена си. Това е премахвало всякакви подозрения.

– Аз нямам жена – рече Гендибал. – Имал съм компаньонки, но ни то една, дето сега доброволно ще поеме тази роля.

– Това е всеизвестно, говорителю Гендибал – каза Деларми, – но пък хората от само себе си ще те приемат в подобна роля, ако с теб е която и да било жена. Сигурно може да се намери някоя доброволка. И ако изпитваш необходимост да представиш нужните документи, те ще ти бъдат осигурени. Аз мисля, че една жена би дошла с теб.

За миг Гендибал остана без дъх. Тя положително нямаше предвид...

Възможно ли бе това да е план, чрез който да получи дял от успеха? Възможно ли бе тя да залага на някакво съвместно – или ротационно – владееие на мястото на Първи говорител?

Гендибал строго каза:

– Поласкан съм, че говорителката Деларми чувства, че тя...

И Деларми се разсмя с все сила, като го погледна с почти истинска симпатия. Беше паднал в капана и с това се бе показал кръгъл глупак. Масата нямаше да го забрави.

Тя рече:

– Говорителю Гендибал, не бих имала безочиеето да се опитам да споделя тази задача. Тя си е твоя и само твоя, също както постът Първи говорител ще бъде твой и само твой. Не бях и помисляла, че ще ме искаш със себе си. Наистина, говорителю, на моята възраст вече не мога да смятам, че съм чаровница...

Около Масата се захилиха и дори Първият говорител се опита да прикрие усмивката си.

Гендибал почувства удара и не си даде труда да утежни загубата, като не смогне да отговори със същото безгрижие. Разбираше, че усилията му щяха да са напразни.

Той каза колкото се може по-спокойно:

– Тогава какво ще предложиш? Уверявам те, наистина не съм мислил, че ще пожелаеш да ме придружиш. Ти си най-добра тук, на Масата, а не сред данданията на галактическите дела. Знам това.

– Съгласна съм, говорителю Гендибал, съгласна съм – рече Деларми. – Моето предложение обаче се отнася тъкмо до ролята ти на демски търговец. За да бъде тя несъмнено автентична, каква по-добра компаньонка можеш да искаш от една демянка?

– Демянка? – за втори път в тъй кратко време Гендибал бе

изненадан и Масата се наслаждаваше на това.

– Демянката – продължи Деларми. – Същата, дето те отърва от боя. Онази, дето те гледа като божество. Онази, чийто ум ти изследва и който след това съвсем несъзнателно те спаси за втори път от нещо далеч по-страшно от боя. Предлагам да я вземеш.

Импулсивната реакция на Гендибал беше да откаже, но знаеше, че тя очаква точно това. То щеше да означава ново забавление за Масата. Сега вече бе ясно, че в желанието си да нанесе удар на Деларми Първият говорител бе допуснал грешка, като назова Гендибал за свой приемник – или най-малкото, че Деларми бързо бе превърнала това в грешка.

Беше най-младият говорител. Бе разгневил Масата и после успял да избегне нейното осъждане. Бе унизил говорителите по доста болезнен начин. Никой не можеше без вътрешна съпротива да види в него безспорния приемник.

Това и преди щеше да е достатъчно трудно за преодоляване, ала сега те дълго щяха да си спомнят колко лесно Деларми го е направила смешен и колко много са се забавлявали. Тя щеше да използва случилото се, за да ги убеди – и то твърде лесно, – че той няма нито възрастта, нито опита, нужни за ролята на Първи говорител. Обединеният им натиск щеше да накара Киндор Шандис да промени решението си, докато Гендибал отсъства заради своята мисия. Или пък, ако Първият говорител се възпротивеше здраво, накрая Гендибал щеше да се озове на един пост, на който винаги ще бъде безпомощен пред лицето на обединената срещу него опозиция.

Осъзна всичко това само за миг и успя да отговори сякаш без колебание.

– Говорителко Деларми – рече той, – възхищавам се на прозорливостта ти. Мислех да изненадам всички ви. Аз наистина възнамерявах да взема тази демянка, макар и не заради напълно разумната причина, която ти изтъкна. Исках да я взема с мен заради нейния ум. Всички вие изследвахте този ум. Видяхте го такъв, какъвто е: удивително интелигентен, но и нещо повече – ясен, прост и съвършено лишен от коварство. Сигурен съм, че сте разбрали – нито едно докосване до него не би останало незабелязано. Чудя се дали ти е хрумвало, говорителко Деларми, че тя може да служи като отлична система за ранно предупреждение. Чрез нейния ум аз бих могъл да откроя симптоматичното присъствие на ментализъм по-рано, отколкото, струва ми се, чрез моя.

След тези думи последва дълбока до стъписване тишина и той безрижно добави:

– А-а, никой не е видял това. Добре, добре, не е толкова важно! Е, сега ще се сбогувам с вас. Време за губене няма.

– Чакай – рече Деларми, която за трети път изпускате инициативата. – Какво смяташ да правиш?

Гендибал леко сви рамене.

– Защо да навлизаме в подробности? Колкото по-малко е известно на Масата, толкова по-невероятно е Антимулетата да се опитат да ѝ се бъркат.

Каза го, като че ли първата му грижа беше именно безопасността на Масата. Изпълни ума си с тази мисъл и я остави да се прояви.

Това щеше да ги поласкае. Нещо повече, задоволството, което вече изпитваха, можеше да им попречи да си зададат въпроса дали той наистина знае какво точно възнамерява да направи.

38

Тази вечер Първият говорител разговаря на четири очи с Гендибал.

– Ти беше прав – каза той. – Не можах да се въздържа да не погледна в ума ти. Видях, че сметна заявлението ми за грешка и то си беше тъй. Просто много ми се искаше да изтрия от лицето ѝ тази нейна вечна усмивка и да ѝ върна заради небрежния начин, по който толкова често узурпира моята роля.

Гендибал кротко рече:

– Може би щеше да е по-добре, ако ми го беше казал насаме и бе изчакал завръщането ми.

– Това нямаше да ми даде възможност да ѝ нанеса удар. Знам, че е лоша мотивация за един Първи говорител.

– Ударът няма да я спре, Първи говорителю. Тя ще продължи да плете интриги за мястото ти и, вероятно, не без основания. Сигурен съм, че ще се намерят хора, дето да твърдят, че е трябвало да отхвърля твоето предложение. Няма да бъде трудно да се отстоява позицията, че говорителката Деларми има най-добрия ум край Масата и че именно тя ще е най-подходящият следващ Първи говорител.

– Най-добрият ум край Масата, а не далеч от нея – измърмори Шандис. – Тя не признава никакви истински врагове освен колегите си. Ако питаш мен, изобщо не е трябвало да бъде говорителка. Слушай, да ти забраня ли да взимаш демянката? Зная, че тя те натика в това положение.

– Не, не, причината да я взема, която изтъкнах, е истинска. Тя ще бъде система за ранно предупреждение и аз съм благодарен на Деларми, че ме накара да го прозра. Убеден съм, че жената ще се окаже много полезна.

– Добре тогава. Между другото, и аз не излъгах. Наистина съм сигурен, че ще постигнеш каквото е нужно, за да приключиш с тая криза – ако можеш да се довериш на интуицията ми.

– Мисля, че мога да ѝ се доверя, понеже съм съгласен с теб. Обещавам ти, каквото и да стане, ще нанасям повече удари, отколкото получавам. Ще се върна тук, за да бъде Първи говорител, каквото и да правят Антимулетата или Деларми.

Още докато говореше, Гендибал изследва собственото си задоволство. Защо бе толкова убеден, така настойчив за тази самотна авантюра в космоса? Амбиция, разбира се. Прием Палвър някога бе направил нещо подобно – той се канеше да докаже, че Стор Гендибал също може да го направи. След туй никой не би могъл да му попречи да стане Първи говорител. И все пак дали нямаше тук нещо повече от амбиция? Изкушение от битката? Възбуждащото желание на човек, който през целия си съзнателен живот е бил затворен на една загубена планета? Не му бе напълно ясно защо, но знаеше, че отчаяно му се иска да тръгне.

XI. СЕЙШЕЛ

39

За пръв път в живота си Янов Пелорат наблюдаваше как след така наречения от Тривайз „микроскоп“ ярката звезда постепенно се превръща в огнено кълбо. Сетне четвъртата планета, Сейшел – тя бе населена и представляваше непосредствената им цел – стана по-едра и със забележимо по-малка скорост на въртене.

Компютърът беше направил карта на планетата и я бе проектирал на преносимия екран, който Пелорат държеше в скута си.

С апломба на човек, приземявал се на няколко дузини светове, Тривайз каза:

– Не бързай да се взираш прекалено силно, Янов. Ще трябва първо да минем през входната станция, а то може да се проточи доста.

Пелорат вдигна очи към него.

– Но нали е просто формалност.

– Да, само че това не й пречи да бъде досадна.

– Но сега е мирно време.

– Разбира се. Значи, че ще ни пуснат. Първо обаче изниква дребният въпрос за екологичния баланс. Всяка планета си има свой екологичен баланс и не иска да го разстройва. Така че съвсем естествено е да се проверяват корабите за нежелани микроорганизми или инфекции. Мярката е разумна.

– Струва ми се, ние нямаме такива неща.

– Да, нямаме и те ще го установят. Помни също, че Сейшел не е член на фондационната Федерация, така че сигурно известно време ще се изтягат назад в креслата си, за да ни демонстрират своята независимост.

Един малък кораб дойде да ги инспектира и сейшелският митничар се качи на борда. Тривайз, незабравил още времето в армията, бе много енергичен.

– „Далечната звезда“, от Терминус – докладва той. – Ето корабните документи. Невъоръжен. Частен кораб. Моят паспорт. Това е единственият пътник. Неговият паспорт. Туристи сме.

Митничарят имаше ослепителна униформа, в която доминираше аленият цвят. Бузите и горната му устна бяха гладко обръснати, но

имаше къса брада, която се разделяше тъй, че от двете ѝ страни стърчеше по едно вълмо. Той попита:

– Кораб от Фондацията?

Произнесе го „кораб от Фаундасията“, ала Тривайз бе достатъчно деликатен да не го поправи, нито дори да се усмихне. Стандартният галактически има толкова разновидности, колкото са планетите и човек просто говори своя собствен диалект. Докато няма взаимно неразбиране, това е без значение.

– Да, господине – каза Тривайз. – Кораб от Фондацията. Частна собственост.

– Много добре. Ако обичате, вашето натоварване.

– Моето какво?

– Вашето натоварване. Какво носите?

– А, товара ми. Ето списъка с отделните позиции. Само частна собственост. Не сме дошли да търгуваме. Както ви казах, ние сме просто туристи.

Митничарят се огледа любопитно.

– За туристи корабът е доста съвършен.

– Не и по стандартите на Фондацията – любезно възрази Тривайз. – Аз съм заможен и мога да си го позволя.

– Да не намекувате, че аз бих могъл да бъда обогатен? – чиновникът го погледна за малко, а после измести очи встрани.

Тривайз се поколеба за миг, докато схвана смисъла на казаното, а сетне още един миг, за да реши как да постъпи.

– Не, нямам намерение да ви подкупвам. Нямам причина да ви подкупвам, а и да имах такива намерения, вие не приличате на човек, дете може да бъде подкупен. Ако искате, огледайте кораба.

– Няма нужда – рече чиновникът, като постави настрана джобния си магнетофон. – Вече сте изследвани за специфични контрабандни инфекции и такива липсват. На кораба е дадена радиочестота, която ще ви служи като насочващ подхода лъч.

После си тръгна. Цялата процедура бе отнела петнадесет минути.

С тих глас Пелорат попита:

– Можеше ли да предизвика усложнения? Наистина ли очакваше подкуп?

Тривайз сви рамене.

– Подкупването на митничарите е древно като Галактиката и аз с готовност щях да го направя, ако той бе намекнул втори път. Предполагам, че все пак предпочете да не рискува с кораб от Фондацията и при

това такъв особен модел. Старата госпожа кметът, да е жива и здрава за-дето е толкова опърничава, каза, че името на Фондацията ще ни пази навсякъде и май не е сбъркала. Можеше да ни отнеме много повече време.

– Защо? Той като че ли научи всичко, което искаше да знае.

– Да, но е бил достатъчно вежлив да ни провери чрез дистанционно радиосканиране. Ако беше поискал, можеше да мине по кораба с ръчна машинка и да ни отнеме часове. Можеше да ни тикне и двамата в някоя полева болница и да ни държи с дни.

– Какво? Скъпи ми приятелю!

– Не се вълнувай, нали не го направи. Мислех си, че е възможно да го стори, но се размина. Което ще рече, че можем да се приземим. Бих искал да се спуснем гравитачно – би ни отнело само петнадесет минути, но не зная къде са разрешените за приземяване писти, а не искам да си създаваме неприятности. Значи, ще трябва да следваме радиолъча – което ще ни коства доста повече време – докато се спускаме по спирала през атмосферата.

Пелорат изглеждаше щастлив.

– Но това е чудесно, Голан. Ще се снижаваме ли достатъчно бавно, та да мога да наблюдавам терена? – Той повдигна портативния си екран, на който сега имаше карта с малко увеличение.

– Мисля, че да. Ще трябва да се мушнем под облачната обвивка и ще се движим със скорост няколко километра в секунда. Няма да е като пътешествие с балон, но ще успееш да видиш планетографията.

– Отлично! Отлично!

Тривайз замислено каза:

– Само се чуда дали ще бъдем на Сейшел достатъчно дълго, за да нагодя корабния часовник по местното време.

– Предполагам, зависи от това, какво планираме да правим. Как мислиш, Голан?

– Целта ни е да намерим Гея, а не знам колко време ще ни отнеме това.

Пелорат каза:

– Можем да нагласим часовите ленти на китките си и да оставим корабния часовник както си е.

– Става – рече Тривайз и погледна към планетата, която се бе проснала под тях. – Няма смисъл да чакаме повече. Ще наглася компютъра по радиолъча, дето ни го дадоха, и той ще може да използва гравитацията, за да имитира обикновен полет. Да слизаме, Янов, и да видим какво

ще открием.

Корабът започна да се движи по изчислената гладка гравитационна крива, а Тривайз замислено гледаше към планетата.

Никога не бе идвал в Сейшелския съюз, но знаеше, че през последния век той бе настроен недружелюбно към Фондацията. Беше изненадан, и малко разочарован, че толкова бързо са минали митническата проверка.

Това не му се струваше логично.

40

Името на митничаря бе Джогорот Собхаддартата и той бе служил на станцията половината си живот, макар и с малки прекъсвания.

Нямаше нищо против такъв живот, защото той му даваше възможността – в продължение на един от всеки три месеца – да чете книгите си, да слуша музиката, която обича, и да бъде по-далеч от жена си и израстващия син. Вярно, че през последните две години началникът на митницата беше съновидец, а това не е особено приятно. Няма по-непоносим човек от този, който извинява странните си действия, като казва, че е бил подтикнат към тях в съня си.

Лично за себе си Собхаддартата бе решил, че не вярва нито дума от това, но внимаваше да не го разгласява, тъй като повечето от сейшелците не одобряваха антимедиумските съмнения. Наближаващото му пенсиониране можеше да бъде подложено на опасност, ако се разчуеше, че е материалист. Той попипа двете валма косми на брадичката си – едното с лявата ръка, другото с дясната, прокашля се високо и сетне каза с неподходяща небрежност:

– Това ли беше корабът, началник?

Началникът, чието също тъй сейшелско име бе Намарат Годхисаватта, бе зает с някакъв въпрос, свързан с получени от компютъра данни, и не вдигна очи.

– Какъв кораб? – попита той.

– „Далечната звезда“. Корабът от Фондацията. Онзи, дето току-що пуснах. Дето го холографирахме от всеки възможен ъгъл. Него ли беше сънувал?

Сега Годхисаватта вдигна поглед. Бе дребен човечец с почти черни очи, заобиколени от фини бръчици, които съвсем не бяха от склонност да се усмихва.

– Защо питаш? – каза той.

Собхаддартата се изправи и остави тъмните си разкошни вежди да приближат една към друга.

– Казаха, че са туристи, но аз никога не съм виждал такъв кораб и мисля, че са агенти на Фондацията.

Годхисаваттата се облегна назад.

– Слушай, мой човек, колкото и да се опитвам, нещо не си спомням да съм ти искал мнението.

– Но, началник, аз смятам за свой патриотичен дълг да посоча, че...

Годхисаваттата скръсти ръце на гърдите и остро погледна подчинения си, който – макар да бе далеч по-внушителен като физика и стойка – явно оклюма и доби съкрушен вид под погледа на своя шеф.

Годхисаваттата каза:

– Мой човек, ако ти знаеш какво е добро за теб, ще си вършиш работата без много приказки; иначе ще се погрижа да не получиш пенсия, когато му дойде времето, а това ще стане скоро, чуя ли още една дума за неща, дето не те засягат.

С тих глас Собхаддартата отвърна:

– Да, сър – и с подозрителна сервилност добави: – Дали, сър, в моите задължения влиза да докладвам, че в обхвата на нашите екрани има и втори кораб?

– Смятай, че си докладвал – раздражено рече Годхисаваттата и се върна към работата си.

– С характеристики – продължи още по-смирено Собхаддартата, – които са много сходни с тези на кораба, дето току-що пуснахме.

Годхисаваттата постави дланите си на бюрото и се надигна.

– Втори кораб?

Собхаддартата се усмихна вътрешно. Тоя варварин, плод на незаконна връзка (имаше предвид началника), явно не бе сънувал два кораба. После каза:

– Определено, сър! Сега ще се върна на своя пост в очакване на нареждания и се надявам, сър...

– Да?

Митничарят не можа да се съдържи въпреки риска за пенсията му.

– И се надявам, сър, че не сме пуснали тоя, дето не е трябвало.

„Далечната звезда“ бързо се движеше към повърхността на Сейшел и Пелорат гледаше като хипнотизиран. Облачната покривка бе по-тънка и нахъсана отколкото на Терминус и точно както показваше картата – сушата беше по-компактна и обширна, включително и с по-широки пустинни области, ако се съди по ръждивия цвят на голяма част от континенталната повърхност.

Нямаше признаци за живот. Планетата изглеждаше опасана от стерилна пустиня – сива, с безкрайни бръчки, които може би бяха планински области, и – разбира се – от океан.

– Изглежда безжизнена – промърмори Пелорат.

– Не очаквай на тая височина да видиш никакви следи – каза Тривайз. – Щом се спуснем по-ниско, ще забележиш как земята става на зелени ивици. Всъщност още преди това ще откриеш мигащия пейзаж на нощната страна. Хората са склонни да осветяват своите светове, когато се стъмни; никога не съм чувал за планета, дето да прави изключение от това правило. С други думи, първият признак за живот, който ще забележиш, ще бъде не само човешки, но и технически.

Пелорат замислено процеди:

– В края на краищата хората по природа са дневни животни. Струва ми се, че измежду първите задачи на една развиваща се техника е превръщането на нощта в ден. Всъщност ако на някой свят още няма техника и той започва да я развива, би трябвало човек да може да проследи това развитие по увеличаването на светлината на затъмнената повърхност. Как предполагаш, колко време ще е нужно, за да се мине от цялостна тъмнина към цялостна светлина?

Тривайз се разсмя.

– Имаш странни идеи, но си мисля, че е тъй, защото си митолог. Не смятам, че който и да е свят някога ще развие всеобщо осветление. Нощната светлина би трябвало да следва структурата на плътността на населението, така че континентите ще светят на възли и нишки. Дори и Трантор в самия си разцвет, когато е представлявал една-единствена огромна структура, е оставял светлината да струи от него само в отделни разпръснати точки.

Както Тривайз бе предвидил, повърхността позеленя и при последната обиколка на планетата той посочи някои характерни петна, за които каза, че са градове.

– Това не е много урбанизиран свят. Никога по-рано не съм бил в Сейшелския съюз, но според информацията от компютъра тук са склонни да се вкопчват в миналото. В очите на цялата Галактика техниката се асоциира с Фондацията и там, където Фондацията не е популярна, съществува тенденция за придържане към традициите – с изключение, разбира се, на въоръженията. Мога да те уверя, че в това отношение Сейшел е съвсем модерен.

– Скъпи ми Голан, нали това няма да се окаже неприятно? В края на краищата, ние сме членове на Фондацията и бидейки на вражеска територия...

– Тук не е вражеска територия, Янов. Не се бой, те ще са напълно учтиви. Просто Фондацията не е популярна. Сейшел не е част от фондационната Федерация. Тъй като те се гордеят с независимостта си и не обичат да си припомнят, че са много по-слаби от Фондацията и че запазват тази своя независимост единствено понеже ние желаем да бъде така, могат да си позволят лукса да не ни харесват.

– Боя се, че в такъв случай все пак няма да е много приятно – рече унило Пелорат.

– Нищо подобно – каза Тривайз. – Слушай, Янов, аз говоря за официалното отношение на сейшелското правителство. Хората на планетата са си просто хора и ако сме мили и не се държим с тях като че ли сме господари на Галактиката, те също ще бъдат мили с нас. Ние не идваме на Сейшел, за да възцарим господството на Фондацията. Ние сме просто туристи и задаваме разни въпроси за Сейшел, каквито би задавал всеки турист. Освен това, ако положението позволява, можем да си дадем малко законна почивка. Няма нищо лошо в това да поостанем няколко дни и да видим какво могат да ни предложат. Може би имат интересна култура, интересен пейзаж, интересна храна или поне интересни жени. Парите за харчене не липсват.

Пелорат се намръщи.

– О, скъпи ми друже.

– Хайде – рече Тривайз, – не си чак толкова стар. Това няма ли да те заинтересува?

– Не бих казал, че не се е случвало да играя добре и тази роля, но сега положително не му е времето. Имаме мисия. Искаме да открием Гея. Нямам нищо против приятното прекарване – наистина нищо против – но ако започнем да се замесваме в разни авантюри, може да се окаже трудно да се освободим.

Той поклати глава и меко добави:

– Мисля, че се боеше да не би аз да си прекарвам прекалено добре времето в Галактическата библиотека на Грантор и да не мога да се откубна оттам. Сигурно това, което за мен представлява Библиотеката, за теб е някоя привлекателна тъмноока девойка или пък пет-шест от тях.

– Янов, аз не съм развратник – каза Тривайз, – но пък и нямам намерение да ставам аскет. Добре, обещавам ти, че ще продължим тая работа с Гея, но ако на пътя ми се изпречи нещо приятно, не виждам никаква причина да не реагирам нормално.

– Ако поставиш Гея на първо място...

– Ще я поставя. Само помни, не трябва да казваш никому, че сме от Фондацията. Те естествено ще разберат, че сме оттам, защото имаме фондационни кредити и говорим със силен терминуски акцент, но ако ние не споменаваме нищо по въпроса, ще се преструват, че сме безродни чужденци и ще бъдат дружелюбни. Ако обаче демонстрираме, че сме от Фондацията, ще ни посрещат достатъчно учтиво, но няма да ни кажат нищо, няма да ни покажат нищо, няма да ни заведат никъде и ще ни оставят фактически съвсем сами.

Пелорат въздъхна.

– Никога няма да проумея хората.

– Защо да ги проумяваш? Всичко, което трябва да направиш, за да разбереш другите, е да се погледнеш по-внимателно. Ние с нищо не сме по-различни от тях. Как щеше Селдън да разработи своя план – изобщо не ме е грижа колко изпипан е бил математическият му апарат – ако не е разбираал хората; и как би го направил, ако те не бяха лесни за разбиране? Покажи ми човек, който не познава другите, и аз ще ти кажа, че той си е изградил лъжлива представа за самия себе си – не че искам да те засегна.

– Не съм се засегнал. Ще ти призная, че съм неопитен и че съм водил доста егоцентричен и ограничен живот. Може наистина да не съм се вглеждал по-внимателно в себе си, така че ще те оставя да бъдеш мой гид и съветник, що се отнася до хората.

– Добре. В такъв случай ме послушай и просто гледай пейзажа. Скоро ще се приземим и те уверявам, че няма да усетиш нищо. Двамата с компютъра ще се погрижим да е така.

– Голан, не се ядосвай. Ако някоя млада жена...

– Зарежи това! Просто ме остави да се погрижа за кацането.

Пелорат се обърна да погледа света в края на стесняващата се спирала на кораба. Щеше да е първият чужд свят, на който стъпваше. Това някак си го изпълваше с предчувствия въпреки факта, че всички тези

милиони населени планети в Галактиката бяха колонизирани от хора, родени другаде.

Всички освен една, помисли той с тръпка на безпокойство и удоволствие.

42

Космодрумът не бе голям по стандартите на Фондацията, но изглеждаше добре поддържан. Тривайз гледаше как „Далечната звезда“ се намества на мястото за приставане и бива закотвена. Бяха им дали някаква сложно кодирана квитанция.

С тих глас Пелорат попита:

– Просто ще го оставим тук, така ли?

Тривайз кимна и сложи ръка на рамото му.

– Не се безпокой – рече също тъй тихо.

Влязоха в наетия от тях автомобил и Тривайз включи картата на града, чиито постройки се виждаха на хоризонта.

– Сейшел – каза той. – Столицата на планетата. Столица, планета, звезда – всички се казват все Сейшел.

– Безпокоя се за кораба – настоячиво го прекъсна Пелорат.

– Няма от какво – рече Тривайз. – Довечера ще се върнем и ако се наложи да останем тук повече от няколко часа, ще ноцуваме в него. Трябва да разбереш, че съществува междузвезден кодекс на космодрум-на етика, който – доколкото знам – никога не е бил нарушаван, дори по време на война. Корабите, идващи с мир, са неприкосновени. Ако не беше тъй, никой нямаше да се чувства сигурен и щеше да стане невъзможно да се търгува. Всеки свят, нарушил този кодекс, ще бъде бойкотиран от всички космически пилоти в Галактиката. Уверявам те, никой няма да рискува подобна участ. Освен това...

– Освен това?

– Ами аз наредих на компютъра всеки, който не изглежда и не говори като нас да бъде убит, ако се опита да се качи на борда. Позволих си да обясня това на командира на космодрума. Много учтиво му казах, че бих искал да изключа тази специфична защитна система поради уважение към всеизвестната в цялата Галактика безупречна репутация на космическия пристан в Сейшел сити, но че корабът е нов модел и аз не зная как да я изключа.

– Виж, за това сигурно не ти е повявявал.

– Разбира се, че не! Само се престори, че ми вярва, тъй като иначе не му оставаше нищо друго, освен да се обиди. А пък тъй като нищо нямаше да се промени, ако се беше обидил, щеше да се почувства унижен. И понеже не му се искаше, най-лесният начин бе да приеме думите ми.

– Още един пример за това какви са хората?

– Да. Ще свикнеш.

– Откъде знаеш, че този автомобил не е подслушван?

– Помислих си го, така че когато ми предложиха кола, аз съвсем случайно избрах друга. Ако всичките са с подслушвателни устройства – е, какво пък толкова ужасно сме казали?

Пелорат не изглеждаше доволен.

– Не знам как да го река. Вижда ми се доста неучтиво да се оплаквам, но не ми харесва как мирише. Има една... миризма.

– В колата?

– Не, още от космодрума. Предположих, че така миришат космодрумите, но и колата носи миризмата със себе си. Можем ли да отворим прозорците?

Тривайз се разсмя.

– Предполагам, че ще разбере коя част от контролния панел отговаря за тази операция, но то няма да ти помогне особено. Просто самата планета вони. Много ли ти е неприятно?

– Не чак толкова, но се забелязва и е донякъде отблъскващо. Цялата ли мирише така?

– Винаги забравям, че досега не си бил на друг свят. Всяка населена планета си има собствен аромат. Зависи най-вече от растителността, макар че лично аз предполагам, че и животните, и дори хората допринасят за него. Доколкото ми е известно, никой никога не е харесал миризмата на който и да е свят, дето каца за пръв път. Нищо, Янов, ще свикнеш. Обещавам ти, че след няколко часа няма да го забелязваш.

– Сигурно не искаш да кажеш, че всички светове миришат така.

– Не. Нали ти казах, всеки си има собствен аромат. Ако наистина му обръщашме внимание или ако носовете ни бяха по-чувствителни – като тия на анакреонските кучета – вероятно бихме могли да разберем къде сме попаднали само с едно подушване. Когато отначало постъпих във флотата, никога не можех да ям през първия ден на нов свят; после от един стар космонавт се научих по време на приземяването да душа кърпичка с миризмата на съответната планета. Докато дойде време да излезеш на открито, вече не те дразни толкова. А след още малко време ставаш съвсем нечувствителен към нея – просто се научаваш да не й

обръщаш внимание... Най-лошото е, когато се връщаш у дома.

– Защо?

– Мислиш ли, че Терминус не мирише?

– Да не искаш да кажеш, че и той?...

– Разбира се. Когато се аклиматизираш към миризмата на някой друг свят, например Сейшел, ще се изненадаш от вонята на Терминус. Едно време, щом отворехме шлюзовата камера след някое по-продължително учебно пътуване, целият екипаж ревяше: „Хайде пак в нашите си лайна.“

Пелорат изглеждаше отвратен.

Кулите на града вече бяха забележимо по-близо, ала той се взираше в близката околност. В двете посоки се движеха и други автомобили, от време на време отгоре прелиташе по някоя въздушна кола, но Пелорат явно изучаваше дърветата.

– Растителният живот изглежда странен. Предполагаш ли, че в него може да има нещо местно?

– Съмнявам се – разсеяно отговори Тривайз. Той проучваше картата и се опитваше да програмира компютъра на колата. – На която и да е обитавана от хора планета няма кой знае колко туземен живот. Заселниците винаги докарват собствените си растения и животни – или по време на самото преселение, или малко след него.

– Въпреки това изглежда странно.

– Не очаквай, че навсякъде ще срещаш едни и същи видове, Янов. Веднъж ми разправяха, че хората от Енциклопедия Галактика направили атлас на разновидностите, който бил вкаран на осемдесет и седем дебели компютърни диска и дори в тоя си вид бил непълен – а и докато го завършили, вече остарял.

Автомобилът продължаваше да се движи – покрайнините на града зинаха и ги погълнаха. Пелорат леко потрепери.

– Нямам високо мнение за градската им архитектура.

– Всекиму неговото – рече Тривайз с безразличието на обръгнал космически пътешественик.

– Между другото, къде отиваме?

– Ами – с известен апломб отвърна другият, – опитвам се да накарам компютъра да замъкне туй чудо до туристическия център. Надявам се да знае кои улици са еднопосочни и какви са правилата за движение, понеже аз и понятие си нямам.

– Какво ще правим там, Голан?

– Първо на първо, ние сме туристи, така че е естествено да идем на

подобно място, ако искаме да изглеждаме поне толкова неподозрителни, колкото е възможно. И второ, къде би отишъл ти, за да получиш информация за Гея?

– В някой университет или антропологическо общество, или музей, но положително не в туристически център.

– Е, тук бъркаш. В туристическия център ние ще бъдем интелектуални типове, които искат списък на градските университети, музеи и така нататък. Ще решим къде най-напред да отидем и може би там ще намерим нужните хора, дето да ни дадат консултации по древна история, галактография, митология, антропология и каквото друго ти дойде на ум. Само че цялата работа започва именно от туристическия център.

Пелорат премълча и колата продължи като костенурка, тъй като вече бе станала част от уличното движение. Мушнаха се в едно второстепенно шосе и минаха край знаци, които може би съдържаха инструкции за движението им, но бяха така изписани, че почти не се разчитаха.

За късмет автомобилът се държеше като че ли наистина знае пътя и когато спря и се напъха в някакъв паркинг, двамата видяха надпис СЕЙШЕЛСКА ЧУЖДОЗЕМНА ОБЩЕСТВЕНА СРЕДА, изписан със същия почти неразбираем шрифт, а под него СЕЙШЕЛСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ ЦЕНТЪР – с ясните и лесни за четене букви на стандартния галактически език.

Влязоха в сградата, която съвсем не бе толкова голяма, колкото фасадата ѝ ги бе подлъгала да мислят. Вътре определено липсваше особено движение.

Озоваха се пред редица от будки. Една бе заета от някакъв мъж, който четеше лентите с новини, появяващи се от малък изхвъргач; в друга имаше две жени, изглеждащи тъй, сякаш играеха някаква сложна игра с карти и плочки. Зад несъразмерно голям щанд с мигащ компютърен екран седеше изпълнен с досада сейшелски чиновник, облечен в нещо като многоцветно табло за игра на дама.

Пелорат се ококори и прошепна:

– Това определено е планета на екстравертни одеяния.

– Да – кимна Тривайз, – забелязах го. Все пак модата се мени от планета на планета, а понякога дори от област на област в един и същи свят. А се променя и с времето. Доколкото можем да предполагаме, нищо чудно преди петдесет години всички на Сейшел да са се обличали в черно. Приеми го както си е, Янов.

– Предполагам, че ще ми се наложи – отвърна Пелорат, – но все пак предпочитам нашата мода. Тя поне не атакува очния нерв.

– Понеже толкова много носим сиво на сив фон? Някои са дразнят от това. Чувал съм да говорят, че се обличаме „в мръсотия“. И после, вероятно точно безцветността на Фондацията държи тия хора издокарани в цветовете на дъгата – просто за да подчертаят своята независимост. Работата е в това с какво си свикнал. Хайде, Янов.

Двамата се отправиха към щанда и в същия момент мъжът в будката заряза новините, стана и тръгна да ги посрещне с усмивка на лицето. Неговите дрехи бяха в различни оттенъци на сивото.

Отначало Тривайз не погледна към него, но щом го забеляза, замря на място и пое дълбоко дъх.

– В името на Галактиката... моят приятел, предателят!

XII. АГЕНТЪТ

43

Мун Ли Компор, съветник от Терминус, не изглеждаше напълно сигурен в себе си, когато протегна дясната си ръка към Тривайз.

Другият я погледна сурово и не я пое, а каза, очевидно на въздуха пред себе си:

– Не искам да създавам ситуация, при която да бъда арестуван за нарушаване на спокойствието на чужда планета, но така или иначе ще го сторя, ако тоя индивид пристъпи още една крачка.

Компор рязко спря, поколеба се и като погледна предпазливо към Пелорат, най-сетне проговори:

– Бих искал да получа възможност да кажа нещо. Да обясня. Ще ме изслушате ли?

Пелорат гледаше ту единия, ту другия, смръщил леко издълженото си лице.

– Каква е тая работа, Голан? – попита той. – Да не би да пристигнахме на този далечен свят, за да срещнеш веднага някакъв свой стар познат?

Очите на Тривайз продължаваха неотстъпно да фиксират Компор, но той леко изви тяло, за да се разбере, че говори на Пелорат.

– Това... човешко същество... бихме могли да го назовем така заради формите му, някога на Терминус наистина беше мой приятел. И тъй като съм свикнал да се държа приятелски със своите приятели, аз му се доверявах. Говорех му за възгледите си, които вероятно не бяха такива, та да могат да се излагат пред широка публика. Той очевидно ги е пре-разказал на властите с големи подробности и без да си даде труда да ми съобщи, че го е сторил. По тази причина се напъхах право в капана и сега съм в изгнание. И ето че това... човешко същество... иска да го припозна като приятел.

Той се обърна изцяло към Компор и прекара пръсти през косата си, което само разроши още повече къдриците му.

– Слушай, ей ти. Наистина имам въпрос към теб. Какво правиш тук? От всички светове в Галактиката, на които можеш да бъдеш, защо си на този? И защо точно сега?

Ръката на Компор, която бе останала протегната, докато Тривайз

говореше, падна и усмивката слезе от лицето му. Самоувереното му излъчване, което обикновено бе част от него, изчезна и може би поради липсата му той започна да изглежда по-млад от своите тридесет и четири години и сякаш малко нещастен.

– Ще обясня – рече Мун Ли Компор, – но само от началото!

Тривайз бързо се огледа.

– Тук? Наистина ли искаш да говориш за това тук? На публично място? Искаш да те нокаутирам тук, след като съм се наслушал достатъчно на лъжите ти?

Компор вдигна двете си ръце с длани, обърнати една към друга.

– Повярвай, това е най-безопасното място – и прекъсвайки се сам, защото бе разбрал какво се кани да стори другият, бързичко добави: – Какво пък, не ми вярвай, без значение е. Говоря откровено. На планетата съм само няколко часа по-дълго от теб, но успях да се ориентирам. Тук, на Сейшел, днес е някакъв особен ден. По неизвестни причини май е ден за медитация. Почти всички са си у дома – или би трябвало да бъдат. Виж колко е празно това място. Не можеш да допуснеш, че всеки път е така, нали?

Пелорат кимна и каза:

– Наистина се чудех, че е толкова празно – наклони се към ухото на Тривайз и прошепна: – Защо не го оставиш да говори, Голан? Изглежда толкова окаян и може би се опитва да се извини. Не ми се вижда честно да не му дадеш възможност да го направи.

Тривайз рече:

– Доктор Пелорат комай много желае да те изслуша. Искане ми се да му направя тази услуга, но и ти ще ми направиш услуга, ако караш по-накратко. Може да излезе много подходящ ден да избухна. Ако всеки се е отдал на медитиране, каквато и суматоха да предизвикам, пазителите на закона няма да дойдат бързо. Утре току-виж нямам подобен късмет. Защо да пропилявам шанса си?

С напрегнат глас Компор каза:

– Ако ти се иска да ме удариш, направи го. Няма дори да се защитя, разбираш ли? Давай, удари ме – само че ме изслушай!

– Тогава почвай да говориш. Ще послушам малко.

– Първо на първо, Голан...

– Моля, наричайте ме Тривайз. С вас не сме на ти, още повече пък на малки имена.

– Първо на първо, Тривайз, вие свършихте прекалено добра работа и ме накарахте да се убедя в правотата на вашите възгледи...

– Това явно е било добре прикрито. Бих се заклеял, че се забавлявахте с мен.

– Опитвах се да си давам вид, че се забавлявам, за да скрия от себе си факта, че вие ужасно ме объркахте. Слушай, не мога така. Хайде да седнем там, до стената. Макар мястото да е празно, все пак някой би могъл да влезе, а не мисля, че трябва да предизвикваме излишни подозрения.

Тримата мъже бавно закрчиха през просторното помещение. Компор отново започна да се усмихва колебливо, но гледаше да бъде на безопасно разстояние от Тривайз.

Всеки се настани на стол, който поддаде под теглото му и после се самооформиха по очертанията на хълбоците и задните части. Пелорат явно бе изненадан и понечи да стане.

– Отпуснете се, професоре – рече Компор. – Аз вече го изпробвах. В някои отношения те са по-напред от нас. Това е свят, който върва в малките удобства.

Обърна се към Тривайз, като прехвърли ръка през облегалката на стола и, възвърнал непосредственото си държане, каза:

– Ти ме обърка. Накара ме да почувствам, че Втората фондация наистина съществува, а това ужасно ме разстрои. Помисли само какви последици би могло да има то. Не беше ли твърде вероятно по някакъв начин да се справят с теб? Да те отстранят като заплаха? И ако аз бях се държал, сякаш съм ти повярвал, можеше и мен да отстранят. Разбираш ли моята гледна точка?

– Разбирам, че говори един страхливец.

– Каква полза щеше да има да приличам на хрътцето от романите? – спокойно попита Компор, ала зениците му се разшириха от негодувание. – Можем ли ние с теб да попречим на една организация, която е в състояние да моделира нашите умове и емоции? Единственият начин да се борим ефикасно би бил – поне като за начало – да крием онова, което знаем.

– Значи ти го скри и се почувства в безопасност? Само че не го скри от кмет Бранно, нали? Доста си рискувал с нея.

– Да! Но реших, че си струва. Разговорите между мен и теб не можеха да доведат до нищо повече от това да се окажем ментално контролирани – или пък нашите спомени да бъдат изтрити едновременно. От друга страна, ако кажех на кмета... нали знаеш, тя добре познаваше баща ми. Баща ми и аз сме имигранти от Смирно, а кмет Бранно има баба, която...

– Да, да – нетърпеливо го прекъсна Тривайз, – можеш да проследяваш рода си и още няколко поколения по-назад, чак до сектор Сириус. Ти го разправяше на всички, които познаваш. Продължавай, Компор!

– Е, тя бе склонна да ме изслуша. Ако можех чрез твоите аргументи да я убедя, че опасност има, Федерацията сигурно щеше да предприеме нещо. Ние не сме толкова безпомощни, колкото сме били по времето на Мулето, и – в най-лошия случай – това опасно знание би се разпространило по-нашироко, което значи, че нямаше да бъдем в толкова специфична опасност.

Тривайз язвително рече:

– Да застрашим Фондацията, но да си осигурим безопасност. Много патриотично.

– Това беше най-лошият изход. Аз обаче разчитах на по-добрия. – челото му леко се бе овлажнило. Изглежда непоклатимото презрение на Тривайз наистина го измъчваше.

– Но не ми каза за своя тъй мъдър план, нали?

– Не, не ти казах и съжалявам, Тривайз. Кметът Бранно ми заповяда да не ти казвам. Тя заяви, че иска да знае всичко, което знаеш и ти, но че си от ония хора, които биха започнали да се държат резервирано, ако разберат, че мислите им се предават.

– Много е била права!

– Аз не знаех... не бих могъл и да предположа... нямаше начин да си представя, че тя планира да те арестува и да те изхвърли от Терминус.

– Тя просто е изчаквала подходящия момент, когато моят статус на съветник не би могъл да ме защити. Не го ли предвиди?

– Как? Ти самият не успя да го предвидиш.

– Ако знаех, че е осведомена за възгледите ми, щях да го направя.

С неочакван оттенък на безочие Компор каза:

– Много лесно е да говориш така със задна дата.

– И какво искаш от мен сега? След като и ти разсъждаваш със задна дата.

– Да наваксам за всичко. Да компенсирам вредата, която несъзнателно – да, несъзнателно – ти причиних.

– Божичко – сухо рече Тривайз, – колко мило от твоя страна! Само че не отговори на въпроса ми. Как се озова тук? Как така се случи да дойдеш на същата планета, на която съм и аз?

– Не е необходим някакъв сложен отговор – отвърна Компор. – Преследвах те!

– През хиперпространството? При положение, че корабът ми правеше серии от скокове?

Другият тръсна глава.

– Няма никаква мистерия. Аз имам същия модел кораб като теб и същия модел компютър. Знаеш, че доста пъти съм успявал да отгатна в каква посока ще тръгне един кораб през хиперпространството. Е, не го правя без грешки, но с компютъра съм много по-добър. А ти дълго се колеба на старта и ми даде възможност да преценя скоростта и посоката, в която тръгваш, преди да навлезеш в хиперпространството. Вкарах данните заедно с интуитивните си екстраполации в моя компютър и той свърши останалото.

– И наистина стигна до Сейшел преди мен?

– Да. Ти не използва гравитиката за разлика от мен. Предположих, че ще дойдеш в столицата, така че се спуснах право надолу, докато ти се приземи ето тъй – Компор направи малко спирално движение с пръста си, сякаш той бе кораб, движещ се по насочващ лъч.

– Рискувал си да влезеш в разпавии със сейшелското чиновничество?

– Ами... – на лицето на Компор цъфна усмивка, която излъчваше неоспоримо очарование и Голан почувства, че почти започва да го харесва. – Аз не съм страхливец по всяко време и за всички неща.

Тривайз отново стана мрачно непреклонен.

– Как успя да получиш кораб като моя?

– Точно по същия начин, по който ти получи кораба си. Старата дама – кмет Бранно – ми го предостави.

– Защо?

– Ще бъда съвсем откровен с теб. Поръчано ми е да те следвам. Кметът искаше да знае къде отиваш и какво ще правиш.

– Предполагам, че си й докладвал честно и почтено. Или си бил вероломен и към нея?

– Докладвах й. Всъщност нямах избор. Тя е поставила на борда на кораба хиперреле, което е предполагала, че няма да намеря, но аз го открих.

– И?

– За нещастие то е така монтирано, че не мога да го махна, без корабът да загуби възможността да се движи. Или поне няма начин аз да го отстраня. Следователно тя знае къде съм и къде си ти.

– Да предположим, че не беше успял да ме последваш. Тогава тя не би знаела къде съм. Не се ли сети за това?

– Разбира се, че се сетих. Мислех си просто да ѝ докладвам, че съм те изгървал, само че Бранно едва ли щеше да ми повярва, нали? И кой знае колко дълго нямаше да мога да се върна на Терминус. А аз не съм като теб, Тривайз. Не съм свободна и безгрижна личност. На Терминус имам съпруга – бременна съпруга – и искам да се върна при нея. Ти можеш да си позволиш да мислиш само за себе си, но не и аз. Въпреки това дойдох да те предупредя. В името на Селдън, опитвам се да го направя, а ти не щеш да ме изслушаш. Продължаваш да говориш за други работи.

– Не съм впечатлен от внезапната ти загриженост. За какво можеш да ме предупредиш? Струва ми се, че ти самият си единственото нещо, за което трябва да бъда предупреден. Ти ме предаде, а сега ме преследваш, за да ме предадеш още веднъж. Никой друг не се опитва да ми направи зло.

– Остави драматизма, човече – възкликна Компор с очевидна искреност. – Тривайз, ти си гръмоотвод! Изпратен си да привлечеш реакцията на Втората фондация, ако такова нещо действително съществува. Аз имам интуиция не само за хиперпространственото преследване и ми се струва, че разбирам какво планира нашата обща позната. Ако се опиташ да откриеш Втората фондация, те ще го разберат и ще започнат да действат срещу теб. Ако го направят, твърде възможно е да се издадат. А щом се издадат, кмет Бранно ще ги подгони.

– Колко жалко, че фамозната ти интуиция не е проработила, когато Бранно е планирала да ме арестува.

Компор се изчерви и измърмори:

– Знаеш, че не винаги действа.

– И сега ти казва, че кметът възнамерява да нападне Втората фондация? Няма да посмее.

– Мисля, че би го направила. Въпросът обаче не е там. Въпросът е, че в момента тя те подхвърля като примамка.

– Е, и?

– Е, и – в името на всички черни дупки в космоса! – не търси Втората фондация. На Бранно няма да ѝ пука, ако бъдеш убит, но аз се тревожа. Чувствам се отговорен за това и се тревожа.

– Трогнат съм – студено каза Тривайз, – но в момента имам друга задача.

– Друга задача?

– Пелорат и аз сме по дирите на Земята. Планетата, за която някои мислят, че е първоначалният дом на човешката раса. Нали така, Янов?

Пелорат кимна.

– Да, това е чисто научен въпрос и аз отдавна се интересувам от него.

За момент Компор бе озадачен, после попита:

– Търсите Земята? Но защо?

– За да я проучим – рече Пелорат. – След като е единственият свят, на който са се развили човешки същества – предполага се от по-низши форми на живот, вместо да пристигнат вече съвсем завършени, както е на всички други планети – тя трябва да е много привлекателна за изучаване с уникалността си.

– И – добави Тривайз – свят, където може би ще науча повече за Втората фондация. Може би.

– Никаква Земя няма – каза Компор. – Вие не го ли знаете?

– Няма? – Пелорат изглеждаше съвършено объркан, както винаги, когато се канеше да упорства. – Да не искате да кажете, че няма планета, от която да произлиза човешкият род?

– О, не. Разбира се, че е имало Земя. Не става дума за това. Сега няма никаква Земя. Няма населена Земя. Вече я няма!

Без да се впечатли особено, Пелорат подхвана:

– Приказват се разни приказки...

– Чакай, Янов – прекъсна го Тривайз. – Компор, откъде знаеш това?

– Как така откъде? То си ми е по наследство. Мога да проследя моя род до сектор Сириус, ако разрешиш да повтора този факт, без да ти досадя. Там знаем всичко за Земята. Тя се е намирала в същия сектор, което означава, че не е била част от фондационната Федерация и очевидно никой на Терминус не се е интересувал от нея. Само че въпреки туй Земята си е била там.

– Има едно такова предположение, да – кимна Пелорат. – Във времето на Империята са били доста запалени по тая „Сириуска алтернатива“, както са я наричали.

– Това не е алтернатива – горещо възрази Компор. – Това е факт.

Пелорат се усмихна:

– Какво бихте отговорили, ако ви кажа, че зная много и най-различни места в Галактиката, които са назовавани „Земя“ от хората, живеещи в съседни звездни системи?

– Но тази е истинската – натърти Компор. – Сириуският сектор е най-дълго обитаваната част от Галактиката. Всеки го знае.

– Сириусците определено претендират да е така – равнодушно се съгласи Пелорат.

Компор изглеждаше обезсърчен.

– Казвам ви... – започна той.

Тривайз обаче го прекъсна:

– Но какво е станало със Земята? Ти твърдиш, че вече не е населена. Защо?

– Радиоактивност. Цялата повърхност на планетата е радиоактивна – дали поради неконтролируеми ядрени реакции, или поради експлозии, не съм сигурен, но сега там не е възможен никакъв живот.

Известно време тримата се гледаха един друг, а после Компор сметна, че е нужно да повтори:

– Казвам ви, няма никаква Земя. Безсмислено е да я търсите.

44

Като че ли за пръв път лицето на Янов Пелорат не беше лишено от силни чувства. Не че в него личеше някаква особена страст или каквато и да е друга от по-бързопроменливите емоции. Просто очите му се бяха присвили и яростна напрегнатост бе изострила всяка бръчица.

Той каза с глас, напълно различен от обичайната му колебливост:

– Откъде рекохте, че знаете всичко туй?

– Нали ви обясних – отвърна Компор. – То ми е по наследство.

– Не ставайте глупав, млади човече. Вие сте съветник. Това означава, че трябва да сте роден на някой от световете на Федерацията – струва ми се, че споменахте Смирно.

– Точно така.

– Тогава за какво наследство говорите? Да не искате да ми докажете, че притежавате сириуски гени, които ви изпълват с вродено знание на тамошните митове за Земята?

– Не, разбира се, че не – Компор изглеждаше леко объркан.

– Тогава за какво става дума?

Известно време другият мълча, сякаш подреждаше мислите си, после каза тихо:

– Моето семейство има стари книги за историята на Сириус. Външна памет, не генетична. Това не е нещо, за което се говори извън семейния кръг, особено ако човек иска да напредне в политиката. Тривайз изглежда ме мисли за непоправим кариерист, но повярвайте ми, говорил съм за това, макар и само с добри приятели – в гласа му се появи горчива нотка. – Теоретично всички граждани на Фондацията са равни

помежду си, но онези от старите светове все пак са по-равни в сравнение с хората от новите, а тези, дето идват от световете извън Федерацията, са най-малко равни. Както и да е, в случая това няма особено значение. Като оставим настрана книгите, аз посетих веднъж старите светове. Голан, хей, какво има?

Тривайз разсеяно бе отишъл в единия край на помещението и гледаше през триъгълния прозорец. Отворът вероятно трябваше да позволи на окоето да съзерцава небето и да ограничи гледката към града – повече светлина и по-голямо усамотение. Тривайз се повдигна на пръсти, за да види повърхността.

Върна се през пустото помещение.

– Интересна конструкция за прозорец – рече той. – Викаше ли ме, съветнико?

– Да. Помниш ли какво пътуване направих след колежа?

– След получаването на дипломите? Много добре си спомням. Бяхме приятели, приятели завинаги. Двамата срещу света. Ти замина на своето пътешествие, аз постъпих във флотата, зареден с патриотизъм. Кой знае защо не ми се искаше да пътешествам с теб – някакъв инстинкт ми казваше да не го правя. Ще ми се този инстинкт да не ме беше напуснал.

Компор не отвърна на предизвикателството.

– Посетих Компорелон. Семейната традиция твърди, че моите предци са дошли оттам, или поне тия от бащина ми страна. В древни времена, преди Империята да ни погълне, ние сме били от управляващия род и името ми е производно от името на нашия свят – поне така твърди семейната традиция. Съществува едно старо поетично название за звездата, около която обикаля Компорелон – Епсилон Еридани.

– Какво значи то? – попита Пелорат.

Компор поклати глава.

– Не знам изобщо дали има някакво значение. Просто традиция. Там много се държи на традицията. Светът е стар. Притежава пространни и подробни архивни записи по история на Земята, но никой не говори много-много за тях. Свързано е с някакво суеверие. Всеки път щом споменат думата, вдигат двете си ръце нагоре с преплетени показалец и среден пръст, за да отблъснат лошия късмет.

– Разправял ли си за тези неща на някого, след като си се върнал?

– Разбира се, че не. Кой щеше да се интересува? А и аз не исках да натрапвам впечатленията си. Не, благодаря! Трябваше да правя политическа кариера и последното нещо, което желяех, беше да подчертавам

чуждоземния си произход.

– Ами спътника? Опишете спътника на Земята – остро каза Пелорат.

Компор се изненада.

– Нищо не знам за него.

– Тя има ли спътник?

– Не си спомням да съм чувал за това, но съм сигурен, че ако направите справка в архивите на Компорелон, можете да откриете отговора.

– Но вие не знаете нищо?

– Не и за спътника. Не си спомням.

– Ха! А как Земята е станала радиоактивна?

Компор поклати глава и не отговори.

– Помислете! – настоя Пелорат. – Трябва да сте чували нещичко.

– Беше преди седем години, професоре. Тогава не знаех, че ще ме разпитвате за това. Имаше някаква легенда, те я смятат за достоверна...

– Каква беше легендата?

– Земята е била радиоактивна, отлъчена от останалите светове и зле третирана от Империята, а населението ѝ намалявало; и тя се канела да унищожи Империята.

– Един умиращ свят се канел да унищожи цялата Империя? – обади се недоверчиво Тривайз.

Компор отвърна, сякаш се защищаваше:

– Казах, че е легенда. Не зная подробностите. Знам само, че Бел Арвардан се е намесил в нещата.

– Кой е бил той? – попита Тривайз.

– Историческа личност. Потърсих данни за него. Бил е археолог в истинския смисъл на думата. Живял в ранните дни на Империята и поддържал твърдението, че Земята се намира в сектор Сириус.

– Чувал съм това име – рече Пелорат.

– На Компорелон той е народен герой. Слушайте, ако искате да научите повече за тия неща, идете на Компорелон. Няма смисъл да висите тук.

– А как разправяха, че Земята е планирала да унищожи Империята? – попита Пелорат.

– Не знам – в гласа на Компор се промъкна внезапна враждебност.

– Радиацията имала ли е нещо общо с това?

– Не знам. Говореха разни приказки за някакъв си усилвател на ума, разработен там – нещо от рода на синапсилвател⁸.

– Да не е създавал суперумове? – запита Пелорат с дълбоко недоверие.

– Мисля, че не. Спомням си само, че не е бил особено сполучлив. Хората ставали много умни, но умирали млади.

Тривайз рече:

– Вероятно е притча с морална стойност. Ако искаш прекалено много, губиш дори това, което имаш.

Пелорат раздражено се обърна към Тривайз.

– Ти какво разбираш от притчи?

Тривайз вдигна вежди.

– Твоята област може и да не е моя, Янов, но това не значи, че съм напълно невеж.

– Какво друго си спомняте за туй, което наричате синапсилвател, съветнико Компор? – попита Пелорат.

– Нищо, и повече няма да се оставям на този кръстосан разпит. Слушайте, аз ви последвах по заповед на кмета. На мен не са ми заповядвали да влизам в личен контакт с вас. Направих го, само за да ви предупредя, че сте следени, и да ви кажа, че сте изпратени да послужите за някакви кметски цели, каквито и да са те. Няма нищо друго, което би трябвало да обсъждам с вас, но вие ме изненадахте, като изведнъж зачекнахте въпроса за Земята. Е, тогава да повтора: каквото и да е имало там някога – Бел Арвардан, синапсилвателят и всичко останало – то няма нищо общо с онова, което съществува сега. Пак ви казвам: Земята е мъртъв свят. Горещо ви препоръчвам да идете на Компорелон, където ще откриете всичко, което искате да узнаете. Просто се махнете оттук.

– И разбира се, ти веднага ще съобщиш на кмета, че отиваме на Компорелон – а за да си напълно сигурен, ще ни последваш. Или може би госпожа кметът вече знае? Предполагам, че тя те е инструктирала внимателно и е репетирала с теб всяка твоя дума, която чухме тук, понеже по някакви нейни си съображения иска да идем на Компорелон. Така ли е?

Лицето на Компор пребледня. Той скочи на крака и от напъване да контролира гласа си почти заекна.

– Опитих се да ви обясня. Опитих се да ви помогна. По-добре да не бях го правил. Ако искаш, бухни се в някоя черна дупка, Тривайз.

8. Авторски термин, образуван от „синапс“ и „усилвател“. Синапс е връзка между различни неврони, чрез която се предават импулси в нервната система. Обикновено се образува между аксона (единичното дълго влакно) на даден неврон и тялото на клетката или някой от дендритите (множеството къси влакна) на друг неврон. – Бел.пр.

Извъртя се кръгом и бързо излезе, без повече да се обръща.

Пелорат изглеждаше направо шашардисан.

– Това беше доста нетактично от твоя страна, Голан, стари приятелю. Бихме могли да измъкнем още нещо от него.

– Не, не можехме – мрачно отвърна Тривайз. – Не би могъл да измъкнеш от него нищичко, което той да не е готов да ти каже. Янов, ти не знаеш какво представлява този човек. До днес и аз не знаех какъв е той всъщност.

45

Пелорат се чудеше дали да обезпокои Тривайз, който седеше неподвижно на стола, потънал в мисли. Накрая все пак каза:

– Голан, тук ли ще седим цяла нощ?

Тривайз се сепна.

– Не, напълно си прав. По-добре ще е наоколо да има хора. Ела!

Професорът стана и каза:

– Няма как наоколо да има хора. Компор рече, че днес е нещо като ден за медитация.

– Така ли рече? Когато идвахме по шосето с автомобила, имаше ли движение?

– Да, горе-долу.

– Мисля, че беше достатъчно оживено. А когато после влязохме в града, той изглеждаше ли празен?

– Не особено. Все пак, трябва да признаеш, че тази сграда си беше празна.

– Да, така е. Забелязах го. Виж какво, Янов, гладен съм. Сигурно има някое местенце, дето да похапнем, а можем да си позволим нещо наистина добро. Във всеки случай, ще намерим заведение, дето да опитаме някоя интересна сейшелска новост или, ако не сме толкова любопитни, поне добра стандартна галактическа храна. Хайде, щом се озовем в безопасност сред другите, ще ти кажа какво мисля, че се случи тук преди малко.

46

Тривайз се облегна назад с приятното усещане, че се е родил

отново. По терминуските стандарти ресторантът не бе скъп, но определено беше необикновен. Отопляваше се частично от открит огън, на който се приготвяше и храната. Месото се сервираше на порции колкото хапки в различни пикантни сосове, които се топяха направо с пръсти, а пък пръстите се предпазваха от мазнината и горещото с гладки зеленикави листа – влажни и със съвсем слаб ментов привкус.

За всяка хапка имаше по лист и всичко се напъхваше едновременно в устата. Келнерът им бе обяснил внимателно как трябва да се прави това. Очевидно привикнал с чуждопланетни посетители, той снизходително се усмихна, когато Пелорат и Тривайз боязливо загребаха вдигащите пара парченца месо и очевидно изпита удоволствие, щом чужденците с облекчение откриха, че листата предпазват пръстите и охлаждат месото, преди още човек да го е сдъвкал.

– Чудесно! – заяви накрая Тривайз и си поръча втора порция.

Пелорат стори същото.

После ги очакваше гъбест, леко сладникав десерт и чаша кафе с мизма на карамелизирана захар, при която двамата подозрително поклатаха глави. Добавиха си сироп и сега келнерът поклати своята.

Пелорат каза:

– Добре, какво стана в туристическия център?

– Имаш предвид срещата с Компор?

– Не забелязах друго, за което да си струва да говорим.

Тривайз се огледа. Бяха седнали в една дълбока ниша, така че донякъде изглеждаха изолирани, а и ресторантът бе претъпкан и бученето на гласовете осигуряваше идеална защита.

С тих глас той попита:

– Не е ли странно, че ни е последвал на Сейшел?

– Каза, че притежава някаква интуитивна способност.

– Да, на времето беше шампион на колежа по хиперпреследване.

Никога до днес не съм подлагал това на съмнение. Ясно ми е, че ако имаш известни умения и рефлексии, може да успееш да прецениш къде някой се кани да скочи по начина, по който се готви за скока – но не ми е ясно как един преследвач би могъл да пресметне серия от скокове. Ти се подготвяш само за първия; всички останали ги извършва компютърът. Преследвачът действително може да прецени началния скок, но с каква магия ще отгатне какво има в чарковете на компютъра?

– Той обаче го е направил, Голан.

– Очевидно – каза Тривайз, – а единственият възможен начин да го стори, който аз поне мога да си представя, е предварително да знае къде

се каним да отидем. Да знае, а не да преценява.

Пелорат помисли над казаното.

– Абсолютно невъзможно, момчето ми. Как ще знае? Ние не бяхме решили накъде ще тръгнем, докато не се качихме на „Далечната звезда“.

– Вярно. А какво мислиш относно този ден за медитация?

– Компор не ни е излъгал. Когато дойдохме и го попитахме, келнерът също каза, че днес е ден за медитация.

– Да, каза го, но добави, че ресторантът не е затворен. Всъщност това, което ни рече, беше: „Сейшел сити не е затънтено място. Тук не затваряме.“ С други думи, хората медитират, но не и в големия град, където всеки е прекалено зает и за ортодоксалността не остава място. Така че движение има и се работи – може би не колкото в делничен ден, но все пак...

– Ама, Голан, докато бяхме в туристическия център, там не влезе никой. Сигурен съм. Не влезе ни един човек.

– И аз го забелязах. Даже по едно време отидох до прозореца и ясно видях, че по улиците около центъра има доста хора – пеши и в превозни средства, ала въпреки това никой не влизаше. Денят за медитиране е добро прикритие. Ние изобщо не бихме се усъмнили в късмета си, но аз просто реших да не вярвам на тоя син на двама чужденци.

– И какво значение намираш във всичко това? – попита Пелорат.

– Мисля, че е ясно, Янов. Имаме човек, който разбира къде ще отидем, веднага щом го разберем и ние, макар да сме в различни космически кораби, й освен това – човек, който може да задържи празна една заобиколена от хора обществена сграда, за да си поговорим удобно насаме.

– Да не искаш да повярвам, че той е в състояние да прави чудеса?

– Определено. Стига само Компор да е агент на Втората фондация и да може да контролира мозъците; стига да може да чете твоя и моя ум от един далечен космически кораб; стига да може незабавно да си пробие път през станцията на митницата; стига да може да кацне гравитачно, без граничният патрул да побеснее, че е пренебрегнал радиолъчите; стига да може да влияе на умовете така, че да попречи на хората да влизат в сграда, в която той не иска да влизат. В името на всички звезди – продължи Тривайз с явен израз на примирение, – аз мога да проследя това още от дипломирането ни. Не отидох на пътешествие с него. Спомням си, че някак не ми се щеше. Дали не е било поради влиянието му? Той е трябвало да бъде самичък. Къде ли се е запилял наистина?

Пелорат разбута чиниите пред себе си, сякаш искаше да разчисти пространството, за да си освободи място за мислене. Това изглежда бе

жест, който извика помощник-келнера робот – една самоходна масичка, която спря до тях и изчака, докато преместят върху нея посудата и приборите си.

Щом останаха сами, Пелорат рече:

– Но това е лудост. Не се е случило нищо, което да не би могло да се случи по естествен начин. Щом си вкараш в главата идеята, че някой контролира събитията, можеш да разглеждаш всичко в тая светлина и никъде няма да намериш относителна сигурност. Хайде, стари приятелю, това е плод на обстоятелствата и въпрос на интерпретация. Не се поддавай на параноя.

– Аз пък нямам намерение да се поддавам и на самодоволство.

– Добре, нека да погледнем на нещата логично. Да предположим, че той е агент на Втората фондация. Защо да рискува да предизвика подозренията ни, като държи туристическия център празен? Какво толкова важно ни каза, че няколко души в повече отстрани – които и без друго биха били заети със своите си работи – да имат значение?

– На това отговорът е много лесен, Янов. Трябвало е внимателно да наблюдава нашите умове и не е искал други да му се намесват. Липсва ли статичен шум, няма възможност за обръкване.

– Пак твое тълкувание. Какво толкова важно имаше в разговора му с нас? Спокойно може да се допусне, както той самият твърдеше, че сме се срещнали просто за да обясни какво е сторил, да се извини и да ни предупреди за неприятностите, които могат да ни се изпречат. Защо трябва да търсим нещо зад това?

Малкият картоприемник на по-отдалечения ръб на масата засвети ненатрапчиво и изписа цифрите, показващи цената на ястията. Тривайз затърси под пояса си кредитната карта, която със своя фондационен щемпел биваше приемана навсякъде в Галактиката – където и да попаднеш някой гражданин на Фондацията. После я пъкна в съответния процес. За миг прехвърлянето бе извършено и съветникът с навична предпазливост провери остатъка, преди да я прибере в джоба си.

Огледа се небрежно, за да се увери, че на лицата на малцината останали в ресторанта не е изписан недоброжелателен интерес към него, и каза:

– Защо да търсим нещо зад това ли? Защото той не говори само за това. Той говори и за Земята. Каза ни, че е мъртва и много настоятелно ни подтикна да идем на Компорелон. Ще отидем ли?

– Точно туй обмислям, Голан – призна си Пелорат.

– Просто да заминем отгук?

– Можем да се върнем, след като проверим сектор Сириус.

– Не ти ли идва наум, че се срещна с нас, за да ни отклони от Сейшел и ни разкара оттук? Да ни отпрати където и да е другаде, само и само да не сме тук?

– Защо?

– Не зная. Слушай, те очаквах да идем на Трантор. Това беше мястото, на което ти искаше да отидем, и може би са разчитали наистина да постъпим така. Аз обърках нещата, като настоях да дойдем на Сейшел, а това е последното, което биха желали, така че сега им се налага да ни прогонят оттук.

Пелорат изглеждаше определено разстроено.

– Но, Голан, ти просто твърдиш разни работи. Защо да не искат да сме на Сейшел?

– Не знам, Янов. На мен ми стига и това, че се опитват да ни разкарат. Аз оставам тук. Нямам намерение да си тръгна.

– Но... но... Слушай, Голан, ако Втората фондация искаше да си отидем, не можеха ли просто да повлияят на нашите умове, за да решим самите ние да тръгнем? Защо ще си правят труда да ни убеждават?

– След като зачекна този въпрос, професоре, дали пък в твоя случай не са го направили? – Очите на Тривайз се присвиха с внезапно подозрение. – Ти не искаш ли да тръгнем?

Пелорат изненадано го погледна.

– Просто си мисля, че в това има резон.

– Разбира се, че би мислил така, ако са ти повлияли.

– Но на мен не са ми...

– Разбира се, че ако са ти повлияли, ще се кълнеш, че не са.

– Ако ще ми извърташ думите по този начин – рече Пелорат, – няма как да оспорвам голите ти предположения. Какво смяташ да правиш?

– Ще остана на Сейшел. И ти също. Без мен не можеш да управляваш кораба, така че ако Компор ти е повлиял, значи е въздействал не на този, на когото е трябвало.

– Много добре, Голан. Ще останем на Сейшел, докато не възникне някаква друга причина да потеглим. В края на краищата, най-лошото, което можем да сторим, е да се скараме. Хайде, стари друже, ако са ми повлияли, щях ли да си променя мнението и с радост да дойда с теб, както възнамерявам да направя сега?

Тривайз помисли за момент, после сякаш с едно вътрешно отгърсване се усмихна и протегна ръка.

– Съгласен съм, Янов. Да се върнем на кораба и утре ще потеглим

отново. Ако можем да измислим накъде.

47

Мун Ли Компор не си спомняше кога точно е бил вербуван. Първо на първо, тогава беше дете; освен туй, агентите на Втората фондация педантично заличаваха следите си колкото е възможно по-отдалеч.

Компор беше „наблюдател“ и човек от Втората фондация моментално би познал, че е такъв.

Това означаваше, че е запознат с менталиката и до известна степен би могъл да общува с хората от Втората фондация по техния начин, но е на най-ниското стъпало в йерархията. Можеше да зърва за миг умовете, но не умееше да ги настройва. Образованието, което бе получил, не стигаше дотам. Беше наблюдател, а не изпълнител.

Това в най-добрия случай го определяше като второкласен менталист, но той не се засягаше – поне не много. Знаеше своето значение в общата схема на нещата.

В ранните си векове Втората фондация явно бе подценявала задачата, пред която е изправена. Беше си въобразявала, че шепата ѝ членове ще могат да направляват цялата Галактика и че за да бъде поддържан Планът на Селдън, ще са нужни само крайно редки и леки докосвания – тук или там.

Мулето ги бе лишил от илюзиите им. Дошъл отникъде, той абсолютно бе изненадал Втората фондация (както и естествено Първата, макар това да нямаше значение) и ги бе оставил безпомощни. Трябваше да минат пет години, преди да бъде организирана контраатака и то само с цената на доста човешки жертви.

Пълното възстановяване, отново на ужасяваща цена, бе постигнато при Палвър, който най-накрая взе нужните мерки. Дейността на Втората фондация трябваше да бъде невероятно разширена, без в същото време ненужно да се увеличават възможностите за откриването ѝ, ето защо Палвър създаде наблюдателския корпус.

Компор не знаеше колко наблюдатели има в Галактиката и дори на Терминус. Не му беше работа да го знае. В идеалния случай между двама наблюдатели не би трябвало да има връзка, която да може да се проследи, така че загубата на единия да не доведе до загуба на който и да било друг. Всички връзки бяха с висшите ешелони на Трантор.

Амбицията на Компор бе някой ден да иде на Трантор. Въпреки че

му се струваше твърде невероятно, той знаеше, че понякога един наблюдател може да бъде заведен там и произведен в по-горен чин, макар то да се случваше рядко. Необходимите за наблюдателя качества не съвпадаха с онези, които откриваха пътя към Масата.

Ето например Гендибал, който бе четири години по-млад от него. Гендибал също трябва да е вербуван като дете, но е бил взет направо на Трантор и сега вече бе говорител. Компор не би могъл да му противостои и секунда.

Той не се сещаше особено често за ниския си статус. Почти никога нямаше повод да размишлява над това. В края на краищата този пост бе нисък само по транторианските стандарти. На собствените им светове и в собствените им нементалически общества за наблюдателите не бе трудно да достигнат високи постове.

Компор например никога не беше имал затруднения да попадне в елитни училища или да си намери добра компания. Бе способен по елементарен начин да използва собствената си менталност, за да увеличи вродената си интуитивна способност (беше сигурен, че е вербуван именно заради нея) и по този начин се оказа звезда в хиперпространственото преследване. Стана дори нещо като колежански герой и това постави крака му на първото стъпало на политическата кариера. Щом отминеше настоящата криза, никой не би могъл да каже колко още може да напредне. Ако кризата от само себе си се реши успешно, както вероятно щеше да стане, нямаше ли да си спомнят, че точно Компор за пръв път бе забелязал Тривайз – не като човек (всеки би могъл да го направи), а като ум?

Беше се сближил с Тривайз в колежа и отначало виждаше у него само приветливия и схватлив компаньон. Една сутрин обаче лениво се бе размърдал от съня си и в потока на съзнанието, който окръжаваше ничията зона на полудрямката, бе почувствал колко е жалко, че Тривайз не е бил вербуван.

Разбира се, Тривайз не би и могъл да бъде вербуван, тъй като бе роден на Терминус, а не като Компор на някой друг свят. Но дори и това да се пренебрегне, вече бе прекалено късно. Само съвсем младите умове бяха достатъчно пластични, за да бъдат обучени в менталиката; болезненото въведение в това изкуство – то действително беше нещо повече от наука – на възрастни мозъци, заръждавели в мисловния си калъп, беше спомен само от първите две поколения след Селдън.

Но в такъв случай, ако Тривайз беше негоден за вербуване, а бе и надраснал възможната възраст, какво предизвикваше съжалението на

Компор?

При следващата им среща той проникна дълбоко в ума на Тривайз и откри онова, което изглежда интуитивно го тревожеше. Умът на Тривайз имаше характеристики, неподчиняващи се на правилата, на които самият той бе обучаван. Този ум непрекъснато му убягваше. Колчем започнеш да проследява начина, по който той действаше, Компор откриваше пустота – не, това не можеше да е истинска пустота, а по-скоро скокове в несъществуващото. Места, където дейността на ума на Тривайз се раздвояваше прекалено дълбоко, за да може да бъде проследена.

Компор нямаше как да определи какво означава всичко това, но започна да наблюдава поведението на другия през призмата на откритото и да подозира, че той притежава обезпокоителната способност да стига до верни заключения от данни, които изглеждаха недостатъчни.

Дали тази му способност имаше нещо общо с пустотата? Това положително бе въпрос за менталист, въпрос, който надвишаваше собствените му сили – може би въпрос за самата Маса. Имаше неприятното усещане, че способностите на Тривайз за вземане на решения не са изцяло известни и на самия него и че той може би е способен да...

Да направи какво? Познанията на Компор не можеха да дадат отговор. Той почти – но не напълно – виждаше значението на онова, което Тривайз притежаваше. Имаше само едно интуитивно заключение – или по-точно предположение – че потенциално Голан Тривайз може да се окаже личност с изключително значение.

Трябваше да се осланя на догадката, че това е така и да поеме риска да изглежда недостатъчно квалифициран за поста си. В края на краищата, ако беше прав...

Като си припомняше всичко сега, не бе сигурен как е успял да събере смелост, за да продължи да действа. Не би могъл да проникне през административните бариери, които заобикаляха Масата. Почти се бе примирил с разрушената си репутация. Бе се принизил в отчаянието си до най-младия член на Масата и накрая Стор Гендибал бе отговорил на повикването му.

Гендибал го бе изслушал търпеливо и оттогава между тях възникна особена връзка. В интерес на говорителя бе Компор да поддържа взаимоотношенията си с Тривайз и точно по указанията на Гендибал той внимателно изгради ситуацията, която доведе до прокуждането на съветника. А тъкмо чрез Гендибал Компор все още би могъл (той започваше отново да се надява) да постигне бляна си да бъде повишен на Трантор.

Всички приготовления бяха предвидени така, че да изпратят Тривайз на Грантор. Отказът на изгнаника да отиде там бе съвършено изненадващ за Компор, а и Гендибал – можеше да се предполага – също не бе предвидил това.

Във всеки случай сега Гендибал бързаше към мястото на събитията и според Компор това засилваше усещането за криза.

Той изпрати своя хиперсигнал.

48

Едно докосване до ума му разбуди Гендибал. То бе ефективно и въобще не го разтревожи. Доколкото беше въздействало направо на съответния център, той просто се събуди.

Седна в леглото и чаршафът падна от добре оформения му гладък мускулест торс. Бе разпознал докосването; за менталистите разликите бяха тъй ясни, както гласовете за обикновените хора, които общуват предимно чрез звуци.

Гендибал изпрати стандартния сигнал, запитвайки дали е възможно малко отлагане и в отговор получи „не е спешно“.

Без ненужно бързане той се зае с обичайната си сутрешна програма. Все още бе под корабния душ, а използваната вода се оцеждаше към рециклиращите механизми, когато отново осъществи връзка.

– Компор?

– Да, говорителю.

– Говори ли с Тривайз и другия човек?

– Пелорат. Янов Пелорат. Да, говорителю.

– Добре. Дай ми още пет минути и аз ще уредя видеовръзка.

На път към командния пулт мина покрай Сура Нови. Тя го изглежда въпросително и като че ли се нахрани да каже нещо, но той постави пръст на устните си и демянката моментално се подчини. Гендибал все още се чувстваше малко неудобно от силата на обожанието в ума ѝ, но то някак си се бе превърнало в нормална част от окръжаващата го среда.

Беше прикачил малък ластар от своя ум към този на Сура Нови и сега нямаше начин да се повлияе на ума му, без това да не повлияе и на нейния. Простотата му – Гендибал не можеше да не се възхищава как от съзерцаването на неукрасената симетрия се ражда огромно естетическо удоволствие – правеше невъзможно в близост до тях да има какъвто и да е външен ум, без той да бъде забелязан. Изпита прилив на

благодарност за импулса на вежливост, който го бе подтикнал, когато двамата бяха се срещнали пред Университета, и я бе довел при него точно в мига, в който щеше да му бъде най-полезна.

Той каза:

– Компор?

– Да, говорителю?

– Моля те, отпусни се. Трябва да проуча ума ти. Нищо лошо не ти мисля.

– Както желаяш, говорителю. Може ли да попитам за твоята цел?

– Искам да се уверя, че не си докоснат.

– Знам, че имаш политически противници край Масата, говорителю, но положително никой от тях...

– Не разсъждавай, Компор. Отпусни се. Да, не са те докосвали. Сега, ако ми сътрудничиш, ще установим видеовръзка.

Това, което последва, в обичайния смисъл на думата бе илюзия, тъй като никой друг освен човек, подпомогнат от менталната сила на добре трениран член на Втората фондация, не би могъл да забележи абсолютно нищо чрез сетивата си или чрез някакъв физически детектор.

То бе изграждане на едно лице и външност от контурите на ума – дори и най-добрият менталист би успял да създаде само неясна и нестабилна фигура. Лицето на Компор увисна във въздуха, сякаш се виждаше през тънка, колебаеща се завеса от газ. Гендибал знаеше, че по сходен начин собственото му лице се е появило пред Компор.

Физическата хипервълна би могла да осъществи връзка чрез толкова ясни образи, че говорещите, които са на хиляди парсеци един от друг, да сметнат, че са застанали лице в лице. Корабът на Гендибал имаше необходимото за целта оборудване.

Менталическият образ обаче си имаше своите предимства. Главно то бе, че нямаше как да бъде засечен от което и да е известно на Първата фондация устройство. Нито пък човек от Втората фондация можеше да прихване и подслуша менталния образ на друг човек от Фондацията. Най-много да бъде проследена играта на ума, но не и деликатната промяна на изражението на лицето, която съпътстваше особено фините моменти на общуването.

Що се отнасяше до Антимулетата – е, чистотата на ума на Нови бе достатъчна, за да се увери, че наоколо няма никой.

Той рече:

– Разкажи ми съвсем точно, Компор, за разговора си с Тривайз и този Пелорат. Съвсем точно, чак до равнището на умоте.

– Разбира се, говорителю – отвърна Компор.

Не отне много време. Комбинацията от звук, изражение и ментализъм значително съгъстваше общуването въпреки факта, че на равнище умове имаше далеч повече за разказване, отколкото ако просто дърдореха като папагали.

Гендибал внимателно наблюдаваше. При менталните образи има много малък излишък на информация. При истинския образ или дори чрез физическата хипервидеовръзка от цели парсеци разстояние човек вижда неимоверно повече, що се отнася до информационни битове, отколкото е необходимо за разбиране, и би могъл да пропусне много подробности, без да загуби нещо съществено.

През газовия воал на менталната връзка обаче човек получава абсолютната сигурност на цената да не пропуска битове информация. Всеки бит е от значение.

От край време на Трантор се разправяха ужасяващи истории, предавани от инструктор на студент и съчинени така, че да внушат на младите важността на концентрацията. Най-често повтаряната определено беше най-малко достоверна. В нея се разказваше за първия доклад за атаката на Мулето преди превземането на Калган – един дребен чиновник, който приел доклада, просто останал с впечатлението за някакво прилично на кон животно, тъй като не видял или не разбрал малкото примигване, което означава „собствено име“. Поради това чиновникът решил, че историята е прекалено маловажна, за да бъде предадена на Трантор. Докато пристигнало следващото съобщение, вече било твърде късно да се предприемат незабавни действия и се наложило да изтекат цели пет ужасни години.

Почти сигурно бе, че такова събитие никога не се е случвало, ала това нямаше значение. Историята беше драматична и служеше да мотивира всеки студент в придобиването на навика да се концентрира изцяло. Гендибал си припомни собствените си студентски години, когато беше направил грешка при приемането, която според него бе едновременно незначителна и разбираема. Учителят му – старият Кендаст, тиранин до корените на малкия си мозък – просто се бе озъбил и казал: „Животно, дето прилича на кон, а, бебчо Гендибал?“ и това бе достатъчно той да потъне вдън земята от срам.

Компор приключи.

– Моля те, дай своята оценка за реакцията на Тривайз – рече Гендибал. – Ти го познаваш по-добре от мен, по-добре от всеки друг.

Компор каза:

– Тя е достатъчно ясна. Менталическите индикации просто не можеха да се изтълкуват погрешно. Той мисли, че моите думи и действия разкриват крайната ми загриженост да го отведе на Грантор или в сектор Сириус или където и да е другаде, освен там, където всъщност отива. Според мен това означава, че Тривайз твърдо ще си остане на мястото. Фактът, че аз придадох голямо значение на смяната на местопребиваването му, го подтикна да ѝ придаде същото значение и тъй като той смята, че собствените му интереси са диаметрално противоположни на моите, ще действа преднамерено срещу онова, което сметне, че аз желая.

– Сигурен ли си в това?

– Напълно.

Гендибал поразмисли и реши, че Компор е прав. Той каза:

– Доволен съм. Добре си се справил. Твоята история за радиоактивното унищожение на Земята е била умно подбрана, за да подпомогне необходимата реакция, без да има нужда от пряка манипулация на ума. Достойно за похвала!

За кратко време Компор като че ли се бореше със самия себе си.

– Говорителю – рече, – не мога да приема похвалата ти. Аз не съм измислил историята. Тя е вярна. Наистина има планета, наречена Земя, и тя действително се смята за дом на човечеството. Била е радиоактивна – в началото или впоследствие – и радиоактивността се е засилвала все повече, докато планетата е умряла. Наистина е имало някакво усилващо ума изобретение, от което нищо не е излязло. На родната планета на моите прародители достоверността на всичко това е въвн от съмнение.

– Така ли? Интересно! – Гендибал очевидно не беше съвсем убеден. – Още по-добре. За уважение е да знаеш кога истината може да ти свърши работа, тъй като нито една неистина не може да бъде представена със същата искреност. Палвър е казал: „Колкото лъжата е по-близко до истината, толкова е по-добра, а самата истина, когато тя може да бъде използвана, е най-добрата лъжа.“

– Има още нещо – рече Компор. – Следвайки инструкциите да задържа Тривайз в сектора Сейшел, докато ти пристигнеш – и да го направя на всяка цена – трябваше да положа усилия, от които той явно подозира, че съм под влиянието на Втората фондация.

Гендибал кимна.

– Мисля, че при съществуващите обстоятелства това е неизбежно. Неговата мономания на тази тема е причина да вижда Втората фондация дори там, където я няма. Просто трябва да имаме това предвид.

– Говорителю, ако е абсолютно необходимо Тривайз да остане тук, докато ти можеш да се добереш до него, нещата ще се опростят, при положение, че аз дойда да те пресрещна, да те взема на моя кораб и после се върна обратно. Това ще отнеме по-малко от един ден...

– Не, наблюдателю – остро каза Гендибал. – Не можеш да го направиш. Хората на Терминус знаят къде се намираш. На твоя кораб има хиперреле, което не можеш да отстраниш, нали така?

– Да, говорителю.

– И ако Терминус знае, че ти си кацнал на Сейшел, техният посланик на Сейшел също знае това – както че и Тривайз е кацнал. Твоето хиперреле ще уведоми Терминус, ако ти отпътуваш към някаква точка на стотици парсеци и после се върнеш; а посланикът ще ги информира, че въпреки туй Тривайз е останал в сектора. Какво ще могат да извлекат от това хората на Терминус? Според всички съобщения тамошният кмет е проникателна жена, а последното нещо, което искаме, е да я алармираме, като я изправим пред една объркана ситуация. Не бихме желали тя да докара тук част от своята флота, нали? Във всеки случай шансовете за това са неприятно високи.

Компор отвърна:

– Моите уважения, говорителю, но имаме ли основания да се боим от една флота, когато можем да контролираме командира ѝ?

– Колкото и незначителни да изглеждат основанията, все пак те ще са още по-малко, ако флотата не е тук. Ще стоиш където си, наблюдателю. Когато стигна при теб, идвам на твоя кораб и...

– И тогава, говорителю?

– Е, и тогава аз поемам командването.

49

След като прекъсна менталната връзка, Гендибал остана на стола си дълбоко замислен.

По време на това дълго пътуване до Сейшел – неизбежно дълго в кораб като неговия, който въобще не можеше да се сравнява с технически съвършените продукти на Първата фондация – той бе прегледал всички доклади за Тривайз. Разпростираха се за период от близо десет години.

Като цяло и особено в светлината на последните събития вече нямаше никакво съмнение, че от Тривайз би излязъл великолепен

кандидат за Втората фондация, ако политиката да не се закачат родените на Терминус не съществуваше още от времето на Палвър.

Никой не можеше да каже колко кандидати от най-високо качество са били загубени през тия столетия. Нямаше начин да се оцени всеки от квадриллионите човешки индивиди, населяващи Галактиката. Едва ли някой от тях обаче би бил по-обещаващ от Тривайз и определено никой не се бе намирал в по-чувствителна точка от него.

Гендибал леко поклати глава. Независимо дали бе роден на Терминус или не, той не е трябвало да бъде изпускан. И браво на наблюдателя Компор, че го е забелязал, макар вече деформиран от годините.

Сега, разбира се, Тривайз за нищо не им трябваше. Беше прекалено стар за моделиране, но все тъй притежаваше вродената си интуиция, тази способност да отгатва решението на основата на непълна информация и още... още...

Старият Шандис – който, макар и отминал върховите си години, беше в общи линии доста добър Първи говорител – бе видял тук нещо, дори и без свързващите данни и разсъжденията, направени от Гендибал, докато траеше пътуването. Тривайз, бе казал Шандис, е ключът към кризата. Защо Тривайз беше на Сейшел? Какво планираше? Какво правеше?

Той също не трябваше да бъде докосван! Гендибал бе сигурен в това. Докато не станеше известно каква точно е ролята на Тривайз, щеше да е абсолютно погрешно да бъде изменян по какъвто и да било начин. Една погрешна стъпка спрямо него можеше да експлодира като съвършено неочаквано микрослънце в лицата им.

Почувства нечий ум да витае над неговия и – без да мисли – го отпъди, както би пернал някое от досадните транторски насекоми. Усети как чуждата болка мигом го обля и погледна нагоре.

Сура Нови бе поставила длан върху намръщените си вежди.

– Извинявай, учителю, аз бъдеш изведнъж главоболна.

Гендибал незабавно се укори за постъпката си.

– Съжалявам, Нови. Не съобразих или по-скоро мислех прекалено целенасочено – той бързо и нежно заглади разрошените умствени ластари.

Нови се усмихна с внезапно оживление.

– Мина с моментално изчезване. Благият звук на твоите думи, учителю, ми действа добре.

– Добре! Да не би нещо да не е наред? Защо си тук? – Въздържа се да проникне по-дълбоко в ума ѝ, за да открие сам причината. Все повече

и повече усещаше, че не желае да нарушава личния ѝ свят.

Нови се поколеба, сетне леко се наклони към него.

– Аз бъдеш загрижена. Ти гледаше в нищото и правеше звуци, а лицето се кривеше. Аз стоях тук като прът, изплашена, че падаш болен и не знаех какво да правя.

– Няма нищо, Нови. Не се бой – той потупа ръката ѝ. – Няма от какво да се боиш. Разбираш ли?

Страх – или някаква друга силна емоция – разкриви и развали отчасти симетрията на мислите ѝ. Той предпочиташе нейният ум да е спокоен, мирен и щастлив, но се поколеба дали да го нагласи в подобно положение чрез външно влияние. Тя бе почувствала предишната корекция като ефект от думите му и Гендибал реши, че този вариант му харесва повече.

– Нови, защо да не те наричам Сура? – попита.

Тя го погледна с внезапна тревога.

– О, учителю, не го прави.

– Но Рафирант те наричаше така, когато се срещнахме. Сега те познавам достатъчно добре...

– Зная, че той правеше го, учителю. Това бъдеш както един мъж говори на момиче, което няма никакъв мъж, никакъв годеник, което е... непълно. Ти казваш нейното първо име. За мен по-почетно, ако казваш Нови, и аз бъдеш горда да казваш така. И ако аз нямам мъж, имам учител и аз бъдеш доволна. Аз се надявам, че за теб не обидно да казваш Нови.

– Съвсем не е обидно, Нови.

При тия думи умът ѝ красиво се разглади и Гендибал се почувства доволен. Твърде доволен. Дали трябваше да бъде толкова доволен?

Малко засрамен той си спомни за предположението, че Мулето е бил повлиян по същия начин от онази жена от Първата фондация, Байта Даръл, за да стигне до собствения си провал.

Сега, естествено, беше по-различно. Демянката бе неговата защита срещу чужди умове и Гендибал искаше тя да служи по най-ефикасен начин на тази цел.

Не, и това не бе вярно. Неговата функция като говорител би била компрометирана, ако той престанеше да разбира собствения си ум или – което беше още по-лошо – преднамерено го изменяше, за да избегне истината. А истината бе, че му е приятно, когато тя е спокойна, мирна и щастлива ендогенно – вътрешно, без негова намеса – и му е приятно просто понеже тя му е приятна; и в това – помисли си дръзко – няма

нищо лошо.

– Седни, Нови, – рече Гендибал.

Тя приседна, балансирайки несигурно на ръба на стола – толкова далеч, колкото позволяваха размерите на стаята. Умът ѝ бе зает от уважение.

– Когато си ме видяла да издавам звуци, Нови – рече той, – аз разговарях надалеч по начина на учените.

Нови сведе очи и тъжно каза:

– Виждам, учителю, че има много в начина на ойчените, дето аз не разбирам и не въобразявам. Това бъдеш изкуство като планина високо. Аз бъдеш засрамена, че дошла при теб да съм направена ойчен. Как тъй, учителю, ти не изсмя ми се?

Гендибал отвърна:

– Не е срамно да се стремиш към нещо, дори и да не можеш да го постигнеш. Вече си твърде възрастна, за да станеш учен по моя начин, но никога няма да бъдеш прекалено стара да научиш повече ѝ да вършиш неща, които още не умееш. Ще ти разкажа и за този кораб. Докато стигнем нашата цел, ти ще знаеш доста за него.

Усещаше истинска наслада. Защо пък не? Преднамерено обръщаше гръб на стереотипа в отношението към демяните. Какво право имаше групата на хората от Втората фондация да изгражда такъв стереотип? Самите техни деца много рядко бяха годни за висши функционери във фондацията. Децата на говорителите почти никога нямаха качества да бъдат говорители. Преди три века, например, бе имало три поколения Лингвистъри, но винаги се е подозирало, че средният говорител от тази династия всъщност не е бил годен за това. Ако туй бе вярно, кои бяха хората от Университета, та да се поставят сами на толкова висок пиедестал?

Той забеляза как очите на Нови заблестяха и усети задоволство.

Тя рече:

– Аз много старая да науча всичко, което ти учиш, учителю.

– Сигурен съм в това – кимна той и после се разколеба. Хрумна му, че при разговора си с Компор по никакъв начин дори и за миг не бе показал, че не е сам. Нямахше и намек за компаньон.

Вероятно една жена може да бъде приета за нещо нормално; най-малкото Компор, без съмнение, няма да се изненада. Жена – да, но демянка?

За момент въпреки всичко стереотипът надделя и той се почувства щастлив, че наблюдателят никога не е ходил на Трантор и не би познал,

че Нови е демянка.

Отърси се от тая мисъл. Няваше никакво значение дали Компор – или който и да е друг – знае или не. Гендибал беше говорител от Втората фондация, можеше да върши каквото си ще в рамките на Плана на Селдън и никой нямаше право да му се бърка.

Нови попита:

– Учителю, когато стигнем целта, ще се разделим ли?

Той я погледна и отвърна може би малко по-натъртено, отколкото възнамеряваше:

– Няма да се разделим, Нови.

И тогава демянката се усмихна свенливо и напук на цялата Галактиката заизглежда така, сякаш би могла да бъде всяка една жена.

XIII. УНИВЕРСИТЕТЪТ

50

Когато заедно с Тривайз влезе отново в „Далечната звезда“, Пелорат сбърчи нос. Съветникът сви рамене.

– Човешкото тяло е мощен разпространител на миризми. Рециклирането никога не сработва мигновено и изкуствените аромати просто се наслагват отгоре, а не заместват другите.

– Предполагам, че няма два кораба, дето да миришат съвсем по един и същ начин, след като за известно време са били обитавани от различни хора.

– Правилно, но ти можеше ли да подушиш Сейшел след първия час?

– Не – призна си Пелорат.

– Е, и това тук няма да го усещаш след малко. Всъщност, ако поживееш достатъчно дълго на кораба, ще започнеш да се радваш на миризмата, която те посреща при връщането като на нещо, обозначаващо родния дом. Между другото, Янов, ако след нашето пътуване станеш космически бродяга, ще трябва да се научиш, че е неучтиво да коментираш миризмата на който и да е кораб или на който и да е свят пред хората, дето живеят на този кораб или свят. За нас двамата, разбира се, това няма значение.

– Всъщност, Голан, забавното е, че наистина смятам „Далечната звезда“ за наш дом. Ако не друго, поне е произведен във Фондацията – Пелорат се усмихна. – Знаеш ли, никога не съм се мислил за патриот. Вярвах, че приемам като моя нация единствено цялото човечество, но трябва да призная, че пребиваването ми далеч от Фондацията изпълва сърцето ми с любов към нея.

Тривайз механично оправяше леглото си.

– Виж, ти не си много далеч от Фондацията. Сейшелският съюз е почти напълно заобиколен от територията ѝ. Тук имаме посланик и огромно дипломатическо присъствие, като почнеш от консул надолу. На думи сейшелците обичат да ни се противопоставят, но обикновено много внимават да не направят нещо, което не би ни било приятно... Янов, почина си. Днес доникъде не стигнахме и утре ще трябва да се представим по-добре.

Тъй като не беше проблем от едната стая да се чуе какво се говори в другата, след като корабът вече бе тъмен, а Пелорат неспокойно се бе повъртял в леглото си, той каза не много високо:

– Голан?

– Да?

– Не спиш ли?

– Не и докато приказваш.

– Ние днес все пак стигнахме до нещо. Твоят приятел, Компор...

– Бивш приятел – изръмжа Тривайз.

– Както и да го класифицираш, той говори за Земята и ни каза нещо, дето не съм го срещал досега при моите изследвания. Радиоактивност!

Тривайз се повдигна на лакът.

– Слушай, Янов, ако Земята наистина е мъртва, това не означава, че се връщаме обратно. Аз все още искам да открия Гея.

Пелорат изпуктя с уста, сякаш издухваше перушина.

– Разбира се, скъпи ми друже. И аз също. Нито пък мисля, че Земята е мъртва. Компор може би ни е казал онова, което е чувствал като истина, но едва ли съществува и един сектор в Галактиката, дето да няма някоя и друга история, посочваща местоположението на човешката родина на близък до сектора местен свят. И всички те почти без изключение го наричат Земя или с някакво подобно име. В антропологията определяме това като „глобоцентризъм“. Хората са склонни да приемат, че са по-добри от своите съседи; че тяхната култура е по-древна и превъзхожда културите на другите светове; че хубавите неща са заимствани от техния свят, докато лошите са изкривени или изопачени при заемането или пък са измислени другаде. Съществува тенденция превъзходството в качеството да се изравнява с превъзходството в продължителността. Ако не могат с убедителни основания да отстояват факта, че тяхната родна планета е Земята или нейният еквивалент, те почти винаги правят всичко възможно да я разположат в собствения си сектор.

Тривайз каза:

– Сега ти ми обясняваш, че когато Компор твърдеше, че Земята е съществувала в сектор Сириус, той просто е следвал общата тенденция. Все пак сектор Сириус наистина има дълга история, така че би трябвало всеки свят в него да е добре известен и въпросът лесно да може да се провери, даже без да се отива на място.

Пелорат захихика.

– Дори и да успееш да докажеш, че никой от световите в сектор

Сириус не е Земята, това няма да ти помогне. Ти просто недооценяваш колко дълбоко мистицизмът може да погребее рационалността, Голан. В Галактиката има поне половин дузина сектори, където уважавани учени повтарят напълно сериозно и без следа от насмешка местни историйки за туй, че Земята – или както там са решили да я наричат – се намира в хиперпространството и не може да бъде открита другояче освен по случайност.

– А те казват ли, че някой някога я е откривал по случайност?

– Винаги се разправят разни приказки и недоверчивостта се отхвърля патриотично, макар историите въобще да не са за вярване и никой, който не е от съответния свят, не би им повярвал.

– Тогава, Янов, нека и ние да не им вярваме. Хайде да влезем в нашето хиперпространство на съня.

– Само че, Голан, тази работа с радиоактивността на Земята ме заинтригува. За мен тя като че ли носи отпечатъка на истината... или на някакъв вид истина.

– Какво искаш да кажеш с това „някакъв вид истина“?

– Ами, един радиоактивен свят би трябвало да е свят, в който твърдата радиация ще е с по-голяма концентрация от нормалното. На подобен свят скоростта на мутациите ще е по-висока и еволюцията ще се развива по-бързо и с повече отклонения. Ако си спомняш, аз ти говорих, че един от пунктовете, по който почти всички истории съвпадат, е, че животът на Земята е бил изключително разнообразен – милиони видове от всички негови форми. Точно такава разнообразие на живота – такава експлозивно развитие – би могло да донесе висока интелигентност, а после тя да се излее навън в Галактиката. Ако по някаква причина Земята е била радиоактивна – тоест по-радиоактивна от другите планети – с това може да се обясни всичко останало, с което тя е уникална.

Тривайз помълча известно време, а после каза:

– На първо място, нямаме никакви основания да вярваме, че Компор говореше истината. Съвсем спокойно би могъл да ни лъже, както му падне, за да ни предизвика да напуснем Сейшел и да хукнем като пошурели към Сириус. Мисля, че точно туй се опитваше да направи. А даже и да е казал истината, той спомена, че радиоактивността там била толкова голяма, та животът станал невъзможен.

Пелорат пак повтори духащия жест.

– За да може животът да се развие на Земята, значи не е имало прекалено висока радиоактивност, а и за него е по-лесно да се поддържа – след като веднъж вече се е появил – отколкото тепърва да се заражда.

Просто трябва да приемем за даденост, че се е появил и развил на Земята. Поради това нивото на радиоактивността не би могло да е несъвместимо с появяването на живота, а с времето то може единствено да спадне. Няма нищо, което да повиши нивото.

– Ядрените експлозии? – предположи Тривайз.

– Какво общо имат те?

– Ако предположим, че на Земята са станали ядрени експлозии?

– На повърхността на Земята? Немислимо. В историята на Галактиката няма отбелязан случай някое общество да е било толкова глупаво, че да използва ядрени експлозии като военно оръжие. Едва ли бихме оцелели. По време на бунтовете на Тригелиън, когато и двете страни стигнали до глад и отчаяние и когато Джелиппурус Хорат предложил да предизвикат термоядрена реакция във...

– ...бил обесен от моряците на собствената си флота. Знаем галактическата история. Мислех си за злополука.

– Няма никакви данни за инциденти от този род, дето да са били в състояние да повишат значително радиоактивността на една планета като цяло – Пелорат уморено въздъхна. – Предполагам, че като пообиколим, ще трябва да идем до сектор Сириус и да попроучим туй-онуй.

– Може би някой ден ще идем. Но засега...

– Да, да, преставам да говоря.

Той наистина млъкна и Тривайз близо час лежа буден в тъмното, обмисляйки дали вече не е привлякъл прекалено много внимание и дали няма да е умно наистина да отидат до сектор Сириус и да се върнат на Гея после, когато вниманието на преследвачите им ще се е попритъпило.

Заспивайки, все още не бе стигнал до ясно решение, сънищата му бяха неспокойни.

51

Върнаха се в града късно сутринта. Този път туристическият център беше съвсем претъпкан, но те се изхитриха да получат необходимите упътвания за справочната библиотека, където отново получиха указания как да използват тукашните модели компютри за събиране на данни.

Прегледаха внимателно регистъра на музеите и университетите, започвайки от най-близките, и провериха цялата възможна информация за

антрополози, археолози и специалисти по древна история.

– А! – възкликна внезапно Пелорат.

– А? – повтори малко подигравателно Тривайз. – Какво „А“?

– Това име, Квинтесец. Нещо ми говори.

– Познаваш ли го?

– Не, разбира се, че не, но може би съм чел негови статии. Да се върнем на кораба, където ми е класьорът с отпратки...

– Няма да се връщаме, Янов. Ако името ти е познато, това е добра отправна точка. Дори той да не може да ни помогне, несъмнено ще ни насочи по-нататък – Тривайз се изправи. – Хайде да разберем как да стигнем до Сейшелския университет. И понеже по пладне там няма да има никой, първо да похапнем.

Беше късен следобед, когато успяха да намерят университета, да се оправят в лабиринтите му и да се озоват в приемната, където зачакаха една млада жена, тръгнала да търси информация, дето би могла – а може би и не – да ги отведе до Квинтесец.

– Чудя се – неспокойно рече Пелорат – колко ли още ще трябва да чакаме. Учебният ден май вече е на приключване.

Сякаш с думите си подаде някакъв сигнал – младата дама, която за последно бяха видели преди половин час, влезе и бързо тръгна към тях. Докато вървеше, обувките ѝ святакаха в червено и виолетово и издаваха висок музикален тон. Височината му варираше в зависимост от скоростта и силата на стъпките.

Пелорат примигна. Предположи, че всеки свят има свои собствени начини да оскърява сетивата му, също както всеки имаше своя собствена миризма. Зачуди се дали както вече не усещаше миризмата на Сейшел, ще може да се научи да не чува и какофонията, която модерните млади дами създаваха при ходене.

Служителката приближи до Пелорат и спря.

– Може ли да ми кажете цялото си име, професоре?

– Янов Пелорат, госпожице.

– Планетата, на която живеете?

Тривайз понечи да вдигне ръката си, за да го накара да замълчи, ала Пелорат или не го видя, или не му обърна внимание.

– Терминус.

Младата жена широко се усмихна, очевидно доволна.

– Когато казах на професор Квинтесец, че професор Пелорат пита за него, той заяви, че е съгласен да ви види, само ако сте Янов Пелорат от Терминус.

Историкът бързо запримига.

– Вие... вие искате да кажете, че е чувал за мен?

– Явно е така.

Почти със скърцане Пелорат успя да измайстори една усмивка, когато се обърна към Тривайз.

– Той е чувал за мен. Честна дума, не мислех... искам да кажа, че съм написал само няколко студии и не съм предполагал, че някой... – професорът поклати глава. – Те нямаха кой знае какво значение.

– Добре де – рече Тривайз също с усмивка, – престани да се гушиш в дебрите на самоподценяването и да вървим – той се обърна към жената. – Предполагам, госпожице, че има някакво транспортно средство, което да ни закара при него?

– Може да се отиде и пеша. Няма дори да ни се наложи да излезем от сградата, а аз с удоволствие ще ви заведа. И двамата ли сте от Терминус? – Тя отривисто тръгна, без да дочака отговора.

Двамата мъже я последваха, а Тривайз каза с известно раздражение:

– Да, от Терминус сме. Има ли някакво значение?

– О, не, разбира се, че не. На Сейшел има хора, които не обичат Фондацията, нали разбирате, но тук в университета ние сме по-космополитни. Винаги съм казвала: „Живей и остави и другите да живеят.“ И фондацианците също са хора. Нали разбирате какво имам предвид?

– Да, разбирам какво имате предвид. Мнозина от нас казват, че сейшелците също са хора.

– Така и би трябвало да бъде. Никога не съм виждала Терминус. Трябва да е голям град.

– Не е много – рече нехайно Тривайз. – Подозирам, че е по-малък от Сейшел сити.

– Вие се подигравате с мен – рече служителката. – Че той нали е столица на фондационната Федерация? Искам да кажа, нали няма друг Терминус?

– Не, доколкото зная, няма друг Терминус, а и ние сме точно от тоя – от столицата на фондационната Федерация.

– Е, ами тогава трябва да е огромен град. И сте били целия този път, за да видите професора? Много се гордеем с него. Смята се, че той е най-големият авторитет в цялата Галактика.

– Наистина ли? – попита Тривайз. – В какво?

Очите на младата дама пак се отвориха широко.

– Ама вие наистина сте драка. Той знае повече за древната история,

отколкото... отколкото аз за собственото си семейство – Тя продължи да крачи напред на музикалните си крака.

Човек трудно може да бъде наречен драка или подигравчия, без наистина да получи някакъв импулс в тази посока. Тривайз се усмихна и каза:

– Предполагам, че професорът знае всичко за Земята?

– Земята? – тя спря пред една врата и ги изгледа неразбиращо.

– Не сте ли чували? Светът, откъдето е тръгнало човечеството.

– О, искате да кажете планетата, дето е била най-първа. Предполагам. Предполагам, че той би трябвало да знае всичко за нея. В края на краищата, тя се намира в сектора Сейшел. Това поне всеки го знае! Ето неговия офис. Почакайте да го известя.

– Не, недейте – рече Тривайз. – Отделете ни още една минута. Кажете нещо за Земята.

– Всъщност никога не съм чувала някой да я нарича Земя. Предполагам, че това е дума от Фондацията. Тук я наричаме Гея.

Тривайз хвърли бърз поглед към Пелорат.

– О? И къде се намира?

– Никъде. Тя е в хиперпространството и няма начин някой да стигне до нея. Когато бях малко момиченце, баба ми разправяше, че някога Земята била в реалното пространство, но била тъй отвратена от...

– Престъпленията и дивотиите на човешките същества – промърмори Пелорат, – че от срам напуснала космоса и отказала да има повече нещо общо с онези, които била разпратила из Галактиката.

– Значи знаете историята. Видяхте ли? Една моя приятелка твърди, че всичко това е суеверие. Ще ѝ кажа аз на нея. Щом тази история е достатъчно добра за професори от Фондацията...

На опушеното стъкло на вратата имаше светец надпис на трудната за разчитане сейшелска калиграфия СОТАЙН КВИНТЕСЕЦ АБТ, а под него по същия начин бе добавено ФАКУЛТЕТ ПО ДРЕВНА ИСТОРИЯ.

Жената постави пръста си на един гладък метален кръг. Не се чу звук, ала за миг опушеното стъкло стана млечно бяло и мек глас каза някак си механично: „Моля, идентифицирайте се.“

– Янов Пелорат от Терминус – рече Пелорат – и Голан Тривайз от същия свят.

Вратата моментално се отвори.

Мъжът, който се изправи, заобиколи бюрото и приближи, за да ги посрещне, беше висок и отдавна навлязъл в средната възраст. Кожата му изглеждаше светлокафява, а косата, която стърчеше на ситни къдрици над главата му – стоманено сива. Протегна за поздрав ръка и каза с мек, нисък глас:

– Аз съм Ес Кю. Радвам се да ви видя, професори.

Тривайз отвърна:

– Аз нямам академична титла. Просто придружавам професор Пелорат. Можете да ме наричате само Тривайз. Радвам се да ви видя, професор Абт.

Явно объркан, Квинтесец вдигна ръка.

– Не, не. Абт е просто някаква глупава титла, която не значи нищо въвн от Сейшел. Моля ви, не й обръщайте внимание и ме наричайте Ес Кю. Тук, на Сейшел, при обичайното общуване сме склонни да използваме инициали. Толкова се радвам да ви видя и двамата, макар да очаквам само един човек.

За момент той изглежда се поколеба, но после дискретно избърса дясната си ръка в панталоните и я протегна.

Тривайз я стисна, чудейки се по какъв начин всъщност се поздравяват сейшелците.

Квинтесец каза:

– Моля, седнете. Опасявам се, че креслата ще ви се видят безжизнени, но ако питат мен, не искам те да ме прегръщат. Сега е много модерно да го правят, но аз предпочитам прегръдката наистина да означава нещо, нали тъй?

Тривайз се усмихна и рече:

– Кой не би предпочел? Вашето име, Ес Кю, изглежда е от Крайните светове, а не е сейшелско. Ако забележката ми е неучтива, моля за извинение.

– Няма значение. Моето семейство донякъде е от Асконе. Преди пет поколения пра-пра-прародителите ми напуснали Асконе, след като Фондацията започнала да доминира прекалено осезателно.

Пелорат каза:

– А ние сме от Фондацията. Нашите извинения.

Квинтесец добродушно махна с ръка.

– След пет поколения не мога да бъда злопаметен. Не че и лоши

работи не са ставали, но какво толкова. Бихте ли искали да хапнете нещо? Да пийнете? Музика за фон?

– Ако нямате нищо против – рече Пелорат, – аз желая да мина направо към деловата част, стига сейшелските обичаи да го позволяват.

– Уверявам ви, сейшелските обичаи не са пречка. Нямате представа колко забележително е това, доктор Пелорат. Само преди около две седмици попаднах на вашата статия относно митовете за произхода в „Археологически преглед“ и тя ме порази като забележителен синтез... за съжаление прекалено сбит.

Пелорат чак се изчерви от удоволствие.

– Много съм щастлив, че сте я прочели. Разбира се, трябваше да я сбия, тъй като „Археологически преглед“ не искаше да отпечата цялата студия. На тази тема мисля да напиша монография.

– Бих желал да го сторите. Във всеки случай, веднага щом я прочетох, ми се прииска да ви видя. Даже си помислих да посетя Терминус, въпреки че туй би било трудно за уреждане...

– Защо? – попита Тривайз.

Квинтесец изглежда се почувства неудобно.

– Съжалявам, но трябва да кажа, че Сейшел не е особено склонен да се присъедини към фондационната Федерация и общо взето не одобрява каквито и да било социални връзки с нея. Разбирате ли, при нас съществува традиция на неутралност. Даже и Мулето не ни е закачал, освен дето е поискал от нас специална декларация за неутралитет. Поради това на всяко подобно искане за посещение на фондационна територия – и особено на Терминус – се гледа с подозрение, въпреки че един човек като мен, който трябва да свърши някаква научна работа, вероятно в края на краищата би получил паспорт. Само че това не се оказва необходимо – вие дойдохте сами. Направо не ми се вярва. Питам се защо? Чували ли сте за мен, както аз съм чувал за вас?

– Познавам трудовете ви, Ес Кю – рече Пелорат, – и в моите архиви имам резюмета на вашите студии. Точно затова дойдох при вас. Аз прочувам едновременно проблема за Земята, която има претенциите да е първородната планета на човешкия род, и ранния период на изследването и населяването на Галактиката. Тук, в частност, дойдох, за да ви питам за основаването на Сейшел.

– От вашата студия – каза Квинтесец – заключавам, че вие се интересувате от митове и легенди.

– А още повече от история, от действителни факти – ако има такива. В противен случай от митове и легенди.

Квинтесец стана и бързо тръгна напред-назад по дължината на стаята, спря да огледа Пелорат и пак закрочи.

Тривайз нетърпеливо каза:

– Е, професоре?

Квинтесец възкликна:

– Странно! Наистина странно! Едва вчера...

– Какво едва вчера? – попита Пелорат.

– Казах ви, докторе... между другото, мога ли да ви наричам Джей Пи? Използването на пълното име ми се струва малко неестествено.

– Моля.

– Казах ви, Джей Пи, че много харесах вашата студия и исках да ви видя. Причината беше, че вие явно имате голяма колекция от митове, отнасящи се до началото на различни светове, но нямате нашите легенди. С други думи, прииска ми се да се срещнем, за да ви разкажа точно това, заради което сте дошли да ме потърсите.

– Какво общо има то с вчерашния ден, Ес Кю? – попита Тривайз.

– Ние имаме легенди. Една легенда. Много важна за нашето общество, тъй като се е превърнала в основна мистерия...

– Мистерия? – попита Тривайз.

– Нямам предвид загадка или нещо от тоя род. Струва ми се, че туй е основното значение на думата на стандартен галактически. Тук става дума обаче за тясното ѝ значение, тоест за „нещо тайно“ – нещо, целият смисъл на което знаят само посветените; нещо, за което на външни хора не трябва да се говори. И точно вчера беше денят.

– Денят за какво, Ес Кю? – попита Тривайз, като леко се престараваше да изглежда търпелив.

– Вчера беше Денят на полета.

– А, да – каза Тривайз, – денят за медитиране и тишина, когато се предполага, че всеки ще си седи вкъщи.

– На теория е нещо такова, като се изключат по-големите градове и по-изтънчените области, където старомодните обичаи много-много не се спазват. Но, както виждам, вие знаете за това.

Пелорат, който започваше да се безпокои от все по-раздражителния тон на Тривайз, бързо вметна:

– Понеже пристигнахме вчера, подочухме нещичко.

– Питам се как само уцелихме момента – язвително рече Тривайз. – Вижте, Ес Кю, както вече споменах, аз не съм учен, но въпреки туй имам един въпрос. Вие заявихте, че не бива да говорите за основната мистерия, като имахте предвид, че тя не трябва да бъде разкривана пред

външни хора. Защо, в такъв случай, говорите за нея? Та ние сме външни хора.

– Така е. Само че аз не спазвам деня и в това отношение суеверието ми е много слабо. Студията на Джей Пи обаче подсили едно мое отдавнашно усещане. Митовете и легендите просто не се създават от вакуум. Нищо не се прави от вакуум. Все някъде се крие зрънце истина, колкото и изопачена да е тя, и аз бих искал да узная истината, която се крие зад нашата легенда за Деня на полета.

– А може ли спокойно да се беседва за това? – попита Тривайз.

Квинтесец сви рамене.

– Предполагам, че не съвсем. Консервативните елементи сред нашето население ще бъдат ужасени. Те обаче не контролират правителството и не са го контролирали повече от век. Тези, които отхвърлят намесата на църквата в държавните работи, са силни и ще стават още по-силни, освен ако консерваторите не се възползват от нашата – моля да ме извините – антифондационна нагласа. В добавка, доколкото аз обсъждам този въпрос поради академичния ми интерес към древната история, Академичната лига при нужда ще ме подкрепи с все сили.

– В такъв случай – рече Пелорат – бихте ли ни разказали за вашата основна мистерия, Ес Кю?

– Да, но нека първо уредя да не ни прекъсват или, ако трябва да съм напълно откровен, да не ни подслушват. Както се казва, даже човек да трябва да гледа бика в очите, няма защо да го удря по муцуната.

Той набра някакъв код на работната повърхност на един уред на бюрото си и каза:

– Сега сме изолирани.

– Сигурен ли сте, че тук няма буболечки? – попита Тривайз.

– Буболечки?

– Скрити микрофони! Подслушвателни устройства! Някаква апаратура, чрез която да бъдете под наблюдение – визуално, слухово или и двете едновременно.

Квинтесец беше шокиран.

– Не и на Сейшел!

Тривайз сви рамене.

– Щом казвате.

– Моля ви, Ес Кю – рече Пелорат.

Квинтесец сви устни, облегна се назад в креслото си (то леко поддаде от натиска) и събра върховете на пръстите си. Изглежда обмисляше как да започне.

– Знаете ли какво е робот? – попита той.

– Робот? – повтори Пелорат. – Не.

Квинтесец погледна към Тривайз, който бавно поклати глава.

– Обаче знаете какво е компютър?

– Разбира се – нетърпеливо отвърна Тривайз.

– Добре тогава, едно подвижно компютризирано устройство...

– ...си е подвижно компютризирано устройство – Тривайз продължаваше да излъчва нетърпение. – Има безброй много разновидности и аз не знам да съществува по-общ термин за тях от „подвижно компютризирано устройство“.

– ...което изглежда точно като човек, е робот – невъзмутимо приключи дефиницията си Ес Кю. – Роботът се различава по това, че е с човешка форма.

– Защо с човешка форма? – попита Пелорат с искрено учудване.

– Не знам. Това е изключително неефективна конструкция за един инструмент, съгласен съм, но аз просто повтарям легендата. „Робот“ е много стара дума от език, който не подлежи на определяне, въпреки че нашите учени казват, че тя имала допълнително подразбиращо се значение „трудя се“.

– Не мога да се сетя за никаква дума – скептично заяви Тривайз, – която макар и смътно да звучи като „робот“ и да има връзка с „трудя се“.

– На стандартен галактически определено няма – рече Квинтесец, – но така казват.

Пелорат се намеси:

– Може би това е обърната етимология. Тези предмети са предназначени да се трудят, така че лингвистите са започнали да твърдят, че думата означава „трудя се“. Както и да е, защо ни разправяте всичко това?

– Защото тук, на Сейшел, има дълбоко вкоренено предание, че когато Земята е била единственият населен свят и цялата Галактиката се е простирала пуста пред нея, били изобретени роботите. Тогава имало два вида човешки същества: естествени и ръководни, биологични и механични, прости и сложни...

Квинтесец позамлъкна и продължи с мрачна усмивка:

– Съжалявам. Не е възможно да се говори за работи, без да се цитира „Книга за полета“. Хората от Земята изобретили роботите – няма нужда да казвам нищо повече. Това е достатъчно ясно.

– И защо са ги изобретили? – попита Тривайз.

Квинтесец сви рамене.

– Кой може да каже след толкова време? Навярно са били малобройни и са имали нужда от помощ, особено при огромната цел да проучат и населят Галактиката.

– Това е разумно предположение – кимна Тривайз. – След като Галактиката била колонизирана, от роботите вече не е имало нужда. В днешно време определено няма хуманоидни подвижни компютризирани устройства.

– Както и да е – рече Ес Кю, – по-нататък историята продължава така, ако мога силно да я опростя и да оставя настрана многобройните поетически отклонения, на които честно казано, не вярвам, въпреки че повечето хора ги приемат или поне се правят, че ги приемат. Край Земята израснали светове-колонии, които обикаляли около съседните звезди и били далеч по-населени с роботи, отколкото самата тя. На новите, неувоени светове имало повече работа за тях. Всъщност Земята се уединила, не искала повече роботите и въстанала срещу хуманоидните устройства.

– И какво станало после? – попита Пелорат.

– Външните светове излезли по-силни. С помощта на своите работи преселниците победили и започнали да контролират Земята майка. Но имало и такива земни жители, които напуснали своя свят – с по-добри кораби и по-усъвършенствани модели за хиперпространствени пътувания. Те избягали на много далечни звезди и светове, отвъд по-рано колонизираните планети. Основали нови колонии – без работи – в които хората могли да живеят свободно. Това били тъй наречените Полетни времена и денят, в който първият земянин достигнал сектора Сейшел – да, именно на тази планета – е Денят на полета, който се празнува всяка година от много хилядолетия насам.

– Скъпи ми друже – рече Пелорат – от казаното излиза, че Сейшел е основан пряко от Земята.

Квинтесец помисли и за момент се поколеба. После кимна:

– Такова е официалното твърдение.

– Очевидно – вметна Тривайз – вие не го приемате.

– Струва ми се... – започна Квинтесец и изведнъж избухна:

– О, велики звезди и планети, не вярвам! Това е съвсем невероятно, но е официална догма и колкото и държавното управление да се е отделило от църквата, поне на думи трябва да признаваш догмата. Но да се върнем на въпроса. От вашата статия, Джей Пи, по нищо не личи, че знаете за тази история – за роботите и двете вълни на колонизиране; една по-малка с работи и една по-голяма без тях.

– Наистина не я знаех – каза Пелорат. – Сега я чувам за пръв път и, скъпи ми Ес Кю, ще ви бъда вечно благодарен, защото я научих от вас. Изумен съм, че в нито едно от изследванията няма и намек за...

– Това показва – рече Квинтесец – колко ефективна е нашата обществена система. То си е наш, сейшелски секрет – нашата голяма мистерия.

– Може би – сухо се намеси Тривайз. – Все пак втората вълна на колонизиране – тази без роботите – трябва да се е разпростряла във всички посоки. Защо подобна голяма мистерия съществува единствено на Сейшел?

Квинтесец отвърна:

– Тя би могла да съществува навсякъде и пак да е тайна. Нашите консерватори вярват, че само Сейшел е бил основан от Земята и че цялата останала част от Галактиката е била колонизирана от Сейшел. Това, разбира се, е безсмислено.

Пелорат рече:

– С времето съпътстващите загадки сигурно ще бъдат разкрити. Сега, като имам отправната точка, мога да започна да търся сходна информация и на други светове. Важното е, че открих какъв въпрос да задавам, а един добър въпрос, разбира се, е ключът, дето може да породи безкрайно много добри отговори. Какъв късмет имах, че...

– Да, Янов – прекъсна го Тривайз, – но Ес Кю положително не ни е разправил още цялата история. Какво е станало с по-старите колонии и техните работи? Вашето предание казва ли нещо за тях?

– Не с подробности, но в общи линии да. Хората и хуманоидите очевидно не можели да живеят заедно. Световете с работи измрели. Не били жизнеспособни.

– А Земята?

– Човеците я напуснали, дошли тук и вероятно – макар че консерваторите не биха се съгласили – на други планети.

– Сигурно не всички хора са напуснали Земята. Планетата не ще да е останала пуста.

– Предполагам, че не. Не зная.

– Радиоактивна ли са я оставили? – рязко попита Тривайз.

Квинтесец бе изумен.

– Радиоактивна?

– Да, правилно чухте.

– Доколкото знам, не. Никога не съм слушал за такова нещо.

Тривайз захвапа кокалчето на пръста си и се замисли. Накрая рече:

– Ес Кю, става късно, а ние вероятно здравата сме нахълтали във вашето свободно време...

Пелорат се опита да направи протестен жест, но ръката на Тривайз се озова на коляното му и го стисна, така че професорът се подчини с объркано изражение на лицето.

Квинтесец каза:

– За мен беше удоволствие да ви бъда от полза.

– Вие наистина ни бяхте от полза и ако има нещо, което да можем да направим в отплата, сме на ваше разположение.

Квинтесец благо се засмя.

– Ако добрият Джей Пи бъде тъй любезен да се въздържа да споме-нава моето име във връзка с онова, което напише за нашата мистерия, това ще е достатъчна отплата.

Пелорат разпалено рече:

– Ще бъдете възнаграден, както заслужавате – и може би още по-добре оценен – ако ви разрешат да посетите Терминус и дори останете за по-дълго като гостуващ учен в нашия университет. Ние ще го уредим. Сейшел може и да не харесва Фондацията, но едва ли би отказал на едно пряко искане да дойдете на Терминус, за да присъствате, да речем, на един колоквиум върху аспекти от древната история.

Сейшелецът почти се изправи.

– Да не искате да кажете, че можете да подръпнете някои конци, за да уредите това?

– Защо пък не – рече Тривайз. – Джей Пи е свършено прав. Ако опитаме, може да се окаже изпълнимо. И, разбира се, колкото по-благодарни ни накарате да се чувстваме, толкова повече ще се постареем.

Квинтесец застина и се намръщи.

– Какво имате предвид, господине?

– Просто трябва да ни разкажете и за Гея, Ес Кю – рече Тривайз.

И огънят в очите на Квинтесец внезапно угасна.

53

Известно време той гледаше надолу към бюрото си. Ръката му разсеяно потупваше късата, ситно къдрава коса. После вдигна поглед към Тривайз и здраво стисна устни. Изглежда бе решил да мълчи.

Съветникът повдигна вежди и зачака. Най-накрая Квинтесец изрече с глас, сякаш някой го стискаше за гърлото:

– Наистина става късно, почти не блищука.

Дотогава беше говорил на добър галактически, ала сега думите му започнаха да звучат странно, сякаш сейшелският диалект се прокрадваше през класическото му образование.

– Блищука ли, Ес Кю?

– Вече е почти нощ.

Тривайз кимна.

– Много съм невнимателен. А в добавка съм и гладен. Бихте ли се присъединили към нас за вечеря, Ес Кю, разбира се – на наша сметка? Може би тогава ще продължим разговора за Гея.

Квинтесец тежко се изправи. Беше по-висок от двамата мъже от Терминус, но по-възрастен и топчест и нямаше вид на здрав човек. Изглеждаше по-уморен отколкото при пристигането им.

Примига насреща им и рече:

– Съвсем забравих за гостоприемството. Вие сте гости от Външни-те светове и не се полага да ме забавлявате. Елате у дома в университетското градче – недалеч оттук – и ако искате да разговаряме, аз бих могъл да се отпусна много повече, отколкото където и да е другаде. Съжалявам само за това – той придоби малко смутен вид, – че мога да ви предложа доста ограничено меню. Двамата с жена ми сме вегетарианци и ако вие ядете месо, трябва да ви изкажа своите извинения и съжаление.

– Джей Пи и аз с лекота ще забравим месоядните си натури – усмихна се Тривайз – за една вечер. Надявам се, че разговорът с вас напълно ще компенсира тази липса.

– Мога да ви обещавам интересно меню, независимо какъв ще е разговорът – рече Квинтесец, – стига вкусовете ви да не отхвърлят нашите сейшелски подправки. Двамата с жена ми сме направили изключително проучване в тая област.

– С нетърпение ще очаквам всичко екзотично, което подберете, Ес Кю – заяви хладнокръвно Тривайз, макар че Пелорат явно започна леко да нервничи при очертаващата се перспектива.

Квинтесец ги поведе. Тримата излязоха от стаята и тръгнаха по един сякаш безкраен коридор. Сейшелецът току поздравяваше студенти и колеги, но не правеше никакъв опит да представи своите компаньони. Тривайз с притеснение осъзна, че другите любопитно оглеждат пояса му, който се случи да е от сивите. Убитите цветове очевидно не бяха нещо de rigueur⁹ за тукашното облекло.

Накрая минаха през една врата и се озоваха на открито. Наистина

се беше стъмнило и позахладняло; в далечината се издигаха дървета, а тревата от двете страни на алеята бе доста избуяла.

Пелорат рязко спря – с гръб към светлината, идеща откъм сградата, от която току-що бяха излезли и погледна право нагоре.

– Прекрасно! – въздъхна той. – Един от нашите най-добри поети има прочут стих за това „високо сейшелско небе, нашарено със светлинки“.

Тривайз му хвърли одобрителен поглед и каза с тих глас:

– Ние сме от Терминус, Ес Кю, и моят приятел не е виждал други небеса. На Терминус съзерцаваме само тънката неясна мъглица на Галактиката и няколко едва забележими звезди. Ако бяхте живели под нашето небе, щяхте да харесвате своето дважд повече.

Квинтесец тържествено изрече:

– Уверявам ви, напълно го оценяваме. Въпросът не е в това, че сме в една неособено претъпкана област на Галактиката, а че звездите са разпределени забележително равномерно. Не мисля, че другаде в Галактиката ще намерите толкова правилно разпределени звезди от първа величина. И все пак те не са прекалено много. Виждал съм небесата на светове, които са във вътрешността на кълбовиден куп, там те наистина са прекалено много и прекалено ярки. Това разваля тъмнината на нощното небе и значително намалява великолепието му.

– Напълно съм съгласен – кимна Тривайз.

– Чудя се – каза Квинтесец – дали сега виждате този почти правилен петоъгълник от еднакво ярки слънца. Наричаме ги Петте сестри. В тази посока, точно над линията на дърветата. Открихте ли го?

– Разбира се – отвърна Тривайз. – Много е привлекателен.

– Да – каза Квинтесец. – Смята се, че той символизира успеха в любовта и няма любовно писмо, което да не завършва с петоъгълник от точки. Всяка от петте звезди означава различен стадий в процеса на правене на любов и има прочути поеми, които се надпреварват да опишат отделните етапи колкото е възможно по-еротично. Като по-млад аз самият се опитвах да стихоплетствам на тая тема и не можех да си представя, че ще настъпи време да съм толкоз безразличен към Петте сестри, макар – предполагам – туй е обща съдба на всички човеци. Виждате ли онази мъждукаща звездичка в центъра на Петте сестри?

– Да.

– Смята се – рече Квинтесец, – че тя олицетворява несподелената

9. De rigueur (фр.) – строго задължително. – Бел.пр.

любов. Има една легенда, според която някога е била ярка като останалите, но е помрачняла от мъка – и той бързо тръгна напред.

54

Вечерята, Тривайз трябваше да го признае, бе възхитителна. Стори му се безкрайно разнообразна, а гарнитурите и подправките бяха леки, но ефективни.

– Всички тези зеленчуци – подхвана той, – дето между другото е истинско удоволствие да ги ядеш, са част от галактическата храна, нали, Ес Кю?

– Да, разбира се.

– Предполагам обаче, че тук има и ендемитни форми на живот.

– Разбира се. Сейшел е бил кислороден свят, още когато са пристигнали първите заселници, така че на него е трябвало да има живот. Можете да бъдете сигурни, че сме запазили някои от ендемитните форми. Имаме доста просторни естествени паркове, в които се е съхранила и флората, и фауната на някогашния Сейшел.

Пелорат тъжно каза:

– В това сте по-напред от нас, Ес Кю. Когато хората са дошли на Терминус, там са съществували много малко сухоземни видове и се боя, че дълго време не са били полагани специални усилия, за да се запази морският живот, който е произвеждал кислорода, направил планетата обитаема. Сега Терминус има екология, която по естеството си е чисто галактическа.

– Сейшел – промълви Квинтесец с престорено скромна усмивка – има дълги и непрекъснати традиции в осъзнаването на ценността на живота.

Тривайз избра точно този момент да напомни:

– Когато излязохме от вашия кабинет, Ес Кю, струва ми се, че възнамерявахте както да ни нагостите, така и да ни разкажете за Гея.

Съпругата на Квинтесец, жена дружелюбно настроена, пълничка и тъмнокоса, която почти не бе продумала по време на яденето, го погледна изумена, стана и излезе от стаята, без да каже нито дума.

– Опасявам се – смутено обясни Квинтесец, – че жена ми е доста консервативна и се е почувствала малко неловко при споменаването на... този свят. Моля да я извините. Но защо питате за това?

– Струва ми се, че е важно за работата на Джей Пи.

– Но защо питате мен? Ние говорихме за Земята, роботите, основаването на Сейшел. Какво общо с това, дето го говорихме, има... онова, за което питате?

– Може би нищо, но около него се натрупват твърде много странни обстоятелства. Защо на жена ви ще ѝ става неудобно при споменаването на Гея? Защо вие самият се чувствате неловко? Някои говорят за нея достатъчно свободно... Дори точно днес ни обясниха, че Гея е самата Земя и че тя е изчезнала в хиперпространството поради злото, извършено от хората.

По лицето на Квинтесец премина вълна от болка.

– Кой ви наговори тези дивотии?

– Един човек, когото срещнах в университета.

– Това е чисто и просто суеверие.

– Значи не е съставна част от централната догма на вашите легенди за Земята?

– Не, разбира се, че не. Само приказка, която се разпространява между обикновените и необразовани люде.

– Сигурен ли сте? – студено попита Тривайз.

Квинтесец се облегна назад и се загледа в остатъците от храната пред себе си.

– Елате във всекидневната – рече след малко той. – Жена ми няма да позволи масата да се вдигне и разтреби, докато сме тук и говорим... за това.

– Сигурен ли сте, че е просто приказка? – повтори Тривайз, щом се настаниха в друго помещение пред един прозорец, издут нагоре и навътре, за да може ясно да се вижда забележителното нощно небе на Сейшел. Осветлението в стаята бе намалено, за да не пречи на гледката, и мрачното изражение на Квинтесец се разтвори в сянката.

Сейшелецът попита:

– А вие не сте ли сигурен? Мислите ли, че един свят може да се разтвори в хиперпространството? Трябва да разберете, че обикновените хора имат съвсем смътна представа за това, какво всъщност е хиперпространство.

– Истината е – рече Тривайз, – че и аз самият имам съвсем смътна представа за него, а пък стотици пъти съм го пресичал.

– Тогава да си говорим за реални неща. Уверявам ви, че Земята – където и да е тя – не се намира в границите на Сейшелския съюз и че светът, който вие споменахте, не е Земята.

– Но дори вие, Ес Кю, да не знаете къде е Земята, би трябвало да

знаете къде е светът, който споменах. Той положително е в границите на Сейшелския съюз. Поне това е така, нали, Пелорат?

Пелорат, който досега флегматично слушаше се ококори от изненада, когато внезапно се обърна към него и каза:

– Ако става въпрос за туй, Голан, аз знам къде се намира този свят.

Тривайз се извърна и го изгледа.

– Откога, Янов?

– От малко по-рано тази вечер, скъпи ми Голан. Вие ни показахте Петте сестри, Ес Кю, когато идвахме от вашия кабинет насам. Посочихте една слаба звезда в центъра на петогълника. Уверен съм, че това е Гея.

Квинтесец се поколеба – по скритото му в полумрака лице не можеше да се отгатне нищо. Най-накрая рече:

– Е, добре, така твърдят нашите астрономи – но само в частен разговор. По-точно планетата, която обикаля около тази звезда.

Тривайз стрелна Пелорат в очакване, ала физиономията на професора беше неразгадаема. Тогава се обърна към Квинтесец:

– Е, разкажете ни за нея. Имате ли координатите ѝ?

– Аз? Не – почти яростно отрече ученият. – Тук нямам никакви звездни координати. Можете да ги получите от нашия астрономически факултет, макар – предполагам – не без затруднения. Не е позволено да се пътува до там.

– Защо? Нали е на ваша територия?

– Космографски – да, но политически – не.

Тривайз почака да чуе още нещо. Когато това не стана, той се изправи.

– Професор Квинтесец – заяви с официален тон, – аз не съм полицай, войник, дипломат или главорез. Не съм дошъл да изтръгвам насила информация от вас. Ала, противно на волята си, ще отида при нашия посланик. Вие положително разбирате, че искам тази информация не заради собственото си любопитство. Това е проблем от значение за Фондацията и аз не желая да правя от него междузвезден инцидент. Мисля, че и Сейшелският съюз не би искал това.

Квинтесец неуверено попита:

– Какво значение има този проблем за Фондацията?

– Не е нещо, което бих могъл да обсъждам с вас. И след като Гея пък не е нещо, което вие можете да обсъждате с мен, тогава ще прехвърлим всичко на правителствено равнище и при дадените обстоятелства за Сейшел може да стане и по-лошо. Планетата държи на независимостта

си от Фондацията и аз не възразявам на това. Нямам причини да ви желая злото и не искам да се обръщам към нашия посланик. Всъщност, ако го направя, ще навредя на кариерата си, тъй като имам строги инструкции да получа тази информация, без да отивам на правителствено равнище. Моля ви, кажете ми дали съществува някакво сериозно основание да не можете да говорите за Гея. Ще бъдете ли арестуван или наказан по някакъв начин, ако го сторите? Ще потвърдите ли ясно, че нямам друг избор, освен да се обърна към нашия посланик?

– Не, не – Квинтесец беше съвършено объркан. – Не знам нищо за правителствените дела. Ние просто не говорим за този свят.

– Суеверие?

– Ами да! Суеверие! Сейшелски небеса, с какво съм по-добър от тоя глупак, дето ви е казал, че Гея е в хиперпространството; или от моята жена, която даже не желае да остане в стаята, когато се споменава това име и която дори би могла да напусне дома си от страх, че той ще бъде поразен от...

– Гръм?

– От някакъв удар отдалеч. И аз, дори аз се колебая да произнеса името. Гея! Гея! От сричките не боли! Нищо не ми се случи! И въпреки това се колебая. Моля повярвайте като ви казвам, че наистина не знам координатите на звездата на Гея. Мога да се опитам да ви помогна да ги получите, ако това ще ви свърши работа но трябва да ви предупредя, че тук, в Съюза, не говорим за тоя свят. Държим си ръцете и умовете подалеч от него. Дори да ви кажа онези факти, които се знаят – наистина се знаят, а не се предполагат – съмнявам се, че ще научите нещо много повече. Известно е, че Гея е древен свят и някои дори мислят, че той е най-старият в този сектор на Галактиката, но не е сигурно. Патриотизмът ни нашепва, че най-стара е планетата Сейшел, страхът ни нашепва, че най-стара е планетата Гея. Единственият начин да се изкомбинират двете неща е да се предположи, че Гея е Земята, тъй като е известно, че Сейшел е бил основан от хора от Земята. Повечето историци мислят, макар да говорят за това само помежду си, че планетата Гея е била основана независимо от нас. Те смятат, че тя не е колония на който и да било свят от нашия съюз и че Съюзът не е бил колонизиран от Гея. Няма и консенсус за относителната им възраст – за това, дали Гея е била основана преди или след Сейшел.

– Засега това, което знаете, е близко до нищото, тъй като винаги ще се намерят поддръжници на всяка възможна алтернатива.

Квинтесец омърлушено кимна.

– Така изглежда. Ние сме разбрали за съществуването на Гея относително късно. Първоначално сме били прекалено заети да формираме Съюза, после да отблъснем Галактическата империя, сетне да намерим подходящата си роля като имперска провинция и да ограничим властта на вицецралете. Чак когато слабостта на Империята вече е станала достатъчно изявена, един от последните вицецрале – който тогава явно е бил под много занижен контрол от центъра – разбрал, че Гея съществува и успява да поддържа независимостта си от Сейшелската провинция и дори от самата Империя. Тя просто продължавала да се крепи изолирано и в тайна, така че за нея на практика не било известно нищо повече от онова, което се знае сега. Вицецралят решил да я превземе. Не разполагаме с подробности, но експедицията му се провалила и само няколко кораба се върнали обратно. В ония дни, разбира се, нито корабите били особено добри, нито пък са ги управлявали много свъстно. Самият Сейшел се възраждал на поражението на вицецраля, който бил смятан за имперски потисник, и разгромът довел почти до възстановяването на нашата независимост. Сейшелският съюз скъсал връзките си с Империята и сега все още празнуваме годишнината от това събитие като Ден на съюза. Кажете-речи единствено от благодарност сме оставили Гея сама на себе си за почти цяло столетие, но дошли времена, когато май сме се почувствали достатъчно силни, за да започнем да мислим за своя собствена малка експанзия. Защо да не превземем Гея? Защо поне не установим митнически съюз? Изпратили сме една флота и тя също била разбита. След това сме се самоограничили до откъслечни търговски опити – опити, които винаги завършвали неуспешно – Гея останала в абсолютна изолация и никога – доколкото ни е известно – не е направила и най-малък опит да търгува или общува с който и да е друг свят. Тя определено никога не е предприемала и най-слаби враждебни действия срещу когото и да било, в която и да е посока. И тогава...

Квинтесец докосна контролния панел на подлакътника на креслото си и включи осветлението. На светло лицето му придоби сардонично изражение и той продължи:

– Доколкото сте граждани на Фондацията, може би си спомняте за Мулето.

Трайвиз се изчерви. За пет века съществуване Фондацията беше завоювана само веднъж. Завоеванието бе временно и не попречи сериозно на похода ѝ към Втората империя, но положително никой, който не обичаше Фондацията и искаше да ѝ посмачка фасона, не би пропуснал да спомене Мулето, единствения ѝ завоевател. Напълно възможно бе,

помисли си Тривайз, Квинтесец да е увеличил осветлението, за да види как ще смачка фасона на Фондацията.

– Да, ние от Фондацията помним Мулето – каза Тривайз.

– Мулето – продължи Квинтесец – управлявал известно време една империя, която била почти толкова; голяма, колкото е Федерацията, контролирана сега от вас. Той обаче не ни е управлявал. Оставил ни е на мира. Само веднъж минал през Сейшел. Ние сме подписали декларация за неутралитет и заявление за приятелство. Той не е поискал нищо повече. Били сме единствените от които не е поискал нищо повече, преди болестта му да го спре и да го накара да очаква смъртта. Виждате ли той не е бил неразумен човек. Не е използвал сила по безразсъден начин, не е бил кръвожаден и е управлявал хуманно.

– Само дето е бил завоевател – саркастично вметна Тривайз.

– Също като Фондацията – отвърна Квинтесец.

Съветникът нямаше готов отговор и раздражено попита:

– Можете ли да ни кажете още нещо за Гея?

– Само едно заявление, което направил Мулето. Според описанието на историческата среща между него и Калло, президента на Съюза, Мулето се подписал със заврънкулки под документа и казал: „Според този договор за ваш късмет вие сте неутрални и спрямо Гея. Дори аз не бих се приближил до Гея.“

Тривайз тръсна глава.

– Че защо му е трябвало? Сейшел с все сила е искал да остане неутрален, а за Гея никой не бил чувал да е обезпокоила някого. По това време Мулето планирал да завоюва цялата Галактика, така че защо му е било да се бави заради дреболии. По-късно щял да има достатъчно време, за да се насочи срещу Сейшел и Гея.

– Може би, може би – рече Квинтесец, – но според един тогавашен очевидец – личност, на която сме склонни да вярваме – Мулето оставил писалката си, когато изрекъл: „Дори аз не бих се приближил до Гея.“ После гласът му спаднал и с шепот, който не е трябвало да бъде чул, добавил: „Отново“.

– Казвате, че не е трябвало да бъде чул. Тогава как са го чули?

– Понеже, като оставил писалката си, тя се търкулнала от масата и един сейшелец приближил и се навел да я вдигне. Ухото му било близо до устата на Мулето, когато била произнесена думата „отново“ и той я чул. Но не споменал нищо чак до смъртта на Мулето.

– Как можете да докажете, че това не е измислица?

– Този мъж не е бил такъв, че да изглежда възможно да си измисли

подобно нещо. Твърдението му се смята за достоверно.

– И какво, ако е вярно?

– Мулето никога не се е намирал във или нейде наблизко до Сейшелския съюз, поне не и след като се появил на галактическата сцена, като се изключи този единствен случай. Ако някога е бил на Гея, трябва да е станало по-рано.

– Е, и?

– Е, и! Къде е роден Мулето?

– Мисля, че никой не знае това – каза Тривайз.

– В Сейшелския съюз определено битува мнението, че е бил роден на Гея.

– Само заради онази дума?

– Донякъде и заради нея. Той не е можел да бъде победен, понеже имал странни ментални сили. Гея също – не може да бъде победена.

– Гея не е била побеждавана досега. Това не доказва непременно, че не би могла да бъде победена.

– Дори Мулето не пожелал да се приближи до нея. Преровите архивите на неговото господство. Вижте дали има друг район освен Сейшелския съюз, с който да се е отнесъл толкова внимателно. А знаете ли, че досега никой, който е тръгнал към Гея за мирна търговия, не се е върнал? Как мислите, защо знаем толкова малко за нея?

– Вашето отношение много прилича на суеверие – изсумтя Тривайз.

– Наричайте го, както си щете. От времето на Мулето ние сме изтрили Гея от мислите си. Не искаме и тя да ни забелязва. Чувстваме се в безопасност само когато се преструваме, че я няма. Възможно е дори правителството тайно да е пунало и да поддържа легендата, че е изчезнала в хиперпространството, с надеждата хората да забравят, че има истинска звезда с такова име.

– Значи мислите, че Гея е свят на Мулета?

– Възможно е. Съветвам ви за ваше добро да не ходите там. Ако го направите, никога няма да се върнете. А пък ако Фондацията се спречка с Гея, тя ще покаже по-малко интелигентност, отколкото е имал Мулето. Това можете да кажете на своя посланик.

– Намерете ми координатите и аз незабавно ще напусна вашия свят – решително рече Тривайз. – Ще ида до Гея и ще се върна.

Квинтесец кимна:

– Ще ви намеря координатите. Астрономическият факултет работи и нощем, разбира се, и ако мога, ще ги намеря заради вас още сега. Само

че пак ви съветвам да не се опитвате да стигнете до Гея.

– Възнамерявам да опитам – настоя Тривайз.

И Квинтесец троснато му отвърна:

– Значи искате да се самоубиете.

XIV. НАПРЕД!

55

Янов Пелорат погледна навън към мерзелеещия се под просветляващото небе пейзаж със странна смесица от съжаление и неувереност.

– Не останахме достатъчно дълго, Голан. Този свят ми изглежда приятен и интересен. Бих искал да науча нещо повече за него.

С крива усмивка Тривайз вдигна очи от компютъра.

– Не мислиш ли, че и аз бих искал същото? На три пъти здравата си хапнахме на планетата и винаги ястията бяха съвършено различни, ала всяко от тях отлично. Бих искал, разбира се, да опитам още. Единствените жени пък, които видяхме, ги зърнахме съвсем за малко, а някои от тях изглеждаха твърде съблазнителни за... добре де, за това, дето ми е на ума.

Пелорат леко сбърчи нос.

– О, скъпи ми друже. С тия кравешки хлопатары, дето ги смятат за обувки, и всичките увити в крещящи цветове. Ами онуй, което правят с миглите си! Забеляза ли миглите им?

– Янов, можеш спокойно да ми вярваш, че съм забелязал всичко. Това, което не приемаш, е съвсем повърхностно. Те лесно могат да бъдат убедени да си изменят лицата, а в нужния момент обувките и крещящите цветове отпадат.

– За момента ти вярвам, Голан. Аз обаче по-скоро мислех да проучим още въпроса за Земята. Засега туй, дето ни казаха за нея, е толкова незадоволително, толкова противоречиво – според един радиация, според друг работи...

– И в двата случая смърт.

– Вярно е – с неохота призна Пелорат, – но може да излезе, че е прав единият, а не другият, или че и двамата са прави, или пък че не е прав ни единият, ни другият. Наистина, Голан, когато чуваш истории, които просто забулват нещата във все по-сгъстяващата се мъгла на съмнението, положително започваш да усещаш сърбеж да проучиш, да откриеш.

– Усещам го и аз – рече Голан. – В името на всяка звезда джудже в Галактиката, усещам го! Непосредственият ни проблем обаче е Гея. Щом го решим, можем да идем на Земята или да се върнем тук на

Сейшел, за да постоим по-дълго. Само че първото нещо е тя.

Пелорат кимна.

– Непосредственият ни проблем! Ако приемем онова, което ни каза Квинтесец, на Гея ни чака смърт. Трябва ли да отиваме там?

– И аз се питам – отвърна Тривайз. – Ти боиш ли се?

Пелорат се поколеба, сякаш проверяваше чувствата си. После съвсем простишко и сухо отвърна:

– Да. Ужасно!

Тривайз се облегна назад в креслото си и извъртя лице, за да го погледне. След малко рече също тъй тихо и суховато:

– Янов, няма причина ти да рискуваш. Просто кажи само една дума и ще те оставя на Сейшел с всичките ти лични вещи и половината ни кредити. Ще те взема на връщане и ще поемем към сектор Сириус и към Земята, ако тя е там. Не се ли върна, нашите хора на Сейшел ще се погрижат да се прибереш на Терминус. Няма да ти се обидя, ако останеш, стари приятелю.

Очите на Пелорат бързо примигаха и някое време устните му останаха здраво стиснати. После той рече с доста дрезгав глас:

– Стари приятелю? Колко време се познаваме? Около една седмица? Не е ли странно, че отказвам да напусна кораба? Боя се, но искам да бъда с теб.

Тривайз размърда длани в жест на неувереност.

– Но защо? Честно ти казвам, няма да се обидя.

– Не съм сигурен защо, но аз го искам от самия себе си. Голан, аз... аз ти вярвам. Струва ми се, че винаги знаеш какво правиш. Исках да ида на Трантор, където вероятно – както виждам сега – нищо нямаше да се случи. Ти настоя за Гея и Гея някак си се оказва един оголен нерв в Галактиката. Изглежда, че това, което става, е свързано с нея. И ако туй не е достатъчно, Голан, наблюдавах те как принуди Квинтесец да ти даде информацията за Гея. Беше толкова изкусен блъф. Направо ти се възхитих.

– Значи ми вярваш.

– Да, вярвам ти – рече Пелорат.

Тривайз сложи ръка на рамото му и за момент се поколеба, като че ли търсеше точните думи. Накрая каза:

– Янов, ще ми простиш ли предварително, ако преценката ми се окаже неправилна и ако тъй или иначе се сблъскаме със... каквито и неприятности да ни очакват?

– О, скъпи ми приятелю – рече Пелорат, – защо питаш? Аз взимам

решението си свободно и изцяло по мои, а не по твои съображения. И, моля те, нека да тръгваме по-бързо. Опасявам се собствената ми страхливост да не ме сграбчи за гърлото и ме накара да се срамувам през целия си останал живот.

– Както кажеш, Янов – отвърна Тривайз. – Ще напуснем в първия момент, щом компютърът ни даде възможност. Този път ще се движим гравитачно – право нагоре, след като ни уверят, че атмосферата над нас е свободна от други кораби. А тъй като околният въздух ще става все по-рядък и по-рядък, ние все повече ще увеличаваме скоростта си. За по-малко от час ще бъдем в открития космос.

– Добре – рече Пелорат и откъсна крайчеца на една пластмасова опаковка кафе. От отворието почти веднага започна да излиза пара. Той пхна цицката в устата си и сръбна, оставяйки заедно с течността да влезе и достатъчно въздух, та да охлади кафето до поносима температура.

Тривайз се ухили.

– Идеално си се научил как да се оправяш с тия неща. Вече си космически ветеран, Янов.

Пелорат за миг се втренчи в пластмасовата опаковка и каза:

– След като сега разполагаме с кораби, които могат да регулират гравитационното поле по наша воля, положително бихме могли да използваме обикновени опаковки, нали така?

– Разбира се, но няма лесно да накараш космонавтите да се откажат от своята специфична апаратура. Как един космически плъх ще може да се държи на дистанция от земните червеи, ако използва обикновена чаша? Виждаш ли тия халки по стените и тавана? От двадесет хиляди години са традиция в космическата индустрия, макар да са абсолютно безполезни в един гравитачен звездолет. Въпреки това ей ги тук и аз залагам целия кораб за една чаша кафе, че твоят космически плъх при излитане ще се преструва, че се задушавя, а после ще се люшка напред-назад на халките, като че ли се намира при нулева гравитация, докато всъщност тя е едно же – съвсем нормална, с други думи.

– Шегуваш се.

– Е, може би малко да, но във всяко нещо съществува социална инерция – даже и в техническия напредък. Безполезните халки по стени-те си стоят, а чашите, с които ни снабдяват, имат цицки.

Пелорат замислено кимна и продължи да посръбва от кафето. След малко попита:

– Кога ще излетим?

Тривайз шумно се разсмя.

– Метнах те. Започнах да бърборя за халките по стените и ти изобщо не забеляза, че в същото време излетяхме. Вече сме на една милиа височина.

– Ами, приказваш си.

– Погледни навън.

Пелорат погледна и рече:

– Но аз нищо не усетих.

– Не се и предполага, че ще усетиш.

– Не нарушаваме ли правилата? Сигурно би трябвало да следваме някой насочващ радиолъч по издигаща се спирала, както слязохме по спускаща се такава?

– Няма смисъл, Янов. Никой няма да ни спре. Ама съвсем никой.

– Когато слизахме, ти рече...

– Тогава беше по-различно. Те не се радваха да ни видят, че пристигаме, но сега направо са в екстаз, че си отиваме.

– Защо мислиш така, Голан? Единственият човек, който говори с нас за Гея, беше Квинтесец, а той ни молеше да не отиваме там.

– Не се хващай, Янов. Това беше за пред хората. Той направи всичко възможно да отидем на Гея. Янов, ти рече, че си възхитен от начина, по който съм измъкнал с блъф информация от Квинтесец. Съжалявам, но не заслужавам възхищението ти. Дори да не бях направил нищо, той щеше сам да ни предложи информацията. Ако се бях опитал да си сложа тапи в ушите, щеше да я изкрещи с все сила.

– Защо, Голан? Това са щуротии.

– Параноидно състояние? Да, естествено – Тривайз се обърна към компютъра и внимателно усили чувствителността му. После отбеляза:

– Не ни спряха. Наблизо няма никакви кораби и не получаваме никакви предупреждения.

Отново се извъртя към Пелорат.

– Каж ми, Янов, как научи за Гея. Ти знаеше за нея още докато бяхме на Терминус. Знаеше, че тя е в сектор Сейшел. Знаеше, че името ѝ е някакъв вариант на това на Земята. Къде чу всичко туй?

Пелорат сякаш се вцепени.

– Ако бях в работния си кабинет на Терминус, можех да проверя във файловете си. Не съм взел със себе си всичко – поне не датите, на които за пръв път съм се сблъскал с едни или други данни.

– Добре, помисли си – мрачно рече Тривайз. – Дай си сметка, че самите сейшелци не си отварят устата по този въпрос. Те с такава неохота

говорят за Гея, сякаш наистина поощряват суеверието, в което обикновените хора от сектора вярват – че в нормалното пространство не съществува подобна планета. Всъщност мога да ти покажа още нещо. Гледай!

Тривайз се завъртя към компютъра и ръцете му се плзгнаха към очертанията за тях с лекотата и грацията на дългата практика. Когато постави дланите си върху контролната повърхност, дори му стана приятно от топлото докосване и усещането за меки ръкавици. Както винаги усети, че част от волята му се процежда навън.

– Това е компютърната карта на Галактиката – рече той, – съществуваща в базата данни отпреди нашето кацане на Сейшел. Искам да ти покажа тази част от картата, която представя нощното небе на планетата такова, каквото го видяхме снощи.

В стаята притъмня и на екрана изскочи изображение на небето.

С тих глас Пелорат каза:

– Също тъй красиво, както му се любувахме на Сейшел.

– По-красиво – нетърпеливо отвърна Тривайз. – Няма атмосферни смущения, няма облаци, няма абсорбция на хоризонта. Само че почакай да наглася една работа.

Изображението започна да се върти, създавайки у двамата неприятната илюзия, че всъщност се движат те. Пелорат инстинктивно докопа подлакътниците на креслото си.

– Ето! – извика Тривайз. – Познаваш ли го?

– Разбира се. Това са Петте сестри, звездният петогълник, който ни показва Квинтесец. Няма как да го сбъркам.

– Наистина няма. Само че къде е Гея?

Професорът примигна. Мъждукащата звездичка в центъра я нямаше.

– Не е тук – рече той.

– Точно така. Не е тук. Просто защото местонахождението ѝ не е включено в базата данни на компютъра. И тъй като е твърде невероятно тази база преднамерено да е била непълна в това отношение, специално за наше удоволствие, аз стигам до извода, че за фондационните галактографи, които са я създали – имам предвид базата данни – и които са разполагали с чудовишни количества информация, Гея е неизвестна.

– Мислиш ли, че ако бяхме отишли на Трантор... – започна Пелорат.

– Подозирам, че и там нямаше да намерим никакви данни за Гея. Нейното съществуване се пази в тайна от сейшелците, нещо повече –

подозирам, че и от самите геянци. Ти самият преди няколко дни каза, че някои светове нарочно гледат да се укриват, за да избегнат облагането с данъци или външната намеса.

– Обикновено – рече Пелорат, – когато картографите и статистиците се натъкнат на такъв свят, той е в слабо населените райони на Галактиката. Тъкмо изолираността им позволява да се укриват. Гея обаче не е изолирана.

– Точно така. Още едно необичайно обстоятелство. Но да оставим тази карта на екрана, за да продължим да се удивляваме на невежеството на нашите картографи; и пак ще те попитам – като се има предвид подобно невежество от страна на едва ли не най-знаещите хора, как стана така, че ти научи за Гея?

– Мили ми Голан, аз събирам данни за земните митове, земните легенди и земната история повече от тридесет години. Без целия си архив как бих могъл...

– Да започнем отнякъде, Янов. Дали си научил за нея, да кажем, през първите петнадесет години от изследванията си или през вторите петнадесет?

– Е, ако ще сме толкова неточни, беше по-скоро напоследък.

– Можеш и по-добре да се справиш. Хайде помисли си, аз предполагам, че си научил за Гея едва през последните две години.

Тривайз хвърли поглед към Пелорат, разбра, че в полумрака е невъзможно да разгадае физиономия, която почти не се вижда, и леко увеличи общото осветление в стаята. Великолепието на нощното небе на екрана веднага намаля. Лицето на Пелорат беше сякаш каменно и не изразяваше нищо.

– Е? – попита Тривайз.

– Мисля – меко каза Пелорат. – Може би си прав, но не бих се закълел в това. Когато писах на Джимбор от университета в Ледбет, не споменах за Гея, въпреки че в този случай щеше да е много подходящо да го направя, а това беше – чакай да видя – през деветдесет и пета, значи преди три години. Мисля, че си прав, Голан.

– И как се натъкна на нея? – попита Тривайз. – По време на разговор? В книга? В научна статия? В някоя древна песен? Как? Хайде!

Професорът се облегна назад и скръсти ръце на гърдите си. После дълбоко се замисли. Тривайз чакаше, без да каже нищо.

Накрая Пелорат отговори:

– В частен разговор. Само че няма смисъл да ме питаш с кого, скъпи ми друже. Не си спомням.

Тривайз плъзна ръце по пояса си. Усещаше ги студени и влажни, докато продължаваше да се опитва да извлече информация, без прекалено явно да вкарва думите в чуждата уста. Той каза:

– С някой историк. С някой експерт по митология? С някой галактограф?

– Няма смисъл. Просто не мога да свържа разговора с ничие име.

– Да не би понеже не е имало име?

– О, не. Това едва ли е възможно.

– Защо? Би ли се отказал от един анонимен разговор?

– Предполагам, че не.

– А някога разговарял ли си, без да знаеш с кого?

– Много рядко. През последните години станах доста известен в научните среди като събирач на определен тип митове и легенди и от време на време някои от моите кореспонденти са били така любезни да ми предоставят материал, който са извлекли от неакадемични източници. Понякога просто не мога да свържа съобщенията конкретно с някого.

Тривайз каза:

– Да, но случвало ли ти се е да получиш анонимна информация пряко, а не чрез академичен кореспондент?

– Бивало е, но много рядко.

– Сигурен ли си, че в случая с Гея не е станало тъй?

– Мисля, че щях да си спомня за подобен случай. Все пак не мога със сигурност да твърдя, че информацията не е от анонимен източник. Това обаче не означава и че наистина съм я получил по такъв начин.

– Ясно ми е. Но все пак има известна възможност, нали?

С голяма неохота Пелорат потвърди:

– Предполагам, че има. Само че за какво е всичко туй?

– Не съм свършил – властно заяви Тривайз. – Откъде получи информацията – независимо дали е била анонимна или не? От кой свят?

Пелорат сви рамене.

– Хайде сега, за това нямам никаква представа.

– Възможно ли е да е дошла от Сейшел?

– Казах ти, не знам.

– Предполагам, че действително си я получил от Сейшел.

– Можеш да предполагаеш каквото си щеш, но това не означава, че то непременно е вярно.

– Не означава ли? Щом Квинтесец посочи слабата звезда в центъра на Петте сестри, ти веднага разбра, че това е Гея. Така рече на професора и я идентифицира, преди той да го е сторил. Помниш ли?

– Да, разбира се.

– Как е възможно? Как така изведнъж разбира, че мъждивата звездичка е Гея?

– Защото в материала, който имах за Гея, тя рядко беше наричана с това име. Най-често се използваша различни евфемизми. Един от тях, който дори се повтаряше няколко пъти, беше „малкият брат на Петте сестри“. Освен това имаше „Центъра на петоъгълника“, а понякога я наричаха и „Нулата на петоъгълника“. Когато Квинтесец посочи Петте сестри и централната звезда, тези алюзии неудържимо ми дойдоха на ум.

– Никога преди това не си ми споменавал за подобни алюзии.

– Не знаех какво точно означават и не мислех, че ще се окаже важно да обсъждам тоя въпрос е теб, след като ти не си...

– ...не съм специалист?

– Да.

– Надявам се, разбираш, че петоъгълникът на Петте сестри е съвършено относителна форма.

– Какво искаш да кажеш?

Тривайз от сърце се разсмя.

– Земен червей такъв. Да не мислиш, че небето притежава свои собствени обективни форми? Че звездите са заковани на място? Петоъгълникът има този вид от повърхността на световите от планетната система, към която принадлежи планетата Сейшел – единствено от тяхната повърхност. От планета, която обикаля около друга звезда, образът на Петте сестри ще е съвършено различен. Първо, те ще се виждат под друг ъгъл. Освен това са на нееднакви разстояния от Сейшел и гледани от друг ъгъл, могат да са разположени така, че между тях въобще да няма видима връзка. Една или две звезди ще бъдат, например, в едната половина на небето, останалите – в другата половина. Виж сега...

Тривайз пак затъмни стаята и се приведе над компютъра.

– Сейшелският съюз е съставен от осемдесет и шест населени планетни системи. Да фиксираме Гея, или пространството, където би трябвало да бъде тя, на едно място – докато изричаше това, в центъра на петоъгълника на Петте сестри се появи червено кръгче – и да местим небесата, както те ще се виждат от някой случайно избран от останалите осемдесет и пет свята.

Небето се смени и Пелорат примигна. Малкият червен кръг остана в центъра на екрана, но Петте сестри изчезнаха. Наблизо имаше ярки звезди, ала те не образуваха ясен петоъгълник. Небето отново се смени, а

после пак и пак. Гледката също продължаваше да се променя. Червеното кръгче оставаше на мястото си, ала нито веднъж не се появи малък петоъгълник от еднакво ярки звезди. Понякога се мяркаше разкривена петоъгълна конфигурация от нееднакво ярки светила, но тя въобще не приличаше на прекрасното съзвездие, което бе посочил Квинтесец.

– Това стига ли ти? – попита Тривайз. – Уверявам те, Петте сестри никога не могат да се видят точно както ние ги видяхме от който и да е населен свят, освен от световите от Сейшелската планетна система.

– Може би гледката от Сейшел е била транслирана на други планети – рече Пелорат. – По времето на Империята е имало много поговорки, някои от тях всъщност са оцелели и до днес, които се въртят около Трантор.

– При положение, че знаем в каква тайна Сейшел пази Гея? А защо пък световите извън Сейшелския съюз да бъдат заинтересовани? Какво ще ги е грижа за „малкия брат на Петте сестри“, ако не могат да го посочат на небето?

– Може би си прав.

– Тогава не разбираш ли, че твоята първоначална информация трябва да е дошла от самия Сейшел? Не просто някъде от Съюза, а точно от планетната система, към която принадлежи централният му свят.

Пелорат поклати глава.

– Ако те слуша човек, изглежда, че наистина трябва да е тъй, но това не е нещо, дето да си спомням.

– Въпреки това виждаш колко са убедителни аргументите ми, нали?

– Да, така е.

– По-нататък... Откога, мислиш, датира тази легенда?

– Кой знае откога. Бих предположил, че се е появила много отдавна в Имперската ера. Тя носи усещането за някакъв древен...

– Бъркаш, Янов. Петте сестри са относително близо до планетата Сейшел, поради което и са толкова ярки. Като следствие от това четири от тях имат високо относително изместване, а няма и две, които да са от едно семейство, така че се движат в различни посоки. Виж какво става, когато бавно изместя картата назад във времето.

Червеното кръгче, което маркираше мястото на Гея, отново остана на мястото си, но петоъгълникът бавно се разпадна, като четири от звездите се отклониха в различни посоки, а петата леко се измести.

– Я погледни това, Янов – рече Тривайз. – Би ли казал, че е правилен петоъгълник?

– Съвсем е килнат – отвърна Пелорат.

– А Гея в центъра ли е?

– Не, доста е изместена.

– Много добре. Съвзвездие то е изглеждало така преди сто и петдесет години. Само век и половина и толкоз. Материалът за „центъра на петогълника“, дето си го получил, не е имал никакъв смисъл до този век никъде, дори и на Сейшел. Той би трябвало да идва от Сейшел и то от това столетие, може би дори от последните десет години. И си го получил, въпреки че тук толкова си тратят за Гея.

Тривайз включи осветлението, изключи звездната карта и впи остър поглед в Пелорат.

– Много съм объркан – призна си професорът. – Какво означава това?

– Помисли! Навремето в главата ми кой знае защо дойде идеята, че Втората фондация все още съществува. Почнах да говоря за това по време на своята избирателна кампания. Предприех някои допълнителни действия с намерението да изцеда гласове от неопределилите се избиратели с драматичното „Ако Втората фондация все още съществува...“ и малко по-късно същия ден си помислих: „Ами ако наистина все още съществува?“ Започнах да чета исторически книги и след една седмица вече бях убеден. Липсваха истински доказателства, но винаги съм имал усещането, че владее някакъв чалъм да извличам верни заключения от бъркотията с догадки. Този път обаче...

За малко Тривайз се отнесе нанякъде, сетне продължи:

– Забележи какво се случи оттогава. От всички възможни хора избраха за довереник Компор и той ме предаде. Веднага след туй кмет Бранно накара да ме арестуват и ме прати в изгнание. Защо в изгнание, вместо да ме затвори или чрез заплахи да се опита да ме принуди да мълча? И защо с кораб най-последен модел, който ми дава изключителната възможност да скачам през цялата Галактика? И защо на всичко отгоре тя ще настоява да взема теб и ще ми предлага да ти помогна в търсенето на Земята? А защо бях толкова сигурен, че не трябва да ходим на Трантор? Бях убеден, че имаш по-добра мишена за нашите издирвания и ти веднага предложи мистериозния свят на Гея, за който – както сега излиза – си получил информация при много озадачаващи обстоятелства. Отиваме на Сейшел – първата ни естествена спирка – и веднага попадаме на Компор, който ни разказва нашироко една история за Земята и нейната смърт. Сетне ни уверява, че тя се намира в сектор Сириус и се опитва да ни подтикне да идем там.

– Улових те – намеси се Пелорат. – Ти, изглежда, се опитваш да намекнеш, че обстоятелствата ни насочват към Гея, но – както сам каза – Компор се опитваше да ни убеди да заминем за където и да било другаде.

– И в отговор на това аз реших да продължа първоначалната ни линия на разследване, просто заради голото ми недоверие към него. Не мислиш ли, че той може би точно на това е разчитал? Може нарочно да ни е казал да идем където и да било другаде, за да ни спре да го направим.

– Това са чисти измислици – промърмори Пелорат.

– Така ли? Добре, да продължим. Влизаме във връзка с Квинтесец, просто защото той ни е подръка...

– Нищо подобно – каза Пелорат. – Аз си спомних името му.

– То ти се видя познато. Ти никога не си чел нещо, написано от него, иначе щеше да се досетиш. Защо ти е познато? Във всеки случай той беше чел една твоя статия и бе поразен от нея – това много вероятно ли ти се вижда? Ти самият признаваш, че трудовете ти не са кой знае колко известни. Нещо повече, водейки ни при него, младата дама съвсем безпричинно споменава Гея и продължава, просто за да ни уведоми, че тя е в хиперпространството и е хубаво да го запомним. Когато питаме Квинтесец за същото, той започва да се държи, като че ли не желае да говори, но не ни изхвърля, при все че аз съм почти груб с него. Вместо това ни отвежда у дома си и по пътя си дава труда да ни посочи Петте сестри. Даже иска да се увери, че ще забележим слабата звезда в центъра. Защо? Това не е ли едно изключително струпване на съвпадения?

– Ако ги изброяваш по този начин...

– Изброй ги по който си шеш начин. Аз не вярвам в изключителните струпвания на съвпадения.

– В такъв случай какво означава всичко това? Че сме били подтиквани към Гея?

– Да.

– От кого?

– За подобен въпрос просто няма място – рече Тривайз. – Кой е способен да настройва умове, леко да подтиква или да отклонява прогреса в една или друга посока?

– Сега остава да кажеш, че е Втората фондация.

– Добре де, какво ни разправяха за Гея? Тя е недосегаема. Флотилиите, които тръгват срещу нея, биват унищожавани. Хората, които я достигат, не се връщат. Дори Мулето не се осмели да ѝ се противопостави,

а всъщност той вероятно е бил роден там. Определено изглежда, че Гея е Втората фондация, а крайната ми цел в последна сметка е да я открия.

Пелорат поклати глава.

– Но според някои историци Втората фондация е спряла Мулето. Как би могъл той да е един от самата нея?

– Предполагам, че се е отрекъл, станал е ренегат.

– Но защо трябва тъй неотклонно да бъдем насочвани към Втората фондация от... Втората фондация?

Погледът на Тривайз беше разфокусиран, веждите му – свъсени. Той каза:

– Хайде да поразсъждаваме. За Втората фондация изглежда винаги е било важно Галактиката да има колкото е възможно по-малко информация. В идеалния случай тя би искала да не се знае за самото ѝ съществуване. Поне това ни е известно със сигурност. В продължение на сто и двадесет години се е мислело, че Втората фондация е изчезнала и то трябва да ги е устройвало напълно. Въпреки туй те не правят нищо, когато аз започвам да подозирам, че наистина съществуват. Компор знае за мен. Те биха могли да го използват, за да ме накарат да замълча по един или друг начин и дори да ме убият. Но не предприемат нищо.

– Те са направили така – рече Пелорат, – че да те арестуват, ако много ти се прииска да се заемеш с Втората фондация. Според това, което ми каза, резултатът е, че хората от Терминус не научават за твоите възгледи. Членовете на Втората фондация постигат целта си без насилие – може би са привърженици на забележката на Салвор Хардин, че „насилието е последното убежище на некомпетентния“.

– Но с това, че ще попречат на хората от Терминус да разберат възгледите ми, те всъщност нищо не постигат. Кмет Бранно знае за тях и най-малкото трябва да се запита дали не съм прав. Така че, както виждаш, сега вече е твърде късно да ни навредят. Ако се бяха избавили от мен още в самото начало, щяха да са на чисто. Ако ме бяха оставили на спокойствие, пак щяха да си бъдат на чисто, тъй като биха могли да подведат цял Терминус да повярва, че аз съм някакъв ексцентричен човек, а може би дори луд. Вероятният провал на политическата ми кариера сигурно щеше да ме накара да млъкна веднага, щом видя какво би означавало оповестяването на моите възгледи. А сега вече за тях е твърде късно да направят каквото и да било. При това положение кмет Бранно е достатъчно подозрителна да изпрати Компор след мен и – бидейки твърде умна, за да му има вяра – поставя на кораба му хиперреле. Като следствие тя знае, че сме на Сейшел. Докато ти снощи спеше, аз накарах

нашия компютър да изпрати едно съобщение направо до компютъра на посланика на Фондацията в Сейшел, обяснявайки, че сме на път към Гея. Направих си труда да им дам и нейните координати. Ако сега Втората фондация предприеме нещо срещу нас, сигурен съм, че Бранно ще поиска разследване, а те определено не биха желали да привлекат вниманието на Фондацията.

– Щеше ли да ги е еня, че ще привлекат нечие внимание, ако бяха толкова могъщи?

– Да – убедено рече Тривайз. – Те се крият, понеже по някакъв начин трябва да изглеждат слаби и понеже Фондацията е напреднала в техническо отношение може би далеч повече, отколкото дори Селдън би могъл да предвиди. Самият маниер – тихичко, едва ли не крадешком – по който ни насочиха към техния свят изглежда показва колко много биха желали да не правят нищо, което ще привлече вниманието. Но даже и при това положение те вече са загубили – поне отчасти, – защото тъй или иначе са привлекли вниманието ни, а аз се съмнявам, че могат да сторят каквото и да е, за да обърнат ситуацията.

– Но защо да си създават всичките тези трудности? – възкликна Пелорат. – Защо да се погубват сами, ако анализът ти е верен, като ни влачат едва ли не на въдица през цялата Галактика? Какво искат от нас?

Тривайз се втренчи в него и леко се изчерви.

– Янов – рече той, – имам едно усещане. Аз притежавам дарбата да стигам до правилно заключение без почти никаква основа. У мен дреме особен вид увереност, която се обажда, когато съм прав – а в момента съм сигурен в това. Те искат нещо, което аз притежавам, и го искат достатъчно силно, за да рискуват заради него самото си съществуване. Не знам какво може да е то, но имам намерение да разбера, защото ако го владеея и действително е толкова мощно, тогава ще мога да го използвам за каквото аз реша – той сви рамене. – Все още ли желаещ да дойдеш с мен стари приятелю, след като виждаш колко съм откачен?

– Казах ти, че ти вярвам – отвърна Пелорат. – Все още ти вярвам.

И Тривайз се разсмя с огромно облекчение.

– Великолепно! Понеже едно друго мое усещане ми казва, че по някаква причина ти също ще си важен в цялата тази история. В такъв случай, Янов, потегляме към Гея с пълна скорост. Напред!

Кмет Харла Бранно изглеждаше определено по-възрастна от своите шестдесет и две години. Невинаги имаше вид на по-стара, но сега явно бе така. Беше достатъчно дълбоко потънала в мислите си, за да забрави да поглежда в огледалото дори по пътя към навигационното помещение, така че едва сега съзнаваше колко измъчена изглежда.

Въздъхна. Политиката просто изсмукваше живота на човека. Пет години като кмет, а преди това още двадесет с истинската власт в ръцете, скрита зад двама фигуранти. Всичко туй тихомълком, всичко туй – с успех, но всичко туй изсмукваше. А как ли щеше да е, запита се тя, ако имаше напрежение, провал и катастрофа.

Лично за нея може би не чак толкова зле, реши внезапно. Действието би било освежително. Беше се износила не от друго, а от ужасното разбиране, че не е възможно нищо, освен да се остави на течението.

Не друго, а Планът на Селдън беше успешен, и не друго, а Втората фондация осигуряваше той да продължи да бъде успешен. Тя, здравата ръка на кормилото на Фондацията, (всъщност Първата фондация, но на Терминус никой и не помисляше да прибави прилагателното) просто язеше гребена на вълната.

За нея историята щеше да говори малко или дори никак. Тя само седеше пред командния пулт на един космически кораб, докато той – корабът – се направляваше отвън.

Дори Индбър Трети, който бе президентствал по време на катастрофалното падение на Фондацията пред Мулето, беше направил нещо. Най-малкото беше се сринал.

За кмет Бранно нямаше да се говори нищо!

Освен ако тоя Голан Тривайз, тоя безмозъчен съветник, тоя гръмотвод не направи възможно да...

Бранно замислено погледна картата. Не бе от ония структури, произвеждани от модерни компютри. Беше по-скоро тримерен грозд светлини, който холографски рисуваше Галактиката напред въздуха. Въпреки че нямаше как картата да бъде накарана да се помести, завърти, увеличи или свие, човек можеше да я обикаля и да я разглежда от всеки ъгъл. Когато докосна един превключвател, голяма част от Галактиката, може би една трета (като се изключи ядрото, което бе „безжизнена земя“) почервеня. Това беше фондационната Федерация – повече от седем милиона населени светове, управлявани от Съвета и от самата нея;

седемте милиона населени светове, които гласуваха и биваха представени в Палатата на световите. Палатата обсъждаше маловажни въпроси, а после ги гласуваше, като никога и по никой начин не се занимаваше с нещо действително сериозно.

Втори превключвател и от краищата на Федерацията тук-там изскочи бледорозово. Сфери на влияние! Това не бе фондационна територия, а райони, които – макар и номинално независими – никога не биха си помислили да се противопоставят на каквото и да е действие на Фондацията.

Не изпитваше съмнение, че има сила в Галактиката, която би могла да противостои на Фондацията, дори не и Втората фондация (стига човек само да знае къде е тя), че Фондацията можеше – когато си поиска – да разпрати своята флота от модерни кораби и просто да основе Втората империя.

Ала от началото на Плана бяха минали само пет столетия. Той изискваше десет века, преди да бъде основана Втората империя, а Втората фондация би трябвало да осигури осъществяването му. Тя поклати тъжно посивялата си глава. Ако Фондацията започнеше да действа сега, щеше да се провали. Въпреки че на корабите ѝ не можеше да се противостои, действието сега водеше към провал.

Освен ако Тривайз, гръмоотводът, не привлече мълнията на Втората фондация – и мълнията не бъдеше проследена до източника си.

Тя се огледа. Къде ли беше Кодел? Не е време точно сега да закъснява.

И сякаш самата ѝ мисъл го призова, понеже той влезе с широки крачки, приветливо усмихнат, приличащ повече от всякога на дядо с тия свои сиво-бели мустаци и загоряло лице. Изглеждаше по дядовски, но не стар. Естествено – той бе осем години по-млад от нея.

Как тъй напрежението не му се отразяваше? Нима петнадесетте години като директор на Сигурността не бяха оставили своя отпечатък?

57

Кодел бавно кимна – формалното приветствие, което бе необходимо, за да се започне разговор с кмета. Това беше традиция още от ония лоши времена на Индбърите. Почти всичко се бе променило, ала най-малко от всичко етикетът.

Той каза:

– Съжалявам, задето закъснях, госпожо кмете, но това, че арестувахте съветника Тривайз, най-накрая взе да се просмуква през анестезираната кожа на Съвета.

– О? – флегматично рече Бранно. – Да не участваме в дворцова революция?

– Никакви шансове. Ние държим положението. Само че ще се вдигне шум.

– Остави ги да си шумят. Това ще ги накара да се чувстват по-добре, а аз ще стоя настрана. Предполагам, мога да разчитам на общественото мнение?

– Мисля, че можете. Особено извън Терминус. Никой извън Терминус не се интересува какво се е случило с някакъв заблуден съветник.

– Аз се интересувам.

– А? Има новини?

– Лионо – каза кметът, – искам да науча за Сейшел.

– Не съм двукрака историческа книга – рече с усмивка Лионо Кодел.

– Не ми трябва историята. Искам да науча истината. Защо Сейшел е независим? Я погледни – тя посочи червеното на Фондацията на холографската карта, къде-то съвсем дълбоко във вътрешните спирали имаше едно бяло петно. – Ние почти сме ги капсулирали, почти сме ги всмукали, но те са все още бели. Дори не розови като лоялен съюзник.

Кодел сви рамене.

– Официално не са лоялен съюзник, но никога не са ни създавали грижи. Неутрални са.

– Много добре. Тогава виж – ново докосване на преключвателите. Червеното се разпростря значително по-нашироко и сега покриваше почти половината Галактика. – Ето така – рече кмет Бранно – е изглеждало кралството на Мулето, когато той е умрял. Ако надникнеш между червеното, ще откриеш Сейшелския съюз, този път напълно обграден, но все пак бял. Той е единственият анклав, оставен от Мулето на свобода.

– Тогава също е бил неутрален.

– Мулето не е уважавал много неутралитета.

– В този случай изглежда го е уважил.

– Изглежда го е уважил... Какво притежава Сейшел?

– Нищо – отвърна Кодел. – Повярвайте ми, кмете, само да го поискаме и той е наш.

– Така ли? Обаче все пак не е.

– Защото няма нужда да го искаме.

Бранно седна в креслото си и с един замах на ръката над контролното табло угаси Галактиката.

– Мисля, че сега го искаме.

– Извинете, кмете?

– Лионо, аз изпратих тоя глупав съветник в космоса като гръмоотвод. Чувствам, че Втората фондация ще види у него по-голяма опасност, отколкото той представлява, и ще разглежда самата Фондация като по-малкото зло. Мълнията ще го удари и ще ни открие първоизточника си.

– Да, кмете!

– Намерението ми беше той да отиде при разпадащите се руини на Трантор, да се ровичка из онова – ако изобщо го има, – което е останало от неговата Библиотека и да търси Земята. Сигурно се сещаш, че това е светът, за който досадните мистици разправят, че бил първородното място на човечеството, като че ли това може да има някакво значение, дори и да се окаже вярно. Втората фондация едва ли би повярвала, че той наистина търси точно туй, и на тях би им се наложило да се постараят да разберат каква е в действителност целта му.

– Но той не отиде на Трантор.

– Не. Съвсем неочаквано замина за Сейшел. Защо?

– Не зная. Само ви моля, простете на една стара хрътка, чийто дълг е да подозира всичко, и ми кажете откъде узнахте, че той и Пелорат са отишли на Сейшел. Наистина този тип Компор ни докладва за това, но доколко можем да вярваме на Компор?

– Хиперрелето ни съобщи, че корабът на Компор наистина се е приземил на планетата Сейшел.

– Несъмнено, но откъде знаете, че Тривайз и Пелорат също са там? Компор може да е отишъл на Сейшел по свои лични причини и да не знае – или да не го е грижа къде са другите.

– Факт е, че нашият посланик на Сейшел ни информира за пристигането на кораба, на който качихме Тривайз и Пелорат. Не съм склонна да мисля, че е пристигнал на Сейшел без тях. Нещо повече, Компор докладва, че е говорил с двамата, а и ако на него не може да му се вярва, разполагаме с други съобщения, според които са отишли в Сейшелския университет, където са се консултирали с някакъв не особено известен историк.

– Нищо от туй – меко отрони Кодел – не е стигнало до мен.

Бранно изсумтя.

– Не се чувствай засегнат. Аз лично се занимавам с въпроса и ето

че сега информацията стигна до теб, при това без кой знае какво закъснение. Последните вести – току-що дошли – са от посланика. Нашият гръмоотвод пак е потеглил. Стоял е два дни на Сейшел и е заминал. Казал, че сега се отправя към друга планетна система на около десет парсека оттам. Дал е името и галактическите координати на новата си цел на посланика, който ни ги препредаде.

– Има ли някакво потвърждение от Компор?

– Съобщението от Компор, че Тривайз и Пелорат са напуснали Сейшел, пристигна дори преди съобщението на посланика. Засега Компор още не е определил къде отива Тривайз. Вероятно ще го последва.

Кодел рече:

– В цялото положение ни липсват защотата – той хвърли в устата си един бонбон и замислено го засмука.

– Защо Тривайз е отишъл на Сейшел? Защо го е напуснал?

– Въпросът, който най-много ме интересува, е къде? Къде отива Тривайз?

– Вие казахте, кмете, че е дал името и координатите на целта си на посланика. Да не намекувате, че го е излъгал? Или че посланикът лъже нас?

– Даже и да приемем, че всички говорят само истината и че никой не е сбъркал нищо, пак остава едно име, дето ме интересува. Тривайз е казал на посланика, че заминава за Гея. Г-Е-Я. Направил си е труда да я произнесе буква по буква.

– Гея? – попита Кодел. – Никога не съм чувал за нея.

– Наистина ли? Не е странно – Бранно посочи въздуха на мястото, където преди това беше картата. – На картата в тази стая аз мога само за миг да намеря всяка звезда – поне така се предполага, – около която обикаля населен свят, и множество забележителни слънца, чиито системи не са населени. Могат да бъдат маркирани над тридесет милиона звезди – ако боравя правилно с управлението – всяка сама за себе си, по двойки, на групи. Мога да ги маркирам в пет различни цвята една по една или всички заедно. Това, което не мога, е да намеря Гея да картата. Ако се вярва на тази карта, Гея не съществува.

– На всяка звезда, която картата показва – напомни Кодел, – се падат десет хиляди, които не са отбелязани.

– Съгласна съм, но звездите, които не са отбелязани, нямат населени планети, а защо Тривайз ще иска да ходи на ненаселена планета?

– Опитайте ли с Централния компютър? В него са регистрирани всичките триста милиарда звезди в Галактиката.

– Казаха ми, че са регистрирани, но дали е тъй? Ние с теб много добре знаем, че има хиляди населени планети, които са съумели да се измъкнат от нанасяне в нашите карти – не само на тази тук в стаята, но дори и на Централния компютър. Гея очевидно е една от тях.

Гласът на Кодел си остана спокоен и дори увещаващ.

– Кмете, спокойно може да няма нищо, ама съвсем нищо, за което да се безпокоите. Тривайз сигурно е тръгнал да гони Михаля или пък ни лъже и въобще няма звезда на име Гея. Сега се опитва да ни отклони от дирята си – срещнал е Компор и вероятно е предположил, че е проследен.

– Но как това ще ни отклони от дирята му? Компор пак ще го проследи. Не, Лионо, имам на ум друга възможност, свързана с далеч по-големи неприятности. Слушай...

Тя направи пауза и каза:

– Тази стая е екранирана, Лионо. Разбери го. Никой не може да ни подслуша, така че, моля те, говори свободно. Аз също ще говоря свободно. Ако приемем информацията за вярна, Гея се намира на десет парсека от планетата Сейшел, следователно е част от Сейшелския съюз. А Сейшелският съюз е добре изследвана част от Галактиката. Всичките му звездни системи – населени и ненаселени – са регистрирани, като за населените са известни и подробности. Гея е единственото изключение. Населена или не, никой не е чувал за нея; няма я на никаква карта. Прибави към това, че Сейшелският съюз поддържа странно състояние на независимост по отношение на фондационната Федерация и е бил в същото положение дори спрямо предишното кралство на Мулето. Независим е откакто е паднала Галактическата империя.

– И какво следва от това? – предпазливо попита Кодел.

– Сигурно трябва да свържем двете неща, които отбелязах. Сейшел включва една планетна система, която е напълно неизвестна, и той самият е недосегаем. Двете неща не могат да не са свързани. Каквото и да представлява Гея, тя сама се защитава. Изглежда сякаш извън непосредствената ѝ околност за нейното съществуване не е известно нищо, и че тя защитава тази околност тъй, че външни хора не могат да проникнат в нея.

– Да не казвате, кмете, че Гея е седалището на Втората фондация?

– Казвам ви, че Гея заслужава да бъде проучена.

– Може ли да отбележа един странен факт, който трудно ще се обясни чрез тази теория.

– Моля.

– Ако Гея е Втората фондация и ако в продължение на векове се е защищавала физически от нашественици, защитавайки и целия Сейшелски съюз като по-обширен и дълбок щит за самата нея, и ако дори е предотвратявала в Галактиката да се процеди някаква информация за това, тогава защо цялата тази защита изведнъж изчезва? Тривайз и Пелорат напускат Терминус и макар вие да ги съветвате да идат на Трантор, те незабавно и без колебания отиват на Сейшел, а сега и на Гея. Нещо повече, вие можете да мислите за Гея и да разсъждавате на тая тема. Защо по някакъв начин на вас не ви е попречено да го правите?

Дълго време кмет Бранно не отговори. Главата ѝ бе приведена и сивата ѝ коса хвърляше убити отблясъци от светлината. Накрая каза:

– Понеже, мисля си, съветник Тривайз някак си е разстроил порядъка. Нещо е направил – или в момента го прави – и то по някакъв начин застрашава Плана на Селдън.

– Това е съвсем невъзможно, кмете.

– Предполагам, че всичко и всеки си има своите пропуски. Положително и Хари Селдън не е бил идеален. Някъде в Плана има пропуск и Тривайз се е натъкнал на него, може би дори без да подозира за това. Трябва да разбера какво става и да сме на място.

Към края на думите ѝ Кодел започна да изглежда опечален.

– Не взимайте еднолични решения, кмете. Ние не бихме искали да тръгнем, без да обмислим нещата адекватно.

– Не ме смятай за идиот, Кодел. Нямам намерение да започвам война. Не възнамерявам да стоваря на Гея някой експедиционен корпус. Просто искам да съм на мястото или, ако предпочиташ, близо до него. Лиано, провери вместо мен – аз мразя да разговарям с военното ведомство, дето е толкоз смешно тесногръдо, колкото може да стане след сто и двадесет години мир, но ти изглежда не обръщаш внимание на тези подробности – колко военни кораба са разположени близо до Сейшел. Можем ли да направим така, че действията им да изглеждат рутинни, и да не приличат на мобилизация?

– В тия идилични мирни времена наоколо няма много кораби, сигурен съм. Все пак ще разбера.

– Дори два-три ще са достатъчни, особено ако единият е от клас „Супернова“.

– Какво искате да направите с тях?

– Искам да се придвижат колкото се може по-близо до Сейшел – без, разбира се, да предизвикат някой инцидент – и да са достатъчно близо един до друг, за да могат взаимно да се поддържат.

– Но защо е всичко туй?

– Заради подвижността. Искам, ако се наложи, да нанеса удар, да мога да го направя.

– Срещу Втората фондация? Ако Гея е успяла да се запази изолирана и недосегаема срещу Мулето, сигурно и сега ще може да издържи на няколко кораба.

В очите на Бранно заискри боен блясък.

– Приятелю, казах ти, че нищо и никой не е идеален, дори и Хари Селдън. Когато е създавал Плана си, все пак е бил рожба на своето време. Бил е математик по времето на умиращата Империя, когато техниката е западала. Следователно в Плана не би могъл да направи адекватни допускания за техническия напредък. Гравитиката например е едно изцяло ново направление, което той вероятно не е предвидил. А има и други постижения.

– Гея също може да е напреднала.

– В изолация? Хайде де! Във фондационната Федерация има десет квадрилона души, от които могат да излязат учени, дете ще допринесат за техническия напредък. Един самотен изолиран свят не е в състояние да направи нищо подобно. Нашите кораби ще настъпят и аз ще бъда с тях.

– Извинете, кмете, но какво означава това?

– Аз самата ще отида на някой от корабите, които ще се съберат край границите на Сейшел. Искам да видя положението със собствените си очи.

За миг устата на Кодел зина и той преглътна доста шумно.

– Кмете, това е... това не е мъдро – ако изобщо бе възможно да има човек, който би се осмелил да направи толкова остра забележка, това беше именно Кодел.

– Мъдро или не – сприваво рече Бранно, – ще го сторя. Писна ми от Терминус и от безкрайните му политически ежби, от вътрешните му боричкания, съюзи и контрасъюзи, от неговите предателства и възраждания. Седемнадесет години съм била в центъра на всичко това и сега искам да направя нещо друго – каквото и да е то. Ей там – тя посочи с ръка в някаква случайно избрана посока – може би се променя цялата история на Галактиката и аз искам да участвам в тоя процес.

– Но вие не знаете нищо за него, кмете.

– Че кой знае, Лионо? – тя вдървено се изправи на крака. – Веднага щом ми донесеш информацията за корабите и успея да уредя проклетата работа тук да върви, ще се махна. И, Лионо, не се опитвай по някакъв

начин да ме спреш, защото с един замах ще затрия старото ни приятелство и ще те съсия. Това все още мога да направя.

Кодел кимна.

– Зная, че можете, госпожо кмете, но преди да решите, ще ви помоля да помислите още веднъж за силата на Плана на Селдън. Това, дето възнамерявате, може да излезе самоубийство.

– Нямам никакви опасения, Лионо. Планът е направил грешка, що се отнася до Мулето, когото той не е предвидил – а пропускът да предвидиш нещо предполага възможността да пропуснеш и друго.

Кодел въздъхна.

– Добре тогава, ако наистина сте решили така, аз ще ви подкрепям колкото мога и напълно лоялно.

– Прекрасно. Предупреждавам те още веднъж, че най-добре ще е да си го казал от все сърце. Е, Лионо, като имаш това предвид, хайде да тръгваме към Гея. Напред!

XV. ГЕЯ-С

58

Сура Нови влезе в командното помещение на малкия и доста старомоден кораб, който с тромави скокове носеше нея и Стор Гендибал през парсеците.

Очевидно идваше от компактното хигиенно помещение, където различни масла, топъл въздух и минимално количество вода бяха освежили тялото ѝ. Бе се увила в една роба и с отчаяна скромност я притискахе плътно към себе си. Косата ѝ бе суха, но чорлава.

– Учителю? – промълви тя.

Гендибал вдигна очи от картите и компютъра си.

– Да, Нови?

– Аз бъдеш обременена скръбно... – млъкна, а сетне бавно произнесе: – Много съжалявам, че те безпокоя, учителю – и тук отново поизгърва граматиката, – но аз бъдеш загубено-измъчена за моите дрехи.

– Твоите дрехи? – Гендибал я изгледа неразбиращо за момент, а после скочи на крака, обзет от неудобство. – Нови, забравил съм. Имаха нужда от почистване и сега са в пералната кошница. Те са изпрани, изсушени и сгънати – напълно готови. Трябваше да ги извадя и да ги остава така, че веднага да ги видиш. Забравил съм.

– Не исках да... да... – тя сведе очи към краката си – да те оскърбя.

– Не си ме оскърбила – приветливо рече Гендибал. – Слушай, обещавам ти, че когато всичко туй мине, ще се погрижа да разполагаш с много дрехи – нови и по последната мода. Тръгнахме много бързо и изобщо не ми хрумна да взема резервни, но в края на краищата, Нови, тук сме само двамата и ще бъдем известно време твърде натясно, така че няма нужда да се... тревожиш толкова... заради... – той махна неопределено с ръка, понеже изведнъж съзря ужасения ѝ поглед и си помисли: „Е, все пак тя е просто една селянка и си има собствени схващания; вероятно не би възразила на каквито и да е непристойности, стига да е облечена.“

Сетне се засрами от самия себе си и се почувства щастлив, че Нови не е „учен“, който може да долови мислите му.

– Да ти донеса ли дрехите? – попита я той.

– О, не, учителю. За теб туй не е... Аз зная къде са.

Малко по-късно я видя прилично облечена и със сресана коса. Край нея продължаваше да витае атмосфера на неудобство.

– Срам ме е, учителю, че се държах така неподобава... що. Трябваше да ги намеря сама.

– Няма нищо – рече Гендибал. – Ти напредваш много добре с галактическия, Нови. Много бързо усвояваш езика на учените.

Тя изведнъж се усмихна. Зъбите ѝ бяха малко неравни, но това едва ли можеше да скрие как от похвалата лицето ѝ просветля и стана почти очарователно. Гендибал си помисли, че май точно това е причината да му е почти приятно да я хвали.

– Когато се върна у дома, демяните ще смятат лошо за мен – рече тя. – Те ще казват, че аз бъдеш... съм думорежец. Така наричат хората, които говорят... странно. Не ги обичат такива.

– Съмнявам се, че ще се върнеш при демяните, Нови – отвърна Гендибал. – Сигурен съм, че за теб ще продължава да има място в комплекса с учените, дори когато това свърши.

– Бих се радвала, учителю.

– Предполагам, че не би желала да ме наричаш „говорителю Гендибал“ или просто... Не, виждам, че не би желала – повтори той в отговор на изписалото се на лицето ѝ категорично възражение. – Добре, добре.

– Няма да е подходящо, учителю. Мога ли да попитам кога ще свърши това?

Гендибал поклати глава.

– Не ми е ясно. В момента просто се опитвам да се добера по-бързо до едно място. Този кораб, който за своята класа е много хубав, е бавен и „по-бързо“ не е особено бързо. Виждаш ли – той посочи уредите и картите – трябва да пресметна как да премина през обширни райони на космоса, но възможностите, на компютъра са ограничени, а аз не съм много вещ.

– Трябва да идеш бързо там, учителю, понеже има опасност ли?

– Какво те кара да мислиш, че има опасност, Нови?

– Понеже те наблюдавам понякога, когато ти не ме виждаш, и лицето ти изглежда... не знам думата. Не изпоплашен, искам да кажа уплашен, нито пък злоочакващ.

– Напрегнат – промърмори Гендибал.

– Изглеждаш... угрижен. Това ли е думата?

– Зависи. Какво имаш предвид под угрижен, Нови?

– Имам предвид, че изглеждаш, сякаш си казваш: „Какво да направя сега в тази голяма беда?“

Гендибал удивено я погледна.

– Думата е точно „угрижен“, но това на лицето ми ли го видя, Нови? Докато бях в Имението на учените, внимавах много никоой да не може да види каквото и да е на лицето ми, но си мислех, че като съм сам в космоса, като изключа теб, разбира се, бих могъл да се отпусна и да стоя, така да се каже, по бельо. Съжалявам, накарах те да се чувстваш неудобно. Опитвам се да кажа, че щом си толкова чувствителна, ще трябва да бъда по-внимателен. От време на време ми се налага да си повтарям урока, че дори нементалиците могат да правят проникателни догадки.

Нови гледаше озадачено.

– Не разбирам, учителю.

– Говоря си сам, Нови. Не се угрижвай. Ха, ето пак тази дума!

– Но има ли опасност?

– Има проблем, Нови. Не знам какво ще намеря, когато стигна Сейшел – мястото, към което сме се запътили. Може да се озова в много трудно положение.

– Това не означава ли опасност?

– Не, понеже ще успея да се справя с нея.

– Откъде знаеш?

– Аз съм... учен. И съм най-добрият от всички. В Галактиката няма нищо, с което да не мога да се справя.

– Учителю – нещо много прилично на страдание разкриви лицето на Кови, – не искам да обиждавам... да те обиждам и да те ядосвам. Аз те видях с тоя слабоумен Рафирант и тогава ти беше в опасност, а той беше само демски фермер. Сега не знам какво те очаква... а и ти не знаеш.

Гендибал се почувства огорчен.

– Боиш ли се, Нови?

– Не за мен, учителю. Боя се, аз се боя... за теб.

– Можеш да кажеш просто: „Боя се“ – измърмори Гендибал. – Това също е на добър галактически.

За момент той потъна в мисли. После вдигна поглед, улови доста грубите длани на Сура Нови и каза:

– Нови, не искам да се боиш от нищо. Ще ти обясня. Знаеш ли, ти позна по лицето ми, че има – или по-скоро, че може да има – опасност, сякаш едва ли не успя да прочетеш моите мисли.

– Да?

– Аз мога да чета мисли по-добре от теб. Това се научават да правят

учените, а аз съм много добър учен.

Очите на Нови се разшириха и ръката ѝ се измъкна от неговата. Тя като че затаи дъх.

– Ти можеш да четеш мислите ми?

Гендибал бързо вдигна пръст.

– Не го правя, Нови. Аз не чета твоите мисли, освен когато трябва. Аз не ги чета.

(Беше му ясно, че лъже. Невъзможно бе да си със Сура Нови и да не разбираш поне общата насока на някои от мислите ѝ. За това нямаше нужда да си от Втората фондация. Гендибал усети, че е на границата да се изчерви. Макар че беше ласкателно дори от страна на една демянка... И все пак тя трябваше да бъде успокоена отново – просто от човештина...)

Той каза:

– Аз мога също и да променя начина, по който мислят хората. Мога да накарам хората да усещат болка. Мога...

Нови поклати недоверчиво глава.

– Как ще направиш всичко туй, учителю? Рафирант...

– Забрави за Рафирант – сонна се Гендибал. – Бих могъл да го спра за миг. Бих могъл да го поваля на земята. Бих могъл да накарам всички демяни...

Той внезапно спря и с неудобство усети, че се е хвалел, опитвайки се да впечатли тази провинциална жена. А тя продължаваше да поклаща глава.

– Учителю – рече, – ти искаш да направиш да не се боя, но аз не се боя освен заради теб, така че няма нужда. Зная, че си голям учен и можеш да накараш този кораб да лети през космоса, където никой човек може да стори нещо друго – искам да кажа, не може да стори нищо друго, освен да се изгуби. Използваш машини, които не разбирам, и всеки демянин не би могъл да разбере. Само че няма защо да ми говориш за тези умствени сили, дето положително не могат да са така, защото всички работи, които казваш, че би могъл да направиш на Рафирант, ти не ги направи, макар да беше в опасност.

Гендибал стисна устни. Остави нещата така, помисли си. Щом жената настоява, че не се бои за себе си, остави ги така. Само че не искаше тя да го мисли за слабак и хвалипръцко. Просто не искаше.

– Не направих нищо на Рафирант – каза той, – понеже не исках да му направя. Ние, учените, не трябва никога да правим каквото и да е на демяните. Ние сме гости на вашия свят. Разбираш ли?

– Вие сте наши господари. Това е, дето ние винаги го казваме.

За момент Гендибал се отклони от мислите си.

– Тогава как така този Рафирант ме нападна?

– Не знам – простичко рече тя. – Не мисля, че и той знае. Трябва да е бил умоотклонен – ъ-ъ-ъ, полудял.

Гендибал изсумтя.

– Във всеки случай ние не причиняваме зло на демяните. Ако бях принуден да го спра, като... го нараня, другите учени можеха да си помислят лошо за мен и вероятно щях да загубя мястото си. Но за да не бъда лошо наранен, сигурно щеше да ми се наложи да се отнеса зле с него – макар и малко, колкото е възможно по-малко.

Нови оклюма.

– Значи не е имало нужда аз да се втурна между вас като голяма глупачка.

– Ти постъпи съвсем правилно – рече Гендибал. – Току-що казах, че нямаше да направя добре, ако го бях наранил. Ти го спря и то съвсем успешно. Аз съм благодарен.

Тя пак се усмихна блажено.

– Аха, разбирам защо беше така добър към мен.

– Аз наистина съм ти благодарен – каза леко объркан Гендибал, – но трябва да разбереш, че няма никаква опасност. Мога да се справя с цяла армия от обикновени хора. Всеки учен го умее – особено по-важните, – а нали ти казах, че съм най-добрият от всички. Никой в Галактиката не може да ми устои.

– Щом така казваш, учителю, съм сигурна в това.

– Така казвам. Е, сега боиш ли се за мен?

– Не, учителю, като се изключи... Само нашите учени ли могат да четат умове? Няма ли други учени от Други места, които да ти се противопоставят?

За момент Гендибал бе зашеметен. Жената притежаваше изумителна проникателност.

Необходимо бе да излъже и той каза:

– Няма.

– Но на небето са толкова много звезди. Веднъж се опитах да ги преброя и не можах. Ако световите с хора са тъй многобройни, колкото са звездите, няма ли някои от тях да са с учени? Искам да кажа, освен учените от нашия собствен свят?

– Не.

– Ами ако има?

- Тогава няма да са силни като мен.
- Ами ако те се нахвърлят върху теб, преди да се усетиш?
- Не могат да го направят. Щом наближи някой чужд учен, аз веднага ще разбера. Много преди той да може да ми стори нещо лошо.
- Ще успееш ли да избягаш?
- Няма защо да бягам. Обаче – предвиди нейното възражение, – ако все пак ми се наложи, веднага ще отида в нов кораб – по-добър от всеки друг в Галактиката. Те няма да могат да ме стигнат.
- А няма ли да променят мислите ти и да те накарат да останеш?
- Не.
- Те може да са много. Ти си сам-самичък.
- Веднага щом дойдат, още преди да могат да си представят, че е възможно, аз ще съм разбрал, че са там и ще се махна. Тогава целият наш свят от учени ще се изправи срещу тях и те няма да издържат. И това им е съвсем ясно, така че няма да се осмелят да ми сторят нищо. Всъщност те няма да поискат аз въобще да разбера за тях.
- Понеже си много по-добър ли? – попита Нови със засияло от неуверена гордост лице.

Гендибал не устоя. В демянката имаше такава вродена интелигентност и схватливост, че беше истинско удоволствие да бъде с нея. Онова сладкогласно чудовище, говорителката Делора Деларми, му бе направила невероятна услуга, когато му натресе тази фермерка на главата.

Той каза:

- Не, Нови, не понеже съм по-добър от тях, макар че и то е вярно. А понеже ти си с мен.
- Аз?
- Точно така, Нови. Сети ли се за това?
- Не, учителю – рече тя удивена. – Какво мога да направя аз?
- Твоят ум... – и той веднага вдигна предупреждаващо ръката си. – Не ти чета мислите. Просто виждам очертанията на ума ти, а те са много гладки, необикновено гладки.

Нови постави ръка на челото си.

- Защото съм неука ли, учителю? Защото съм толкоз глупава ли?
- Не, мила – дори не забеляза как се бе обърнал към нея. – Защото ти си честна и в теб няма коварство; защото си откровена и говориш това, което мислиш; защото сърцето ти е горещо и... и други неща. Ако някои чужди учени изпратят нещо, което да докосне нашите умове – твоя и моя, – поради гладкостта на съзнанието ти докосването ще се забележи веднага. Аз ще го усетя, още преди да съм усетил докосването

до моя собствен ум, и тогава ще имам време за противодействаща стратегия: тоест – да отбия нападението.

Последва дълга тишина. Гендибал схвана, че в очите на Нови има не просто щастие, а екзалтация и гордост. Тя меко каза:

– И ме взе със себе си заради туй?

Гендибал кимна.

– Това беше важна причина. Да.

Гласът ѝ премина в шепот.

– Как да ти помогна колкото мога повече, учителю?

– Запази спокойствие. Не се бой. И просто бъди, каквато си.

Тя каза:

– Ще остана, каквато съм. И ще стоя между теб и опасността, както направих с Рафирант.

Излезе от стаята, а Гендибал се загледа след нея.

Странно, колко много беше надарена. Как е възможно едно толкова първично съзнание да притежава такава сложност? Гладкостта на ума ѝ криеше огромна интелигентност, схватливост и смелост. Какво повече можеше да иска от когото и да било?

Бе доловил по някакъв начин един бъдещ образ на Сура Нови – тя не бе говорител, не бе от Втората фондация, не бе дори образована, ала бе застанала непоколебимо на негова страна и щеше да играе важна роля в приближаващата драма.

Въпреки това не можеше да види ясно подробностите. Все още му предстоеше да разбере какво точно ги чака.

59

– Един-единствен скок – промърмори Тривайз – и ето ти го.

– Гея ли? – попита Пелорат, надничайки иззад рамото му към екрана.

– Слънцето на Гея – отвърна Тривайз. – Наричай го Гея-С, за да не се объркваме. Галактографите обикновено правят така.

– Тогава къде е самата Гея? Или нея ще наричаме Гея-П – като „планета“?

– За планетата стига и просто Гея. Засага още не можем да я видим. Планетите не са толкова лесни за откриване като звездите, а ние сме все пак на стотина микропарсека от Гея-С. Обърни внимание, че тя изглежда само като звезда, макар и много ярка. Не сме достатъчно близо, за да

я видим като диск. И не се взирай право в нея, Янов. Достатъчно е ярка, за да ти увреди ретината. Щом приключо с наблюденията, ще поставя филтър и тогава ще можеш да я съзерцаваш.

– Колко правят стотина микропарсека в единици, които митолог като мен може да проумее, Голан?

– Три милиарда километра или около двадесет пъти повече от разстоянието между Терминус и нашето слъне. Това задоволява ли те?

– Напълно. А не можем ли да идем по-близо?

– Не! – Тривайз изненадано вдигна поглед. – Не точно сега. Защо трябва да бързаме след всичко, дето го чухме за Гея? Едно е да си смел, съвсем друго – да си откачен. Нека първо да погледаме.

– Какво, Голан? Ти каза, че още не можем да я видим.

– С просто око – не. Само че ние разполагаме с телескопи и с един отличен компютър за бързи анализи. Като начало можем спокойно да проучим Гея-С, а ще успеем да направим и някои други наблюдения. Успокой се, Янов – Тривайз се протегна и потупа рамото му с доброжелателен жест.

След известна пауза добави:

– Гея-С е единична звезда или ако има спътник, той е много по-отдалечен, отколкото сме ние в момента, и в най-добрия случай е червено джудже, което пък означава, че няма защо да му обръщаме внимание. Гея-С е звезда от спектрален клас G4, а това значи, че е напълно възможно да има обитаема планета. Ако беше от клас А или М, щеше да се наложи моментално да обърнем и да се махаме.

– Аз наистина съм само митолог – рече Пелорат, – но се питам не бихме ли могли да определим спектралния клас на Гея от Сейшел?

– Можехме и го направихме, Янов, ала не пречи да проверим и по-отблизо. Гея-С има планетна система – дотук нищо изненадващо. Виждат се два газови гиганта и единият от тях е много голям – ако компютърът преценява точно разстоянията. Спокойно би могло да има и трети от другата страна на слънцето, така че да не бъде лесно открит, доколкото по една случайност сме доста близо до планетарната равнина. Не забелязвам нищо особено и във вътрешната част, което също не е изненадващо.

– Това лошо ли е?

– Само по себе си не. Очакваше се. Обитаемите планети би трябвало да са от скали и метали, да са много по-малки от газовите гиганти и, ако искаме да са достатъчно топли, да са по-близо до слънцето си – ето защо са и много по-трудни за откриване. Може би ще се наложи да

приближим значително, за да проучим областта, която е на четири микропарсека от Гея-С.

– Аз съм готов.

– Аз пък не съм. Ще направим скока утре.

– Защо утре?

– Нека им дадем един ден да дойдат и да ни хванат, а ние евентуално да се измъкнем, ако ги забележим да идват и това, което видим, не ни хареса.

60

Действаше се бавно и предпазливо. Предишния ден Тривайз методично разработи изчисленията за няколко различни подхода и се опита да избере помежду им. Тъй като не разполагаше със сигурни данни, можеше да се уповава единствено на интуицията си, ала за нещастие тя нищо не му подсказваше. Липсваше оная „увереност“, която понякога изпитваше.

Накрая набра указанията за един скок, който ги измести далеч от планетарната равнина.

– Така ще получим по-добър поглед към района като цяло – обясни той, – защото ще наблюдаваме планетите във всяка точка от орбитите им на максималното видимо разстояние от слънцето. А и те – които и да са – може би няма да бъдат чак толкова бдителни спрямо областите, които са извън равнината. Поне така се надявам.

Сега бяха тъй близо до Гея-С, колкото най-близкият и най-голям газов гигант, от който ги отделяха почти половин милиард километра. За радост на Пелорат Тривайз го показва с пълно увеличение на екрана. Гледката бе впечатляваща даже ако не се вземеха предвид трите рехави и тесни пръстена от дребни отломъци.

– Има си обичайната опашка от спътници – рече Тривайз. – но при това разстояние от Гея-С знаем, че никои от тях не е обитаем. Нито пък е населен от хора, които да живеят, да речем, под стъклен купол или някакви други подобни условия.

– Откъде знаеш?

– Няма радиошум, чиито характеристики да показват, че е от изкуствен произход. Разбира се – добави той, като сам постави ограничения на изказването си, – възможно е някой научен аванпост да си даде труда да екранира собствените си радиосигнали, а и газовият гигант излъчва

радиошум, който би могъл да маскира онова, дето го търся. Все пак нашият радиоприемник е чувствителен, а компютърът ни е извънредно добър. Бих казал, че шансът на тези спътници да има хора е изключително малък.

– Това означава ли, че и Гея я няма?

– Не, но означава, че ако Гея я има, тя не си е направила труда да колонизира спътниците. Може би не е способна да го направи или просто не е заинтересована.

– Добре, има ли я Гея?

– Търпение, Янов, търпение.

Тривайз разглеждаше небето с наглед безкрайна методичност. По едно време прекъсна, за да заяви:

– Честно казано, фактът, че досега не са ни нападнали, в известен смисъл е обезсърчаващ. Очевидно, ако притежаваха възможностите, които им се приписват, щяха да реагират на нашето пристигане.

– Предполагам, че не е изключено – начумерено рече Пелорат – всичко да е измислица.

– Наречи го мит, Янов – предложи Тривайз с крива усмивка, – и ще бъде точно по твоята специалност. Все пак в екосферата се движи една планета, което означава, че тя може и да е обитаема. Бих искал да я наблюдавам поне един ден.

– Защо?

– Ами дори само за да се убедя, че е обитаема.

– Ти току-що каза, че тя е в екосферата, Голан.

– Да, в този момент е в нея. Само че орбитата ѝ може да е много ексцентрична и да я отведе на един микропарсек от звездата или пък на петнадесет микропарсека в обратна посока, или пък и двете заедно. Ще трябва да сравним разстоянието от планетата до Гея-С с орбиталната ѝ скорост, а и ще ни е само от полза да разберем в каква посока се движи тя.

61

На следващия ден.

– Орбитата е почти кръгова – рече най-сетне Тривайз, – значи можем с далеч по-голяма сигурност да предположим, че планетата е обитаема. Все пак още никой не се е появил да ни посрещне. Ще трябва да се опитаме да погледнем по-отблизо.

– Защо подготовката за един скок отнема толкова много време? Ти правиш съвсем малки скокове.

– Слушай, всезнайко. Малките скокове се контролират по-трудно от големите. Кое е по-лесно да вдигнеш – камък или пясъчинка? Освен това Гея-С е наблизно и пространството е силно изкривено. Това усложнява изчисленията дори и за компютър като нашия. Един митолог би трябвало да го разбере.

Пелорат изсумтя.

– Сега можеш да видиш планетата с невъоръжено око – рече Тривайз. – Ей там. Забеляваш ли я? Времето ѝ за завъртане е около двадесет и два галактически часа, а наклонът на оста – двадесет градуса. Направо класически пример за обитаема планета, а и на нея действително има живот.

– Откъде знаеш?

– В атмосферата съществува значително количество свободен кислород. Без добре развита растителност това не е възможно.

– Дали обаче има разумен живот?

– Ще разберем от анализа на радиовълновото излъчване. Предполагам, че е възможно да съществува разумен живот, който да е изоставил техниката, но това изглежда доста невероятно.

– Известни са и такива случаи – отвърна замислено Пелорат.

– Приемам думите ти на доверие. Това си е в твоята област. Само че не е много вероятно на една планета, дето е изплашила Мулето, да няма нищо друго освен пасторални обитатели.

– Има ли спътник? – попита Пелорат.

– Да – нехайно отвърна Тривайз.

– Колко е голям? – гласът на професора някак си изведнъж стана задавен.

– Не мога да кажа със сигурност. Около стотина километра в диаметър, предполагам.

– Ех! – с копнеж произнесе ученият. – Бих искал да съществуват някои по-подходящи възклицания, скъпи ми друже, понеже имаше един съвсем мъничък шанс...

– И... ако притежаваше гигантски спътник, да излезе, че е самата Земя?

– Да, но очевидно не е тя.

– Е, ако Компор е прав, Земята и без друго не би могла да е в този район на Галактиката. Би трябвало да е някъде към Сириус. Янов, наистина съжалявам.

– Добре, добре.
 – Слушай, ще поизчакаме и ще рискуваме с още един малък скок. Ако не открием следи от разумен живот, ще е безопасно да кацнем... само дето тогава няма да има причини да кацаме, нали така?

62

След скока Тривайз каза с потрепващ глас:

– Е, това е, Янов. Наистина е Гея. Най-малкото, притежава техническа цивилизация.

– Можеш да разбереш това само от радиовълните?

– Има нещо по-сигурно. Една космическа станция обикаля около планетата. Виждаш ли там?

На монитора наистина се забелязваше някакъв предмет. За непривикналото око на Пелорат той не изглеждаше особено важен, но Тривайз рече:

– Изкуствен, метален източник на радиовълни.

– Какво ще правим сега?

– За известно време нищо. На този етап на развитие на техниката им няма как да не ни открият. Ако след малко не предприемат някаква стъпка, ще изпратят към тях едно радиосообщение. Ако продължат да си тратят, ще приближим предпазливо.

– А ако наистина направят нещо?

– Ще зависи от „нещото“. Не ни ли хареса, ще се възползваме от факта, че е твърде малко вероятно да притежават средство, което да може да се сравни с лекотата, с която този кораб прави скок.

– Имаш предвид да се махнем.

– Като хиперпространствена ракета.

– Но тогава няма да узнаем повече, отколкото преди да дойдем.

– Нищо подобно. В най-лошия случай ще знаем, че Гея съществува, че разполага с техника, която действа, и че е направила нещо, за да ни спре.

– Ама, Голан, нека не се плашим прекалено лесно.

– Хайде, Янов, разбирам, че няма друго в Галактиката, дето да би искал повече от туй на всяка цена да научиш истината за Земята, но аз не споделям твоята мономания. Ние сме в невъоръжен кораб, а тия хора долу са били изолирани от векове. Да предположим, че никога не са чували за Фондацията или не знаят достатъчно, за да й имат уважението.

Или, да предположим, че това е Втората фондация и щом веднъж ни пипнат – ако с нещо сме ги раздразнили, – може би никога вече няма да сме същите. Искаш ли да ти изтрият напълно ума и да се окаже, че вече не си митолог и въобще не си спомняш за никакви там легенди?

Пелорат помрачня.

– Щом поставяш въпроса по този начин... Само че какво ще правим, когато се махнем?

– Много просто. Ще се върнем на Терминус с новините. Или поне толкова близо до Терминус, колкото ни позволи старицата. После пак можем да тръгнем към Гея – по-бързо и без всичкото това уморително пълзене, и то с въоръжен кораб или дори с цяла флотилия. Тогава нещата сигурно ще се окажат съвсем различни.

63

Зачакаха. Вече им бе станало навик. Бяха прахосали повече време в чакане до подстъпите към Гея, отколкото за целия полет от Терминус до Сейшел.

Тривайз включи компютъра на автоматична аларма и се оказа достатъчно безгрижен, за да подремне в тапицираното си кресло.

Когато алармата зазвънтя, той се сепна. Пелорат влезе не по-малко стреснат. Бяха му прекъснали бръсненето.

– Да не сме получили съобщение? – попита той.

– Не – енергично отвърна Тривайз. – Движим се.

– Движим ли се? Накъде?

– Към космическата станция.

– Защо?

– Не знам. Двигателите са включени и компютърът не реагира, но се движим. Янов, хванаха ни. Били сме твърде близо до Гея.

XVI. СРЕЩАТА

64

Когато най-накрая Стор Гендибал откри кораба на Компор на своя монитор, стори му се, че идва краят на едно невероятно дълго пътуване. Макар, разбира се, това да не бе краят, а само началото. Пътешествието от Трантор до Сейшел беше просто пролог.

Нови гледаше към екрана със страхопочитание.

– Учителю, това друг кораб от космоса ли е?

– Космически кораб, Нови. Да. Същият този кораб, до който се опитвахме да стигнем. Той е по-голям от нашия, а и по-хубав. Може да се движи из космоса тъй бързо, че ако побегне, сигурно няма да успеем да го настигнем или дори да го последваме.

– По-бърже от кораба на господарите? – Сура Нови изглеждаше ужасена от тая мисъл.

Гендибал сви рамене.

– Аз може и да съм, както ти казваш, господар, но не и на всички неща. Ние, учените, нямаме кораби като този, както нямаме и много от материалните устройства, които собствениците им притежават.

– Но как е възможно господарите да нямат тия неща, учителю?

– Понеже ние сме господари на онова, което е важно. Материалните придобивки не са нищо друго, освен дреболии.

Веждите на Нови се извиха в размисъл.

– Струва ми се, че да пътуваш тъй бърже, та един господар да не може да те последва, не е дреболия. Кой са тия хора, дето са чудоимащи... сиреч имат такива чудни неща?

На Гендибал му стана забавно.

– Те се наричат Фондацията. Чувала ли си за нея?

(Улови се, че се пита какво точно демяните знаят за Галактиката и защо на говорителите никога не им е хрумвало да се замислят над този въпрос... Или просто на него не му бе хрумвало; може би само той си бе въобразил, че демяните умеят единствено да човъркат пръстта.)

Нови поклати глава.

– Въобще не съм чувала за нея, учителю. Когато даскалът в школото ме учеше на буквознание – имам предвид как да чета – той ми казваше, че съществуват много други светове и дори споменаваше имената

на някои от тях. Говореше, че правилното име на нашия демски свят е Трантор и че някога той е управлявал всички останали. Говореше още, че Трантор бил покрит с блестяща стомана и имал един Император, който бил всегосподар.

Очите ѝ се втрениха в Гендибал със срамежлива дяволитост.

– Аз обаче не повярвах на повечето неща. Слушала съм много истории, които въртодумците ни разправяха в залосборите по времето на дългите нощи. Когато бях малко момиченце, вярвах на всички, но щом пораснах, открих, че не са истина. Сега вярвам на съвсем малко; май дори на нито една. То и даскалите разправят невероятности.

– Въпреки това, Нови, точно този разказ на даскала е верен, но е било преди много време. Трантор наистина е бил покрит с метал и наистина е имал Император, който е владеел цялата Галактика. Сега обаче хората, дето някой ден ще управляват всички светове, са именно ония от Фондацията. Те непрекъснато стават все по-силни.

– И ще управляват всички, учителю?

– Не съвсем скоро. След петстотин години.

– И ще подаряват дори над господарите?

– Не, не. Те ще управляват световете. А ние ще управляваме тях – заради собствената им безопасност и заради безопасността на всичките планети.

Нови пак се намръщи и каза:

– Учителю, наистина ли хората от Фондацията имат много от тия забележителни кораби?

– Мисля, че да, Нови.

– И други неща, дето са тъй... изумителни?

– Те притежават всевъзможни мощни оръжия.

– Тогава, учителю, не могат ли да превземат световете още сега?

– Не, не могат. Не му е дошло времето.

– Че защо да не могат? Господарите ли ще ги спрат?

– Няма да се наложи, Нови. Даже и нищо да не направим, те няма да са в състояние да превземат всички светове.

– Но какво тогава ще ги спре?

– Виждаш ли – започна Гендибал, – има един план, измислен от много мъдър човек...

Млъкна, усмихна се леко и поклати глава.

– Трудно е да ти го обясня, Нови. Може би някой друг път. Всъщност когато видиш какво ще се случи, преди отново да съзрем Трантор, сигурно ще разбереш и без моите обяснения.

– Какво ще се случи, учителю?

– Не съм съвсем наясно, Нови. Но всичко ще е за добро.

Той се обърна и се приготви да влезе в контакт с Компор. Докато се подготвяше, не можа да удържи напълно една заседнала дълбоко мисъл, която му нашепваше: „Или поне така се надяваш.“

Ядоса се сам на себе си, защото знаеше кой е източникът на тази глупава и разхлабваща го мисловна интервенция. Представата за огромната мощ на Фондацията, въплътена в кораба на Компор, както и собственото му раздразнение поради явната възхита на Нови.

Глупаво! Как можеше да се отпусне толкова, та да сравнява притежаването на обикновена материална сила с умението да се направляват събитията? Именно това поколенията говорители определяха като: „самотаблуда, че ръката е стиснала гърлото“.

Изглежда, все още не беше придобил имунитет към съблазните на грубата мощ.

65

Мун Ли Компор въобще не бе сигурен как трябва да се държи. През по-голямата част от своя живот той беше имал пред очите си образа на всемогъщите говорители, живеещи досама границите на неговия жизнен опит – говорителите, с които от време на време влизаше във връзка и които държаха в мистериозната си власт цялото човечество.

От всички тях в последните години се бе обръщал за наставления именно към Стор Гендибал. Гендибал не бе дори глас, с който много пъти е общувал, а просто присъствие в ума му – хиперразговор без хиперреле.

В това отношение членовете на Втората фондация бяха задминали далеч Фондацията. Без материални приспособления, единствено чрез обучената мощ на ума те успяха да проникват през парсеците по начин, който не позволяваше да бъдат подслушани и на който не можеше да се попречи. Това бе една невидима и неоткриваема мрежа, здраво опасваща всички светове чрез посредничеството на относително малък брой посветени индивиди.

Неведнъж Компор бе изпитвал особено приповдигнато усещане при мисълта за своята роля. Колко малка е групата, един от членовете на която бе и той; а какво огромно влияние имаше. И колко тайно бе всичко. Дори жена му не знаеше нищо за скрития му живот.

И не друг, а говорителите дърпаха нишките; и точно този Гендибал, който би могъл да стане (мислеше си Компор) следващият Първи говорител – нещо повече от император на нещо повече от империя...

Сега той се намираше тук, в един транториански кораб, и Компор се бореше с разочарованието си, че не бяха се срещнали на самия Трантор.

Впрочем възможно ли бе това да е кораб от Трантор? Всеки един от ранните търговци, пренасяли стоките на Фондацията през враждебно настроената Галактика, сигурно бе притежавал по-добър. Нищо чудно, че на говорителя му е било потребно толкова време, за да измине разстоянието от Трантор до Сейшел.

Не беше оборудван дори с унидоков механизъм, който свързваше два кораба в едно, ако е необходимо да се прехвърля персонал. Даже достойната за презрение сейшелска флота бе оборудвана с такива механизми. Вместо да се възползва от тях, говорителят трябваше да изравнява скоростите, да прехвърля приставъчно въже от единия кораб до другия и после да се придърпва по него – също както в дните на Империята.

„Ама че работа“ – мрачно мислеше Компор, без да може да потисне чувствата си. Звездолетът не бе нищо повече от един старомоден имперски съд, и то твърде малък.

По приставъчното въже се движеха две фигури – едната от тях толкова тромаво, та ставаше ясно, че никога по-рано не е излизала в космоса.

Накрая те се озоваха на борда и съблякоха своите скафандри. Говорителят Стор Гендибал беше среден на ръст и външността му не впечатляваше особено; не беше едър и силен, нито пък излъчваше аура на ученост. Тъмните, дълбоко разположени очи бяха единственият признак за мъдростта му. Ала сега говорителят се оглеждаше наоколо и веднага ставаше ясно, че изпитва благоговение.

Другият посетител бе жена, висока колкото Гендибал и простовата на вид. Тя се озърташе със зинала от изумление уста.

За Гендибал придвижването по въжето не бе съвсем неприятно усещане. Знаеше, че не е „космически вълк“ – както и никой друг от колегите му, – но пък и не беше напълно земен червей, понеже на членовете на Втората фондация не се позволяваше да станат такива. В края на

краищата потенциалната необходимост от космически полети бе винаги надвиснала над тях, макар всеки да разбираше, че подобна нужда може да възникне твърде рядко. (Прийм Палвър, чиито многобройни космически пътешествия бяха легендарни, веднъж унило бе споменал, че успехът на един говорител е толкова по-голям, колкото по-малко пъти му се е налагало да пътува в космоса, за да осигури действието на Плана.)

Досега Гендибал бе използвал три пъти приставъчното въже. Този му бе четвъртият и даже и да изпитваше известно напрежение, то щеше да изчезне пред загрижеността за Сура Нови. Не му бе нужна никаква менталика, за да види, че разходката в нищото я бе разстроила дълбоко.

– Аз бъдеш уплашена, учителю – каза тя, когато ѝ обясни какво ще трябва да се направи. – Нищото бъдеш това, в което ще сторя крачкосътка – ако не друго, внезапното ѝ връщане към грубия демски диалект показваше до каква степен е объркана.

Гендибал внимателно обясни:

– Не мога да те оставя на борда на този кораб, Нови, понеже аз ще отида в другия, а ти трябва да си с мен. Бъди спокойна, твоят космически скафандър ще те предпази от всякаква беда, а и просто няма къде да паднеш. Даже и да изпуснеш въжето, ще останеш някъде наблизко, а аз ще съм на една ръка разстояние, така че ще мога да те достигна. Хайде, Нови, покажи ми, че си достатъчно смела – така, както си и достатъчно умна – да бъдеш учен.

Тя не възрази повече и Гендибал, макар да не желаше да предприеме нещо, което да смути гладкостта на нейното съзнание, все пак изпрати едно успокояващо докосване към повърхността на ума ѝ.

– Ти пак можеш да ми говориш – рече той, след като и двамата бяха навлекли скафандрите. – Аз ще те чуя, ако мислиш усилено. Мисли думите силно и ясно, една по една. Сега ме чуваш, нали?

– Да, учителю – отвърна тя.

През прозрачната лицева плоча той видя, че устните ѝ се движат и каза:

– Мисли, без да си движиш устните, Нови. В този модел скафандри няма радиовръзка. Всичко се прави с ума.

Сега устните ѝ не помръднаха, а изражението ѝ стана по-тревожно: „Чуваш ли ме, учителю?“

„Идеално“ – помисли Гендибал; неговите устни също не се движеха. – „Ти чуваш ли ме?“

„Чувам те, учителю.“

„Тогавя ела с мен и прави каквото правя аз.“

Тръгнаха. На теория Гендибал беше отлично подготвен, а практически се справяше умерено добре. Важно бе човек да си държи краката изпънати плътно един до друг, като ги движи само от хълбоците. Така центърът на тежестта оставаше непроменен, а ръцете равномерно се местеха напред една след друга. Беше го обяснил на Сура Нови и, без да се обръща, следеше положението на тялото ѝ по състоянието на двигателната област в нейния мозък.

Като за начинаеща тя се справяше много добре, почти толкова добре, колкото и той самият. Бе потиснала собственото си напрежение и последвала напътствията. Гендибал отново установи, че е много доволен от нея.

Все пак Нови очевидно се зарадва, когато пак се озова на борда, а и Гендибал също. Щом свали скафандъра си, той се огледа и едва не се вцепени от лукса и стила на обзавеждане. Не разпозна почти нищо от оборудването и сърцето му се сви при мисълта, че има твърде малко време, за да разбере как да се справя с всичко. Можеше да му се наложи направо да прехвърли опита от човека, намиращ се вече на борда – нещо, което никога не бе толкова качествено, колкото истинското обучение.

Сетне се концентрира върху Компор. Той бе висок и слаб, няколко години по-възрастен от него самия, доста хубав, макар и по малко слабашки начин, със ситно къдрава коса в странен масленожълт цвят.

За Гендибал веднага стана ясно, че този човек е разочарован и дори презира говорителя, с когото се срещаше за пръв път. Нещо повече, той свършено не успяваше да прикрие този факт.

По принцип Гендибал не обръщаше внимание на подобни неща. Компор не беше транторианец – не беше и в пълния смисъл на думата човек от Втората фондация – и очевидно имаше своите илюзии. Дори и най-повърхностното пробягване по ума му го показваше. Сред тях бе и илюзията, че истинската власт по необходимост се свързва с властна външност. Разбира се, той можеше да запази заблудите си, доколкото те не пречеха на онова, от което Гендибал имаше нужда, но в настоящия момент точно тази наистина пречеше.

Това, което Гендибал стори, бе менталният еквивалент на шракването с пръсти. Компор леко залитна от усещането за остра, но бързо отминаваща болка. Концентрираното въздействие напука обвивката на неговата мисъл и остави чувство за непреднамерена, но страховита сила, която може да бъде използвана, ако говорителят поиска.

Остана и огромен респект към Гендибал. Самият той благо каза:

– Просто привличам вниманието ти, приятелю Компор. Моля те, кажи ми къде се намират сега твоят колега Голан Тривайз и неговият другар Янов Пелорат.

Компор отвърна колебливо:

– Мога ли да говоря пред тази жена, говорителю?

– Жената, Компор, е като мое продължение. Поради това няма причина да не можеш да говориш открито.

– Както кажеш, говорителю. Тривайз и Пелорат приближават една планета, известна като Гея.

– Така ми съобщи и онзи ден при последната ни връзка. Те положително вече са се приземили на Гея и вероятно отново са потеглили. На планетата Сейшел не се задържаха дълго.

– Докато аз ги следвах, все още не се бяха приземили, говорителю. Приближаваха планетата много предпазливо, като правеха големи паузи между микроскоковете. За мен е очевидно, че не разполагат с никаква информация за света, към който приближават, и затова се колебаят.

– А ти имаш ли информация, Компор?

– Никаква, говорителю – отвърна другият. – Поне според корабния ми компютър.

– Този ли? – погледът на Гендибал спря на контролния панел и той попита с внезапна надежда: – Може ли да помогне при управлението на кораба?

– Може изцяло да го управлява сам, говорителю. Човек трябва просто да мисли за това.

Гендибал изведнъж се почувства притеснен.

– Толкова далеч ли е стигнала Фондацията?

– Да, но още има какво да се желае. Компютърът работи тромаво. Трябва да повтарям мислите си няколко пъти и дори тогава получавам едва минимума от информация.

– Аз може би ще се справя по-добре – каза Гендибал.

– Сигурен съм, говорителю – с уважение заяви Компор.

– Да оставим това. Защо в компютъра няма информация за Гея?

– Не зная, говорителю. Той претендира, че има – доколкото за един компютър може да се каже, че претендира – данни за всички населени с хора планети в Галактиката.

– Няма как да има повече информация, отколкото е била вкарана в него; и ако онези, които са я вкарвали, са мислели, че имат данни за всички планети, а всъщност не са имали, тогава и компютърът би трябвало да работи със същото погрешно предположение. Прав ли съм?

– Сигурно, говорителю.

– Ти проучи ли това на Сейшел?

– Говорителю – рече с известна неловкост Компор, на Сейшел има хора, които приказват за Гея, но твърденията им са без стойност. Чисто суеверие. Разправят легенди, че Гея е могъщ свят, който е отблъснал дори Мулето.

– Наистина ли? – Гендибал с усилие потисна възбудата си. – Толкоз сигурен ли беше, че това е суеверие, та не разпита за никакви подробности?

– Не, говорителю. Разпитвах много, но това, дето току-що ти казах, е всичко, което успях да изкопча. Могат да говорят дълго на тази тема, но колкото и да говорят, нещата се свеждат до това, дето ти казах току-що.

– Очевидно – рече Гендибал – и Тривайз е чул същото и е тръгнал към Гея по такава причина. Може би за да прослуша тази голяма мощ. И го прави предпазливо, понеже също се бои.

– Напълно е възможно, говорителю.

– И въпреки това ти не го последва?

– Следвах го достатъчно дълго, за да се уверя, че наистина се е запътил към Гея. После се върнах тук, в околностите на Геянската система.

– Защо?

– По три причини, говорителю. Първо, вече приближаваше времето да пристигнеш, а аз исках да те пресрещна поне на част от пътя и да те взема на борда в най-ранния момент, както ти самият нареди. Тъй като моят кораб има хиперреле, не мога да бъда твърде далеч от Тривайз и Пелорат, без да възбуда подозрения на Терминус, но прецених, че трябва да рискувам и да се придвижа дотук. Второ, когато стана ясно, че Тривайз приближава планетата Гея толкова бавно, реших, че ще имам достатъчно време да тръгна към теб и да ускоря нашата среща, без да се окажа изпреварен от събитията, защото ти ще си по-компетентен от мен да го последваш до самата планета и да се справиш с всяка неочаквана опасност, която може да възникне.

– Съвсем вярно. А третата причина?

– След нашата последна връзка, говорителю, се случи нещо, което не очаквах и продължавам да не разбирам. Почувствах, че и по тая причина е по-добре да ускоря срещата ни.

– Какво е събитието, което не си очаквал и не разбираш?

– Кораби от флотата на Фондацията приближават границите на

Сейшел. Компютърът ми е извадил тази информация от сейшелските новинарски предавания. Във флотилията има поне пет модерни кораба с достатъчна мощ да превземат планетата.

Гендибал не отговори веднага, тъй като не биваше да покаже, че не е очаквал подобен ход. След известна пауза малко небрежно каза:

– Предполагаш ли, че това има нещо общо с придвижването на Тривайз към Гея?

– Последва го незабавно, а ако В следва Л, значи има поне известна вероятност Л да е причинило В – рече Компор.

– Добре, добре. Изглежда, че всички ще се срещнем на Гея – Тривайз, аз, Първата фондация. Хайде, Компор, дотук ти си действал правилно, а сега ето какво ще направим. Първо, ще ми покажеш как работи този компютър и как чрез него може да бъде управляван корабът. Сигурен съм, че няма да ни отнеме много време. После ще влезеш в моя кораб, тъй като пък дотогава аз ще съм предал в ума ти информация как да го управляваш. Едва ли ще имаш никакви проблеми, въпреки че – както несъмнено си предположил по външния му вид – той ще ти се види много примитивен. Щом поемеш управлението, ще стоиш тук и ще ме чакаш.

– Колко време, говорителю?

– Докато не дойда за теб. Не очаквам да се забавя тъй дълго, че да се появи опасност да останеш без продукти, но ако все пак се случи, ще идеш на някоя населена планета от Сейшелския съюз и ще ме дочакаш там. Аз ще те намеря, където и да си.

– Както кажеш, говорителю.

– И не се паникьосвай. Мога да се справя с тази мистериозна Гея и, ако бъде нужно, с петте кораба на Фондацията.

67

Литорал Тубинг беше посланик на Фондацията в Сейшел от седем години. Мястото много му харесваше.

Висок и доста пълен, той носеше гъсти кафяви мустаци по времето, когато и на Фондацията, и на Сейшел доминираше модата на гладко обръснатите. Имаше дълбоко врязани бръчки, макар да бе само на петдесет и четири, и си падаше по показното безразличие. Отношението му към работата не можеше да се схване лесно.

Въпреки това мястото действително му харесваше. То го държеше

настри от шумотевицата в политиката на Терминус, което именно му се нравеше най-много, и му даваше възможност да води живот на сейшелски сибарит, поддържайки стила, към който се бяха пристрастили жена му и дъщеря му. Не искаше нищо около него да се променя.

От друга страна, той не харесваше Лионо Кодел, може би понеже Кодел също носеше мустаци, макар и по-малки, по-къси и сиво-бели. Навремето те бяха единствените двама души от по-изтъкнатото общество, които имаха мустаци, и помежду им съществуваше нещо като състезание на тази тема. Сега, мислеше си Тубинг, вече нямаше никакво състезание; Лионо бе достоен единствено за презрение.

Кодел стана директор на Сигурността още когато Тубинг беше на Терминус и докато не бе купен с посланичеството, мечтаеше да се противопостави на Харла Бранно в изборите за кмет. Разбира се, Бранно бе направила всичко заради самата себе си, ала в крайна сметка той бе издигнат благодарение на нейната благосклонност.

Някак си обаче това сякаш не важеше и за Кодел. Може би причината се криеше в решителната му приветливост – в начина, по който той бе винаги така дружелюбно настроен, дори и след като вече е решил как точно да ти пререже гърлото.

Ей го сега там в хиперпространствения си образ, приветлив както винаги, бликащ от добродушие. Истинското му тяло бе, разбира се, на Терминус, което спестяваше на Тубинг необходимостта да му предложи какъвто и да е физически жест на гостоприемство.

– Кодел – рече той, – искам да оттеглите тези кораби.

Кодел слънчево се усмихна.

– И аз също, само че старата дама вече го е решила.

– Известно е, че от време на време ти си я убеждавал да не прави разни неща.

– Случвало се е, но само когато тя желае да бъде разубедена. Този път обаче не желае. Тубинг, върши си работата. Дръж Сейшел спокоен.

– Не мисля за Сейшел, Кодел. Мисля за Фондацията.

– Като всички нас.

– Кодел, не почвай словесен двубой с мен. Искам да ме изслушаш.

– С удоволствие, но сега на Терминус е твърде бурно и не мога да те слушам дълго.

– Ще бъда толкова кратък, колкото е възможно, когато обсъждаме възможността Фондацията да бъде унищожена. Ако тази хиперпространствена линия не се подслушва, ще говоря открито.

– Не се подслушва.

– Тогава продължавам. Преди няколко дни получих съобщение от някой си Голан Тривайз. Спомням си един Тривайз от моя собствен престой в политиката. Беше комисар по транспорта.

– Чичото на младия човек – каза Кодел.

– А, значи познаваш този, който ми е пратил съобщението. Според информацията, понасъбрана лично от мен, той е бил съветник, който след успешното решаване на последната Селдънова криза е арестуван и пратен в изгнание.

– Точно така.

– Не вярвам.

– Какво не вярваш?

– Че е пратен в изгнание.

– Защо?

– Кога се е случвало някой гражданин на Фондацията да бъде пратен в изгнание? – натърти Тубинг. – Той или е арестуван, или не е арестуван. Ако е арестуван, или е съден, или не е съден. Ако е съден, или е осъден, или не е осъден. Ако е осъден, той е глобен, понижен, разжалван, вкаран в затвора или ексекутиран. Никой не е пращан в изгнание.

– Винаги някой трябва да бъде пръв.

– Глупости. С такъв модерен военен съд? Кой е тоя глупак, дето няма да забележи, че Тривайз изпълнява специална мисия за твоята старица? Кого си въобразява тя, че ще излъже?

– И каква може да е мисията?

– Да предположим, че трябва да открие планетата Гея.

Част от приветливостта напусна лицето на Кодел. В очите му се появи непривична твърдост. Той каза:

– Зная, че не усещате неудържим импулс да повярвате на моите твърдения, господин посланик, но аз отправям специален апел да го сторите поне в този случай. Нито кметът, нито аз бяхме чували за Гея по времето, когато въпросният Тривайз беше пратен в изгнание. За пръв път чухме за нея едва завчера. Ако повярвате на това, разговорът ни може да продължи.

– Ще потисна моята склонност към скептицизъм достатъчно силно, за да го приема, директоре, макар и да ми е трудно да го направя.

– Казаното е съвсем вярно, господин посланик, и ако аз изведнъж прибавих формална нота към моите изявления, то беше поради факта, че когато всичко свърши, вие ще откриете, че трябва да отговаряте на разни въпроси и събитието изобщо няма да ви се стори весело. Говорите така, като че ли Гея е познат вам свят. Откъде знаете нещо, което ние не

знаем? Не е ли ваш дълг да се стараете ние да узнаваме всичко, което узнаете самият вие за политическата единица, към която сте назначен?

Тубинг меко възрази:

– Гея не е част от Сейшелския съюз. Всъщност тя вероятно въобще не съществува. Трябва ли да препредавам на Терминус всички бабини деветини, които суеверните ниски слоеве на Сейшел разправят за нея? Някои от тях твърдят, че се намира в хиперпространството. Според други тя е свят, който по свръхестествен начин защитава Сейшел. Според трети пък е изпратила Мулето да плячкосва Галактиката. Ако възнамерявате да кажете на членовете на сейшелското правителство, че Тривайз е бил пратен да намери Гея и че петте модерни кораба от флотата на Фондацията са тук, за да му окажат помощ при издирването, те никога няма да ви повярват. Хората може да приемат приказките за Гея, но не и правителството – и то няма да бъде убедено, че Фондацията вярва на същите тези приказки. По-скоро ще сметне, че вие възнамерявате да вкарате насила Сейшел във фондационната Федерация.

– И какво ще стане, ако наистина го планираме?

– Ще бъде фатално. Кажете, Кодел, кога през петвековната история на Фондацията е имало завоевателна война? Водили сме войни, за да предотвратим собственото си завоюване – и веднъж сме се провалили, – но нито една война не е завършила с увеличаване на територията ни. Придобивките на Федерацията са били все чрез мирни съглашения. Към нас са се присъединявали онези, които са виждали полза от присъединяването си.

– Не е ли възможно Сейшел да види някакви изгоди в присъединяването си?

– Никога няма да го направи, докато нашите кораби остават на границите му. Оттеглете ги.

– Не можем.

– Кодел, Сейшел е великолепна реклама за доброжелателността на фондационната Федерация. Той е почти напълно обграден от наша територия, намира се в изключително уязвима позиция и въпреки това досега е бил в безопасност, вървял е по собствения си път, даже е можел свободно да провежда антифондационна външна политика. Как по-убедително да покажем на Галактиката, че никого не насилваме и при всеки отиваме с приятелство? Ако превземем Сейшел, ще имаме това, което в действителност вече ни принадлежи. В края на краищата, ние упражняваме икономическа власт над него – макар и тихомълком. Ако обаче го шурмуваме с военна сила, оповестяваме на цялата Галактика,

че сме експанзионисти.

– А ако ви кажа, че всъщност се интересуваме само от Гея?

– Тогава ще ви повярвам не повече, отколкото Сейшелският съюз. Този човек, Тривайз, ми изпрати съобщение, че е на път към Гея и ме помоли да го препредам на Терminus. Въпреки че не ми се стори разумно, аз го направих, понеже бях длъжен, и преди още хиперпространствената линия да изстине, флотата на фондацията вече беше потеглила. Как ще стигнете до Гея, без да проникнете в сейшелското пространство?

– Скъпи ми Тубинг, сигурно сам не се чуваш какво говориш. Не ми ли обясняваше само преди няколко минути, че тази Гея, ако изобщо съществува, не е част от Сейшелския съюз? Предполагам, знаеш, че хиперпространството е свободно за всички и не е част от ничия територия. Как тогава Сейшел може да се оплаче, ако ние влезем от територията на Фондацията – където в момента стоят нашите кораби – през хиперпространството направо в геянска територия?

– Сейшел няма да интерпретира нещата така, Кодел. Гея, ако изобщо съществува, е изцяло заобиколена от Сейшелския съюз, макар политически да не представлява дял от него, а има прецеденти, които правят подобни анклави действителна част от заобикалящата ги територия, когато става въпрос за неприятелски бойни кораби.

– Нашите бойни кораби не са неприятелски. Ние сме в мир със Сейшел.

– Казвам ти, че Сейшел може да обяви война. Едва ли се надява да я спечели чрез военно превъзходство, но факт е, че тя ще предизвика антифондационна вълна из цялата Галактика. Новата експанзионистична дейност ще насърчи създаването на съюзи срещу нас. Някои от световите във федерацията ще започнат да преосмислят политиката си. Спокойно можем да загубим войната поради вътрешни безредици и тогава със сигурност ще обърнем в обратна посока процеса на растеж, който така добре е служил на Фондацията цели петстотин години.

– Хайде, хайде, Тубинг – равнодушно каза Кодел, – говориш, като че ли тези петстотин години са нищо, като че ли ние сме все още Фондацията от времето на Салвор Хардин и се борим с миниатюрното кралство на Анакреон. Сега сме далеч по-силни, отколкото е била Галактическата империя дори в най-големия си разцвет. Един ескадрон наши кораби би могъл да победи цялата галактическа флота, да окупира който и да е сектор и даже да не се разбере, че е бил в бой.

– Ние не се бием с Галактическата империя. Бием се с планети и сектори от настоящето време.

– Които не са напреднали колкото нас. Бихме могли да превземем цялата Галактиката и сега.

– Според Плана на Селдън няма да можем да го направим още петстотин години.

– Планът на Селдън подценява скоростта на техническия напредък. Можем да го направим сега! Разбери, аз не твърдя, че ние ще го направим или дори че трябва да го направим сега. Просто казвам, че можем да го направим.

– Кодел, ти цял живот си живял на Терминус. Не познаваш Галактиката. Нашата флота и бойна техника могат да победят въоръжените сили на другите светове, но ние все още не сме в състояние да управляваме една изцяло враждебна, водена от омразата Галактика – а тя ще представлява точно това, ако я превземем със сила. Оттеглете корабите!

– Няма да бъде направено, Тубинг. Я помисли, а ако Гея не е мит?

Той млъкна и се втренчи в лицето на другия, сякаш се опитваше да разчете мислите му.

– Един свят в хиперпространството да не е мит?

– Един свят в хиперпространството е суеверие, но дори суеверията могат да бъдат изградени около зрънца от истина. Този човек – Тривайз, който беше пратен в изгнание – говори за нея, сякаш е реален свят в реалното пространство. Ами ако е прав?

– Глупости. Не вярвам.

– Опитай се да го направиш само за момент. Реален свят, който е предложил на Сейшел безопасност срещу Мулето и срещу Фондацията.

– Ти сам се опровергаваш. Как Гея пази сейшелците в безопасност? Ние не пращаме ли кораби срещу тях?

– Не срещу тях, а срещу Гея, която е толкова мистериозно неизвестна и така внимава да не бъде забелязана, че макар да се намира в реалното пространство, някак успява да убеди съседа си, че е в хиперпространството, – и която даже се изхитря да остане извън най-добрите и най-пълните галактически карти.

– В такъв случай тя трябва да е съвършено необикновен свят, тъй като явно е способна да манипулира умовете.

– А не каза ли ти само преди миг как една сейшелска приказка твърди, че Гея е изпратила Мулето да плякосва Галактиката? Нима Мулето не е можел да манипулира умовете?

– Значи Гея е свят на Мулета?

– Сигурен ли си, че това е невъзможно?

– Тогава защо да не е и светът на възродената Втора фондация?

– Наистина, защо не? Не би ли трябвало да бъде изследвана?

Тубинг стана по-сериозен. При последните реплики се бе усмихвал презрително, ала сега наведе глава и започна да гледа изпод вежди.

– Ако говориш сериозно, подобно изследване не е ли опасно?

– Опасно ли?

– Отговаряш на въпросите ми с въпроси, понеже нямаш разумни отговори. Каква полза от корабите ни срещу Мулета или срещу Втората фондация? Не е ли правдоподобно, ако те наистина съществуват, да ни примамват към собственото ни унищожение? Заявяваш, че Фондацията може да установи своята Империя още сега, макар Планът на Селдън да е стигнал само до половината, а аз те предупредих, че ще се втурнем прекалено далеч и че сложността на Плана ще ни забави още повече. Сигурно, ако Гея съществува и е такава, каквато ти твърдиш, цялата тази работа е измислена именно за да предизвика забавянето. Стори доброволно онова, което може би скоро ще бъдеш принуден да сториш. Направи мирно и без кръвопролитие крачката, която може би ще бъдеш принуден да направиш след някоя ужасна катастрофа. Оттегли корабите.

– Не, няма да стане. Всъщност, Тубинг, самата Харла Бранно планира да се присъедини към флотата и някои разузнавателни кораби вече са прелетели тихомълком през хиперпространството на това, което се смята за Геянска територия.

Очите на Литорал Тубинг станаха големи като чаени чаши.

– Казвам ти, че положително ще има война.

– Ти си наш посланик. Предотврати я. Дай на сейшелците каквито там уверения им потрябват. Отричай, че от наша страна съществуват лоши помисли. Ако ти се наложи, кажи им дори, че ще имат сметка да си седят спокойно и да изчакат Гея да ни унищожи. Кажи им каквото щеш, но ги дръж мирни.

Той поспря, изучавайки шашардисаното изражение на Тубинг, и добави:

– Всъщност, това е всичко. Доколкото зная, нито един кораб на Фондацията няма да кацне на който и да е свят от Сейшелския съюз, както и няма да излезе в която и да е точка от реалното пространство, съставляващо част от този съюз. Всеки сейшелски кораб обаче, който се опита да ни се противопостави извън територията на съюза – и, следователно, на територията на Фондацията – бързо ще бъде превърнат в прах. Направи така, че това също да им стане пределно ясно, и ги дръж мирни. Ако не успееш, ще ти се търси строга сметка. Досега работата ти,

Тубинг, беше много лесна, но се задават тежки времена и следващите няколко седмици са решаващи. Ако ни провалиш, за теб в Галактиката едва ли ще има безопасно място.

На лицето на Кодел не личеше нито склонност към шеги, нито дори дружелюбност, когато връзката се прекъсна и образът му изчезна.

С отворена уста Литорал Тубинг гледаше мястото, където допреди малко бе той.

68

Голан Тривайз се хвана за косите, сякаш опипом се опитваше да прецени своето мислене. После рязко попита Пелорат:

– В какво състояние на ума си?

– Състояние на ума ли? – разсеяно повтори професорът.

– Да. Ето ни тук – впримчени, корабът ни под външен контрол и неумолимо влачен към един свят, за който нищо не знаем. Усещаш ли паника?

На дългнестото лице на Пелорат се изписа странна меланхоличност.

– Не – рече той. – Но не се чувствам и весел. Малко съм напрегнат, обаче не съм се паникьосал.

– Нито пък аз. Не е ли странно? Защо не сме по-разтревожени?

– Ние очаквахме нещо такова, Голан. Нещо от този род.

Тривайз се обърна към екрана. Оставаше си постоянно фокусиран на космическата станция. Сега тя бе по-голяма, което означаваше, че се приближават.

Като конструкция станцията не му се видя особено впечатляваща. В нея нямаше нищо, което да говори за супернаука. Изглеждаше дори малко примитивна, но въпреки това бе впримчила кораба им.

– Много съм разсъдлив в момента, Янов – каза той. – Разсъдлив и хладнокръвен! Приятно ми е да мисля, че не съм страхливец и успявам да се държа добре в напрегнати ситуации, но май съм, склонен да се самолаская. Всеки е склонен. Точно сега би трябвало да скачам нагоре-надолу и поне малко да се изпотя. Може и да сме очаквали нещо подобно, но това не променя факта, че сме безпомощни и навярно ще ни убият.

– Не мисля така, Голан – възрази Пелорат. – Ако геянциите могат да превземат нашия кораб от разстояние, не биха ли могли и да ни убият по същия начин? Щом сме още живи...

– Но едва ли сме свършено недокоснати. Казвам ти, това прекалено спокойствие... Мисля, че те са ни упоили.

– Защо?

– Изглежда, за да ни държат в добра умствена форма. Възможно е да искат да ни разпитат, а след туй вече ще ни убият.

– Ако са достатъчно разумни да искат да ни разпитат, сигурно ще са достатъчно мъдри и да не ни убиват без сериозни основания.

Тривайз се облегна назад в креслото си (то поддаде, тъй като не го бяха лишили от тази му функция) и сложи крака върху мястото, където дланите му обикновено осъществяваха контакт с компютъра. След малко рече:

– Може би ще са достатъчно изобретателни да си съчинят нещо, де-то да го приемат за сериозно основание... Все пак, ако са пипали умовете ни, не са ги разръчкали много. Мулето например щеше да ни накара да искаме да отидем – въодушевени, ликуващи, с всяка наша фибра да желаем пристигането ни там – той посочи космическата станция. – Да се усецаш така, Янов?

– Определено не.

– Виждаш ли, още съм в състояние да се наслаждавам на способността си за хладнокръвни, аналитични разсъждения. Много странно! Дали всъщност мога да го определя? Да не би да съм в паника, неспособен да се изразявам ясно, луд и просто във властта на илюзията, че разсъждавам хладнокръвно и аналитично?

Пелорат сви рамене.

– Ако питаш мен, струваш ми се с всичкия си. Може и аз да съм също толкова луд като теб и под властта на същата илюзия, но този род предположения няма да ни отведат доникъде. Цялото човечество би могло да споделя едно общо безумие и да бъде под властта на някаква всеобща илюзия. Това не може да бъде опровергано, но ние нямаме друга възможност за избор, освен да следваме сетивата си.

И сетне рязко добави:

– Всъщност аз самият поразсъждавах малко.

– Да?

– Ами ние говорим за Гея като за възможен свят на Мулета или като за преродената Втора фондация. Хрумвало ли ти е, че съществува и трета алтернатива, дето е дори по-логична от първите две?

– Каква трета алтернатива?

Очите на Пелорат сякаш се фокусираха върху собствените му мисли. Той не поглеждаше към Тривайз, а гласът му бе тих и отнесен.

– Имаме един свят – Гея, който за неопределено дълъг период е полагал всички усилия да поддържа строга изолация и не е правил никакви опити да установи връзка с който и да било друг свят, та дори и с близките планети на Сейшелския съюз. В някои отношения геяните имат развита наука, ако разкажете за унищожаването на чуждите флотилии са верни, както го потвърждава способността им да ни контролират в момента; но въпреки това те не са направили никакъв опит да разширят мощта си. Искат единствено да бъдат оставени на спокойствие.

Тривайз присви очи.

– Е, и?

– Всичко туй е много странно. Хилядолетната космическа история на човечеството всъщност представлява една непрекъсната експанзия и опити за експанзия. Почти всеки известен свят, който би могъл да бъде населен, е населен. В този процес за всички светове е имало колизии и по едно или друго време някой е сръгвал с лакти съседите си. Ако Гея е тъй особена, че да се различава и в това отношение, то е може би понеже наистина е нечовешка.

Тривайз поклати глава.

– Невъзможно е.

– Защо да е невъзможно? – моментално възрази Пелорат. – Аз ти разправях каква загадка е това, че човешката раса е единственият еволюирал разум в Галактиката. Ами ако не е тъй? Не би ли могло да има една – една-едничка планета, – на която ѝ липсва човешкият стремеж към експанзия? Ами ако – Пелорат все повече се разпалваше – в Галактиката има милион разумни цивилизации, но само една, която е експанзионистична – нашата? Всички други биха си стояли у дома – ненатрапчиви, скрити...

– Абсурд! – каза Тривайз. – Ние щяхме да налетим на тях. Щяхме да кацнем на техните светове. Те щяха да са на всевъзможни етапи в развитието си и повечето нямаше да могат да ни спрат. Само че ние никога не сме попадали на нито една... Космосе! Та ние никога не сме попадали дори на руини или реликти от нечовешка цивилизация, нали? Ти си историк, така че ти ми кажи. Попадали ли сме?

Пелорат поклати глава.

– Не, не сме попадали. Но, Голан, въпреки всичко е възможно да има една такава цивилизация! Ей тази!

– Не ми се вярва. Казваш, че името ѝ е Гея, което е някаква древна диалектна версия на Земя. Как би могла тя да е нечовешка?

– Името Земя е дадено на планетата от човешки същества, ала знае

ли някой защо? Сходството с някакъв древен свят вероятно е просто съвпадение. Като си мисля за това, самият факт, че ни примамиха към Гея – както ти подробно обясни преди известно време, – а сега ни влачат против волята ни, е доказателство в подкрепа на тезата за нечовешките геянци.

– Защо? Какво общо има това с нечовешкото?

– Те изпитват любопитство към нас, хората.

– Янов, ти си луд! – възкликна Тривайз. – Та те от хилядолетия живеят в една Галактика, където са заобиколени от хора. Защо да проявяват любопитство точно сега? Защо не преди много време? И ако е точно сега, защо към нас? Ако искат да изучават човешки същества и човешка култура, защо не се захванат със световите от Сейшел? Защо заради нас ще се пресягат чак до Терминус?

– Може би се интересуват именно от Фондацията.

– Глупости – яростно рече Тривайз. – Янов, ти искаш нечовешка интелигентност и ще я получиш. В момента си мисля, че ако наистина ти предстои да се срещнеш с нечовеци, ти няма да се тревожиш да не те пленят или дори да не те убият, стига само да ти дадат малко време да задоволиш любопитството си.

Пелорат започна да заеква в стремежа си да възрази с възмущение, сетне спря, пое си дълбоко дъх и рече:

– Може и да е тъй, Голан, но за известно време аз все пак ще поддържам това, в което вярвам. Не мисля, че ще трябва да чакаме много дълго, за да видим кой ще излезе прав. Гледай!

Той посочи екрана. Тривайз, който във възбудата си бе престанал да го наблюдава, също се втренчи в него.

– Какво има? – попита той след няколко секунди.

– Това не е ли кораб, който стартира от станцията?

– Това е нещо – с неохота призна Тривайз. – Засега не мога да различа подробностите, а и няма как да го приближа повече. На максимално увеличение е.

– Изглежда се приближава – добави след малко – и предполагам, че е кораб. Да се обзаложим ли?

– За какво?

– Ако някога се върнем на Терминус – язвително каза Тривайз – ще си устроим една разкошна вечеря за нас и евентуално за някои гости – не повече от четирима – и аз ще платя сметката, ако този кораб, дето идва насам, носи нечовеци, а ти – ако е с човеци.

– Съгласен – рече Пелорат.

– Значи, басирахме се – Тривайз отново се взря в екрана, опитвайки се да различи някакви подробности, като се питаше дали е логично да се очаква, че подробности от какъвто и да е род ще могат да издадат без всякакво съмнение произхода на съществата на борда.

69

Стоманеносивата коса на Бранно бе безупречно вчесана и ако се вземеше предвид и невъзмутимостта ѝ, тя спокойно би могла да бъде в палатата на кметството. С нищо не показваше, че едва за втори път през живота си е в дълбокия космос. (А първия, когато бе придружавала родителите си на една ваканционна екскурзия до Калган, едва ли можеше да се брой. Тогава бе само на три години.)

Тя малко уморено опонира на Кодел:

– В края на краищата, работата на Тубинг е да изразява мнението си и да ме предупреждава. Много добре, предупреди ме. Не го упреквам.

Кодел, който се бе качил на борда на кметския кораб, за да може да разговаря с нея без психическите трудности на общуването от разстояние, отвърна:

– Бил е прекалено дълго на поста си. Започва да разсъждава като сейшелец.

– Посланичеството е занаят, който има своите рискове, Лионо. Хайде да изчакаме, докато всичко това свърши, и ще му дадем една дълга почивка, а после ще го пратим с мисия някъде другаде. Той е способен мъж. В края на краищата, имал е достатъчно разум да ни прати без забавяне съобщението на Тривайз.

Кодел за миг се усмихна.

– Да, той ми каза, че го е направил, въпреки че не му се е сторило разумно. „Направих го, понеже бях длъжен“, рече. Виждате ли, госпожо кмете, той е трябвало да го направи, макар и да не му се е струвало разумно, тъй като щом Тривайз влезе в пространството на Сейшелския съюз, аз информирах посланик Тубинг незабавно да изпраща цялата информация, която се отнася до него.

– О? – Кмет Бранно се обърна, за да види по-ясно лицето му. – И какво те накара да го сториш?

– Елементарни съображения. Тривайз използваше последен модел военен кораб на Фондацията и сейшелците просто нямаше как да не го

забележат. Съветникът е едно младо недипломатично магаре и те нямаше как да не забележат и това. По тази причина Тривайз би трябвало да се навре между шамарите; а ако има нещо, дето всеки член на Фондацията знае, то е, че щом се навре между шамарите където и да е в Галактиката, трябва да почне да плаче за най-близкия фондационен представител. Лично аз не бих имал нищо против да погледам как Тривайз се навира между шамарите – това би му помогнало да порасне и помъдрее, – но вие го изпратихте в качеството на ваш гръмоотвод и аз исках да бъдете в състояние да прецените естеството на всяка мълния, която може да го удари. Поради което се постарях най-близкият представител на Фондацията да го наблюдава непрекъснато. Нищо повече.

– Разбирам! Е, сега ми е ясно защо Тубинг е реагирал така ревностно. И аз му изпратих подобно предупреждение. Тъй като го е чул и от двама ни независимо един от друг, трудно можем да го виним, загдето е помислил, че приближаването на няколко кораба на Фондацията означава повече, отколкото то е в действителност. Само че как тъй, Лионо, не си се посъветвал с мен, преди да го предупредиш?

Кодел хладно отвърна:

– Ако ви включвах във всичко, което върша, нямаше да имате време да кметувате, госпожо. Как тъй и вие не ме информирахте за своето намерение?

– Ако те информирах за всичките си намерения – кисело рече Бранно, – щеше да знаеш прекалено много. Но това е дребен проблем, също както и тревогата на Тубинг, а и цялата сейшелска истерия. Повече ме интересува Тривайз.

– Нашите разузнавачи са открили Компор. Той е последвал Тривайз и сега двамата много предпазливо се придвижват към Гея.

– Имам пълните доклади на тия разузнавачи, Лионо. Очевидно и Тривайз, и Компор вземат Гея на сериозно.

– Всеки се присмива на суеверията за нея, госпожо кмете, но въпреки туй си мисли: „Ами ако...“ Дори посланик Тубинг се изхитри да покаже известно колебание. Това би могло да бъде твърде хитра тактика от страна на сейшелците. Един вид защитно оцветяване. Плъзнат ли слухове за някакъв тайнствен и непобедим свят, хората ще започнат да се дърпат не само от него, но и от околните – като например Сейшелския съюз.

– Ти мислиш, че заради подобни слухове Мулето се е махнал от Сейшел?

– Възможно е.

– Но сигурно не смяташ, че Фондацията се е въздържала да протегне ръка към Сейшел заради Гея, след като няма никакви сведения, че някога сме чували за подобна планета?

– Признавам, че в нашите архиви Гея никъде не се споменава, но в тях изобщо няма логично обяснение за нашата въздържаност спрямо Сейшелския съюз.

– Остава да се надяваме, че сейшелското правителство се е убедило – макар и донякъде – в мощта на Гея и в смъртоносната ѝ природа.

– Защо?

– Защото в такъв случай съюзът няма да възрази на нашето придвижване към Гея. Колкото повече ги дразни това придвижване, толкова повече ще се самоубеждават, че трябва да ни го позволят, та Гея да ни накаже. Ще си въобразяват, че урокът ще е лечителен и бъдещите нашественици няма да го забравят.

– Ами ако се окажат прави да мислят така, кмете? Ако Гея наистина е смъртно опасна?

Бранно се усмихна.

– Ти май самият започна да разсъждаваш с „Ами ако...“, Лионо?

– Аз трябва да разсъждавам върху всички възможности, госпожо кмете. Това ми е работата.

– Ако Гея е смъртно опасна, те ще заловят Тривайз. Това му е работата като мой гръмоотвод. Надявам се, че ще заловят и Компор.

– Надявате се? Защо?

– Защото това ще ги направи прекалено самоуверени, което ни е от полза. Ще подценят силата ни и ще можем по-лесно да се справим с тях.

– Ами ако се окаже, че тия, които са прекалено самоуверени, сме ние?

– Не сме – категорично заяви Бранно.

– Тези геянци – каквото и да представляват – може би са нещо, за което нямаме представа; опасност, която не можем да оценим правилно. Просто допускам това, госпожо кмете, защото трябва да се обмисли дори и тази възможност.

– Наистина ли? Как така, Лионо, подобна идея ти влезе в главата?

– Понеже мисля, предполагате го, че в най-лошия случай Гея е Втората фондация. Подозирам, че смятате, че те са Втората фондация. Сейшел обаче е имал интересна история дори под владичеството на Империята. Единствен той тогава е притежавал частично самоуправление. Единствен Сейшел е избегнал някои от най-тежките данъци по времето на така наречените „лоши императори“. Накъсо казано, този свят

изглежда е имал протекцията на Гея още по времето на Империята.

– И какво от това?

– Втората фондация е била основана от Хари Селдън по едно и също време с нашата Фондация. По времето на Империята Втората фондация не е съществувала – за разлика от Гея. Ето защо Гея не е Втората фондация. Тя е нещо друго и има известна вероятност да е нещо още по-лошо.

– Нека да не се ужасяваме от неизвестното, Лионо. Има само два възможни източника на опасност – физически и ментални оръжия, а ние сме напълно подготвени и за двата. Върни се на твоя кораб и дръж флотата в покрайнините на Сейшел. Този кораб ще тръгне към Гея сам, но ще бъде във връзка с теб през цялото време и ние ще очакваме, ако се наложи, да дойдеш при нас с един скок. Тръгвай, Лионо, и разкарай от лицето си това тревожно изражение.

– Един последен въпрос... Сигурна ли сте, че знаете какво правите?

– Да – рече мрачно кмет Бранно. – Аз също проучих историята на Сейшел и видях, че Гея не може да е Втората фондация, но, както вече ти казах, имам пълните доклади на разузнавачите и от тях...

– Да?

– Ами просто зная къде се намира Втората фондация, така че ние ще се погрижим и за двете, Лионо. Първо ще се заемем с Гея, а после с Трантор.

XVII. ГЕЯ

70

На кораба от космическата станция му трябваша няколко часа, за да се озове в близост до „Далечната звезда“ – няколко много дълги за Тривайз часа.

Ако положението беше нормално, той щеше да се опита да сигнализира и да очаква да му отговорят. Ако не получеше отговор, щеше да предприеме някакви заобиколни действия.

Тъй като бе невъоръжен и отговор нямаше, не оставаше нищо друго, освен да изчаква. Компютърът не би реагирал на каквато и да е негова заповед, свързана с нещо извън кораба.

Поне вътре всичко работеше изрядно. Животоподдържащите системи бяха напълно изправни, така че физически двамата с Пелорат се чувстваха нормално. Това обаче никак си не бе достатъчно. Времето се влачеше едва-едва и несигурността на онова, което се задаваше, го съсипваше. С раздразнение забеляза, че Пелорат изглежда по-спокоен. И сякаш за да влоши още повече настроението му, професорът извади една малка опаковка с късчета пилешко, която след отварянето бързо и автоматично се самозаотопли. Сега той методично нагъваше.

Тривайз сприхаво рече:

– Космосе, Янов! Това вони!

Пелорат се сепна и подуши опаковката.

– На мен ми мирише съвсем добре, Голан.

Тривайз тръсна глава.

– Не ми обръщай внимание. Просто съм разстроен. Само че използвай вилица. Пръстите ти ще ухаят на пилешко цял ден.

Сега историкът изненадано погледна пръстите си.

– Съжалявам! Не съм забелязал. Мислех за друго.

Тривайз саркастично подхвърли:

– Да не би да си се мъчил да отгатнеш от какъв вид ще са нечовеците в приближаващия кораб?

Беше го срам, че е по-неспокоен от Пелорат. Той бе ветеран от флотата (макар, разбира се, никога да не бе виждал битка), а Янов бе само историк. Въпреки това неговият спътник сега си похапваше невъзмутимо...

– Не е възможно да се предположи в каква посока ще поеме еволюцията при условия, различаващи се от тези на Земята – каза Пелорат. – Вариантите естествено не са безкрайни, но са толкова много, че спокойно биха могли да минат за такива. Сигурно е обаче, че геянциите няма да са безсмислено агресивни и ще се отнасят цивилизовано с нас. Ако това не беше вярно, досега да сме мъртви.

– Най-малкото все още си в състояние да разсъждаваш, Янов, все още успяваш да си спокоен. А моите нерви като че ли си пробиват път през успокоителното, което са ни дали, каквото и да е то. Имам странно желание да стана и да вървя. Защо тоя проклет кораб не пристига?

– Аз съм човек на пасивността, Голан – отвърна Пелорат. – Прекарал съм целия си живот изгърбен над архивни материали и в очакване да получа още архивни материали. Не правя нищо друго, освен да чакам. Ти си човек на действието и когато е невъзможно да действаш, страхотно се измъчваш.

Тривайз почувства, че част от напрегнатостта му се уталожи.

– Подценявал съм здравия ти разум, Янов – промърмори той.

– Не, не си – кротко рече Пелорат, – но дори и един наивен учен понякога може да почувства смисъла на живота.

– А дори и най-умният политик понякога може да не успее да го стори.

– Не съм казал такова нещо, Голан.

– Ти не, но аз го казвам. Така че наистина е по-добре да стана отново активен. Все още мога да наблюдавам. Корабът, дето идва, е достатъчно близо, за да изглежда определено примитивен.

– Примитивен ли?

– Ако той е продукт на нечовешки умове и ръце, онова, което ми се вижда примитивно, всъщност може да е просто нечовешко.

– Мислиш ли, че е нечовешко творение? – попита Пелорат с леко порозовяло лице.

– Не мога да кажа. Подозирам, че изкуствените творения никога не са чак толкова пластични, колкото могат да бъдат продуктите на генетичните различия.

– Това е субективно предположение. Всичко, което познаваме, са разните култури. Не са ни известни други разумни видове и поради това няма начин да преценим колко пластични могат да са артефактите им.

– Рибите, делфините, пингвините, сепиите и дори амбифлексиите, които не са от земен произход – стига да приемем, че останалите са дошли от Земята, – решават проблема за движението в течна среда чрез

приемане на аеродинамична форма. Така че по външен вид не се различават толкова, колкото човек би могъл да очаква, ако се базира на генетичния им произход. С изкуствените творения може да е същото.

– Пипалата на сепиите и спиралните вибратори на амбифлексиите – отвърна Пелорат – ужасно се различават помежду си, а също и от перките, плавниците и крайниците на гръбначните. С изкуствените творения може да е същото.

– Както и да е – рече Тривайз, – сега се чувствам по-добре. Когато дрънкам глупости с теб, Янов, нервите ми се успокояват. Освен това подозирам, че скоро ще разберам в какво сме се натикали. Тоя кораб едва ли е способен да пристане към нашия и каквото и да има на борда му, то ще пристигне насам с някое старомодно въже или пък ние ще бъдем някак си принудени да пресечем разстоянието до него, тъй като унидоквата система ще бъде неизползваема. Освен ако нечовеците не използват някаква съвсем друга система за свързване на звездолети.

– Колко голям е корабът?

– Тъй като не сме в състояние да работим с компютъра и да изчислим разстоянието с помощта на радар, няма как да научим каква е големината му.

Едно въже се изви като змия към „Далечната звезда“.

– Ето! – възкликна Тривайз. – Или на борда има човек, или нечовеците употребяват същото приспособление. Вероятно тук нищо друго освен въжето няма да свърши работа.

– Биха могли да използват тръба – рече Пелорат – или хоризонтална стълба.

– Това са неогъваеми предмети. Ще бъде прекалено сложно да се опиташ да осъществиш връзка чрез тях. Трябва ти нещо, което съчетава здравина и гъвкавост.

Приставъчното въже тъпо издумка върху „Далечната звезда“ и твърдят външен корпус на кораба започна да вибрира. Последва обичайното хлъзгане, докато другият кораб фино регулираше скоростта си, за да я изравни с тяхната. Накрая въжето застана неподвижно между двата звездолета.

На корпуса на чуждия кораб се появи черно петънце, разширяващо се като зеницата на око.

Тривайз изсумтя:

– Диафрагма вместо плъзгащ се панел.

– Нечовешко ли е?

– Не задължително, предполагам. Но все пак е интересно.

Появи се една фигура.

Устните на Пелорат за момент се присвиха и той рече с разочарован глас:

– Прекалено познато. Човек.

– Не е задължително – спокойно възрази Тривайз. – Можем да различим само, че има пет израстъка. Възможно е да са глава, две ръце и два крака, но може и да не са. Чакай!

– Какво?

– Движи се по-бързо и по-равномерно, отколкото смятах... Аха!

– Какво?

– Има някаква тяга. Доколкото мога да преценя, не е ракетен двигател, но и явно не се набира на ръце. Все пак не е задължително да е човек.

Изглеждаше, че чакат невероятно дълго време въпреки бързото придвижване на фигурата по въжето, но най-накрая се чу шум от удар.

– Каквото и да е, след малко ще влезе тук – каза Тривайз. – Изпитвам желание да се счепкам с него веднага щом се появи. – Той сви ръката си в юрук.

– Мисля, че ще е по-добре да се поуспокоиш – рече Пелорат. – Може и да е по-силно от нас. Може да умее да контролира умовете ни. Сигурно на кораба има и други като него. По-хубаво е да поизчакаме, докато научим повече за съществуването, с което ще се сблъскаме.

– Ти от минута на минута ставаш все по-разумен, Янов – отбеляза Тривайз, – а аз – обратно...

Чуха как въздушният шлюз се задвижи и най-после фигурата се появи в кораба.

– Горедолу нормален размер – промърмори Пелорат. – Скафандрът може да стане и на човек.

– Никога не съм виждал или чувал за подобна конструкция, но ми се струва, че не излиза извън рамките на човешката изработка. Нищо особено не ми говори.

Фигурата в скафандрата се изправи пред тях и един преден крайник се вдигна към заобления шлем, който – ако беше направен от стъкло – явно бе прозрачен само в една посока. Вътре не се виждаше нищо.

С бързо движение крайникът докосна нещо, което Тривайз не успя ясно да различи. Шлемът моментално се отдели от останалата част на скафандрата и се повдигна.

Това, което се показва, бе лицето на млада и безспорно хубава жена.

Безизразното лице на Пелорат стори всичко възможно, за да придобие втрещен вид. Той колебливо попита:

– Ти човек ли си?

Веждите на жената подскочиха нагоре и устните ѝ се нацупиха. От мимиката ѝ не можеше да се разбере дали се е сблъскала с непознат език и не го разбира, или е разбрала и се учудва на въпроса.

Ръката ѝ бързо посегна към лявата страна на скафандъра, който се отвори изцяло, сякаш бе на панти. Тя пристъпи напред и скафандърът за миг остана изправен без съдържанието си. Сетне с мека, почти човешка въздишка се свлече надолу.

Сега, след като вече бе излязла от космонавтския костюм, тя изглеждаше още по-млада. Дрехите ѝ бяха свободни и полупрозрачни и през тях като сенки се провиждаха оскъдни форми. Подобие то на рокля стигаше до коленете ѝ.

Имаше малки гърди и тънък кръст, а хълбоците ѝ бяха закръглени и издути. Бедрата, които едва-едва прозираха, бяха широки, но по-надолу краката ѝ се стесняваха до грациозни прасци. Косата ѝ бе тъмна и дълга до раменете, очите – кафяви и големи, а устните – плътни и леко асиметрични.

Тя сведе глава, сякаш за да огледа самата себе си, и после с един замах реши въпроса дали разбира езика или не, изричайки:

– Нима не изглеждам като човек?

Говореше на стандартен галактически с едва доловимо колебание, сякаш леко се напрягаше, за да произнася думите напълно правилно.

Пелорат кимна и с бегла усмивка отвърна:

– Не мога да го отрека. Съвсем като човек. Очарователно и по човешки.

Младата жена разпери ръце, сякаш ги приканваше да я огледат по-внимателно.

– Би трябвало да се надявам, че е така, джентълмени. Заради това тяло мъже са умирали.

– Аз предпочитам да живея заради него – рече Пелорат, откривайки у себе си склонност към галантност, която малко го изненада.

– Добър избор – тържествено заяви жената. – Щом то бъде достигнато, всички въздишки стават възгласи на екстаз.

Разсмя се и Пелорат се присъедини към смеха ѝ.

Тривайз, чието чело се бе смръщило при тази галантна престрелка, отсечено попита:

– На колко години си?

Жената сякаш леко потръпна.

– Двадесет и три... джентълмене.

– Защо си дошла? Каква задача имаш тук?

– Дойдох да ви ескортирам до Гея – нейният стандартен галактически леко се влоши и гласните звуци започнаха да потъмняват. „Дойдох“ прозвуча повече като „дойдох“, а „Гея“ – като „Геи-йъ“.

– Да ни ескортира едно момиче.

Младата жена пое дълбоко въздух и изведнъж придоби властен вид.

– Аз – поясни натъртено – съм също тъй Гея, както всеки друг. На мен е възложена работата на станцията.

– На теб е възложена? Само ти ли беше на борда й?

– Аз съм напълно достатъчна – бе изречено с гордост.

– И сега станцията е празна?

– Вече не съм там, джентълмене, но станцията не е празна. Тя е там.

– Тя? За кого говориш?

– За станцията. Тя е Гея. Тя няма нужда от мен. Тя държи вашия кораб.

– Тогава какво правиш ти на станцията?

– Възложена ми е.

Пелорат бе хванал Тривайз за ръкава и го разтърсваше. Сега опита още веднъж.

– Голан – каза с напрегнат полушепот той, – не й викай така. Тя е просто едно момиче. Остави ме аз да се оправям.

Тривайз яростно въртна глава, но Пелорат вече бе взел думата:

– Млада жено, как се казваш?

Девојката изведнъж се усмихна слънчево, сякаш реагира на по-мекия тон.

– Блис.

– Блис? – повтори Пелорат. – Много приятно име. Вероятно не е само то.

– Разбира се, че не е. Хубава работа, да е само от една сричка! Щеше да се дублира във всяка секция и нямаше да можем да се различаваме една от друга, тъй че мъжете щяха да умират не за това тяло, за което би трябвало. Пълното ми име е Блисенобиарела.

– Това пък може да ти препълни устата.

– Какво? Седем срички? Не е толкова много. Имам приятелки с петнадесетсричкови имена и те никога не престават да пробват разни комбинации за прякори. А аз откакто станах на петнадесет, не съм мърдала от Блис. Майка ми ме наричаше „Ноби“, ако можете да си представите такова чудо.

– На стандартен галактически „блис“ означава „екстаз“ или „изключително щастие“ – рече Пелорат.

– И на геянски също. Геянският не се различава много от стандартния галактически и „екстаз“ е точно онова впечатление, което възнамерявам да изразя.

– Аз се казвам Янов Пелорат.

– Знам. А онзи другият джентълмен, викачът, е Голан Тривайз. Ние получихме съобщение от Сейшел.

Тривайз присви очи и веднага попита:

– Как си получила съобщение?

Блис се обърна към него и спокойно отвърна:

– Не аз. Гея го е получила.

– Госпожице Блис – рече Пелорат, – може ли да поговорим за малко насаме с моя партньор?

– Да, естествено, но ще трябва да действаме. Нали знаете?

– Няма да ни отнеме почти никакво време – Пелорат яко дръпна Тривайз за лакътя и той с неохота го последва в другата стая.

– Какво значи това? – попита съветникът шепнешком.

– Сигурен съм, че тя може да ни чуе и тук. Вероятно четете и мислите ни, да се гръмне дано.

– И да може, и да не може, на нас в момента ни трябва малко психическа изолация. Слушай, стари друже, остави я на мира. Не сме в състояние да направим нищо и няма защо да си го изкарваме на нея. Вероятно и тя нищо не може да направи. Тя е просто посланичка. Всъщност докато е на борда, ние вероятно сме в безопасност; те не биха я пратили тук, ако възнамеряват да унищожат кораба. Продължавай да я хокаш и може би ще го взривят – и нас заедно с него, – след като си я приберат.

– Не обичам да съм безпомощен – кисело каза Тривайз.

– Че кой обича? Ама и да действаш като грубиян, няма да станеш по-малко безпомощен. Просто се превръщаш в безпомощен грубиян. О, скъпи ми друже, не съм искал теб да тормозя така и трябва да ми простиш, ако съм прекалено критичен, но няма защо да виним момичето.

– Янов, тя е достатъчно млада, за да ти бъде дъщеря.

– Още една причина да се отнасяш учтиво с нея. А и не разбирам

какво наемкваш.

Тривайз размисли за миг, а сетне лицето му се проясни.

– Много добре. Ти си прав, аз не съм. Все пак дразнещо е да изпратят момиче. Биха могли например да пратят някой военен служител и да ни създадат усещането, че имаме, така да се каже, известна стойност. Не просто една девойка. И тя да продължава да прехвърля отговорността на Гея!

– Вероятно има предвид някакъв управник, който е взел като почетно отличие името на планетата, или може би визира планетния съвет. Ще разберем, но сигурно не веднага.

– Заради нейното тяло мъже били умирали! – избухна отново Тривайз. – Ха! С това голямо дупе!

– Никой не те моли ти да умираш заради него – кротко каза Пелорат. – Хайде! Позволи й да има чувство за самоирония. Аз пък я намирам за забавна и добродушна.

Откриха Блис пред компютъра да разглежда съставните му части, приведена към него и събрала ръце зад гърба си, сякаш се боеше да го пипне.

Тя вдигна поглед, когато влязоха, привеждайки глави под ниския трегер.

– Удивителен кораб – рече девойката. – Не разбирам и половината от туй, дето го виждам, но ако искате да ми направите подарък за срещата, ето го. Прекрасен е. Пред него моят изглежда направо ужасно.

Лицето й внезапно придоби израз на непреодолимо любопитство.

– Наистина ли сте от Фондацията?

– Откъде знаеш за нея? – попита Пелорат.

– Учили сме в училище. Най-вече заради Мулето.

– Защо именно заради Мулето, Блис?

– Той е бил един от нас, джентъл... Коя сричка от твоето име бих могла да използвам, джентълмене?

– Или Ян, или Пел. Коя предпочиташ?

– Той е бил един от нас, Пел – рече Блис с приятелска усмивка. – Роден е на Гея, но изглежда никой не знае къде точно.

– Мисля, че Мулето трябва да е геянски герой, а, Блис? – намеси се Тривайз. Беше станал почти агресивно дружелюбен и сега хвърли един предразполагащ поглед към Пелорат. – Наричай ме Трив.

– О, не – веднага отвърна, тя. – Мулето е бил престъпник. Напуснал е Гея без разрешение, а това никой не бива да прави. Никой не знае как той го е направил, но е напуснал и предполагам, че заради това е

свършил зле. Фондацията го е победила.

– Втората фондация? – попита Тривайз.

– Не е ли била само една? Предполагам, че ако помисля за това, ще си спомня, но всъщност не се интересувам много от история. Аз се интересувам от това, какво Гея мисли, че е най-доброто. Ако историята просто минава покрай мен, то е понеже има достатъчно много историци или понеже аз не съм пригодена към нея. Вероятно съм била обучена като космически техник. Възлагат ми все такива задачи и изглежда те ми харесват, а пък е съвсем логично да не ги харесвах, ако...

Говореше бързо и почти без да си поема дъх, и Тривайз трябваше доста да се потруди, докато вмъкне един кратък въпрос.

– Коя е Гея?

Блис го зяпна озадачена.

– Просто Гея. Моля ви, Пел и Трив, хайде да вършим работа. Трябва да стигнем до повърхността.

– Че ние не отиваме ли там?

– Да, но бавно. Гея чувства, че ако използвате възможностите на вашия кораб, можете да се движите много по-бързо. Бихте ли го сторили?

– Бихме могли – мрачно отвърна Тривайз. – Само че ако аз пак поема управлението, няма ли да е по-вероятно да изчезна в обратната посока?

Блис се разсмя.

– Много си забавен. Разбира се че не можеш да тръгнеш в която и да е друга посока, освен в онази, в която Гея иска да отидеш. Само че можеш да се движиш по-бързо натам, накъдето Гея иска. Разбрахте ли, джентълмени?

– Разбрахме – каза Тривайз – и аз ще се опитам да контролирам чувството си за хумор. Къде да се приземя на повърхността?

– Няма значение. Просто се насочи надолу и ще се приземиш на нужното място. Гея ще се погрижи за това.

– А ти ще останеш ли с нас, Блис – попита Пелорат, – за да се погрижиш да ни посрещнат добре?

– Предполагам, че ще мога да го направя. Чакайте да видя... обичайната такса за моите услуги – имам предвид този вид услуги – може да се внесе в баланс-картата ми.

– А за другия вид услуги?

Блис захихика.

– Хей, ти си много приятно старче.

Пелорат смутено примигна.

Блис реагира на пикирането към Гея с наивно вълнение.

– Изобщо не усещам ускорението – отбеляза тя.

– Това е гравитачно спускане – поясни Пелорат. – Всичко се ускорява едновременно, включително и ние самите, така че не се усеща разликата.

– Но как става то, Пел?

Историкът сви рамене.

– Мисля, че Трив знае – рече малко виновно той, – само че сега едва ли е в настроение да говори на тая тема.

Тривайз се спускаше към Гея почти безразсъдно. Корабът реагираше на командите му, както Блис го бе предупредила, избирателно. Един негов опит да пресече по заобиколен начин линиите на гравитационната сила бе приет, но след известно колебание. Друг опит да се издигне нагоре бе направо отхвърлен.

Явно корабът все още не бе напълно негов.

– Голан, не се ли спускаш малко бързичко? – благо попита Пелорат.

С насилена отегченост в гласа, опитвайки се да не се гневи, той отвърна:

– Младата дама каза, че Гея ще се погрижи за нас.

– Да, Гея няма да позволи на тоя кораб да направи нищо опасно – потвърди дамата. – Имате ли ядене на борда?

– Наистина! – възкликна Пелорат. – Какво би искала да хапнеш, Блис?

– Да не е месо, Пел – деловито отвърна геянката, – но може риба или яйца, както и всякакви зеленчуци.

– Част от храната ни е сейшелска – каза Пелорат. – Не съм сигурен, че зная какво се съдържа в нея, но навярно ще ти хареса.

– Добре, ще опитам – в тона на Блис се прокрадна съмнение.

– Хората на Гея вегетарианци ли са? – запита Пелорат.

– Мнозина са вегетарианци – енергично закима девойката. – Зависи от какви хранителни вещества има нужда тялото в различните случаи. Напоследък не съм изпитвала глад за месо, така че, предполагам, не се нуждая. Не ми се е искало и нищо сладко. Сиренето ми е вкусно, а също и скаридите. Мисля, че вероятно имам нужда да намаля теглото си. – Тя звучно се потупа по десния хълбок. – Тук точно трябва да смъкна пет-шест фунта.

– Не виждам защо – рече Пелорат. – Така имаш нещо удобно, на което да седнеш.

Блис се извъртя, за да погледне по-добре задните си части.

– О, добре, няма значение. Теглото се сваля и качва, когато трябва. Няма защо да се тревожа.

Тривайз мълчеше, борейки се с „Далечната звезда“. Беше се колебал доста за траекторията и сега по-долните слоеве на планетната екофера пицяха край кораба. Малко по малко звездолетът излизаше от контрола му. Впечатлението беше, като че ли някой или нещо се учи да управлява гравитачните двигатели. „Далечната звезда“, действайки очевидно не по негова воля, се изви нагоре към по-редкия въздух и бързо забави ход. После пое по собствен път, представляващ леко насочена към повърхността крива.

Блис бе пренебрегнала острия звук от съпротивлението на въздуха и деликатно душеше парата, вдигаща се от опаковката.

– Трябва да е наред, Пел – каза тя, – понеже ако не беше, нямаше да мирише тъй добре и аз нямаше да го хапна – пхна тънкия си пръст в опаковката и после го облиза. – Предполагането ти май ще излезе вярно. Това е скарида или нещо подобно. Хубаво!

С недоволен жест Тривайз заряза компютъра.

– Млада жено – рече той, сякаш сега я виждаше за пръв път.

– Казвам се Блис – важно заяви тя.

– Тогава, Блис! Ти знаеш имената ни.

– Да, Трив.

– Как така ги знаеш?

– Необходимо беше да ги знам, за да мога да си свърша работата. Така че ги знаех.

– А знаеш ли кой е Мун Ли Компор?

– Щях да знам, ако за мен беше важно. Тъй като не знам, значи господин Компор не идва тук. Всъщност – тя млъкна за миг – освен вас двамата насам никой не идва.

– Ще видим.

Той втренчи поглед надолу. Планетата бе в облаци. Покривката им не беше плътна, а разкъсана и забележително равномерно разпределена, като по този начин не позволяваше ясен обзор към нито една част от повърхността.

Превключи на микровълни и радарът светна. Повърхността бе досущ като небето. Изглеждаше, че това е островен свят – почти като Терминус, но в още по-голяма степен. Нито един от островите не бе много

голям или особено изолиран. Напомняха огромен планетен архипелаг. Траекторията на кораба бе наклонена спрямо екваториалната равнина, но той не видя никакви следи от ледени шапки.

Нямаше и белези за неравномерно разпределение на населението, поне не в осветената половина.

– Близо до централния град ли ще се спуснем, Блис? – попита Тривайз.

Тя отвърна с безразличие:

– Гея ще ви свали на някое удобно място.

– Бих предпочел да е голям град.

– Имаш предвид голяма група хора?

– Да.

– Зависи от Гея.

Корабът продължаваше пътя си надолу и Тривайз се опита да се забавлява с предположения на кой остров ще се приземят.

Но който и да бе островът, изглеждаше, че след не повече от час ще кацнат.

73

Корабът се приземи тихо, почти като перце, без да се разтrese нито за миг и без никакъв аномален гравитационен ефект. Излязоха един по един: първо Блис, сетне Пелорат и накрая Тривайз.

Времето напомняше ранно лято в Терминус сити. Имаше лек ветрец, а слънцето, което ярко светеше от изпъстреното с облачета небе, комай се намираще на половината път към зенита си. Земята под краката им бе зелена, в едната посока имаше гъсти редици дървета, в срещуположната смътно се очертаваше морският бряг.

Чуваше се тих шум – вероятно от насекоми, плясък от криле на птица или на някакво малко летящо създание над тях, а също и потракване, напомнящо звука на земеделски инструмент.

Пръв се обади Пелорат, но не спомена нищо за онова, което бе видял или чул. Той шумно си пое дъх и каза:

– Ех че хубаво мирише, също като пресен ябълков сок.

– Онуй, дете се вижда – добави Тривайз, – сигурна е ябълкова градина и те правят ябълков сок.

– На вашия кораб, от друга страна – намеси се и Блис, – миришеше като... Е, просто ужасно.

- Когато беше на него, не се оплакваше – изръмжа Тривайз.
- Трябваше да бъда учтива. Нали бях гостенка.
- Има ли нещо лошо в това да продължиш да бъдеш учтива?
- Сега съм на моя собствен свят. Вие сте гостите. Вие трябва да бъдете учтиви.

– Голан, тя вероятно е права за миризмата – рече Пелорат. – Има ли някакъв начин да проветрим кораба?

– Да – рязко отвърна Тривайз. – Може, но само ако това младо създание ни увери, че няма да го закачат. Вече ни показаха, че умеят да упражняват необичайна власт над него.

Блис се изопна в целия си ръст.

– Не съм толкова малка и ако за да прочистите кораба си, трябва да го оставите сам, уверявам ви, че за мен ще е удоволствие да го направя.

– А после можем ли да бъдем заведени до онзи, за когото ти говориш като за Гея? – попита Тривайз.

Блис се разсмя.

– Не знам дали ще ми повярваш, Трив, но аз съм Гея.

Тривайз се облещи. Често бе чувал фразата „да си събереш мислите“, но сега за пръв път в живота си почувства, че буквално се е включил в такъв процес. Най-подир измърмори:

– Ти ли?

– Да. И почвата. И онези дървета. И ей оная заек там в тревата. И човекът, когото виждате между дърветата. Цялата планета и всичко на нея е Гея. Ние сме индивиди, отделни организми, но имаме едно общо съзнание. Неодушевената планета в най-слаба степен, различните форми на живот коя повече, коя по-малко, а най-много хората; но всички ние участваме в общото съзнание.

– Тривайз, мисля, че тя има предвид някакъв вид групово съзнание – каза Пелорат.

Съветникът кимна.

– Това го схванах. В такъв случай, Блис, кой управлява този свят?

– Управлява се сам – отвърна Блис. – Тези дървета растат в редици по свое собствено съгласие. Размножават се, доколкото е нужно да заместят ония, които по някаква причина умират. Хората събират толкова ябълки, колкото им трябва; другите животни, включително насекоми-те, изяждат своя дял.

– Насекомите знаят какъв е техният дял, така ли? – запита Тривайз.

– Да, в известен смисъл. Вали, когато е необходимо, понякога и доста силно; или пък от време на време, когато трябва, започва суша.

– Дъждът също знае какво да прави, така ли?

– Да, знае – отвърна съвсем сериозно Блис. – Нима в твоето тяло различните клетки не знаят какво да правят? Кога да растат, кога да спрат? Кога да произвеждат известни вещества и кога да не ги произвеждат, а и когато ги произвеждат, знаят точно колко – ни повече, ни по-малко. Отделната клетка донякъде е независима химическа фабрика, но всички черпят от общ запас суровини, които им се доставят от обща транспортна система, всички изхвърлят отпадъците в общи канали и всички заедно допринасят за цялостното групово съзнание.

– Но това е забележително! – възкликна Пелорат. – Ти твърдиш, че планетата е един суперорганизъм и че ти самата си част от него.

– Правя аналогия, а не идентификация. Ние сме аналози на клетките, но не сме идентични с тях, нали?

– В какво отношение и доколко – попита Тривайз – не сте клетки?

– Ние самите сме съставени от клетки и имаме групово съзнание, що се отнася до този факт. Но съзнанието на индивидуалния организъм – на едно човешко същество, в моя случай...

– С тяло, за което мъже са умирали.

– Точно така. Моето съзнание е далеч по-развито от съзнанието на всяка отделна клетка – невероятно повече. Фактът, че на свой ред и ние сме част от още по-развито съзнание на по-високо равнище, не ни свежда до равнището на клетки. Аз си оставам човек, но над мен има групово съзнание, което дотолкова надминава възможностите ми да го схвана, колкото моето надминава онова на някоя от мускулните клетки на бицепсите ми.

Тривайз попита:

– Сигурно има някой, който е наредил да бъде заловен нашият кораб?

– Не, не някой! Гея го нареди. Всички ние го наредихме.

– И дърветата, и почвата ли, Блис?

– Те допринесоха много малко, но все пак допринесоха. Слушай, ако един музикант пише симфония, питаш ли коя точно клетка от тялото му е наредила симфонията да бъде написана и е наблюдавала композирането ѝ?

Пелорат се намеси:

– Доколкото разбирам, груповият ум, така да се каже, на груповото съзнание е много по-силен от всеки индивидуален ум, също както един мускул е много по-силен от отделната мускулна клетка. Следователно Гея може да плени кораба ни от разстояние, като контролира нашия

компютър, макар никой отделно взет ум на планетата да не е в състояние да го стори.

– Ти го схващаш идеално, Пел – рече Блис.

– И аз го разбирам – обади се Тривайз. – Не е толкова трудно да се разбере. Само че какво искате от нас? Не сме дошли да ви нападаме. Дойдохме да търсим информация. Защо ни пленихте?

– За да поговорим с вас.

– Можехте да го сторите и на кораба.

Блис важно поклати глава.

– Не съм аз човекът, който ще реши това.

– Ти не си ли част от груповия ум?

– Да, но не мога да летя като птица, да бръмча като насекомо или да порасна колкото дърво. Правя това, което е най-добре да правя, а най-доброто не е да ви давам информация, макар че знанията лесно могат да ми бъдат прехвърлени.

– Кой е решил да не ги прехвърля на теб?

– Всички го решихме.

– Кой тогава ще ни даде информацията?

– Дом.

– И кой е Дом?

– Ами – рече Блис, – пълното му име е Ендомандио-виза-марон-де-йасо... и така нататък. Разните хора го наричат с различни срички по различно време, но за мен той е Дом и мисля, че и вие двамата можете да използвате това име. Той вероятно има най-голям дял в планетата Гея и живее на този остров. Помоли да ви види и му бе позволено.

– Кой му позволи? – бързо попита Тривайз и веднага си отговори сам. – Да, знам, всички заедно сте му позволили.

Блис кимна.

– Кога ще видим Дом, Блис? – обади се Пелорат.

– Веднага. Ако ме последваш, Пел, ей сега ще те заведе при него.

Трив, и теб също, разбира се.

– А тогава ти ще си тръгнеш ли? – попита историкът.

– Не искаш ли да си тръгна, Пелорат?

– Ами... Всъщност не.

– Е, това е – рече Блис, докато те я последваха по гладко павирания път, който минаваше покрай овощната градина. – Мъжете на бърза ръка се привързват към мен. Даже достопочтени възрастни учени ги обзема момчешки жар.

Пелорат се разсмя.

– Не храня особени надежди за кой знае какъв момчешки жар, Блис, но ако го притежавах, можеше да го използвам и по-зле, отколкото да го внесе в твоята сметка.

– О, не омаловажавай жара си – рече Блис. – Аз правя чудеса.

Тривайз нетърпеливо ги прекъсна:

– Когато стигнем там, за където сме тръгнали, колко време ще трябва да чакаме този Дом?

– Той вас ще чака. В края на краищата Дом-чрез-Гея от години работи, за да ви доведе тук.

Тривайз спря наред поредната крачка и хвърли бърз поглед към Пелорат, който тихо прошепна: „Ти беше прав.“

Блис, която гледаше право напред, спокойно рече:

– Зная, Трив, ти подозираше, че аз/ние/Гея сме се интересували от теб.

– Аз/ние/Гея ли? – меко попита Пелорат.

Тя се извърна и му се усмихна.

– Тук имаме цял комплекс от различни местоимения, за да изразяваме отсенките на индивидуалност, които съществуват на Гея. Бих могла да ви ги обясня, но дотогава аз/ние/Гея малко опипом ще предава онова, което имам предвид. Моля те, Трив, продължавай. Дом ни чака, а аз не искам да насилвам краката ви да се движат против вашата воля. Ако не сте навикнали, усещането не е приятно.

Тривайз тръгна отново. Бързият поглед, който хвърли към Блис, бе изпълнен с най-дълбоки подозрения.

74

Дом беше възрастен човек. Той изрецитира двеста петдесет и три сричковото си име изразително и с музикални преливания.

– В известен смисъл – рече, – името ми е кратка автобиография и разказва на онзи, който слуша, чете или чувства, кой съм аз, каква роля съм играл в системата и какво съм извършил. И все пак, в продължение на петдесет и няколко години, бях доволен, като ме наричаха Дом. Е, ако се говореше за други с името Дом, ставах Домандио, а при различните ми професионални контакти се използваха и други варианти. Веднъж на геянска година, на рождения ми ден, се рецитира наум пълното ми име – така, както току-що ви го изпях. Много е ефектно, но ми създава неудобства.

Беше висок и слаб, почти мършав. Дълбоко хлътналите му очи искряха с неестествен младежки блясък, независимо че той самият се движеше доста бавно. Тънкият и дълъг нос стърчеше напред, разширявайки се към ноздрите. Въпреки че вените по ръцете му бяха силно изпъкнали, не се забелязваха признаци на старчески артрит. Носеше дълга и сива като косата си мантия, която се спускаше до глезените му, а босите палци се подаваха от сандалите.

– На колко години сте, господине? – попита Тривайз.

– Моля те, Трив, наричай ме Дом. Другите начини на обръщение внасят официалност и пречат на свободния обмен на идеи. В стандартни галактични години съм точно на деветдесет и три, но истинското празнуване ще бъде след няколко месеца, когато приближа деветдесетата си годишнина според геянския календар.

– Не бих ти дал повече от седемдесет и пет-шест, Дом – каза Тривайз.

– Трив, според стандартите на Гея нито възрастта ми, нито видът ми за тази възраст са особено забележителни. Ей, нахранихте ли се?

Пелорат погледна към чинията си, в която се мъдреха остатъците от някаква съвършено незабележима и посредствено приготвена храна, и каза:

– Дом, мога ли да ти задам един неудобен въпрос? Разбира се, ако ти се стори обиден, ще те помоля просто да ми кажеш и аз ще го оттегля.

– Питай – усмихна се Дом. – Горя от нетърпение да обясня всичко за Гея, което възбужда любопитството ти.

– Защо? – попита веднага Тривайз.

– Защото вие сте почитани гости. Мога ли да чуя въпроса на Пел?

– При положение, че всеки и всичко тук участва в груповото съзнание, защо ти – като един елемент от групата – ядеш това, което очевидно е друг елемент?

– Вярно е! Но той се преработва. Ние трябва да се храним и всичко, което може да се яде – растения, животни, та дори и неорганичните подправки, – е част от Гея. От друга страна, нищо не се убива просто от любов към убиването и с ненужна болка. Мисля, че няма да се намери геянец, който да възвеличава приготвянето на нашата храна, защото никой не би ял, ако не трябваше. Не ти ли хареса хапването, Пел? Трив? Е, храната не е за удоволствие. Освен това, макар и погълната, тя остава и, в крайна сметка, също е част от планетното съзнание. Дотолкова, доколкото части от нея са включени в моето тяло, то ще има по-голям дял в

общото. Когато умра, аз също ще бъда изяден, та било и от бактериите, дето предизвикват гниенето, и тогава делът ми ще е далеч по-малък. Но някой ден частици от мен ще станат частици от други, от много други човешки същества.

– Един вид превъплъщение на душите – подметна Пелорат.

– На какво, Пел?

– Говоря за оня стар мит, в който някои светове все още вярват.

– Не ми е известен. При случай трябва да ми го разкажеш.

– Но твоето индивидуално съзнание – продължи Тривайз, – всичко онова, което е Дом, никога няма да се сглоби отново.

– Разбира се че не, ала какво от туй? Аз пак ще бъда част от Гея, единствено това има значение. Сред нас се срещат мистици, които се чудят дали не трябва да предприемем мерки за развиване на груповите спомени от минали съществувания. Разумът на Гея обаче диктува, че такова нещо не би могло да се постигне по никакъв начин, а и не би служило за полезна цел. То само ще размъти днешното съзнание... Разбира се, с промяната на условията разумът на Гея също може да се промени, но не виждам това да стане в предвидимото бъдеще.

– Защо трябва да умираш, Дом? – попита Тривайз. – Погледни към своите деветдесет години. Не би ли могло груповото съзнание...

– Никога – Дом за пръв път се намръщи. – Аз мога да допринеса само толкова. При всеки нов индивид молекулите и гените се разбъркват и се получава нещо различно – нови таланти, нови способности, нов принос за Гея. Те ни трябва и единственият начин да ги получим е да отстъпим място. Направил съм повече от възможното, но дори и аз имам своята граница, която приближавам. Желанието да живееш, след като ти е изтекло времето, не е по-голямо, отколкото да умреш преждевременно.

Изведнъж, съзнавайки че е внесъл мрачна нотка във вечерята, той се надигна и като протегна ръце към събеседниците си, ги подкани:

– Трив, Пел, хайде да отидем в моето студио, където ще ви покажа някои от личните си предмети на изкуството. Надявам се, че няма да обвините стареца за малката му суета.

Поведе ги към друго помещение, където на кръгла маса лежах купчина свързани по двойки опушени лещи.

– Това са проектирани от мен споделящи. Не съм майстор, но съм специалист по неодоушености, с каквито се занимават само няколко души.

– Мога ли да взема един? – попита Пелорат. – Чупливи ли са?

– Не, не. Ако искаш, тупни с тях по земята... Или по-добре недей. Сътресението може да притъпи зрителната острота.

– Как се използват, Дом?

– Слагаш ги на очите си и те прилепват. Не пропускаш светлината. Точно обратното – спират я, въпреки че усещанията достигат до мозъка по очния нерв. По същество съзнанието ти се изостря и получава възможност да споделяш усещанията на други подобни фасетки. Тоест, ако погледнеш онази стена, ще преживееш онова, което тя самата изпитва към себе си.

– Възхитително – промърмори Пелорат. – Може ли да опитам?

– Разбира се, Пел. Вземи наслуки някой. Всеки споделяк представяла построение, показващо стената или който и да било друг наблюдаван от теб предмет в различен аспект на съзнанието му.

Пелорат постави чифт лещи на очите си и те моментално прилепнаха. Сепна се при допира и дълго стоя неподвижен.

– Като свършиш, постави ръцете си на двете страни на споделяка и ги притисни една към друга – обади се Дом. – Веднага ще излезе.

Пелорат го послуша, бързо примигна и разтри очите си.

– Какво изпита? – поинтересува се домакинът.

– Трудно е да се опише – отговори Пелорат. – Стори ми се, че стената трепти и блести, а на моменти сякаш се превръщаше в течност. Май се явяваха някакви ръбове и симетрията ѝ се променяше. Аз... съжалявам, Дом, но не я намирам за привлекателна.

– Ти не участваш в Гея – въздъхна Дом – и затова не виждаш онова, което ние виждаме. Доста се страхувах от това. Уверявам те, независимо че се използват предимно заради естетическата стойност, споделящите имат и практически приложения. Една щастлива стена е дълготрайна, практична и полезна.

– Щастлива стена ли? – усмихна се леко Тривайз.

– Съществува смътното усещане, че стената изпитва нещо подобно на онова, което за нас означава „щастлив“. Една стена е щастлива, когато е проектирана добре, когато е стъпила здраво на основата си, когато нейната симетрия балансира частите ѝ и не поражда неприятни въздействия. Въз основа на математическите принципи на механиката може да се разработи добър проект, но като се използва подходящ споделяк, се постига фина настройка, достигаща практически измеренията на атома. Тук, на Гея, нито един скулптор не може да произведе първокласна художествена творба без отлично измайсторен споделяк, а тези се смятат за отлични, при положение че аз самият го твърдя.

– Одушевените споделящи, които не са моя област – продължи Дом с възбудата на човек, който си чеше крастата, – ни дават аналогично пряко изживяване на екологичния баланс. Наистина на Гея той е доста прост, както е и при всички други светове, но тук поне сме с надеждата, че го усложняваме и по такъв начин изключително много обогатяваме общото съзнание.

Тривайз вдигна ръка и направи знак на Пелорат да замълчи.

– Откъде знаеш, че една планета може да издържа на по-сложен екологически баланс, при положение че всичките са с прост?

– Ах, ти изпитваш стареца – каза Дом и хитро примигна с очи. – Знаеш не по-зле от мен, че първият дом на човечеството, Земята, е имал изключително сложен екологически баланс. Само вторичните, производните светове, са прости.

Пелорат не можа да се въздържи.

– Но точно този е проблемът, който съм си поставил! Защо само Земята е издържала на сложна екология? Какво я отличава от другите светове? Защо на милиони и милиони други планети в Галактиката, способни да поддържат живот, се е развила само най-обикновена растителност, заедно с малки и неинтелигентни животински форми?

– За това има една приказка – отвърна Дом – или може би легенда. Не гарантирам за достоверността ѝ. Всъщност на пръв поглед звучи като измислица.

Точно в този момент влезе Блис, която не беше участвала в храненето, и се усмихна на Пелорат. Носеше много прозрачна сребриста блуза.

Пелорат веднага се изправи.

– Мислех, че си ни напуснала.

– Съвсем не. Имах да правя отчети, да върша работа. А сега мога ли да се присъединя към теб, Дом?

Дом също се беше изправил (въпреки че Тривайз продължаваше да седи).

– Ти си желана от все сърце и радваш старческите ми очи.

– Сложих си тази блуза именно за да създам радост за очите ти. Пел е над тези неща, а Тривайз не ги харесва.

– Блис, ако си мислиш, че съм над тези неща, някой ден може и да те изненадам.

– Каква чудесна изненада би било – рече тя и седна. Двамата мъже сториха същото. – Моля ви, не исках да ви прекъсвам.

– Тъкмо щях да разкажа на нашите гости историята за Вечността.

За да я разбере, човек първо трябва да осъзнае, че могат да съществуват практически безброй вселени. Всяко отделно събитие, което става, може да се случи или да не се случи, или пък да протече по един или друг начин, а всяка една от огромния брой възможности ще доведе до бъдещо развитие на събития, различаващи се поне в известна степен. Блис можеше да не влезе точно в този момент, да е при нас малко или много порано или пък, идвайки сега, да носи друга блуза; а дори и с тази блуза, можеше да не се усмихне така закачливо на възрастни мъже, което е нейна добросърдечна привичка. При всяка една от тези възможности или огромния брой други Вселената би поела по различен път и би продължила така след всяка следваща промяна на всяко друго събитие, колкото и незначително да е то.

Тривайз неспокойно се размърда.

– Мисля, че това е обща хипотеза на квантовата механика, всъщност много древна хипотеза.

– А, значи си чувал за нея. Но нека продължим. Да си представим, че хората имат възможност да замразят безброя вселени, да се местят от една на друга, когато си поискат, и да избират коя точно трябва да направят „истинска“, каквото и да е значението на тая дума.

– Чувам словата ти и дори си представям идеята, която описваш, но не мога да повярвам, че подобно нещо изобщо е възможно да се случи.

– Общо взето, аз също не мога – кимна Дом. – Ето защо твърдя, че то прилича на приказка. Независимо от това, в приказката се казва, че е имало хора, които са можели да излизат извън времето и да изследват безкрайните нишки на потенциалната реалност. Наричали са ги Вечни и когато се намирали извън времето, се казвало, че са били във Вечността. Тяхната задача била да изберат най-подходяща за човечеството Реалност. Вършели са безкрайни промени; и тук историята навлиза в много големи подробности, защото трябва да ви кажа, че е била написана под формата на необикновено дълъг епос. Накрая намерили – така се твърди в приказката – Вселена, в която Земята била единствената в цялата Галактика планета със сложна екологична система и развила интелигентен вид, способен да разработи сложни технологии. Решили, че човечеството ще се чувства най-сигурно в това положение. Замразили този низ от събития като Реалност и после престанали да действат. Днес ние живеем в Галактика, населявана единствено от хора и до голяма степен от растения, животни и микроскопични форми, които хората съзнателно или несъзнателно пренасят със себе си от планета на планета и които обикновено объркват местната флора и фауна. Някъде в смътната и

мъглява вероятност съществуват и други реалности, в които Галактиката е стопанин на много разумни форми на живот, но те са недостижими. Ние сме сами в нашата реалност. Действията и събитията в нея пораждаат нови разклонения, като във всеки отделен случай само едно от тях е продължение на реалността. Така че от собствената ни Вселена произлизат много, вероятно безброй потенциални вселени, но – както може да се предполага – те всички си приличат, защото съдържат Галактика с една-единствена форма на разумен живот – тази, която ни е добре позната. Или може би трябва да уточня, че всички вселени, с изключение на нищожно малък процент, си приличат в това отношение, понеже е опасно да се изключва каквото и да е, когато възможностите клонят към безкрайност.

Той спря, леко сви рамене и добави:

– Така поне се казва в историята. Тя датира от времето преди основаването на Гея. Не гарантирам, че е вярна.

Останалите трима го слушаха внимателно. Блис кимна с глава, сякаш бе чувала всичко и по-рано и сега сверяваше доколко точен е бил разказът на Дом.

Пелорат запази сериозно мълчание почти цяла минута, после удари с юмрук страничната облегалка на стола си.

– Не – каза той със сподавен глас, – това не влияе върху нещата. Няма начин да се демонстрира верността на историята чрез наблюдение или разсъждение. Затова тя е чисто и просто хипотеза, но нека все пак предположим, че е вярна! Нашата Вселена продължава да е тази, в която единствено на Земята се е развил богат живот и интелигентен вид. Така че, в тази Вселена, било тя единствена или само една от безброя възможности, в природата на планетата Земя трябва да има нещо уникално. А пък у нас трябва да съществува желанието да узнаем каква е тази уникалност.

Последва тишина. Накрая Тривайз се размърда и поклати глава:

– Не, Янов, не е така. Да кажем, че шансовете са едно на билион трилиона. С други думи, съществува възможност едно на 10²¹, при която по пътя на чистата случайност от билионите обитаеми планети в Галактиката само на Земята се е развила богата екология и впоследствие разумен живот. Ако това е така, то една от 10 от различните ниши на потенциалните реалности представлява такава Галактика и Вечните са я уловили. Следователно ние живеем във Вселена, в която Земята е единствената планета, развила сложна екология, разумна форма на живот и напреднала техника. И то не защото на Земята има нещо специално, а

защото всичко това просто по случайност се е развило не другаде, а именно там... Всъщност предполагам, че съществуват ниши на реалността, в които пък само на Гея се е развил разумен живот – продължи замислено Тривайз – или само на Сейшел, или само на Терминус, или пък само на някоя планета, на която в настоящата реалност няма никаква живинка. И всички тези много специални случаи представляват нищожно малък процент от общия брой реалности в Галактиката, в които се среща повече от една разумна форма на живот. Предполагам, че ако бяха търсили достатъчно дълго, Вечните щяха да открият потенциална ниша в Реалността, в която на всяка обитаема планета се е развила разумна форма на живот.

– Не би ли могъл също да кажеш – включи се Пелорат – че е била открита реалност, в която Земята по някаква причина не е била такава, каквато е в другите ниши, а специално пригодена за развитието на разум? Всъщност може още да се продължи и да се допусне, че е била открита реалност, в която цялата Галактика не е била както в другите ниши, а някак си в такова състояние на развитието, при което само на Земята е могъл да се породи разум.

– Не е изключено да се предположи и това – кимна Тривайз – но аз смятам, че в моята версия има повече смисъл.

– Разбира се, тя също е съвсем субективно решение – заяви леко раздражен Пелорат, но Дом го прекъсна с думите:

– Вие спорите от любов към спора. Нека не разваляме тази, поне за мен, приятна и спокойна вечер.

Пелорат се опита да се отпусне, за да отмени раздражението му.

– Както кажеш, Дом – усмихна се той накрая.

Тривайз хвърляше погледи към Блис, която седеше престорено скромно с ръце в скута си.

– А как се е получил този свят, Дом? – попита той.

– Гея със своето групово съзнание?

Дом отметна назад старческата си глава и пискливо се разсмя.

– Отново легенди! – възкликна той и лицето му се набръчка. – Понякога мисля по този въпрос, докато чета летописите за историята на човека, с които разполагаме. Няма значение, че те внимателно се пазят, картотекират и вкарват в компютър. С течение на времето пак стават неясни и мъгляви. Измислиците се увеличават, приказките се натрупват като прах. Колкото повече време минава, толкова по-прашна става историята, докато накрая се изроди в легенди.

– Ние, историците, сме запознати с този процес, Дом – каза

Пелорат. – Съществува известно предпочитание към легендата. Преди около петнадесет века Лийбел Геннерат казал: „Лъжливо драматичното прогонва истински скучното“. Днес това е известно като Закона на Геннерат.

– Така ли? – попита Дом. – А аз си мислех, че тази идея е лично мое откритие. Е добре, Законът на Геннерат изпълва миналата ни история с романтика и несигурност. Знаете ли какво е робот?

– Разбрахме го на Сейшел – отговори сухо Тривайз.

– Виждали ли сте роботи?

– Не. Зададоха ни същия въпрос и щом отвърнахме отрицателно, ни обясниха.

– Разбирам. Знаете ли, че някога човечеството е живяло с роботи, но въпреки това не е вървяло към добро.

– Точно туй ни казаха.

– На роботите били дълбоко вътълпени Трите закона на роботиката, които датират от праисторията. Съществуват няколко версии на онова, което може би са били Трите закона. Общоприетото схващане гласяло следното: „1) Роботът не трябва да вреди на човека или, чрез бездействие, да позволи на човека да бъде причинена вреда; 2) Роботът трябва да се подчинява на дадените му от човека заповеди, с изключение на тези, които противоречат на Първия закон; 3) Роботът трябва да защитава собственото си съществуване, стига тази защита да не противоречи на Първия и Втория закон.“ Тъй като ставали все по-интелигентни и всестранно развити, роботите тълкували тези закони, и по-специално най-важния Първи, все по-широко и по-великодушно и във все по-висока степен поемали ролята на закрилници на човечеството. Тяхната закрила задушавала и станала нетърпима. Роботите били изключително внимателни и усилията им – съвсем хуманни, насочени изцяло към постигането на блага за всички. Това обаче ги правело все по-непоносими. С напредъка в роботиката положението се влошавало. Разработвали се роботи с телепатични възможности, което означавало, че дори вече мисълта можела да се следи. Така човешкото поведение ставало все по-зависимо от контрола на роботите. От друга страна, на външен вид те все повече заприличвали на хора, но несъмнено оставали работи в поведението си. А фактът, че били хуманоиди, ги правел още по-отблъскващи. Затуй, разбира се, на това трябвало да бъде сложен край.

– Защо „разбира се“? – попита Пелорат, който слушаше внимателно.

– Въпрос на логика – каза Дом. – В крайна сметка роботите се

развили достатъчно, за да станат досущ като хората и да разберат неговуването им, че са ограбени от всичко човешко в името на собственото им добро. Роботите били принудени да решат, че за човечеството ще бъде по-полезно, ако то само се грижи за себе си, та макар небрежно и неефективно. Следователно точно те, роботите, били онези, които някак си създали Вечността и станали Вечни. Открили една реалност, в която хората се чувствали най-сигурни – в нея те наистина били сам-сами в Галактиката. После, след като направили възможното според силите си, и с оглед на Първия закон в най-истинския му смисъл, роботите по собствена воля престанали да действат и оттогава насам ние сме истински хора – развиваме се както можем, съвсем сами.

Дом замълча. Погледна към Тривайз и Пелорат и попита:

– Вярвате ли на всичко това?

– Не – бавно поклати глава Тривайз. – В нито един исторически летопис, за който някога съм чувал, няма и следа от подобни събития. А ти, Янов, вярваш ли?

– Има митове, които приличат в някои отношения...

– Остави тия работи. Има митове, дето ще съвпадат с измислиците на всеки от нас, стига да им се даде достатъчно умно и ловко тълкуване. Аз говоря за историята, за достоверни данни.

– Ами, доколкото знам, няма такива.

– Не съм изненадан – каза Дом. – Преди роботите да се оттеглят, многобройни групи хора тръгнали да колонизират светове в по-далечното пространство, за да приложат собствените си мерки за свобода. Те идвали главно от пренаселената Земя, с нейната дълга история на съпротива срещу изкуствените създания. Новите светове се сторили на хората свежи и ободряващи и те не искали дори да си спомнят за горчивото унижение в детството си, когато били под грижите на работи-бавачки. Не запазили историческите сведения за този период и затуй го забравили.

– Това е малко вероятно – възрази Тривайз.

– Не си прав, Голан – обърна се към него Пелорат. – Съвсем правдоподобно е. Обществата създават собствената си история и са склонни да заличават семплия си произход, като го забравят или пък като съчинят фантастични героични битки за освобождение. Имперското правителство също е правило опити да потули знанията за предимперското минало с оглед да засили мистичната атмосфера на вечното си господство. Освен това почти отсъстват данни за времето преди хиперпространствените пътешествия и ти знаеш, че повечето хора днес дори не

подозират за съществуването на Земята.

– Не можеш да обясниш по този начин две неща едновременно, Янов – каза Тривайз. – Ако Галактиката е забравила роботите, как така Гея си ги спомня?

– Ние сме различни – намеси се Блис с внезапен изблик на сопранов смях.

– Така ли? И в какво? – попита Тривайз.

– Слушай, Блис, остави това на мен – обърна се към нея Дом. – Ние наистина сме различни, люде от Терминус. От всички бежански групи, ние, които накрая стигнахме до Гея – вървейки по стъпките на други, стигнали до Сейшел, – бяхме единствените, усвоили телепатичното умение от роботите. Знаете ли, това е умение. То е вътрешно присъщо на човешкия мозък, но се развива трудно и трябва много изкусност. Пълната му сила се достига след доста поколения, но щом веднъж е започнало да действа, то се самоподхранва. Ние се занимаваме с него повече от двадесет хиляди години, но дори днес единният разум на Гея не е на предела на възможностите си. Много отдавна обаче развитието на телепатията ни накара да осъзнаем наличието на групово съзнание – първо на хората, след това на животните, на растенията и накрая, само преди няколко века, на неодоушената структура на самата планета. Тъй като проследихме пътя назад чак до роботите, ние не ги забравихме. Приемахме ги не за бавачки, а за учители. Почувствахме, че отварят съзнанието ни за нещо, което нито за миг не искахме да загубим. Спомняме си ги с благодарност.

– Но точно тъй, както някога сте били деца на роботите, сега сте деца на груповото съзнание – каза Тривайз. – Не сте ли загубили отново човешката си същност?

– То е различно, Трив. Онова, което вършим сега, е наше по собствен избор. Ето това има значение. Този избор не ни е наложен отвън, а се е развил вътрешно. Различни сме и в още едно отношение. Ние сме единствени в Галактиката. Няма друг свят като Гея.

– Как можеш да си сигурен в това?

– Бихме го разбрали, Трив. Бихме открили световно съзнание като нашето, та ако ще да е на другия край на Галактиката. Ние, например, успяхме да забележим зачатъците на такова съзнание в твоята Втора фондация, та макар и само отпреди два века.

– По времето на Мулето ли?

– Да. Един от нас – кимна мрачно Дом. – Той беше анормален и ни напусна. А ние бяхме наивни и мислехме, че това е невъзможно. Затова

и не направихме нищо да го спрем. По-късно, когато насочихме вниманието си към Външните светове, разбрахме за онова, което ти наричаш Втора фондация, и им я оставихме.

Тривайз помълча няколко секунди, после промърмори:

– Натам водят и нашите исторически книги! – поклати глава и добави по-високо: – Гея е постъпила доста страхливо, не е ли така? Вие сте били отговорни за него.

– Прав си. Но щом веднъж обърнахме поглед към Галактиката, видяхме онова, за което дотогава явно сме били слепи. Така че трагедията на Мулето за нас се оказа животоспасяваща. Едва тогава осъзнахме, че в крайна сметка върху ни ще се стовари опасна криза. И това стана, но благодарение на инцидента с Мулето, не и преди да вземем мерки.

– Каква криза?

– Такава, която ни заплашва с унищожение.

– Не мога да повярвам. Вие сте държали настрана Империята, Мулето и Сейшел. Имате групово съзнание, дето може да измъкне кораб от пространството на разстояние милиони километри. От какво трябва да се страхувате? Погледнете Блис. Тя не изглежда ни най-малко обезпокоена. Тя не мисли, че има криза.

Блис беше преметнала стройния си крак върху страничната облегалка на стола и мърдаше пръстчета точно срещу Тривайз.

– Разбира се, че не се тревожа, Трив. Ти ще се справиш.

– Аз ли? – почти извика Тривайз.

– Гея те е довела тук след около сто фини манипулации – поясни Дом. – Ти си този, който трябва да посрещне нашата криза.

Тривайз се втренчи в него и изумлението му постепенно премина в гняв.

– Аз ли? Защо пък точно аз от целия космос? Аз нямам нищо общо с проблемите ви.

– Независимо от това, Трив – каза Дом с почти хипнотично спокойствие, – ти ще бъдеш. Само ти. От целия космос единствено ти.

XVIII. СБЛЪСЪКЪТ

75

Стор Гендибал се промъкваше почти толкова предпазливо към Гея, колкото и Тривайз, и сега, когато геянската звезда се бе превърнала в отчетлив диск, който можеше да се наблюдава само през силни филтри, спря, за да помисли.

Сура Нови седеше отстрани и от време на време плахо отправяше поглед към него.

– Учителю – обади се нежно тя.

– Какво има, Нови? – попита разсеяно Гендибал.

– Нещастен ли си?

Той бързо я погледна.

– Не. Съсредоточен съм. Помниш ли тази дума? Опитвам се да реша дали да навлезем бързо или да чакаме още. Да бъда ли много смел, Нови?

– Мисля, че ти винаги си много смел, учителю.

– Да си много смел понякога означава да си глупав.

– Как може един господар-учен да бъде глупав? – усмихна се Нови.

– Това не е ли слънце, учителю? – посочи тя към екрана.

Гендибал кимна утвърдително.

– Това ли е слънцето, което грее на Трантор? – попита Нови след кратка пауза. – Демското слънце ли е?

– Не, Нови. Съвсем различно слънце – отвърна той. – Съществуват много слънца. Билиони.

– О, с разума си го знаех, но никога не съм могла да го повярвам. Учителю, как така човек може да знае нещо с разума си и въпреки това да не му вярва?

Гендибал слабо се усмихна.

– В главата ти, Нови – подхвана той и, изричайки тези думи, автоматично се озова там, в главата ѝ. Погали я нежно, както правеше винаги – просто едно облекчаващо докосване на менталните нишки, което да я отпусне и успокои. След това веднага щеше да напусне. Но този път усети нещо, което не можеше да се опише по друг начин, освен с езика на менталиците. Ако искаше да използва обичайната метафора – мозъкът на Нови светеше.

Това не можеше да се случи без наличието на вкарано отвън ментално поле с толкова малка интензивност, че дори и най-фината приемателна функция на добре тренирания ум на Гендибал едва го долавяше, въпреки изключително гладката ментална структура на Нови.

– Как се чувстваш, Нови? – рязко попита той.

– Добре, учителю – учудено го погледна тя.

– Да си замаяна или объркана? Затвори очи и стой абсолютно неподвижно, докато не ти кажа „хайде“.

Тя послушно затвори очите си. Гендибал внимателно отстрани от ума ѝ всички външни усещания, успокои мислите ѝ, уталожил емоциите ѝ, галеше... галеше... Остави само сиянието, което бе толкова слабо, та насмалко да се усъмни, че го има.

– Хайде – рече той и Нови отвори очи.

– Как се чувстваш, Нови?

– Много спокойна, учителю.

Очевидно полето беше твърде немошно, за да има някакъв видим ефект върху нея.

Той се обърна към компютъра и започна борба с него. Трябваше да признае пред себе си, че двамата не се сработваха много добре. Вероятно причината беше, че бе прекалено навикнал да използва пряко ума си и не обичаше да работи с посредник. Но сега търсеше кораб, а не мисъл, и в началото можеше да действа ефективно само с помощта на компютъра.

Откри кораба, за който подозираше, че съществува. Беше на разстояние половин милион километра и по конструкцията приличаше много на неговия собствен, само че по-голям и усъвършенстван.

Щом веднъж го намери с помощта на компютъра, Гендибал пое нещата директно с ума си. Изпрати го като плътен лъч натам и почувства (с менталния еквивалент на това понятие) кораба отвън и отвътре.

После насочи ума си към планетата Гея, доближи на няколко милиона километра към нея в реалното пространство и се оттегли. Нито едно от тези действия не бе достатъчно, за да му покаже безпогрешно кой е източникът на полето, ако изобщо имаше такъв.

– Нови – обърна се отново към спътничката си той, – бих желал да седиш до мен, каквото и да се случи.

– Опасност ли има, учителю?

– Нищо няма да ти навреди. Ще се погрижа за твоята сигурност.

– Учителю, аз не се интересувам заради това. Ако има опасност, искам да ти помогна.

Гендибал меко обясни:

– Нови, ти вече ми помогна. Благодарение на теб разбрах нещо наглед твърде дребно, но за което бе страшно важно да узная. Можеше да затына в доста дълбоко тресавище и щях да се измъкна само с цената на големи неприятности.

– Учителю, с ума си ли го направих, както веднъж ти ми обясни? – попита го изненадана Нови.

– Точно така. Никакъв уред не може да бъде по-чувствителен. Моят собствен мозък също не е, тъй като е изпълнен с прекалено сложни неща.

Лицето на Нови светна от радост.

– Толкова се радвам, че мога да ти помогна.

Гендибал се усмихна и кимна, после сериозно се замисли дали наистина не се нуждае и от друга помощ. Нещо детинско в него се противопостави. Тази работа си беше негова и само негова.

Но можеше да се окаже и че не е само негова. Шансовете за това все повече се увеличаваха...

76

На Трантор Киндор Шандис чувстваше върху себе си отговорността на Първия говорител с почти задушаваша тежест. Откакто корабът на Гендибал изчезна в мрака отвъд атмосферата, той не бе свиквал събрания на Масата на говорителите. Беше се затворил в собствените си мисли.

Дали бе разумно да позволи на Гендибал да замине сам? Наистина беше блестящ, но не чак дотам, та да му се предоверяват. Големият му недостатък бе арогантността, така както при него самия (помисли с горчивина той) – умората от годините.

Неведнъж се уверяваше, че прецедентът с Прийм Палвър, прелетял Галактиката, за да оправи нещата, беше опасен. Можеше ли някой друг да бъде Прийм Палвър? Та дори и Гендибал? При това Палвър беше заминал със съпругата си.

Разбира се, Гендибал пътуваше с тази демянка, но тя беше без особено значение. Съпругата на Палвър бе станала говорител благодарение на собствените си достойнства.

Шандис чувстваше как от ден на ден остарява, чакайки вест от Гендибал. Но вест не идваше и напрежението му нарастваше.

Трябваше да се изпрати цяла флота кораби, истинска армада...

Не. Масата не би го позволила.

И все пак...

Когато накрая повикването дойде, той бе потънал в изтощителен сън, който не му носеше отмора. Преди всичко нощта се случи ветрови-та и заспа трудно. Също като дете си бе въобразил, че чува гласове в свистенето на вятъра.

Накрая, преди сънят да го налегне, с копнеж изгради въображаемо-то си оттегляне – искаше го, но знаеше, че не може да го осъществи, по-неже Деларми щеше да заеме мястото му същия миг.

Точно тогава дойде повикването. Той моментално се събуди и се изправи в леглото си.

– Добре ли си? – попита веднага.

– Напълно, Първи говорителю – отговори Гендибал. – Да включим ли визуалната връзка за по-стегната комуникация?

– Може би по-късно – предложи Шандис. – Първо, какво е положението?

Гендибал докладваше внимателно, защото усети, че човекът от дру-гата страна току-що се е събудил, и долови дълбокото му изтощение.

– Намирам се близо до една обитаема планета на име Гея, чието съ-ществуване, доколкото ми е известно, не се споменава в нито един от галактичните архиви.

– Светът на онези, които са работили за усъвършенстването на Пла-на ли? Антимулетата?

– Възможно е, Първи говорителю. Има причини да се смята така. На първо място, корабът с Тривайз и Пелорат се е приближил много до Гея и вероятно се е приземил там. Второ, на около половин милион ки-лометра от мен в реалното пространство се намира боен кораб на Пър-вата фондация.

– Не може да се проявява толкова голям интерес без причина.

– Първи говорителю, причината би могла да бъде една и съща. Аз съм тук, защото преследвам Тривайз. Бойният кораб може да е тук зара-ди същото. Остава само да се запитаме защо Тривайз е тук.

– Смяташ ли да го преследваш до планетата?

– Мислех, че е възможно, но изникна нещо непредвидено. Сега се намирам на сто милиона километра от Гея и чувствам ментално поле около себе си в пространството, изключително слабо, хомогенно поле. Изобщо нямаше да го разбира, ако не беше фокусиращото действие на ума на демянката. Той наистина е необикновен. Именно затова настоях

да я взема със себе си.

– В такъв случай си бил прав и прозорлив... Смяташ ли, че говорителката Деларми е знаела за това?

– Когато ме караше да взема Нови? Едва ли... но аз с удоволствие се възползвах, Първи говорителю.

– Радвам се, че е тъй. Говорителю Гендибал, смяташ ли, че планетата е първоизточник на полето?

– За да се уверя, ще трябва да направя измервания на точки, разположени на големи разстояния, и да видя дали полето има обща сферична симетрия. Предприех еднопосочно ментално сондиране и това изглежда вероятно, но не и сигурно. Само че май не е разумно да продължавам изследването в присъствието на боен кораб на Първата фондация.

– Той определено не е заплахата.

– Може да стане. Още не съм сигурен дали самият кораб не е център на полето, Първи говорителю.

– Но те...

– Моите уважения, Първи говорителю, позволи ми да те прекъсна. Ние не знаем какъв технически напредък е постигнала Първата фондация. Те действат със странно самочувствие и за нас може да последват неприятни изненади. Трябва да се види дали чрез някои от своите изобретения не са се научили да се справят с менталици. Накратко, Първи говорителю, аз съм изправен или срещу боен кораб с менталици, или срещу планета на менталици. Ако е корабът, тогава те са твърде слаби, за да ме спрат, но може да са достатъчно силни да ме забавят, и физическите им оръжия ще успеят да ме унищожат. От друга страна, ако центърът на полето е планетата, то долавянето му от такова разстояние говори за огромна сила – по-голяма, отколкото дори аз мога да управлявам. И в двата случая ще е необходимо да се създаде мрежа – обща мрежа, в която при необходимост пълните ресурси на Трантор да се поставят на мое разположение.

Първият говорител се поколеба.

– Обща мрежа. Такова нещо никога не е било използвано, нито дори се е предлагало, освен по времето на Мулето.

– Тази криза може да се окаже далеч по-сериозна от кризата с Мулето, Първи говорителю.

– Не зная дали Масата ще се съгласи.

– Не мисля, че трябва да ги молиш да се съгласяват, Първи говорителю. Трябва да обявиш извънредно положение.

– Каква причина да посоча?

– Кажи им, че аз съм настоял, Първи говорителю.

– Говорителката Деларми веднага ще заяви, че си некомпетентен страхливец, докаран до лудост от собствените си видения.

Гендибал замълча за малко:

– Предполагам, че ще заяви нещо подобно, Първи говорителю, но да казва каквото си иска. Ще го преживея. Основният проблем сега не е моята гордост, а съществуването на Втората фондация.

77

Харла Бранно мрачно се усмихна и набръчканото ѝ лице сякаш потъна още по-дълбоко в месестите си гънки.

– Мисля, че можем да продължим – каза тя. – Готова съм за тях.

– Наистина ли сте сигурна, че знаете какво вършите? – попита я Кодел.

– Ако бях толкова луда, колкото ти се правиш, че мислиш, Лионо, щеше ли да настояваш да останеш на този кораб с мен?

Кодел сви рамене и отвърна:

– Вероятно да. Трябва да съм тук, госпожо кмете, поради малката възможност да мога да ви спра, да ви отклоня, най-малкото да ви забавя, преди да отидете твърде далеч. И, разбира се, ако не сте съвсем луда...

– Да?

– Ами, тогава не бих искал бъдещите историци да споменават само вас. Нека кажат, че и аз съм бил тук и да се питат на кого принадлежи заслугата, госпожо кмете.

– Умно, Лионо, умно, но доста несериозно. През толкова много мандата съм била силата зад трона, че едва ли бих позволила подобно нещо да се случи по време на собственото ми управление.

– Ще видим.

– Не, няма да видим, защото историческите преценки ще се направят след нашата смърт. Аз обаче не се страхувам. Нито за мястото си в историята, нито за онова – тя посочи екрана.

– Корабът на Компор – каза Кодел.

– Да, корабът на Компор – потвърди Бранно, – само че без Компор на борда. Един от нашите разузнавачи наблюдавал смяната. Корабът бил спрял от друг. Двама души се прехвърлили в него, а после Компор влязъл в чуждия кораб.

Бранно потри ръце.

– Тривайз изпълни отлично ролята си. Изпратих го в космоса, за да послужи като гръмоотвод и той го направи. Той привлече светкавицата. Корабът, който Компор е спрял, е бил на Втората фондация.

– Питам се как можете да сте сигурна в това? – замислено рече Кодел, извади лулата си и бавно започна да я тъпче с тютюн.

– Понеже винаги съм се съмнявала дали Компор не е под контрола на Втората фондация. Животът му протичаше някак прекалено гладко. Всичко му беше наред, стана първокласен експерт по хиперпространствени пътешествия. Предателството му спрямо Тривайз може да е било просто решение на амбициозен политик, но той го направи с такава ненужна усърдност, като че ли в това се криеше нещо повече от лична амбиция.

– Всичко дотук са само догадки, кмете.

– Догадките свършиха, когато той последва Тривайз в многобройни хиперпространствени скокове така лесно, сякаш беше само един-единствен скок.

– Помагаше му компютър, госпожо кмете!

Бранно наклони глава назад и се разсмя.

– Скъпи ми Лионо, ти тъй дейно съчиняваш заплетени сюжети, че забравяш колко ефикасни са простите. Аз изпратих Компор да проследи Тривайз не защото той трябваше да бъде следен. Нима беше нужно това? Колкото и да искаше да запази действията си в тайна, Тривайз щеше да привлече цялото внимание върху себе си във всеки свят извън Фондацията, който посещаваше. Неговият модерен кораб, силният му терминуски акцент, фондационните кредити – всичко туй автоматично го обграждаше с ореола на знаменитост. И в случай на някаква извънредна ситуация той автоматично щеше да се обърне към служителите на Фондацията за помощ, както направи на Сейшел. Така веднага научихме за онова, което бе извършил, и то напълно независимо от него самия.

– Не – продължи замислено тя, – Компор беше изпратен, за да изпитам Компор. Успяхме, понеже му дадохме дефектен компютър, е, не чак дотам дефектен, че да направи кораба неуправляем, но недостатъчно бърз да му помогне при осъществяване на многократни хиперпространствени скокове. И въпреки това Компор се справи безпроблемно.

– Кмете, разбирам, че не сте ми казали много неща, преди да решите, че трябва да го сторите.

– Лионо, аз пазах в тайна тези въпроси единствено за да не се обидиш. Възхищавам ти се и те използвам, но съществуват точни граници на моето доверие към теб, както и на твоето към мен. И, моля те, не си

прави труда да го отричаш.

– Няма – каза сухо Кодел, – но един ден, кмете, ще си позволя да ви напомня за случая. Междувременно има ли още нещо, което да трябва да науча сега? От какъв вид е Звездолетът, който ги е спрял? Ако Компор е от Втората фондация, то и корабът му е положително оттам.

– Да се разговаря с теб винаги е удоволствие, Лионо, ти бързо схващаш нещата. Знаеш ли, Втората фондация не си дава труд да прикрива следите си. Тя има защити, на които разчита да я направят невидима. На човек оттам никога няма и през ум да му мине да използва кораб с чужда направа, даже и да бяха знаели колко ясно можем да определим произхода му по схемата на използване на енергията. Те винаги могат да изтрият тази информация от ума на всеки, който се е добрал до нея, така че защо да се крият? Е, нашият разузнавателен кораб е успял да определи произхода на онзи, който наближи Компор, няколко минути след като го забелязал.

– И сега предполагате, че Втората фондация ще изтрие тази информация от ума ни?

– Ако поискат – каза Бранно, – но те навярно разбират, че нещата са се променили.

– По-рано вие твърдахте, че знаете къде е Втората фондация – продължи Кодел. – Първо ще се погрижите за Гея, после за Трантор. От това вадя заключение, че вторият кораб е от транториански произход.

– Предположението ти е правилно. Изненадан ли си?

Кодел бавно поклати глава.

– Като се сещам за някои минали неща, не. Еблинг Майс, Торан и Байта Дарел са живели на Трантор по времето, когато е бил спрян Мулето. Внучката на Байта, Аркади Дарел, е родена на Трантор и също е била там, когато по общо мнение бил сложен край на самата Втора фондация. В нейното описание на събитията се споменава за някой си Прийм Палвър, който играел ключова роля и се появявал в критичните моменти. Той бил транториански търговец. Смятам за очевидно, че Втората фондация се е намирала на Трантор, където между другото е живял и самият Хари Селдън. Това било по времето, когато той основал и двете фондации.

– Всичко е съвсем ясно, с изключение на факта, че никой не е предположил тази възможност. Втората фондация се е погрижила за това. Точно туй имах предвид, като казах, че не им е необходимо да прикриват следите си при положение, че съвсем лесно могат да уредят те да не бъдат забелязани или пък да изтрият спомена за тях.

– В такъв случай – подхвана Кодел – нека не поглеждаме прекалено бързо в посоката, в която те може би искат. Как предполагате, защо Тривайз е решил, че съществува Втората фондация? И защо тя не го е спряла?

Бранно вдигна кокалестите си пръсти и започна да брои с тяхна помощ:

– Тривайз, това първо, е много необикновен човек. При цялата му буйност и неспособност да действа предпазливо, у него има нещо, което не мога да проумея. Може би той е специален случай. Сетне, Втората фондация не е била съвсем неосведомена. Компор веднага се озова по петите на Тривайз и ми докладва за него. Разчитаха аз да го спра, без да се налага да рискуват с открита намеса. Трето, едва след като не реагирах, както очаквах – нямаше екзекуция, нямаше затвор, нямаше изтриване на паметта, нито дори психическа проба на мозъка му, – а направо го изгоних в космоса, Втората фондация отиде по-далеч. Те направиха директен ход и пратиха един от своите кораби.

И след миг добави със зле прикрито задоволство:

– Отличен гръмоотвод.

– А какъв ще бъде нашият следващ ход? – попита Кодел.

– Ще предизвикаме онзи човек от Втората фондация, срещу когото сме изправени. Всъщност точно сега се движим съвсем неотклонно към него.

78

Гендибал и Нови седяха един до друг и наблюдаваха екрана.

Демянката явно беше уплашена. За Гендибал това бе очевидно, както бе очевиден и отчаяният ѝ опит да надвие страха си. Но той не можеше да направи нищо, за да ѝ помогне, защото не смяташе за разумно да докосва ума ѝ точно в този момент – да не отслаби нейната ответна реакция срещу менталното поле, което ги обграждаше.

Бойният кораб на Фондацията бавно, но неотклонно приближаваше. Съдейки по досегашния си опит, Гендибал прецени, че е голям боен кораб с екипаж вероятно от шест души. Беше очевидно, че сами по себе си оръдията му са достатъчни да задържат и – ако е необходимо – да унищожат цяла флота кораби на Втората фондация, в случай че те трябва да разчитат единствено на физическа сила.

И така, напредването на фондационния звездолет срещу кораба,

пилотиран от човек на Втората фондация, даваше основание да се направят известни заключения. Дори и да разполагаше с ментални възможности, не изглеждаше правдоподобно коработ да се навре между зъбите на Втората фондация по този начин. По-вероятно бе да напредва поради незнание, а незнанието можеше да има различни степени.

То би могло да означава, че капитанът на бойния кораб не знае за смяната на Компор или – ако все пак знае – не му е известно, че Компор е сменен с човек от Втората фондация. А може би изобщо не беше наясно каква е тази Втора фондация.

Ами ако (Гендибал възнамеряваше да обмисли едва ли не всички варианти) коработ притежаваше ментална сила и въпреки това напредваше така самоуверено? Това можеше да значи единствено, че е под управлението на някакъв мегаломан или че притежава сили, надвишаващи всичко, което човек е в състояние да си представи.

Но и това явно не беше крайното заключение...

Внимателно долови ума на Нови. Тя не можеше да усеща съзнателно менталните полета, за разлика от него самия. Но пък умът му не успяваше да прави това така деликатно или пък да открива толкова слабо поле, както този на Нови. В бъдеще парадоксът трябваше да бъде изучен. В крайна сметка той можеше да доведе до резултат, който да се окаже далеч по-важен от непосредствения проблем с приближаващия боен кораб.

Гендибал бе доловил интуитивно тази възможност, когато за пръв път осъзна необикновената гладкост и симетрия в мозъка на Нови. Тогава го обзе печална гордост от интуитивните му способности. Говорителите винаги бяха се гордели с възможностите на интуицията си. До каква степен обаче това бе резултат от тяхната неспособност да измерват ментални полета чрез ясните методи на физиката и, следователно, да разберат какво в действителност вършат? Лесно беше невежеството да се прикрие с мистичната думичка „интуиция“. Ала не се ли коренеше то в явното подценяване на значението на физиката в сравнение с менталиката?

И доколко това беше сляпа гордост? Гендибал се надяваше, че когато стане Първи говорител, нещата ще се променят. Трябваше да има някакво физическо сближаване на разликите между двете фондации. Втората фондация не можеше вечно да стои изправена пред възможността от унищожение във всеки миг, когато менталният ѝ монопол би допуснал неволна грешка.

Тъкмо сега монополът може би наистина я правеше. Вероятно

Първата фондация е напреднала или пък между нея и Антимулетата има съюз. (Тази възможност му хрумна за пръв път и той чак потрепери.)

Мислите прелитаха през съзнанието му с обичайната за един говорител бързина, а докато следеше хода им, той продължаваше да долавя сиянието на ума на Нови – ответна реакция на лекото ментално поле около тях. То не се засилваше с приближаването на бойния кораб на Фондацията.

Само по себе си това не беше абсолютен индикатор, че в бойния кораб няма менталици. Отдавна се знаеше, че този вид поле не се подчинява на закона за обратно квадратичната пропорционалност, сиреч неговото усилване не се равняваше точно на квадрата на степента, в която намалява разстоянието между предавателя и приемателя. В това се състоеше разликата между менталното поле и електрическото или гравитационното. И все пак, независимо че то варираше по-малко с увеличаване на разстоянието, отколкото физическите, не беше съвсем нечувствително към разстоянието. Ответната реакция на ума на Нови щеше да покаже доловимо нарастване с приближаването на бойния кораб – някакво нарастване.

(Как така в продължение на цели пет века от времето на Хари Селдън насам нито един човек от Втората фондация не се бе замислил за изследването на математическата зависимост между менталната интензивност и разстоянието? Подобно пренебрежително отхвърляне на физиката трябваше и щеше да престане, мълчаливо се закле Гендибал.)

Ако на бойния кораб имаше хора с ментални способности и ако те бяха напълно сигурни, че приближават към човек от Втората фондация, нямаше ли интензивността на полето да нарасне максимално? И в такъв случай умът на Нови нямаше ли със сигурност да регистрира някакъв вид засилена ответна реакция?

Ала той не го направи!

Гендибал категорично отхвърли възможността на кораба да има менталици. Сигурно настъпваше поради неведение и можеше да не се приема за голяма опасност.

Разбира се, ментално поле все пак съществуваше, но навярно прозлизаше от Гея. Това беше доста тревожно, макар непосредственият проблем да бе корабът. Трябваше да го елиминира и после да насочи вниманието си към света на Антимулетата.

Той зачака. Бойният кораб щеше да направи някакъв ход или поне да приближи достатъчно, така че да се почувства необходимост от ефективна защита.

Наистина корабът продължаваше да скъсява разстоянието, сега вече доста бързо, но не предприемаше нищо. Най-накрая Гендибал изчисли, че силата на неговия тласък ще е достатъчна. Нямаше да има болка и дори неразположение – просто всички на кораба щяха да открият, че мускулите им реагират забавено, не според техните желания.

Гендибал стесни менталното поле, направлявано от ума му. То се усили и със скоростта на светлината преодоля разстоянието между корабите. (Бяха достатъчно близо един до друг, така че хиперпространственият контакт, с неизбежната си загуба на точност, ставаше ненужен.)

И тогава отстъпи, вцепенен от изненада.

Корабът на Фондацията имаше действащ ментален щит, който увеличаваше плътността си пропорционално на засилената интензивност на чуждото поле. Той явно не напредваше в неведение, а разполагаше с неочаквано, макар и пасивно оръжие.

79

– Опитва се да атакува, Лионо – каза Бранно. – Виж!

Иглата на психометъра мръдна и започна неравномерно и с потреперване да се изкачва.

Разработването на менталната преграда беше ангажирали учените на Фондацията в продължение на сто и двадесет години в най-секретния от всички научни проекти, с изключение може би на психоисторическия анализ, разработен самостоятелно от Хари Селдън. Пет човешки поколения се бяха трудили за постепенното усъвършенстване на един уред, без да се опират на задоволителна теория.

Никакъв напредък обаче не би бил възможен без откриването на психометъра, който можеше да действа като компас, показващ на всеки етап посоката и интензивността на менталното поле. Никой не можеше да обясни как работи уредът, но показанията сочеха, че той измерва неизмеримото и отчита с цифри неподдаващото се на описание. Бранно имаше чувството (споделяно и от самите учени), че ако някога Фондацията успее да обясни действието на психометъра, тя би станала равностойна на Втората фондация в контрола над умовете.

Но това беше въпрос на бъдеще. В настоящия момент менталната преграда трябваше да бъде просто достатъчна, още повече, че бе подкрепена със съкрушително превъзходство във физическото въоръжение.

Бранно изпрати съобщението с равен и зловещ мъжки глас, лишен

от всякакви емоционални оттенъци.

– Призоваваме звездолета „Ярка звезда“ и хората на борда му. Като акт на пиратско деяние вие насилствено сте взели кораб от военната флота на фондационната Федерация. Заповядва ви се незабавно да се предадете заедно с кораба. В противен случай ще ви атакуваме.

Отговориха с нормален глас:

– Кмете Бранно от Терминус, известно ми е, че си тук. „Ярка звезда“ не бе взет чрез пиратско деяние. Аз бях свободно поканен на борда му от неговия законен капитан, Мун Ли Компор от Терминус. Предлагам примирие, по време на което можем да обсъдим въпроси, еднакво важни за всички нас.

– Нека аз да говоря, кмете – прошепна Кодел на Бранно.

Тя презрително вдигна ръка.

– Това е моя отговорност, Лионо.

Настройвайки предавателя, заговори с глас, не по-мек и емоционален от изкуствения, с който бе си послужила преди малко:

– Човеко от Втората фондация, разбери положението си. Ако не се предадеш незабавно, ние можем да разложим кораба ти на атоми толкова бързо, колкото светлината ще измине пътя до него. И сме готови да го направим. Извършвайки това, няма да загубим нищо, защото ти не разполагаш със знания, заради които се налага да те държим жив. Знаем, че си от Трантор и щом се справим с теб, ще сме готови да се справим и с Трантор. Склонни сме да ти дадем време, но тъй като явно няма какво ценно да ни кажеш, не сме съгласни да чакаме дълго.

– В такъв случай – каза Гендибал – ще говоря бързо и директно по въпроса. Ти надценяваш вашия щит и подценяваш мен. Аз мога да работя с твоя ум и да го контролирам. Вероятно не така лесно, както ако го нямаше щита, но все пак достатъчно добре. В мига, в който се опиташ да използваш някакво оръжие, ще те ударя. И трябва да разбереш следното: без преграден щит мога да манипулирам с ума ти гладко и безвредно. Но при наличието на преграда, трябва да проникна със сила. Тогава няма да съм в състояние да манипулирам нито гладко, нито умело. Умът ти ще бъде смазан досущ като щита и резултатът ще бъде необратим. С други думи, ти не можеш да ме спреш, а аз мога, като при това ще бъда принуден да извърша нещо по-лошо, отколкото да те убия. Ще те превърна в безмозъчна маса. Желаш ли да рискуваш?

– Знаеш, че не си способен да направиш това, за което говориш – отвърна Бранно.

– Искаш ли да рискуваш последиците, които ти описах? – попита

Гендибал с израз на студено безразличие.

Кодел се наведе и прошепна:

– Кмете, в името на Селдън...

Гендибал го прекъсна (не точно мигновено, защото на светлината и на всичко движещо се с нейната скорост, трябваше малко повече от секунда, за да пропътува разстоянието от единия кораб до другия):

– Следя мислите ти, Кодел. Не е нужно да шептиш. Следя също и мислите на кмет Бранно. Тя е нерешителна, така че все още не е нужно да изпадаш в паника. А простият факт, че следя всичко това, е доказателство за пропускливостта на щита ви.

– Той може да бъде засилен – упорито заяви кметът.

– Моята ментална сила също – каза Гендибал.

– Но аз седя спокойно тук и просто консумирам физическа енергия, за да поддържам преградата. Мога да го правя много дълго време. Ти трябва да използваш ментална енергия, за да проникнеш през преградата, и ще се умориш.

– Не съм уморен – възрази Гендибал. – В момента никой от вас не е способен да даде заповед на член от екипажа на вашия кораб или на когото и да било друг. Аз съм в състояние да извърша това, без да ви навредя, но не предприемайте никакви необичайни действия, за да се изплъзнете от контрол, защото, както вече казах, ако им се противопоставя с увеличаване на собствената си сила – а ще трябва да го сторя, – сигурно ще ви унищожа.

– Ще почакам – каза Бранно и сложи ръце на скута си в знак на безгранично търпение. – Ти ще се умориш и тогава заповедите за твоето унищожение няма да имат смисъл, защото ще си безпомощен. Ще бъде издадена друга заповед: главната флота на Фондацията да се насочи срещу Трантор. Ако искаш да спасиш своя свят, предай се. Втората вълна на унищожението няма да остави организацията ти незасегната, както по времето на Великия грабеж.

– Кмете, не разбираш ли, че ако почувствам умора, а това едва ли ще стане, мога да спася моя свят много просто – като те унищожа, преди силите да са ме напуснали?

– Няма да го направиш. Твоята главна задача е да поддържаш Плана на Селдън. Да унищожиш кмета на Терминус и нанесеш удар върху Първата фондация, като по този начин ѝ създадеш огромни пречки и насърчиш враговете ѝ – това ще доведе до провал на Плана, което ще бъде толкова лошо за теб, колкото и превземането на Трантор. Впрочем би могъл също така да се предадеш...

– Да не би да спекулираш с моето нежелание да те унищожа?

Гърдите на Бранно се повдигнаха, тя пое дълбоко въздух и бавно го изпусна. После твърдо каза:

– Да!

Кодел, който седеше до нея, пребледня.

80

Гендибал гледаше втренчено фигурата на Бранно, настанила се в пространството точно, пред стената. Беше неясна и трептеше поради намесата на менталния щит. Чертите на мъжа до нея бяха почти напълно замъглени, защото говорителят нямаше излишна енергия за него. Трябваше да се концентрира върху кмета.

Тя със сигурност не разполагаше с неговия образ и нямаше как да знае, че си има спътница. Не можеше да прави заключения от израза му, нито от езика на тялото. В това отношение Бранно бе в неизгодно положение.

Всичко казано от Гендибал беше истина. Той можеше да я смаже с цената на огромен разход на ментална сила, а вършейки го, едва ли би избегнал непоправимото разрушаване на ума ѝ.

От друга страна, онова, дето бе казала тя, също беше вярно. Унищожавайки я, щеше да навреди на Плана – така, както и Мулето беше направил. Новият провал можеше дори да е по-сериозен, защото нещата бяха в по-късен етап и времето за поправяне на грешния ход щеше да е по-малко.

А което бе още по-лошо, съществуваше Гея – една напълно неизвестна величина, чието ментално поле тепърва предстоеше да бъде разкрито.

За миг той докосна ума на Нови, за да се увери, че сиянието все още съществува. Там беше, и то непроменено.

Демянката по никакъв начин не можеше да е усетила докосването, но се обърна към него и прошепна със страхопочитание:

– Учителю, има тънка мъгла. За нея ли говориш?

Трябва да беше я почувствала чрез слабата връзка между умовете им. Гендибал постави пръст на устните си.

– Не се страхувай, Нови. Затвори очи и се отпусни.

– Кмете Бранно – внезапно повиши глас той, – в известно отношение играта ти е наистина добра. Аз не желая да те унищожа веднага,

защото мисля, че ако ти обясня нещо, ще се вслушаш в разума си и никой от нас двамата няма да има нужда да ликвидира другия. Да предположим, кмете, че ти победиш, а аз се предам. Какво ще последва? С огромна самоувереност и разчитайки неоправдано много на своя ментален щит, ти и твоите последователи ще се опитате прекалено бързо да наложите властта си над цялата Галактика. А извършвайки това, вие всъщност ще забавите създаването на Втората империя, защото ще нарушите Плана на Селдън.

– Не се изненадвам, че не желаш веднага да ме унищожих – каза Бранно, – и мисля, че твърде скоро ще бъдеш принуден да осъзнаеш, че изобщо не смееш да го сториш.

– Не се самозалъгвай заради горделивото си безразсъдство. Слушай ме. По-голямата част от Галактиката все още не е присъединена към Фондацията и дори в известна степен е против нея. Има и части от самата фондационна Федерация, които не са забравили времето на своята независимост. Ако в резултат на моята капитулация Фондацията се придвижи прекалено бързо напред, тя ще лиши Галактиката от най-голямата ѝ слабост – нейното разединение и нерешителност. Вие ще принудите световите да се обединят от страх и ще подхраните отвътре тенденциите към недоволство.

– Заплашваш ни с въображаема опасност – възрази Бранно. – Ние имаме сили да победим всички врагове, та дори принадлежащите към Фондацията планети да се обединят срещу нас, подпомогнати от бунт в половината от световите на самата Фондация. Няма да е особен проблем.

– Няма да е непосредствен проблем, кмете. Не прави грешката да виждаш само бързите резултати. Ти можеш да създадеш Втора империя просто като я провъзгласиш, но няма да успееш да я задържиш. На всеки десет години ще трябва отново да я завладяваш.

– В такъв случай ще го правим, докато световите се уморят да се съпротивляват, както и ти вече се уморяваш.

– Няма да се уморят повече от мен. Нито пък процесът ще продължи твърде дълго, защото пред псевдоимперията, която ще провъзгласиш, стои втора, още по-голяма опасност. Тъй като тя би могла да се поддържа само от постоянно нарастваща военна сила, която непрекъснато ще упражнява функциите си, генералите на Фондацията за пръв път ще станат по-важни и по-силни от цивилната власт. Псевдоимперията ще се разкъса на военни региони, където отделните командири ще станат върховни господари. Ще настъпи анархия и връщане към

варварството, което може да продължи повече от тридесетте хиляди години според прогнозата на Селдън отпреди прилагането на Плана.

– Детински заплахи. Дори ако всичко това се предвижда математически в Плана на Селдън, изследват се само възможности, а не неизбежности.

– Кмете Бранно – каза строго Гендибал, – остави Плана на мира. Ти не разбираш математическия му апарат и не можеш да си представиш модела му. Вероятно и няма защо да го правиш. Ти си опитен политик, при това имаш сериозни успехи, съдейки по поста, който заемаш; още повече си и смела, ако вземем предвид играта, с която се залавяш. Затова използвай своята прозорливост като политик. Проследи историята на човечеството и я разгледай в светлината на онова, което знаеш за човешката природа – за стила на действие на учени, властници и военни, – и прецени дали не съм прав.

– Дори да си прав, човеко от Втората фондация, ние трябва да поемем този риск. С добро ръководство и непрестанно техническо развитие както на менталиката, така и на физиката можем да победим. Хари Селдън никога не е планирал подобен напредък. Къде в Плана се предвижда разработването на ментален щит от Първата фондация? Пък и, в края на краищата, защо ни е Планът? Ще рискуваме да основем нова империя със собствените си сили. За нас е по-добре да се провалим без Плана, отколкото да успеем благодарение на него. Не желаем бъдеще, в което ще играем ролята на марионетки, движени от скритите манипулатори на Втората фондация.

– Говориш така единствено защото не разбираш какъв провал ще бъде това за световите от Галактиката.

– Възможно е! – отвърна ледено Бранно. – Да не би да започваш да се уморяваш, човеко от Втората фондация?

– Ни най-малко. Нека ти предложи алтернатива, за която явно не си мислила. Никой от нас няма защо да се предава на другия. Ние сме в близост до една планета, наречена Гея...

– Зная това.

– А знаеш ли, че тя вероятно е рожденото място на Мулето?

– Бих желала повече доказателства от голословните ти твърдения.

– Планетата е опасана от ментално поле. Тя е дом на много Мулета. Ако осъществиш мечтата си да унищожил Втората фондация, ти ще се превърнеш в роб на тази планета. С какво толкова са ти навредили хората от Втората фондация – говоря за конкретна, а не за въображаема или теоретична вреда? А сега си задай въпроса какви злини ти е причинило

едно-единствено Муле.

– Това все още са само твърдения.

– Докато сме тук, не мога да направя нищо повече. Следователно предлагам примирие. Дръж щита си включен, ако не ми вярваш, но бъди готова да ми сътрудничиш. Нека се доближим заедно до планетата и когато се убедиш, че е опасна, аз ще неутрализирам менталното ѝ поле, а ти ще заповядаш на своите кораби да я завладеят.

– И после какво?

– После Първата фондация ще се изправи срещу Втората, но поне без намесата на външни сили. Тогава битката ще бъде чиста, а сега, както виждаш, ние не смеем да премерим сили, защото и двете фондации са притиснати.

– Защо не каза това преди?

– Исках да те убедя, че не сме врагове и можем да си сътрудним. Но тъй като очевидно няма да го постигна, просто ти предлагам сътрудничество.

Бранно помълча и дори замислено сведе глава, а после отвърна:

– Опитваш се да ме приспиш с песнички. Как ще обезвредиш сам менталното поле на цяла планета с Мулета? Тази мисъл е толкова нелепа, че не мога да приема предложението ти за осъществимо.

– Аз не съм сам – възрази Гендибал. – Зад гърба ми е Втората фондация с цялата си мощ и тази мощ, насочена чрез мен, ще се погрижи за Гея. Още повече, тази мощ може по всяко време да пробие щита ти, все едно че е тънка мъгла.

– Ако е така, защо се нуждаеш от моята помощ?

– Защото не е достатъчно просто да се премахне полето. Втората фондация не може завинаги да се посвети на задачата да обезврежда ментални полета, нито пък аз мога да прекарам остатъка от живота си в танцуване на този словесен менует с теб. На нас ни трябва физическото действие, което твоите кораби ще осигурят. И освен това, ако със силата на здравия разум аз не мога да ти докажа, че е възможно двете фондации да гледат една на друга като на съюзници, вероятно тази съвместна рискована операция ще се окаже по-убедителна. Делата успяват там, където думите са слаби.

Последва втори момент на мълчание, след който Бранно заяви:

– Иска ми се да се приближим още до Гея, щом можем да го направим съвместно. Но друго не обещавам.

– То е достатъчно – отвърна Гендибал и се наведе над компютъра.

– Учителю – обади се Нови, – не предприемай нищо повече. Трябва

да чакаме съветника Тривайз от Терминус.

ХІХ. РЕШЕНИЕТО

81

С леко раздражение в гласа си Янов Пелорат ораторстваше:

– Наистина, Голан, изглежда никой не се интересува от факта, че за пръв път в един умерено дълъг живот – Блис, уверявам те, не прекалено дълъг – аз пътувам из Галактиката. Но щом стъпя на някой свят, отново тръгваме и се завръщаме в космоса, преди да съм получил възможност да го изуча. Това ми се случва вече за втори път.

– Да – рече Блис, – само че ако не беше напуснал толкова бързо предишния свят, кой знае докога нямаше да ме срещнеш. Това сигурно компенсира първия път.

– Така е. Честно казано, ми... мила моя, компенсира го.

– Пел, и този път можеш да си тръгнеш от планетата, но имаш мен, а аз съм Гея – толкова, колкото и всяка друга нейна частица.

Тривайз, който намръщен слушаше размяната на реплики, заяви:

– Това е възмутително. Защо Дом не дойде с нас? Космосе, никога няма да свикна с тези едносрични съкращения. От име с двеста и петдесет срички да използваме само една! Ако всичко е толкова важно, ако самото съществуване на Гея зависи от него, защо той не дойде с нас?

– Аз съм тук, Трив – рече Блис, – а аз съм толкова Гея, колкото е и той. – После тъмните ѝ очи се насочиха встрани и нагоре. – Дразниш ли се, като те наричам Трив?

– Да, дразня се. Името ми е Тривайз. Две срички: Три-вайз.

– Чудесно. Не искам да те ядосвам, Тривайз.

– Не се ядосвам, а се дразня. – Той внезапно се изправи, отиде от единия до другия край на стаята, настъпи протегнатите крака на Пелорат (който бързо ги прибра), после се върна на мястото си. Спря и се обърна към Блис.

Посочи я с пръст.

– Слушай! Аз май вече не съм господар на самия себе си! Докараха ме с хитрост от Терминус до Гея и дори когато започнах да подозирам, че е така, изглеждаше, че няма начин да премахна външното влияние. И сега, когато съм тук, ми се казва, че целта на идването ми била да спася Гея. Защо? Как? Какво е Гея за мен или какво съм аз за нея, та ще трябва да я спасявам? Няма ли друг сред квинтилионите човешки същества в

Галактиката, който може да свърши тази работа?

– Моля те, Тривайз – каза Блис и изведнъж цялото ѝ изкуствено приповдигнато настроение изчезна, а лицето ѝ придоби унил вид. – Не се сърди. Виж, вече изговарям името ти правилно и ще бъде съвсем сериозна. Дом те помоли да си търпелив.

– В името на всички планети в Галактиката – обитаеми или не – повече не искам да съм търпелив. Ако действително съм толкова важен, не заслужавам ли обяснение? И като за начало пак ще попитам: защо Дом не дойде с нас? Не е ли достатъчно сериозно за него да бъде тук, на „Далечната звезда“?

– Той е тук, Тривайз – рече Блис. – Щом като аз съм тук и той е тук, както и всички от Гея са тук – всяко живо същество и всяка частица от планетата.

– Теб това те задоволява, но моят начин на мислене е друг. Аз не съм геянец. Не можем да наврем цялата планета на моя кораб, можем да приемем само един човек. Ти си тук, а Дом е част от теб. Много добре. Защо не вземем Дом, а ти да си част от него?

– Само поради една причина – отговори Блис. – Пел, искам да кажа Пел-ло-рат, помоли аз да бъда на кораба с вас, а не Дом.

– Показал се е галантен. Кой ще приеме това несериозно?

– Виж сега, скъпи ми приятелю – намеси се Пелорат и се изправи с почервено лице. – Бях доста сериозен. Приемам факта, че е без значение кой компонент от геянското цяло е на кораба, и ми е по-приятно, че тук си ти, Блис, а не Дом, а и за теб трябва да е същото. Хайде, Голан, държиш се детински.

– Тъй ли? – здравата се намръщи Тривайз. – Добре тогава. Така да бъде – той отново посочи Блис. – Каквото и да очаквате, уверявам те, че няма да го направя, ако не ме третирате като човешко същество. За начало имам два въпроса: какво точно се иска от мен? И защо именно аз?

Блис разтвори широко очи и отстъпи крачка назад с думите:

– Моля те, не мога да ти кажа сега. Цялата Гея не може да ти каже. Първо, ти трябва да дойдеш до мястото, без да знаеш нищо. Там трябва да научиш всичко. След това трябва да направиш онова, което е нужно, но спокойно и без емоции. Ако продължаваш да си като сега, нищо няма да помогне и по един или друг начин ще дойде краят на Гея. Трябва да промениш това си чувство, а и аз не зная как точно може да стане.

– Дом щеше ли да знае, ако той беше тук? – настоя безмилостно Тривайз.

– Дом е тук – отговори Блис. – Той/аз/ние се питаме как да те

успокоим. Трудно ни е да разберем човешко същество, което не може да намери мястото си в схемата на нещата и не се чувства част от едно по-голямо цяло.

– Това не е така – каза Тривайз. – Успяхте да уловите нашия кораб на разстояние милиони километри и да ни държите кротки почти до безпомощност. Е добре, укротете ме и този път. Не се преструвайте, че не можете.

– Не трябва. Не и сега. Ако те променим или приспособим по някакъв начин, ти няма да си по-ценен за нас от който и да е друг човек в Галактиката и няма да можем да те използваме. В състояние сме да го направим само защото си ти и трябва да останеш такъв, какъвто си. Ако в този момент ти въздействаме, ние сме загубени. Моля те. Налага се да се успокоиш доброволно.

– В никакъв случай, госпожице, докато не ми кажете поне част от онова, което искам да зная.

– Блис, нека аз да опитам – намеси се Пелорат. – Моля те, иди в другата стая.

Тя неохотно излезе и Пелорат затвори вратата след нея.

– Може да чуе и да почувства всичко – каза Тривайз. – Какво значение има дали е тук?

– За мен има значение – отговори Пелорат. – Искам да съм насаме с теб, та дори тая изолация да е само илюзия. Голан, ти се страхуваш.

– Не бъди глупак.

– Разбира се, че се страхуваш. Ти не знаеш къде отиваш, срещу кого ще се изправиш, какво се очаква от теб... Имаш право да се страхуваш.

– Но аз не се страхувам.

– Не е вярно. Вероятно не те е страх от физическата опасност по начина, по който ме е страх мен. Аз се страхувах от опасното излизане в открития космос, от всеки свят, който виждах, от новото, с което се сблъсках. В крайна сметка, половин век съм живял затворен, уединен и ограничен живот, докато ти си бил във военната флота и в политиката. И все пак аз се мъчех да не се страхувам и ти ми помогна. През времето, когато сме били заедно, ти си бил търпелив към мен, бил си внимателен и си се отнасял с разбиране. С твоя помощ успях да овладя страховете си и да се държа добре. Нека сега ти върна услугата и се опитам на свой ред да ти помогна.

– Казвам ти, че не ме е страх.

– Разбира се, че те е страх. Ако не от друго, то от отговорността,

която те очаква. Ясно е, че цял един свят зависи от теб. Следователно, ако се провалиш, ще трябва да живееш с мисълта, че си погубил този цял един свят. Защо е нужно да се изправяш пред такава отговорност? Какво право имат те да ти стоварват подобно бреме? Ти не се страхуваш само от провал – както би се чувствал всеки на твоето място, – а си бесен, загдето те поставят в положение, в което трябва да се страхуваш.

– Изобщо не си прав.

– Не мисля така. Затова нека заема твоето място. Каквото и да очакват от теб, аз доброволно ще те заместя. Предполагам, че няма да се изисква голяма физическа сила или жизненост, тъй като в това отношение и най-простото механично устройство превъзхожда човека. Не смятам, че би се изисквала и менталика, защото те самите разполагат с такава предостатъчно. Това е нещо, което... Е, не зная какво е, но ако не трябва нито мускули, нито ум, тогава разполагам с всичко останало, както и ти, и съм готов да поема отговорността.

– Защо си толкова склонен да понесеш този товар? – попита рязко Тривайз.

Пелорат сведе очи, като че ли се страхуваше да срещне погледа му, и отвърна:

– Аз съм имал съпруга, Голан. Познавал съм жени. Въпреки това те никога не са били много важни за мен – интересни, приятни, но нищо особено. Докато тази...

– Коя? Блис ли?

– Тя някак си е различна... за мен.

– В името на Терминус, Янов, тя научава всяка дума, която казваш.

– Това няма значение. Блис във всички случаи го знае. Искам да й доставя удоволствие. Ще се заема с тази задача, каквато и да е тя, ще поема всякакъв риск, всякаква отговорност, заради най-малката възможност, която ще я накара... да има високо мнение за мен.

– Янов, тя е дете.

– Не е дете и няма значение какво мислиш ти за нея.

– Не разбираш ли как би трябвало да й изглеждаш?

– Старец ли? Какво от това? Тя е част от едно по-голямо, цяло, а аз не съм, и единствено туй издига непреодолима стена между нас. Не смяташ ли, че ми е известно? Но аз не я моля за нищо, освен да...

– Да има добро мнение за теб?

– Да. Или всяко друго приятно чувство, което тя би изпитвала.

– Заради това ли искаш да свършиш моята работа? Но, Янов, не чу ли? Не им трябваш ти, а аз, поради някаква си космическа причина,

който не мога да разбера.

– Ако не успеят да използват теб, а трябва да имат някого, аз със сигурност ще бъда по-подходящ от нищо.

– Не мога да повярвам на очите си – поклати глава Тривайз. – Налегнала те е старост, а сякаш току-що си открил младостта. Янов, опитваш се да бъдеш герой, за да можеш да умреш заради онова тяло.

– Не говори така, Голан. Тази тема не е подходяща за шеги.

Тривайз се опита да се засмее, но погледът му срещна сериозното лице на Пелорат и той само прочисти гърлото си.

– Прав си – кимна примирено. – Извинявам се. Извикай я, Янов. Извикай я да влезе.

Блис дойде леко смутена и тихо каза:

– Съжалявам, Пел. Ти не можеш да го заместиш. Трябва да бъде Тривайз и никой друг.

– Много добре – отвърна съветникът. – Ще съм спокоен. Каквото и да се иска от мен, ще се опитам да го направя. Всичко, което ще предпази Янов от риска да се прави на романтичен герой на неговата възраст.

– Знам си я аз възрастта – промърмори Пелорат.

Блис бавно приближи към него и сложи ръка на рамото му.

– Пел, аз имам отлично мнение за теб.

Пелорат погледна встрани.

– Добре, Блис. Не е необходимо да си мила.

– Не съм мила, Пел, а просто имам отлично мнение за теб.

82

Първоначално смътно, после все по-ясно Сура Нови узнаваше, че се е наричала Сурановирембластиран и че като дете за родителите си е била Су, а за приятелите си – Ви.

Разбира се, тя никога не го бе забравила истински, но понякога фактите оставаха заровени дълбоко в нея, макар и не чак толкова дълбоко, колкото през този последен месец, защото преди не се бе докосвала за дълго до такъв мощен ум. Но сега моментът беше дошъл. Тя самата не го желаше. Не се нуждаеше от това. Големият остатък от досегашната Нови буташе малката различна частица към повърхността заради някаква глобална потребност. Изгласкването се придружаваше от някакво смътно неразположение, напомнящо сърбеж, което бързо се преодоляваше с помощта на току-що откритата ѝ личност. В продължение на

години тя не бе идвала тъй близо до Гея.

Спомни си една от формите на живот, които беше обичала като дете. Приела емоциите си за неясна част от самата себе си, сега тя разпознаваше и своите материални превъплъщения. Беше пеперуда, която излизаше от пашкула.

83

Стор Гендибал погледна към Нови рязко и проникателно. Бе толкова изненадан, че едва не отслаби контрола си над Бранно. Фактът, че не го направи, вероятно бе резултат от внезапна подкрепа отвън, която го стабилизира, макар за момента да я беше пренебрегнал.

– Какво знаеш за съветника Тривайз, Нови? – попита я той. А след това, вледенен от тревога при бързо нарастващата сложност на ума ѝ, изкрещя: – Коя си ти?

Лицето ѝ за миг придоби тъжно изражение.

– Учителю, говорителю Гендибал – каза тя. – Моето истинско име е Сурановирембластиран и аз съм Гея.

Това бе всичко, което изрече, но в изблик на внезапен гняв Гендибал увеличи собствената си ментална аура и сега, когато кръвта му кипеше, с голямо умение избегна засилващия се сноп лъчи и по-силно отпреди прикова Бранно. Същевременно обхвана и ума на Нови в силна, мълчалива борба.

Със същото умение тя го задържа на разстояние, но не успя или може би не пожела да затвори ума си за него.

Той заговори, както би сторил с друг говорител:

– Ти си играла роля, заблуждавала си ме, примамила си ме тук, а същност си от оная раса, от която е бил и Мулето.

– Мулето беше аномален, говорителю. Аз/ние не сме Мулета. Аз/ние сме Гея.

В онова, което тя предаде комплексно, се очерта цялата същност на нейния свят – далеч по-добре, отколкото би могъл да бъде описан с думи.

– Жива планета – каза Гендибал.

– И то с ментално поле, несравнимо по-силно от твоето. Моля те, не се съпротивлявай. Страхувам се да не ти навредя, а не желая да го правя.

– Дори в качеството си на жива планета, ти не си по-могъща от

общността на колегите ми от Трантор. Ние също, в известен смисъл, сме жива планета.

– Вие сте само няколко хиляди души в ментално сътрудничество, говорителю, и ти не можеш да разчиташ на тяхната помощ, защото аз съм я блокирала. Провери и ще видиш.

– Какво смяташ да правиш, Гея?

– Говорителю, надявам се, че ще ме наричаш Нови. Онова, което представлявам сега, е Гея, но също така съм и Нови, а по отношение на теб съм само Нови.

– Какво смяташ да правиш, Гея? – повтори Гендибал.

След ментално трепване, което навярно беше еквивалент на въздишка, Нови каза:

– Ще останем в троен пат. Ти ще държиш кмета Бранно през менталния й щит, аз ще ти помагам и ние няма да се уморим. Предполагам, че ще запазиш влиянието си и над мен, както аз – моето върху теб, и пак никой няма да се умори. Така ще продължава.

– Докога?

– Както ти споменах, очакваме съветника Тривайз от Терминус. Той е човекът, който ще намери изход от пата.

84

Компютърът на борда на „Далечната звезда“ определи местонахождението на двата кораба и Голан Тривайз ги изкара заедно на разделението на две екран.

И двата бяха кораби на Фондацията. Единият представляваше копие на „Далечната звезда“ – несъмнено този на Компор. Другият беше по-голям и далеч по-могъщ.

Той се обърна към Блис:

– Е, знаеш ли какво става сега? Има ли нещо, което можеш да ми кажеш?

– Не се тревожи! Те няма да ти навредят.

– Защо всички сте убедени, че аз седя тук, целият треперещ от паника? – раздразнено попита Тривайз.

– Остави я да говори, Голан – бързо се намеси Пелорат. – Не й се сопвай.

Тривайз вдигна нетърпеливо ръцете си в знак на съгласие.

– Няма да се сопвам. Говорете, лейди.

– На големия кораб е управителят на вашата Фондация. С нея...

– Управителят ли? – възкликна изненадан Тривайз. – Да не би да искаш да кажеш, че там е старата госпожа Бранно?

– Положително не това ѝ е титлата – рече Блис развеселена и устните ѝ леко трепнаха. – Но тя е жена, да. – Замълча за момент, като че ли внимателно се вслушваше в големия организъм, от който беше част. Името ѝ е Харлабранно. Изглежда странно, загдето е само от четири срички, след като е толкова важна в нейния свят, но предполагам, че негеяните имат свое собствено мнение по въпроса.

– Сигурно – сухо каза Тривайз. – Мисля, че ти ще я наречеш Бран. Но какво прави тя тук? Защо не е на... Разбирам. Гея я е примамила и нея. Нали?

Блис не отговори на въпроса му.

– С нея е Лионокодел – продължи тя. – Петсрично име, въпреки че ѝ е подчинен. Това изглежда като липса на уважение. Той е висш служител от вашия свят. С тях са и още четирима, които контролират оръжията на кораба. Искаш ли да знаеш имената им?

– Не. Допускам, че на другия кораб има един човек – Мун Ли Компор, представител на Втората фондация. Очевидно вие сте докарали тук и двете Фондации. Защо?

– Не е точно така, Трив... искам да кажа, Тривайз.

– О, продължавай да ме наричаш Трив. Пет глътки кометен газ не давам.

– Не е точно така, Трив. Компор е напуснал кораба и е заменен от двама души. Единият е Сторгендибал, важен служител на Втората фондация. Наричат го говорител.

– Важен служител ли? Предполагам, че притежава ментална сила.

– О, да, голяма.

– Ще можеш ли да се справиш с това?

– Разбира се. Вторият човек на кораба е Гея.

– Една от вашите хора?

– Да. Името ѝ е Сурановирембластиран. Би трябвало да е с много повече срички, но дълго време се е намирала далеч от мен/нас/останалите.

– В състояние ли е тя да задържи един висш служител на Втората фондация?

– Не тя, а Гея го държи под влиянието си. Тя/аз/ние можем да го смажем.

– Това ли ще направите? Тя ще унищожи него и Бранно, така ли?

Защо? Да не би Гея да иска да премахне фондациите и да създаде своя собствена Галактична империя? Отново Мулето ли? По-велико Муле...

– Не, не, Трив. Не се безпокой. Не бива. Те и тримата са в задънена улица. Чакаат.

– Какво чакат?

– Твоето решение.

– Хайде пак! Какво решение? Защо аз трябва да решавам?

– Моля те, Трив – каза Блис. – Скоро ще ти бъде обяснено. *Аз/ние/* тя казахме толкова, колкото засега е възможно.

85

– Ясно е, че направих грешка, Лионо, и то вероятно фатална – въздъхна изтощена Бранно.

– Необходимо ли е да се изрича такова нещо? – промърмори Кодел, без да си мърда устните.

– Те знаят какво мисля. Няма да навреди повече, че го казвам. Знаят какво мислиш и ти, независимо че не си движиш устните. Трябваше да изчакам още, докато щитът стане по-мошен.

– Как можехте да го сторите, кмете? Ако бяхме чакали да се подсигурим двойно, тройно и четворно, щеше да ни отнеме безкрайно много време. Разбира се, искаше ми се да не тръгваме ние самите. Щях да съм по-спокоен, ако експериментирах с някого друго – може би с вашия гръмоотвод Тривайз.

– Не желяех да ги предупреждавам, Лионо – обясни Бранно. – И все пак ти напипа същността на моята грешка. Трябваше да изчакам, докато щитът стане достатъчно непроницаем. Не напълно, но достатъчно. Знаех, че още пропуска чувствително, но нямах търпение да чакам повече. Докато се ликвидира утечката, мандатът ми сигурно щеше да приключи, а аз исках това да стане по мое време и лично да бъде на мястото. Ето защо се насилих да вярвам като последна глупачка, че щитът е достатъчен. Не се вслушах в никакви предупреждения.

– Ако сме търпеливи, все още можем да победим.

– Ще дадеш заповед да се стреля по другия кораб?

– Не, не мога, кмете, но обстоятелствата се променят. Всъщност на сцената вече излиза нов актьор.

Той посочи към екрана. Компютърът автоматично бе го разделил на две и във всяка половина имаше по един кораб.

– Можеш ли да увеличиш изображението, Лиано?

– Никакъв проблем. Човекът от Втората фондация е опитен. Позволено ни е да правим всичко, което няма да го притесни.

– Ама това е „Далечната звезда“! – възкликна Бранно, изучавайки екрана. – Сигурна съм. И предполагам, че Тривайз и Пелорат са на борда.

Тя помълча за момент, след което добави с горчивина:

– Освен ако и те не са били заменени от хора на Втората фондация. Моят гръмоотвод наистина е много ефективен. Ех, ако и щитът ми беше по-здрав.

– Търпение! – прекъсна я Кодел.

В командната зала на кораба отекна глас и Бранно някак си разбра, че този глас не се състои от звукови вълни. Долови го направо в ума си, а един поглед към Кодел бе достатъчен да ѝ подсказе, че и той го е уловил.

– Чуваш ли ме, кмете Бранно? – попита гласът. – Ако ме чуваш, не си прави труда да отговаряш. Достатъчно е само да го помислиш.

– Кой си ти? – попита тихо Бранно.

– Аз съм Гея.

86

Всеки от трите кораба по същество беше в покой спрямо останалите два. Обикаляха съвсем бавно около Гея, подобно на далечен спътник на планетата, състоящ се от три части. Придружаваха я в безкрайното ѝ пътешествие около нейното слънце.

Тривайз седеше и наблюдаваше екрана, уморен от предположения каква ли би могла да бъде ролята му, за какво беше докаран тук от хиляди парсека разстояние.

Звукът в ума му не го стресна. Той дори като че ли го беше очаквал.

– Чуваш ли ме, Голан Тривайз? – попита гласът. – Ако ме чуваш, не си прави труда да отговаряш. Достатъчно е само да го помислиш.

Тривайз се огледа. Пелорат, явно стреснат, се взираше в различни посоки, сякаш се опитваше да открие източника. Блис седеше безмълвна с ръце, отпуснати в скута ѝ. Съветникът дори за миг не се усъмни, че и тя е наясно за звука.

Той пренебрегна заповедта да използва мисли и заговори с подчертано отчетлива дикция.

– Не разбирам за какво е всичко това и няма да направя нищо, което искате от мен.

– Ще разбереш – отговори гласът.

87

– Вие всички ме чувате в ума си – каза Нови – и сте свободни да отговаряте наум. Аз ще направя тъй, че да се чувате и един друг. Достатъчно близо сме, така че при нормалната светлинна скорост на менталното поле няма да има забавяне в комуникациите. Като начало, тук сме, понеже така е наредено.

– По какъв начин? – долетя гласът на Бранно.

– Не чрез ментална намеса – отвърна Нови. – Гея не се намесва в ничий ум. Това не е начинът, по който действаме. Ние просто се възползвахме от амбициите ви. Кмет Бранно искаше незабавно да създаде Втората империя, а говорителят Гендибал – да бъде Първи говорител. Достатъчно бе тези желания да се подклаждат селективно и разумно.

– Зная как бях докаран тук – рече сковано Гендибал. И наистина знаеше. Както и защо бе толкова нетърпелив да излезе в космоса, да преследва Тривайз. Знаеше защо бе толкова сигурен, че може да се справи с всичко. Причината бе Нови... О, Нови!

– Ти си специален случай, говорителю Гендибал. Твоята амбиция беше много силна, но в теб имаше и мекота, която позволи процедурата да се съкрати. Ти си бил обучаван да бъдеш внимателен с човек, когото смяташ за по-долу от теб във всяко отношение. Аз се възползвах от тази ти черта. Чувствам/чувстваме се дълбоко засрамени. Оправданието ни е, че бъдещето на Галактиката е в опасност.

Гласът на Нови (въпреки че не говореше с гласните си струни) zazвуча по-мрачно, а лицето ѝ още повече се изопна.

– Това беше моментът. Гея не можеше повече да чака. В продължение на един век хората от Терминус разработваха ментален щит. Ако още едно поколение бъдеше оставено да върши, каквото си поиска, щитът щеше да стане непроницаем дори за Гея и те щяха свободно да използват физическите си оръжия срещу нас. Галактиката нямаше да може да им се противопостави и веднага щеше да се създаде Втората галактична империя по подобие на Терминус независимо от Плана на Селдън. Кмет Бранно трябваше някак да бъде притисната да направи своя ход, докато щитът все още не е усъвършенстван. Както и Трантор.

Планът на Селдън действаше отлично, защото самата Гея работеше върху точното му спазване. А на Трантор повече от век е имало съзерцателни и пасивни Първи говорители и затова планетата е вегетирала. Сега обаче Стор Гендибал се издигна бързо и сигурно би станал добър Първи говорител. Под негово управление Трантор щеше да поеме дейна роля, да концентрира физическа сила, да разбере колко опасен е Терминус и да предприеме бързи действия срещу него. Ако той получеше възможност да действа преди менталният щит да бъде усъвършенстван, Планът на Селдън щеше да се изчерпи със създаване на Втора галактична империя по подобие на Трантор независимо от народите на Терминус и Гея. Следователно трябваше някак да накараме Гендибал да предприеме своя ход, преди да е станал Първи говорител. Работихме внимателно по проблема от десетилетия насам и докарахме и двете фондации до подходящото място в подходящото време. Повтарям всичко това главно за да ме разбере съветникът Голан Тривайз от Терминус.

Тривайз веднага се намеси, забравяйки за усилието да разговаря чрез мисли, и решително каза:

– Аз не разбирам. Какво лошо има в двата варианта за Втора галактична империя?

– Втората галактична империя, разработена по подобие на Терминус – поясни Нови, – ще представлява военна империя, създадена чрез борба и съперничество. Тя няма да бъде нищо друго освен преродената първа Империя. Така мисли Гея. Втората галактична империя, основана по подобие на Трантор, ще трябва да бъде покровителствена, създадена с изчисления, поддържана с изчисления и във вечна агония, пак с изчисления. Положението ще е безизходно. Така мисли Гея.

– А какво може да ни предложи тя като алтернатива? – попита Тривайз.

– Една по-обширна Гея! Галаксея! Всяка населена планета – жива като Гея. Всяка жива планета – включена в системата на още по-висш хиперпространствен живот. Всеки свят, всяка звезда, всяко късче междувъздушен газ – участници в този живот. Дори голямата централна черна дупка... Жива галактика, която може да се окаже полезна по начини, които все още не сме в състояние да предвидим. Живот, коренно различен от онова, което е било, без повтаряне на никоя от старите грешки.

– Правейки нови – измърмори саркастично Гендибал.

– Бяха ни необходими хиляди геянски години, за да постигнем всичко туй.

– Но не и в галактичен мащаб.

– И каква е ролята ми тук? – попита Тривайз, връщайки се на своята си тема, без да обръща внимание на кратката размяна на реплики.

Гласът на Гея, насочван чрез ума на Нови, прогърмя:

– Избирай! Коя да бъде алтернативата?

Последва дълго мълчание. Най-накрая Тривайз го наруши с менталния си глас, тъй като бе твърде удивен, за да говори чрез звуци.

– Защо аз? – попита той тихо, но предизвикателно.

Нови каза:

– Въпреки че виждахме, че е дошъл моментът, когато или Терминус, или Трантор ще станат прекалено мощни, за да бъдат възпрени, или пък – което е още по-лошо – и двете планети едновременно ще предизвикат чрез мощта си безизходно положение, при което може да бъде унищожена Галактиката, ние не бяхме в състояние да направим дори една стъпка. За да постигнем нашите цели се нуждаехме от някого, от някой много особен човек, който притежава таланта да усеща кое е правилното. Открихме теб, съветнико, но заслугата не е само наша. Откриха те хората от Трантор – чрез Компор, – въпреки че дори те не разбраха с какво точно разполагат. Фактът на това откритие привлече вниманието ни към теб самия. Голан Тривайз, ти имаш дарбата да знаеш кое е правилно да се извърши.

– Отричам, че е така – каза Тривайз.

– Понякога ти си сигурен, че я имаш. И този път, от името на Галактиката, ние искаме да си сигурен. Може би не желаш да поемеш отговорността. Навярно ще направиш всичко възможно, за да не трябва да избираш. И все пак ще осъзнаеш, че е правилно това да стане. Ти трябва да си сигурен! И тогава ще го направиш. Когато те открихме, разбрахме, че диренето е приключило и дълги години се трудихме да определим такъв ход на събитията, при който без пряка ментална намеса те да се развият тъй, че и тримата – кметът Бранно, говорителят Гендибал и съветникът Тривайз – да бъдете близо до Гея по едно и също време. Успяхме да го постигнем...

– Добре, Гея, щом искаш да те наричам така – рече Тривайз, – не е ли вярно, че тук и при съществуващите обстоятелства ти можеш да победиш както кмета, така и говорителя? Не е ли вярно, че ти можеш да създадеш живата Галактика, за която говориш, без аз да върша каквото и да било? Защо тогава не го направиш?

– Не зная дали ще мога да ти обясня задоволително... Гея е била образувана преди хиляди години с помощта на роботи, които някога, за кратък период, служили на хората, но вече не го правят. Те ни показали

съвсем ясно, че можем да оцелеем само при строго спазване на Трите закона на роботиката, прилагани най-общо и в собственото ни развитие. При онези условия Първият закон гласял: „Гея не трябва да вреди на живота или, чрез бездействие, да позволява животът да бъде застрашен.“ Спазвали сме това правило през цялата си история и сега не можем да сторим нищо друго. Излиза, че на практика сме безпомощни. Не можем да наложим нашето виждане за жива Галактика на квинтилионите човешки същества и безбройните други форми на живот, ако така ще навредим на много от тях. Нито пък можем да стоим бездейни и да наблюдаваме как Галактиката се саморазрушава в борба, която е възможно да се предотврати. Не знаем кое ще коства по-малко страдания – действието или бездействието. Нито пък дали да подкрепим Терминус или Трантор. В такъв случай, нека съветникът Тривайз реши и каквото и решение да вземе той, Гея ще го изпълни.

– Как очаквате от мен да взема подобно решение? – попита Тривайз. – Какво да направя?

– Ти имаш компютър – каза Нови. – Хората от Терминус не знаят, че когато са го създавали, са го направили по-добър, отколкото са могли да предположат. Компютърът на борда на твоя кораб включва в себе си част от Гея. Сложи ръцете си на терминалите и помисли. Можеш, например, да си представиш, че щитът на кмета Бранно е непроницаем. Ако сториш това, тя веднага ще бъде в състояние да използва оръжията си, за да извади от строя и унищожи другите два кораба, да наложи физическо господство над Гея, а по-късно и над Трантор.

– И ти няма да направиш нищо, за да я спреш, така ли? – попита изненадан Тривайз.

– Нищо няма да сторя. Ако си сигурен, че господството на Терминус ще навреди по-малко на Галактиката от останалите алтернативи, ние с готовност ще подпомогнем това господство дори с цената на собственото си унищожение. От друга страна, ти можеш да откриеш менталното поле на говорителя Гендибал и да го подкрепиш с твоя засилен чрез компютъра натиск върху нас. В този случай той положително ще се освободи от мен и ще ме отблъсне. Тогава ще успее да пренастрои ума на кмета и заедно с нейните кораби да наложи физическо господство над Гея, като по този начин осигури по-нататъшното действие на Плана на Селдън. Ние няма да направим нито един ход, за да го спрем. А можеш да намериш и моето ментално поле и да го подкрепиш. Тогава живата Галактика ще се задвижи и ще започне своето развитие, чиито плодове ще се появят, разбира се, не през това или следващите няколко

поколения, а след многовековен труд, при което Планът на Селдън ще продължи да работи. Изборът е твой.

– Чакайте! – намеси се Харла Бранно. – Не взимай още решението, Тривайз. Мога ли да говоря?

– Съвсем свободно – каза Нови, – а също и говорителят Гендибал.

– Съветник Тривайз – обърна се към него Бранно, – когато предишния път се срещнахме на Терминус, ти каза: „Може да дойде момент, мадам кмете, когато вие да ме помолите да направя опит. Тогава ще постъпя както аз реша, но ще си спомня последните два дни.“ Не зная дали предвиждаше този момент, дали интуитивно си чувствал какво ще се случи, или просто действително притежаваш онова, което жената, говореща за жива Галактика, нарича талант да знаеш кое е правилно да се извърши. Във всеки случай, ти беше прав. От името на Федерацията аз те моля да направиш това усилие. Предполагам, че може би ще искаш да си уредиш сметките с мен – за това, че те арестувах и изпратих в изгнание. Моля те да си спомниш, че постъпих така, защото смятах, че е за доброто на фондационната Федерация. Дори да не съм била права и да съм действала подтиквана от груб собствен интерес, спомни си, че аз бях онази, която го направи, а не Федерацията. Не унищожавай цялата Федерация заради желанието си да балансираш онова, което само аз съм ти причинила. Спомни си, че си човешко същество от Фондацията, че не искаш да бъдеш пресечена нула в плановете на безчувствените математици от Трантор или нещо дори още по-малко в галактичния миш-маш от живо и неживо. Искаш ти самият, твоите потомци и сънародници да живеят като независими организми със свободна воля. Всичко останало е без значение. Другите тук могат да говорят, че нашата Империя щяла да доведе до кръвопролития и мизерия, но това не е непременно необходимо. Въпрос на избор, на свободен избор е дали трябва да бъде така или не. Ние можем да вземем и друго решение. Но във всеки случай, по-добре е да вървиш към поражение със свободната си воля, отколкото да живееш в нищо незначеща сигурност, подобно на брънка от машина. Забележи, че сега те молят да вземеш решение като човек със свободна воля. Тези „неща“ от Гея са неспособни да го сторят, защото тяхната машина няма да им разреши, затова и зависят от нас. И ако им наредиш, те ще се самоунищожат. Това ли е, което искаш да се случи с цялата Галактика?

– Аз не зная дали имам свободна воля, мадам кмете – рече Тривайз.

– Умът ми навярно е фино манипулиран, така че да ви дам отговора, който се иска.

– Умът ти е напълно недокоснат – обади се Нови. – Ако можехме така да те настроим, че да си подходящ за нашите цели, тази среща щеше да е излишна. Ако бяхме толкова безпринципни, щяхме да продължим с онова, което отчитаме като най-добро за нас, без да се интересуваме от потребностите на останалите и от човечеството като цяло.

– Смятам, че е мой ред да говоря – каза Гендибал. – Съветнико Тривайз, не се води от тесногърди подбуди. Фактът, че си роден на Терминус не трябва да те кара да мислиш, че Терминус стои преди Галактиката. От пет века насам Галактиката се развива в съответствие с Плана на Селдън. Той действа навсякъде във фондационната Федерация и вън от нея. Ти си бил и си част от Плана на Селдън, което е далеч над дребната ти роля на човек от Фондацията. Не прави нищо, с което да разстроиш Плана, воден от абстрактната идея за патриотизъм или от романтичния стремеж към новото и неизпитаното. Човекът от Втората фондация по никакъв начин няма да попречи на свободната воля на човечеството. Ние сме водачи, а не деспоти. И ние предлагаме Втора галактична империя, но коренно различна от Първата. Нито едно десетилетие от човешката история, през които са се правели хиперпространствени пътувания, не е минало без кръвопролития и насилствена смърт из цялата Галактика. Дори в периодите, когато самата Фондация е била спокойна. Избери кмета Бранно и всичко това ще продължи до безкрай в бъдещето – все същата печална и убийствена въртележка. А Планът на Селдън най-накрая предлага избавление, и то не с цената да станеш един атом повече в космоса от атоми; нито пък да бъдеш приравнен с тревата, бактериите и прахта.

– Съгласна съм с това, което говорителят Гендибал казва за плановете на Първата фондация – намеси се Нови. – Но не приемам оценката му за неговата собствена Фондация. В крайна сметка, говорителите на Трантор са хора със свободна воля, каквито винаги са били. Отсъства ли при тях разрушителното съперничество, политическите интриги или боричкането за издигане на всяка цена? Няма ли кавги, дори омраза на Масата на говорителите и ще бъдат ли те винаги водачи, които човек с желание да следва? Накарай говорителя Гендибал да даде честна дума, че ще говори истината, и му задай тези въпроси.

– Няма нужда да давам честна дума – обади се Гендибал. – Спокойно признавам, че на Масата съществуват омраза, съперничество и предателства. Но веднъж взети, решенията ѝ са задължителни за всички. В това поне никога не е имало изключения.

– Какво ще стане, ако не направя избор? – попита Тривайз.

– Трябва да направиш – каза Нови. – Ще разбереш, че е правилно да постъпиш така и, следователно, ще направиш избор.

– Ами ако опитам, а не мога?

– Трябва.

– Колко време имам?

– Докато се увериш, независимо колко време ще изтече.

Тривайз остана безмълвен.

Другите също мълчаха, но му се струваше, че долавя пулсациите на кръвта им.

– Свободна воля! – чу той да казва с присъщия си твърд тон Бранно.

– Водачество и мир! – властно прозвуча посланието на говорителя Гендибал.

– Живот – разнесе се изпълненият с копнеж глас на Нови.

Тривайз се обърна и погледна Пелорат, който внимателно го наблюдаваше.

– Янов, чу ли всичко това?

– Да, Голан.

– Какво мислиш?

– Аз не мога да решавам.

– Знам това, но какво мислиш?

– Не зная. Страхувам се и от трите възможности. И все пак, идва ми една особена идея...

– Да?

– Когато за пръв път излязохме в космоса, ти ми показа Галактиката. Спомняш ли си?

– Разбира се.

– После ускори времето и тя видимо се завъртя. И тогава, сякаш предугаждайки точно настоящия момент, ти казах, че изглежда като някакво живо същество, което пълзи из космоса. Не мислиш ли, че в известен смисъл тя вече е жива?

И, припомнил си онзи миг, Тривайз изведнъж се усети сигурен. Внезапно се завърна и предчувствието му, че Пелорат също ще играе важна роля в събитията. Бързо се обърна с убеденост, че повече не бива да има време да мисли, да се съмнява.

Постави ръцете си на терминалите и почувства сила, каквато по-рано никога не бе изпитвал.

Беше взел своето решение – решението, от което зависеше бъдещето на Галактиката.

XX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

88

Кмет Харла Бранно имаше всички основания да бъде доволна. Официалната визита не бе продължила дълго, но беше много продуктивна.

– Ние, разбира се, не можем да им вярваме напълно – каза тя, сякаш с все сили се опитваше да не се държи високомерно.

Бранно наблюдаваше екрана. Един по един корабите на флотата навлизаха в хиперпространството и се завръщаха на обичайните си места за домуване. Хората на Сейшел несъмнено бяха впечатлени от тяхното присъствие, но не можеха да не забележат две неща: първо, че те винаги оставаха в пространството на Фондацията; второ, щом Бранно каза, че ще се махнат, наистина започнаха бързо да се оттеглят.

От друга страна, Сейшел нямаше да забрави също, че тези кораби можеха да бъдат върнати до границата само за един ден, та дори и по-бързо. Маневрата беше демонстрация на сила и добра воля едновременно.

– Което си е вярно, вярно е – рече Кодел, – не бива напълно да им се доверяваме, но пък и на никого в Галактиката не може изцяло да се вярва, а в наш интерес е Сейшел да спазва условията на споразумението. Показахме се великодушни.

– Много зависи от изпитването на подробностите – каза Бранно – и аз предвиждам, че за тях ще са необходими месеци. Общите положения могат да се приемат в момента, но след туй ще дойде ред на нюансите: какви точно карантинни мерки да вземем за вноса и износа, как да мерим стойността на зърното и добитъка в сравнение с нашите стоки и така нататък.

– Зная, но в края на краищата нещата ще се уредят и заслугата ще е ваша, госпожо кмете. Признавам, че идеята беше смела, а аз се съмнявах дали е и разумна.

– Хайде, хайде, Лионо. Въпросът беше само Фондацията да зачете гордостта на сейшелците. Те са успели да запазят известна независимост още от ранните времена на Империята. Това наистина заслужава възхищение.

– Да, при положение, че няма повече да ни създава неудобства.

– Точно така. Беше необходимо само да надмогнем малко собствена си гордост, да направим някакъв жест. Признавам, че ми струваше усилия аз – кметът на Федерацията, яхнала цялата Галактика – да посетя една провинциална звездна система, но след като веднъж взех решението, вече не беше толкова. А те дори се зарадваха. Имаше известен риск и дали ще се съгласят на това посещение, след като изтеглим нашите кораби до границата, но на практика трябваше просто да се държим скромно и да се усмихваме широко.

– Отказахме се от външния показ на сила, за да запазим вътрешната ѝ същност – кимна в знак на съгласие Кодел.

– Именно. Кой пръв е казал това?

– Мисля, че се срещаше в една от пиесите на Ериден, но не съм сигурен. Когато пристигнем у дома, можем да попитаме някой от литературните капацитети.

– Стига да се сетя. Ще се наложи да ускорим визитата на сейшелците на Терминус и да се погрижим с тях да се отнасят напълно уважително. Страхувам се, Лионо, че ще трябва да им осигуриш силна охрана. Сред нашите луди глави навярно ще има известно недоволство, а не би било разумно чрез протестни демонстрации да подлагаме нашите гости дори на най-дребно унижение.

– Разбира се – съгласи се Кодел. – Между другото, идеята да изпратим Тривайз си я биваше.

– Моя гръмоотвод ли? Да си призная, той работеше дори по-добре, отколкото очаквах. Космосе! Как спомогна за моето посещение – от загриженост да не би жител на Фондацията по някакъв начин да ги е обезпокоил и като благодарност за тяхната въздържаност.

– Хитро! Не мислете ли, че все пак би било уместно да го вземем обратно с нас?

– Не. Общо взето предпочитам да е където и да е другаде, но не и на Терминус. Ще бъде чудесен фактор за размирици. Неговите брътвежи за Втората фондация послужиха като чудесно извинение за изгнанието му и, естествено, разчитахме на Пелорат да го заведе до Сейшел. Но не го искам обратно, ако ще продължава да разпространява тези бабини деветини. Никога няма да сме сигурни до какво ще доведат те.

– Съмнявам се дали изобщо може да се намери по-наивен човек от един интелектуалец-учен – изкикоти се Кодел. – Докъде ли пък щеше да налага въдицата Пелорат, ако го бяхме насърчили?

– Стигаше ни и това, че вярва в реалното съществуване на митичната Гея, но хайде да го оставим на мира. Като се върнем, ще трябва да се

изправим пред Съвета, тъй като неговият вот ще ни потрябва за договора със Сейшел. За щастие разполагаме с изявлението на Тривайз – звукозаписа и всичко останало, – за да стане ясно, че доброволно е напуснал Терминус. Аз ще се разкая официално за краткия му арест и се надявам това да задоволи съветниците.

– Разчитам, че ще се докарате пред тях, кмете – сухо каза Кодел. – Замисляли ли сте се обаче, че Тривайз може да продължи да търси Втората фондация?

– Да продължава – сви рамене Бранно, – щом не го върши на Терминус. Това ще му създава работа и няма да го доведе доникъде. Мит на века ни е, че Втората фондация продължава да съществува, така както митът на Сейшел е Гея.

Тя се облегна назад видимо развеселена.

– А сега Сейшел ни е в ръцете и докато се усетят, ще стане твърде късно да се измъкнат. Така че развитието на Фондацията ще продължава гладко и правилно.

– И заслугата е изцяло ваша, кмете.

– Можеш да си сигурен, че не съм го забравила – кимна Бранно и техният кораб се хлъзна в хиперпространството, за да се появи отново близо до Терминус.

89

Говорителят Стор Гендибал беше отново на кораба си и имаше всички основания да бъде доволен. Срещата с Първата фондация не бе продължила дълго, но се оказа много продуктивна.

Беше изпратил съобщение, внимателно приглушаващо триумфа му. За момента бе достатъчно да уведоми Първия говорител, че всичко е минало добре (нещо, за което той би могъл да се досети и от факта, че в крайна сметка изобщо не се бе наложило да използват обединената мощ на Втората фондация). Подробностите можеха да почакат.

Щеше да опише колко внимателно – и незначително – пренастройване на ума на кмета Бранно бе преобърнало мисленето ѝ от имперската му надутост към практичността на търговското договаряне, как внимателното – и от твърде голямо разстояние – настройване на водача на Сейшелския съюз бе довело до отправянето на покана за разговори към кмета, как без никакви по-нататъшни вмешателства след това бе постигнато политическо сближаване и как Компор се върна на Терминус със

собствения си кораб, за да се погрижи за спазването на споразумението. Това бе, повтаряше си самодоволно Гендибал, почти учебнически пример за големи резултати, постигнати с изключително пестелива, но майсторски приложена менталика.

Беше сигурен, че случилото се ще запуши устата на говорителката Деларми и ще доведе до собственото му издигане до поста Първи говорител съвсем скоро, след като представи подробностите на някое официално събиране на Масата.

Не отричаше в себе си колко важно бе присъствието на Сура Нови, въпреки че по принцип не бе необходимо този факт да се подчертава пред говорителите. Тя не само се бе оказала много важна за неговата победа, но предостави и нужното му в този момент оправдание да даде воля на детинската си (и много човешка, защото дори говорителите си бяха съвсем човече) необходимост да ликува заради гарантираната възхита, която знаеше, че ще получи.

Знаеше също, че Нови не бе разбрала нищо от случилото се, но си дава сметка, че той е уредил нещата по свой вкус и сега направо прелива от гордост. Погали гладкия й ум и почувства топлината на тази гордост.

– Нямахте да постигна това без теб, Нови – каза й той. – Благодарение на тебе успях да разбера, че Първата фондация – хората от големия кораб...

– Да, учителю, зная кого имаш предвид.

– Благодарение на тебе успях да разбера, че те имат щит и умове с незначителна ментална мощ. От въздействието им върху твоя ум можех да установя точно характеристиките и на щита, и на техните мозъци. Разбрах как най-ефективно да пробия този щит и да отклоня менталната сила.

– Не схващам какво точно казваш, учителю – колебливо отвърна Нови, – но ако можех, бих направила много повече, за да ти помогна.

– Зная, само че ти и сега направи достатъчно. Удивително е колко опасни са могли да станат. Обаче след като ги уловихме навреме, преди още щитът и полето им да са разработени добре, ще успеем да ги спрем. Кмет Бранно се връща, забравила и за щита, и за полето, защото е доволна от факта, че е постигнала търговско споразумение със Сейшел, което ще превърне сейшелците в действаща част от Федерацията. Не отричам, че има още много да се работи, за да се разруши постигнатото от Първата фондация – въпрос на нехайство от наша страна, – но каквото трябва, ще бъде сторено.

Той се позамисли и продължи по-тихо:

– Прекалено много неща сме приемали на доверие по отношение на Първата фондация. Ще се наложи да я поставим под строг контрол. Трябва й някак си да сплотим Галактиката, да използваме менталиката, за да изградим по-тясно мисловно сътрудничество. Това ще пасне добре на Плана, сигурен съм и ще се постарая да го постигна.

– Учителю – тревожно се обади демянката.

Гендибал внезапно се усмихна.

– Съжалявам, говорех на себе си. Нови, спомняш ли си Рафирант?

– Онзи фермер с мозък-кокал, дето те нападна ли? Да.

– Убеден съм, че това, както и всички останали аномалии, които ни сполетяха, е работа на агенти на Първата фондация, въоръжени с персонални щитове. Представи си само колко сме били слепи. Вярно, обърках се и недооцених ставащото поради онзи мит за мистичния свят, онова сейшелско суеверие за Гея. Тогава пак твоят ум ми помогна да установя, че източникът на менталното поле е бойният кораб, а не нещо друго.

Той потри ръце.

– Учителю – повтори плахо девойката.

– Да, Нови?

– Няма ли да те възнаградят за това, което направи?

– Разбира се, че ще ме възнаградят. Шандис ще се оттегли и аз ще стана Първи говорител. Тогава ще получа шанс да направя нашата планета активен фактор за революционизиране на Галактиката.

– Първи говорител ли?

– Да, Нови. Аз ще бъда най-важният и най-силният от всички учени.

– Най-важният? – тя изглеждаше съкрушена.

– Защо се мръщиш, Нови? Не искаш ли да бъда възнаграден?

– Искам, учителю. Но след като станеш най-важният от всички учени, няма да желаяш до себе си демянка. Аз няма да съм достойна.

– Няма да желая ли? Кой ще ме спре? – Той усети внезапен прилив на нежност към нея. – Нови, ти ще бъдеш с мен, където и да отида, каквото и да стана. Смяташ ли, че бих рискувал да се справям с вълците, каквито понякога има около Масата, без твоят ум да ми казва какви са емоциите им, преди още те самите да са го разбрали – твоят собствен, невинен, абсолютно гладък ум. Освен това – той сякаш се сепна от внезапното си разкритие – на мен... на мен ми е приятно да съм с теб и смятам да те задържа до себе си... ако пожелаеш.

– О, учителю – прошепна Нови и докато ръката му обгръщаше

талията ѝ, тя склони глава на рамото му. Дълбоко вътре, където умът на Нови едва ли можеше да го осъзнае, същността на Гея оставаше и направляваше събитията, ала не друго, а именно тази непроницаема маска правеше възможно продължаването на великата задача.

И същата тази маска, която принадлежеше на една демянка, сега беше напълно щастлива. Толкова щастлива, че почти се примири с разстоянието, на което се намираше от себе си/тях/всички. Нещо повече, беше доволна от онова, което изглеждаше, че ще се случи в неясното бъдеще.

90

Пелорат потри ръце и каза с внимателно претеглен ентузиазъм:

– Колко се радвам, че пак съм на Гея.

– Хм – обади се разсеяно Тривайз.

– Знаеш ли какво ми каза Блис? Кмет Бранно се връща на Терминус с търговско споразумение със Сейшел. Говорителят от Втората фондация се връща на Трантор, убеден че той е уредил нещата, а онази жена, Нови, отива с него, за да се погрижи да започнат промените, които ще доведат до създаването на Галаксея. И никоя от двете фондации изобщо не осъзнава, че Гея съществува. Това е направо удивително.

– Да – кимна Тривайз. – Всички тези факти са ми известни. Но ние, разбира се, знаем, че Гея съществува и можем да го докажем.

– Блис не мисли така. Твърди, че никой няма да ни повярва и че бързо ще го разберем. Освен това има една причина, поради която нямам намерение въобще да напускам Гея.

Думите му мигом извадиха Тривайз от разсеяността. Той вдигна поглед и попита:

– Какво?

– Ще остана тук. Знаеш ли, просто не мога да се позная. Само преди седмици си живеех самотно на Терминус – така, както десетилетия съм живял. Бях се потопил в своите мисли и архиви и никога не съм си представял нищо друго, освен че един ден ще стигна до смъртта си все така потънал в мислите и архивите си, продължавайки да живея самотно или може би да вегетирам самодоволно. Тогава съвсем неочаквано станал пътешественик в космоса и се забърках в галактичната криза. И... не се смей, Голан, открих Блис.

– Не се смей, Янов – рече Тривайз, – но сигурен ли си, че знаеш

какво вършиш?

– О, да. Въпросът за Земята вече не е важен за мен. Фактът, че това е бил единственият свят с разнообразна екология и разумен живот беше изяснен добре. Знаеш каква е причината – Вечните.

– Да, зная. Та ти на Гея ли ще останеш?

– Естествено. Земята е минало, а аз съм уморен от миналото. Гея е бъдещето.

– Ти не си част от Гея, Янов. Или мислиш, че можеш да станеш частца от този свят?

– Блис казва, че до известна степен мога – ако не биологично, то поне интелектуално. Разбира се, с нейна помощ.

– Но след като тя е част от това, как вие двамата ще имате общ живот, обща гледна точка и общи интереси...

Намираха се на открито и Тривайз се загледа мрачно в тихия плодороден остров, морето отвъд него и другия остров на хоризонта, полилавял от разстоянието. Всичко беше мирно, цивилизовано, живо и единно.

– Янов – продължи той, – тя е цял един свят, а ти си само индивид. Ами ако ѝ омръзнеш? Тя е млада...

– Мислил съм за това, Голан. От дни насам за нищо друго не мисля. Очаквам, че ще ѝ омръзна; не съм романтичен глупак. Но каквото и да ми даде тя дотогава, ще бъде достатъчно. Дори вече съм получил от нея повече, отколкото съм смятал, че може да има в живота. Даже от този момент нататък да не я видя, пак няма да се почувствам излъган.

– Не вярвам – каза меко Тривайз. – Мисля, че ти си романтичен глупак, но аз и не те искам друг. Янов, не се познаваме от много време, обаче седмици наред сме били заедно всеки миг. И – съжалявам, ако звучи глупаво, – но много те харесвам.

– И аз теб, Голан – каза Пелорат.

– И не искам да те наранят. Трябва да говоря с Блис.

– Не, не, моля те, недей. Ще ѝ четеш конско.

– Няма да ѝ чета конско. Не всичко е свързано само с теб. Искам да поговоря на четири очи. Моля те, Янов, не ща да го правя зад гърба ти, така че дай съгласието си да разговарям с нея и да оправя някои недоразумения. Ако остана доволен, на сбогуване ще ти изкажа моите най-сърдечни поздравления и благопожелания и винаги ще си държа езика зад зъбите, каквото и да се случи.

– Ще развалиш нещата – поклати глава Пелорат.

– Няма, обещавам ти. Умолявам те...

- Добре, но нали ще бъдеш внимателен, скъпи ми приятелю?
- Имаш честната ми дума.

91

- Пел каза, че си искал да ме видиш – обърна се към него Блис.
- Да – отвърна Тривайз.
- Бяха в малкия апартамент, който му предостави Гея.
- Блис грациозно седна, кръстоса крака и проникателно го погледна. Красивите ѝ кафяви очи сияеха, дългата ѝ тъмна коса блестеше.
- Не ме одобряваш, нали? – каза тя. – Не ме одобряваше още от самото начало.
- Тривайз продължаваше да стои прав.
- Ти си наясно с умовете и тяхното съдържание – отвърна той. – Знаеш какво мисля за теб и защо го мисля.
- Блис бавно поклати глава.
- За Гея умът ти е забранена територия. Твоето решение беше необходимо и то трябваше да бъде решение, взето от ясен и недокоснат разсъдък. Когато завладяхме кораби ви, поставих теб и Пел в успокояващо поле, защото това беше много важно. Паниката или гневът можеха да те унищожат и вероятно в решителния момент щеше да се окажеш безполезен. Толкоз. Никога не бих прекрачила тази граница, така че не зная какво мислиш.
- Решението, което трябваше да взема, вече е взето. Реших нещата в полза на Гея и Галаксея. Защо тогава са всички тия приказки за чистия и недокоснат ум? Получи онова, което искаше, и сега можеш да правиш с мен, каквото пожелаеш.
- Нищо подобно, Трив. В бъдеще сигурно ще потрябват още решения. Ти трябва да останеш такъв, какъвто си и докато си жив, ще бъдеш рядък природен ресурс за Галактиката. Несъмнено в нея има и други като теб, други като теб ще се появяват и занапред, но въпреки това не можем да те докоснем.
- Тривайз се замисли.
- Ти си Гея, а аз не искам да разговарям с Гея. Искам да разговарям с Блис като с отделен човек, ако това изобщо е възможно.
- Възможно е. Ние не съществуваме само в някаква обща маса. Аз мога да блокирам Гея за определено време.
- Предполагах, че можеш – каза Тривайз. – Сега направила ли си

го?

– Да.

– В такъв случай, нека първо да заявя, че според мен ти играеш игрички. Може би не си влизала в ума ми, за да не повлияеш на решението, но положително си шетала из ума на Янов. Вярно ли е?

– Мислиш ли, че съм го направила?

– Да, мисля. В решителния момент Янов ми припомни собствения си възглед за Галактиката като за жив организъм и тъкмо това ме накара да взема своето решение. Мисълта може и да е била негова, но умът, който я задейства, беше твоят, нали?

– Мисълта беше в неговия ум – рече Блис, – ала там имаше и много други мисли. Аз изгладих пътя пред този спомен за живата Галактика, но не и пред останалите. Поради туй конкретната мисъл лесно се изпълзна от съзнанието му и се оформи в думи. Имай предвид обаче, че не аз я създадох. Тя съществува.

– И все пак, това е непряка намеса в пълната независимост на моето решение, нали?

– Гея сметна за необходимо.

– Така ли? Е добре, може да се почувстваш по-спокойна или дори по-благородна, ако знаеш, че макар забележката на Янов да ме накара да взема решението в онзи момент, смятам, че щях да взема същото решение, дори ако той не беше казал нищо или ако се бе опитал да ме убеди в друго. Искам да го знаеш.

– Удовлетворена съм – каза хладно Блис. – Това ли искаше да ми съобщиш, когато помоли да ме видиш?

– Не.

– Какво още има?

Незабелязано за самия себе си Тривайз бе седнал на стол близо до нейния, така че коленете им почти се докосваха. Той се наведе към лицето ѝ.

– Когато наближихме Гея, ти беше на космическата станция. Ти беше онази, която ни хвана в капана, която излезе и дойде при нас, която оттогава насам е била винаги с нас, освен когато ядохме с Дом, а ти не сподели храната ни. По-специално, ти беше на „Далечната звезда“, когато се взе решението. Винаги ти...

– Аз съм Гея.

– Това не обяснява нещата. Заекът е Гея, камъчето е Гея. Всичко на планетата е Гея, но не всички са Гея поравно. Някои са по-равни от другите. Защо именно ти?

– А защо мислиш, че именно аз?

Тривайз почувства, че трябва да направи решителната крачка и каза:

– Защото мисля, че ти не си Гея. Мисля, че си нещо повече.

Блис подигравателно изпръхтя. Той невъзмутимо продължи:

– В момента, когато взимах решението, жената с говорителя...

– Гендибал я нарече Нови.

– Да, тази Нови каза, че Гея била насочена по своя път от роботите, които вече ги няма, и че се смятало, че тя е приучена да следва свой вариант на Трите закона на роботиката.

– Това е напълно вярно.

– И роботите не съществуват вече?

– Нови каза така.

– Нови не каза така. Спомням си точните й думи. Тя каза: „Гея е била образувана преди хиляди години с помощта на работи, които някога, за кратък период, служили на хората, но вече не го правят.“

– Е добре, Трив, това не означава ли, че те повече не съществуват?

– Не. Означава, че вече не служат. Не биха ли могли вместо туй да управляват?

– Какъв абсурд!

– Или да контролират? Защо ти беше там, когато се взимаше решението? Не изглеждаше да си необходима. Нови ръководеше нещата и тя беше Гея. Каква нужда имаше от теб? Освен ако...

– Продължавай. Освен ако какво?

– Освен ако си надзирател, чиято роля е да следи Гея да не забравя Трите закона. Освен ако си робот, толкова умно направен, че не може да се различи от човека.

– Ако тук не могат да ме различат от човека, как мислиш, че ти ще ме различиш? – попита Блис с нотка на сарказъм в гласа си.

Тривайз потъна назад в стола.

– Не ме ли уверявахте всички, че съм имал дарбата да бъда сигурен, да взимам решения, да виждам изхода от различни положения и да вадя правилни заключения. Не аз твърдах това, ти го твърдеше за мен. Е, в мига, в който те видях, се почувствах неловко. Нещо при теб не беше в ред. Със сигурност съм поне толкова чувствителен към женския чар, колкото и Пелорат – мисля, че дори и повече, – а ти изглеждаш привлекателна жена. Но въпреки това нито за миг не почувствах и най-леко привличане.

– Ти направо ме унищожи.

Тривайз не обърна внимание на подигравателния й тон.

– Когато за пръв път се появи на нашия кораб, Янов и аз обсъждахме възможността за нечовешка цивилизация на Гея и щом Пелорат те видя, съвсем невинно попита: „Ти човек ли си?“ Вероятно един робот трябва да говори винаги истината, но – разбира се – може да бъде и уклончив. Ти каза само: „Нима не изглеждам като човек?“ Да, Блис, съвсем като човек изглеждаш, обаче аз ще те попитам отново: ти човек ли си?

Блис не каза нищо и Тривайз продължи:

– Мисля, че още в онзи първи момент съм почувствал, че не си. Ти си робот и аз някак съм успял да го доловя. Поради това мое усещане всички последвали събития имаха особено значение за мен и по-специално отсъствието ти от вечерята.

– Смяташ ли, че не мога да ям, Трив? Забравил ли си как хапнах от скаридите на вашия кораб? Уверявам те, че мога да го правя и да изпълнявам всички останали биологически функции, включително – бързам да изпреваря въпроса ти – и сексуални. Въпреки това и аз мога да потвърдя, че само по себе си то не доказва, че не съм робот. Роботите са стигнали върха на съвършенството още преди хиляди години. Още тогава те са могли да бъдат различени от човека единствено по мозъка си, и то от онези, които умеят да работят с ментална полета. Говорителят Гендибал навярно щеше да открие дали съм робот или човек, ако дори само веднъж си беше дал труда да ме разгледа. Той, разбира се, не го направи.

– Да, но въпреки че не разбирам от менталика, аз съм убеден, че ти си робот.

– И какво ако е тъй? – попита Блис. – Не признавам нищо, просто съм любопитна. Какво ако наистина съм робот?

– Не е нужно да признаваш каквото и да било. Аз зная, че си робот. Трябваше ми едно-единствено последно мъничко доказателство и то беше спокойната ти увереност, че можеш да блокираш Гея и да разговаряш с мен като отделен човек. Не смятам, че ако беше част от Гея, щеше да имаш възможността да го правиш. Ти обаче не си. Ти си робот-надзирател и, следователно, си извън Гея. Чудя се само колко ли работи-надзиратели са й нужни...

– Повтарям: не признавам нищо, но съм любопитна. Какво ако съм робот?

– В такъв случай искам да зная как ще постъпиш с Янов Пелорат. Той ми е приятел и в известна степен е дете. Мисли си, че те обича.

Мисли си, че иска само онова, което ще му дадеш и че вече си му дала достатъчно. Той не знае и не може да си представи колко боли, когато загубиш любовта си, или – ако вземем конкретния случай – колко много ще страда, като научи, че не си човек.

– А познаваш ли ти болката от загубената любов?

– Имал съм подобни изживявания. Не съм водил затворен живот като Янов. Не съм пропилял дните си и не съм се упойвал от интелектуално дирене, което да погълне всичко останало, дори съпругата и детето. А при него е така. И сега изведнъж заради теб той се отказва от всичко. Не искам да го боли. Няма да го позволя. Ако съм послужил на Гея, имам право на награда и тя ще е да ме увериш, че ще бдиш над здравето и доброто душевно състояние на Янов Пелорат.

– Да се престоря ли, че съм робот, и да ти отговоря?

– Да, и то веднага.

– Добре тогава. Представи си, че съм робот, Трив, и действително изпълнявам някаква контролна функция. Представи си, че има няколко, много малко на брой роботи, че тяхната роля прилича на моята и си представи също, че се срещаме много рядко. Представи си, че наш основен принцип е необходимостта да се грижим за човека и си представи, че на Гея няма хора в истинския смисъл на думата, защото всички са част от едно цялостно планетарно същество. Представи си, че се реализираме, като се грижим за Гея, но това не ни стига. Представи си, че в нас има нещо примитивно, което жадува за човека, съществувал по времето, когато роботите са били създадени. Не ме разбирай погрешно, аз не твърдя, че съм чак толкова стара – дори ако приемем, че съм робот. Аз съм на такава възраст, на каквата ти казах, че съм, или най-малкото – ако приемем, че съм робот – на възраст, отговаряща на срока на съществуването ми. И все пак – ако приемем, че съм робот – моят основен принцип ще бъде такъв, какъвто винаги е бил, и аз ще искам да се грижа за човека. Пел е човек. Той не е част от Гея и е прекалено стар, за да се превърне в такава. Той желае да остане на Гея с мен, защото няма твоего усещане. Той не смята, че съм робот. Е добре, аз също го желая. Ако приемеш, че съм робот, ще видиш, че бих могла да го желая. Аз съм способна на всички човешки реакции и ще го обичам. Ако настояваш, че съм робот, сигурно не ме смяташ за способна на любов в мистичния човешки смисъл на тази дума, но няма да можеш да различиш реакциите ми от онова, което би нарекъл любов. Така че какво значение има то?

Тя млъкна и го погледна с непреклонна гордост.

– Казваш, че не би го напуснала? – попита Тривайз.

– Ако приемеш, че съм робот, сам можеш да си отговориш, че по силата на Първия закон никога не бих могла да го напусна, освен ако той не ми заповяда да го направя, и ако – в допълнение – аз не съм убедена, че наистина го мисли и че бих го наранила повече, оставайки при него.

– Ами ако някой по-млад мъж...

– Какво „по-млад мъж“? Ти си по-млад мъж, но аз не те възприемам като човек, който се нуждае от мен в същия смисъл, в който се нуждае Пел. Всъщност ти не ме желаеш, така че Първият закон на роботиката би ми забранил да се опитвам да бъда с теб.

– Не аз. Друг млад мъж...

– Няма друг. Кой друг на Гея освен Пел и теб може да бъде окачествен като човек в негеянския смисъл на думата?

– Ами ако не си робот? – попита по-меко Тривайз.

– Реши сам – каза Блис.

– Питам те: ако не си робот?

– Тогава аз пък отговарям, че в такъв случай изобщо нямаш право да се интересуваш. Пел и аз ще решаваме.

– Е, връщам се на първата си теза – рече Тривайз. – Искам си наградата и тази награда е ти да се отнасяш добре с него. Няма да наблягам на въпроса за твоята самоличност. Просто ме увери така, както едно разумно същество ще увери друго, че ще се отнасяш добре с него.

И Блис меко повтори:

– Ще се отнасям добре с него. Не като награда, а защото го искам. Това е най-съкровеното ми желание. Ще се отнасям добре с него. Пел! – извика тя й след малко отново: – Пел!

Янов влезе.

– Да, Блис?

Тя му подаде ръка.

– Мисля, че Тривайз иска да ни каже нещо.

Пелорат взе ръката й и тогава Тривайз пое хванатите длани на двамата.

– Янов – рече той, – щастлив съм за вас.

– О, скъпи ми приятелю – промълви Пелорат.

– Може би ще напусна Гея – продължи Тривайз. – Сега ще поговорим за това с Дом. Не зная кога и дали въобще ще се срещнем отново, Янов, но във всеки случай се справихме добре заедно.

– Добре се справихме – повтори Пелорат.

– Довиждане, Блис, и ти благодаря предварително.

– Довиждане, Трив.
Тривайз им махна с ръка и излезе.

92

– Добре стана – заяви Дом. – Ти постъпи точно както очаквах.

Пак бяха седнали на масата пред някаква храна, също толкова безвкусна, колкото и предишната, но на Тривайз му беше все едно. Може би нямаше повече да яде на Гея.

– Постъпих така, както си мислил, че ще постъпя, но не поради причината, която си имал предвид.

– Сигурен си бил в правилността на решението си.

– Да, сигурен бях, само че не като резултат от някакво външно въздействие, каквото явно имаше. Ако избрах именно Галаксея, то беше на основата на обикновено разсъждение – такова, каквото би могъл да направи и всеки друг, за да стигне до решението. Искаш ли да ти обяснявам още?

– Разбира се, Трив.

– Имаше три неща, които можеше да направи – започна Тривайз. – Можех да подкрепя Първата фондация, можех да избира Втората фондация, можех също тъй да избира Гея. Ако бях подкрепил Първата фондация, кметът Бранно щеше да предприеме незабавни действия за установяване на господство над Втората фондация и над Гея. Ако бях избрал Втората фондация, говорителят Гендибал също щеше да предприеме незабавни действия, за да установи господство над Първата фондация и над Гея. И в двата случая щеше да се случи нещо необратимо. При положение, че някое от двете решения се окажеше грешно, то би представлявало безвъзвратна катастрофа. Ако обаче предпочетях Гея, и Първата, и Втората фондация щяха да останат с убеждението, че са спечелили относителна победа. Тогава всичко щеше да продължи като преди, тъй като вече ми бяхте казали, че за изграждането на Галаксея ще са необходими много поколения и векове. Съюзването ми с Гея беше моят начин да спечеля време и да се уверя, че ако решението ми е грешно, ще има възможност нещата да се променят или дори да се прекроят отново.

Дом повдигна вежди, ала старото му, почти смъртнобледо лице остана безизразно. Той попита с пронизителния си глас:

– А мислиш ли, че решението ти може да се окаже погрешно?

Тривайз сви рамене.

– Не мисля, но има нещо, което трябва да направя, за да съм сигурен. Възнамерявам да посетя Земята, стига да мога да я открия.

– Ние няма да те спираме, ако искаш да ни напуснеш, Трив...

– Не съм подходящ за вашия свят.

– Не повече от Пелорат. И все пак ти си добре дошъл тук, както и Пел. Естествено, няма да те задържаме, само ми кажи, защо искаш да посетиш Земята?

– Мисля, че го разбираш – отговори Тривайз.

– Не, наистина не ми е ясно.

– Съществува информация, която ти скри от мен, Дом. Може би си имал своите основания, но ми се иска да не го беше правил.

– Не те разбирам – повтори Дом.

– За да взема своето решение, използвах компютъра и за миг влязох в досег с умовете на хората наоколо – кмета Бранно, говорителя Гендибал, Нови. Улових мимолетни впечатления за редица неща, които сами по себе си бяха без особено значение, като например различните въздействия, които вашата планета чрез Нови е оказала върху Трантор... Въздействия, целящи да накарат говорителя да тръгне към Гея.

– Е, и?

– Едно от тези неща беше прочистването на библиотеката на Трантор от всички справки за Земята.

– От справките за Земята ли?

– Да. Така че Земята наистина ще е била важна и излиза, че не само Втората фондация не е трябвало да знае нищо за нея, а дори и аз. Но ако е необходимо да поема отговорността за посоката на галактическото развитие, аз не съм склонен да проявявам невежество. Можеш ли да ми кажеш защо е толкова важно да се крие информацията за Земята?

– Трив, Гея не знае нищо за такова прочистване – отвърна убедено Дом. – Нищо!

– Искаш да кажеш, че не Гея го е направила?

– Не е тя.

Тривайз се замисли, бавно и съсредоточено облизвайки устни с върха на езика си.

– Тогава кой?

– Не зная. Не виждам каква изобщо може да е целта.

Двамата мъже дълго се гледаха един друг и накрая Дом проговори:

– Прав си. Изглеждаше, че сме достигнали до най-доброто решение, но докато този въпрос е без отговор, не можем да си позволим почивка. Остани още малко тук да видим какво можем да измислим.

После ще тръгнеш с нашата пълна подкрепа.

– Благодаря – каза Тривайз.

КРАЙ

© 1982 Айзък Азимов
© 1995 Кънчо Кожухаров, превод от английски

Isaac Asimov
Foundation's Edge, 1982

Източник: <http://sfbg.us>

Публикация:

ОСТРИЕТО НА ФОНДАЦИЯТА. 1995. Изд. Аргус, София. Биб. Фантастика No.11
Фантастичен роман. Превод: от англ. Кънчо КОЖУХАРОВ [Foundation's Edge, Isaac
ASIMOV]. С портр. Формат: 20 см. Страници: 448. Цена: 120.00 лв. ISBN:
954-570-012-2.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/380>]